

CSURGÓ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

I. kötet: Megalapozó vizsgálat

Projekt azonosító: DDOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Dél-Dunántúli Operatív Program - Fenntartható településfejlesztés
a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák
kidolgozása”

2015. július

Készítette:
Terra Studió Kft.

SZÉCHENYI 2020

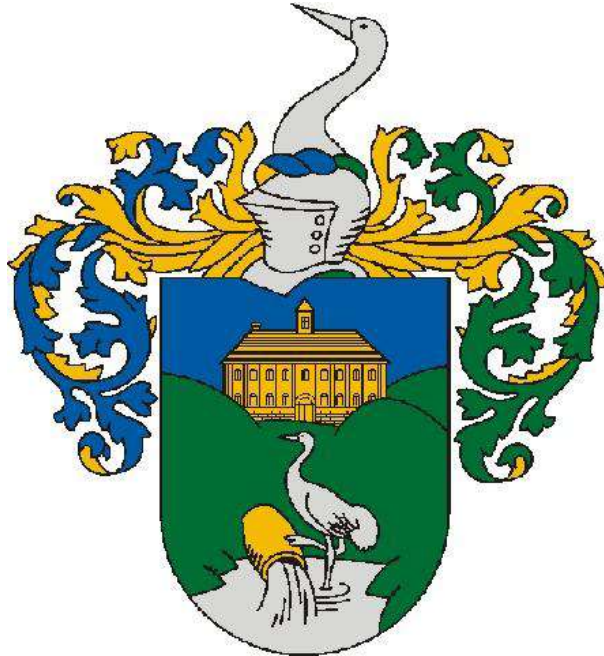


MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE



Megalapozó vizsgálat Csurgó Településfejlesztési Stratégiájának teljes körű felülvizsgálatához és átdolgozásához kapcsolódóan

Projektvezető: Dulicz László, dr. Kukely György

Megyei koordinátor: Rácz Andrea, Laky Ildikó

Vezető tervező: Pintér Ferenc, Horváth István, Kovács Balázs

Közmű szakági tervező: Bíró Attila, Hanczár Emőke

Zöldfelületi és tájrendezési szakági tervező: Auer Jolán

Gazdaságfejlesztési szakértő: Horváth István és Kovács Balázs

Társadalompolitikai szakértő: Horváth István, Zábrádi Zsolt, Hohl Zsófia

Közlekedés szakági tervező: Szálka Miklós és Zombori Gergely

Településtervező: Pintér Ferenc

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	10
1 HELYZETFELTÁRO MUNKARÉS.....	13
1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok.....	14
1.1.1 A település szerepe az országos településhálózatban	15
1.1.2 A település szerepe a regionális, a megyei és a járási településhálózatba	18
1.1.3 A település vonzáskörzetének bemutatása.....	19
1.1.4 A település dinamikai típusának meghatározása	22
1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata.....	24
1.2.1 A Nemzeti Reform Program vállalásai az EU 2020 stratégiához kapcsolódóan	24
1.2.2 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési És Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)	24
1.2.3 Kapcsolódás Somogy Megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához.....	26
1.2.4 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás.....	29
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	30
1.3.1 Országos tervhierarchia és összefüggései	30
1.3.2 Csurgó az Országos Területrendezési Tervben (OTrT)	31
1.3.3 Somogy Megye Területrendezési Terve	33
1.4 A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek- Csurgó település fejlesztését befolyásoló megállapításai	34
1.5 Hatályos településfejlesztési döntések	36
1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai.....	36
1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	39
1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	39
1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök	39
1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei	39
1.7 A település társadalma.....	42

1.7.1	A népesség főbb jellemzői.....	42
1.7.2	Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok.....	55
1.7.3	Települési identitást erősítő tényezők.....	55
1.7.4	Civil szerveződések.....	56
1.8	A település humán infrastruktúrája.....	57
1.8.1	Humán közszolgáltatások.....	57
1.8.2	Esélyegyenlőség biztosítása.....	65
1.9	A település gazdasága.....	65
1.9.1	A település gazdasági súlya, szerepköre.....	65
1.9.2	A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	67
1.9.3	A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelése.....	75
1.9.4	A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők.....	78
1.9.5	Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	80
1.10	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz és intézményrendszere.....	82
1.10.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program.....	82
1.10.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere.....	82
1.10.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység.....	87
1.10.4	Foglalkoztatáspolitikai.....	90
1.10.5	Lakás és helyiséggazdálkodás.....	90
1.10.6	Intézményfenntartás.....	93
1.11	Településüzemeltetési szolgáltatások.....	95
1.12	Táji és természeti adottságok vizsgálata.....	95
1.12.1	Természeti adottságok.....	95
1.12.2	Tájhasználat, tájszerkezet.....	97
1.12.3	Védett, védendő táji és természeti értékek, területek.....	98
1.12.4	Ökológiai hálózat.....	102
1.12.5	Természeti értékek helyi védelme.....	103
1.13	Zöldfelületi rendszer vizsgálata.....	104
1.13.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei.....	104
1.14	Az épített környezet vizsgálata.....	107
1.14.1	A területfelhasználás vizsgálata.....	107
1.14.2	Az épített környezet értékei.....	116
1.14.3	Az épített környezet konfliktusai, problémái.....	117

1.15	Közlekedés.....	118
1.15.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok.....	118
1.15.2	Közúti közlekedés.....	119
1.15.3	Közösségi közlekedés.....	123
1.15.4	Kerékpáros és gyalogos közlekedés.....	125
1.15.5	Parkolás.....	126
1.16	Közművek állapota és energiahatékonyság.....	126
1.16.1	Víziközművek.....	126
1.16.2	Energia.....	126
1.16.3	Elektronikus hírközlés.....	130
1.17	Térségi és települési környezetvédelem.....	131
1.17.1	Talaj.....	131
1.17.2	Felszíni és felszín alatti vizek.....	131
1.17.3	Levegőtisztaság és védelme.....	131
1.17.4	Zaj, és rezgésterhelés.....	132
1.17.5	Sugárzás védelem.....	132
1.17.6	Hulladékkezelés.....	132
1.17.7	Vizuális környezetterhelés.....	132
1.17.8	Árvízvédelem.....	133
1.18	Katasztrófavédelem.....	133
1.18.1	Építésföldtani korlátok.....	133
1.18.2	Egyéb katasztrófavédelmi tényezők.....	133
1.19	Ásványi nyersanyag lelőhely.....	133
1.20	Városi klíma.....	133
2	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ.....	136
2.1	A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése.....	137
2.1.1	Településhálózat.....	137
2.1.2	Társadalom.....	137
2.1.3	Gazdaság.....	138
2.1.4	Táji és természeti adottságok.....	139
2.1.5	Zöldfelületek.....	139
2.1.6	Épített környezet.....	140
2.1.7	Közlekedés.....	140
2.1.8	Közművek.....	142

3	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	143
3.1	Helyzetelemzés eredményeinek értékelése.....	144
3.1.1	A folyamatok értékelése.....	144
3.1.2	A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	145
3.1.3	A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei	149
3.1.4	3.1.4 Problématérkép / Értéktérkép.....	150
3.1.5	Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek	152
4	MELLÉKLETEK.....	153

Ábrajegyzék

1.1-1. ábra: A városi ranggal rendelkező települések (balra) és az aprófalvak elhelyezkedése (jobbra) a Dél-Dunántúli Régióban (saját szerkesztés)	15
1.1-2. ábra: Funkcionális térségek Magyarországon (Forrás: OFTK, pp. 109.)	16
1.1-3. ábra: Városhálózati struktúra Magyarországon (Forrás: OFTK, pp. 142.)	17
1.1-4. ábra: Stratégiai kapcsolatok szerkezete (Forrás: OFTK, pp. 166.)	17
1.3-1. ábra: Csurgó az OTTrT szerkezeti tervén (Forrás: OTTrT)	31
1.3-2. ábra: Országos ökológiai hálózat övezete	32
1.3-3. ábra: Jó termőhelyi adottságú szántóterület	32
1.3-4. ábra: Országos vízminőség-védelmi terület övezete	32
1.3-5. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület	32
1.3-6. ábra: Tájékpéldelmi szempontból kiemelten kezelendő terület	32
1.3-7. ábra: Csurgó Somogy megye területrendezési tervében	33
1.3-8. ábra: Csurgó Somogy megye területrendezési tervében	34
1.7-1. ábra: A népsűrűség alakulása a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, 2013, fő/km ² (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, saját szerkesztés)	42
1.7-2. ábra: Csurgó járás lakónépességének változása 2007-2013 között (forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.)	42
1.7-3. ábra: Csurgó lakónépességének változása 2000-2013 között (Forrás: KSH)	43
1.7-4. ábra: Az ezer főre jutó természetes szaporodás/fogyás alakulása, fő (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis)	44
1.7-5. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos természetes szaporodási ráta a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, (%) (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis)	44
1.7-6. ábra: Az ezer főre jutó vándorlási egyenleg alakulása, fő (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis)	45
1.7-7. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos vándorlási egyenleg a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, (%) (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis)	45
1.7-8. ábra: Állandó népességben belül a 0-14 évesek (fent) és a 60-x évesek (lent) arányának alakulása Csurgón, 2001-2013, % (Forrás: KSH)	46
1.7-9. ábra: 100 gyermekkorúra jutó időskorú az állandó népességből a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, fő, 2013 (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis)	47
1.7-10. ábra: A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya 2011-ben, % (Forrás: KSH)	48
1.7-11. ábra: A 17 éven felüliek között a legalább érettségivel rendelkezők aránya a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, %, 2011 (Forrás: KSH, Népszámlálás 2011, saját szerkesztés)	49
1.7-12. ábra: A foglalkoztatottak aránya a teljes népességből a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, %, 2011 (Forrás: KSH, Népszámlálás, 2011)	50
1.7-13. ábra: A nyilvántartott állásukeresők aránya a 15-64 éves korúakon belül a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, 2014, % (Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat)	51
1.7-14. ábra: 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.)	51

1.7-15. ábra: Egy lakosra jutó éves nettó belföldi jövedelem alakulása, 2007-2013, Ft (Forrás: Lechner Nonprofit Kft.)	52
1.7-16. ábra: Egy lakosra jutó éves nettó belföldi jövedelem a Csurgói járásban, 2012, Ft (Forrás: Lechner Nonprofit Kft.).....	53
1.7-17. ábra: Száz lakosra jutó adófizetők száma Csurgón, fő (Forrás: Lechner Nonprofit Kft.).....	54
1.7-18. ábra: Száz lakosra jutó adófizetők száma a Csurgói járásban, fő (Forrás: Lechner Nonprofit Kft.)	54
1.8-1. ábra Óvodai férőhelyek száma (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.).....	58
1.8-2. ábra: Más településről bejáró általános iskolások aránya a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, 2013 (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, saját szerkesztés)	59
1.9-1. ábra: A naponta ingázók aránya a népességben belül, 2011, % (Forrás: LTK Nonprofit Kft.).....	67
1.9-2. ábra: Mezőgazdaságban regisztrált vállalkozások aránya Csurgón és térségében az összes regisztrált vállalkozás százalékában, 2013 (Forrás: KSH)	68
1.9-3. ábra: Az ipar-, építőiparban regisztrált vállalkozások aránya Csurgón és térségében az összes regisztrált vállalkozás százalékában, 2013	69
1.9-4. ábra Szolgáltatásokban regisztrált vállalkozások aránya az összes regisztrált vállalkozás százalékában (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.)	70
1.9-5. ábra: Az ezer lakosra jutó kiskereskedelmi hálózati egységek száma (gyógyszertár nélkül) Csurgón és térségében, 2013, db.....	71
1.9-6. ábra: A Dél-Dunántúl turisztikai magterületei	71
1.9-7. ábra Összes szálláshely szállásférőhelyeinek száma (kereskedelmi és magán szállás) (db) (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.).....	73
1.9-8. ábra Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken (db) (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.)	74
1.9-9. ábra Egy főre jutó idegenforgalmi adó (1000 Ft) (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.)	74
1.9-10. ábra: Az egyéni és társas vállalkozások aránya a működő vállalkozások esetében, 2012,% (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis).....	75
1.9-11. ábra: A vállalkozások által végrehajtott jelentősebb térségi fejlesztések 2007-2013 között (Forrás: EMIR).....	78
1.9-12. ábra Lakásállomány Csurgón (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.)	80
1.9-13. ábra Lakások Csurgói térségében Forrás: http://www.ingatlanet.hu/statisztika/Csurgo	81
1.9-14. ábra Négyzetméterárak alakulása Csurgón a lakásértékesítés során (Forrás: http://www.ingatlanet.hu/statisztika/Csurgo)	81
1.12-1. ábra: Somogy megye természeti értékei	98
1.12-2. ábra Somogy megyei Trt - tájképvédelmi terület	99
1.12-3. ábra OTRT- tájképvédelmi területek.....	100
1.12-4. ábra: Ökológiai hálózat Somogy megye területrendezési terve alapján	103
1.13-1. ábra Egy főre jutó zöldterület nagysága Zöldfelületek nagysága Csurgón és környékén (m ²) (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.).....	106
1.14-1. ábra Szegregátumnak nem minősülő, szlömösödött területek Csurgón (Forrás: KSH)	115
1.15-1. ábra - Térségi központok elérhetőségének összehasonlítása (perc)	119
1.15-2. ábra - Személyi sérüléssel járó közúti balesetek száma 1000 főre vetítve	121
1.15-3. ábra - Személyi sérüléssel járó közúti balesetek aránya okozó szerint.....	121
1.15-4. ábra - Száz lakosra jutó személygépkocsik száma (db) (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.).....	122

1.15-5. ábra - Évente forgalomba helyezett gépjárművek száma.....	122
1.15-6. ábra - A Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt. járúparkjának átlagéletkora	123
1.16-1. ábra: A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh) Forrás: KSH Tájékoztató adatbázis	127
1.16-2. ábra: Egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh) Forrás: TEIR	127
1.16-3. ábra: Száz lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma (fő) Forrás: TEIR.....	128
7.1-1. ábra Probléma és értéktérkép	151

Táblajegyzék

1.7-1. táblázat: Iskolai végzettség a megfelelő korúak százalékában (Forrás: KSH, Népszámlálás 2011.)	49
1.8-1. táblázat: A csurgói oktatási intézmények főbb adatai (Forrás: Önkormányzat).....	59
1.10-1. táblázat: Fontosabb önkormányzati projektek 2009-2013 között (Forrás: Önkormányzat)	82
1.10-2. táblázat: A legfontosabb intézmények energetikai helyzete (Forrás: Önkormányzat).....	94
1.10-1. táblázat - Különböző szintű térségi központok elérhetősége	118
1.10-2. táblázat - Járasközpont elérhetősége a járási településekről személyautóval	120
1.10-3. táblázat - Járasközpont elérhetősége a járás településeiről helyközi autóbusz járással.....	124
1.10-4. táblázat - A járás településeinek elérhetősége vasúttal	125
3.1-1. táblázat: A fontosabb demográfiai mutatók alakulása Csurgón és térségében, 2001-2013, fő (Forrás: KSH, Tájékoztató adatbázis).....	154

A 2007-2013-as programozási időszakban a magyarországi városok nagyjából kétharmada készítette el a 2007-ben megjelenő, majd 2009-ben felülvizsgált, a várospolitikáért felelős minisztérium által kiadott Városfejlesztési Kézikönyv útmutatásai alapján az Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS).

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiák felülvizsgálata, az azóta eltelt nagyjából 5-7 év után több szempontból is aktuálissá vált, illetve különösen fontos a stratégia elkészítése ott, ahol ilyen dokumentum még nem áll rendelkezésre.

A fentiek figyelembe vételével a Belügyminisztérium 2014 júniusában közbeszerzési eljárást írt ki a járasszékhely városok IVS-nek felülvizsgálatára, valamint bizonyos esetekben a Városfejlesztési Koncepció elkészítésére. A Dél-Dunántúli Régióban az eljárást a Terra Stúdió Kft. nyerte meg. A nyertes ajánlattevő szakemberek bevonásával a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet tartalmi követelményeinek megfelelően 2014 decemberében megkezdte a munkát.

A megalapozó vizsgálat követte a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet (továbbiakban: Kormányrendelet) mellékletében foglaltakat, így helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészt tartalmaz. A rendelet 5.§ szerint a tartalom elemei összevonhatók, átcsoportosíthatók, indokolt esetben egyes elemei elhagyhatók, illetve azokat a település méretének, sajátosságainak, a településhálózatban betöltött szerepének, valamint az adott témakörnek megfelelő részletezettséggel kell kidolgozni. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia megalapozó vizsgálata a rendeletben meghatározott tartalmi követelményektől ennek megfelelően néhány pontban eltér, mivel a stratégia megalapozásához nem szükséges bizonyos, a stratégia szempontjából kevésbé releváns fejezetek részletes kidolgozása. Így a rendelet szerinti, épített környezettel összefüggő egyes területek kifejtése pontok önállóan nem jelennek meg, bár egyes elemeit más alfejezetek tartalmazzák.

A részletesebb és bővebb helyzetfeltáró munkarész fogja át Csurgó város térségi kapcsolatait, a különféle tervekben, koncepciókban való megjelenését, a területrendezési tervekkel kapcsolatos megállapításokat, a szomszédos településekkel terveinek a vizsgált településre vonatkozó észrevételeit és a hatályos fejlesztési dokumentumokat. Részletes elemzések készültek a település társadalmáról, a gazdaságra vonatkozó fejezetben pedig kitértünk a gazdasági szerkezet jellemzőire és annak változására. Az önkormányzati gazdálkodás és a településüzemeltetési szolgáltatások vizsgálatánál törekedtünk azokra a tényezőkre felhívni a figyelmet, amelyek az önkormányzati kompetenciában és tevékenységben a településfejlesztésre, hangsúlyozottan a gazdaságfejlesztésre vonatkoznak. A táji, települési adottságokban és a zöldfelületet kezelésében történt változásokat regisztráltuk.

Alapos elemzésnek vettük alá az épített környezetet, támaszkodva a rendelkezésre álló dokumentumokra és a változásokra, az elmozdulásokra fókuszáltunk, kijelölve azokat a főbb megállapításokat, amelyek a település fejlesztésében a 2009-ben készült IVS-hez viszonyítva a napjainkig lezajlottak.

Részletes elemzéseket és áttekintést végeztünk a város közlekedési hálózatával kapcsolatban. A leggyakrabban jelentkező problémákat és azok összefüggéseit vizsgálatuk, kitérve Csurgó által elért eredményekre.

A környezeti, katasztrófavédelmi összefüggéseket külön ismertettük. A városi tér a környezet vonatkozásában jelentős értékeket mutat, így külön hangsúlyt adtunk ezen tényező bemutatásának.

A helyzetelemző és értékelő munkarészben nagy hangsúlyt helyeztünk az összefoglalást jelentő SWOT elemzésre, amelyet kiegészítettünk egy rövid kockázatelemzéssel, így a fejlesztés kereteihez olyan információkat kínálhatunk, amik a gondolkodás kereteiként is számba vehetők. A településrészeket egyenként értékeltük, itt a társadalmi, demográfiai paraméterek mellett a településszerkezeti elemeket is összefoglaltuk kijelölve a problémapontokat, felhívva a tervezők figyelmét a szükséges vagy kívánatos beavatkozásokra.

A város terv-ellátottsága kedvezőnek mondható. Folyamatosan készülnek elemzések a különféle funkciókra. Ezeket az anyagokat a felméréshez felhasználtuk, megismertük.

Elemzési szemléletünk volt, hogy a város és térségére is kitekintettünk, bemutatva azokat településeket, amelyek szoros kapcsolatban vannak a várossal, annak szolgáltatásait használják.

Hasonlóan elemzési szempont és szemléletmód volt, hogy az Európai Unió 2014-2020 tervezési időszak célrendszerére, valamint az Országos Fejlesztési- és Területfejlesztési Konceptió 2014-2020, illetve a Somogy megye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2020 dokumentumok iránymutatásait is kövessük, hogy Csurgó város fejlesztései – éppen a helyzetfeltárás segítségével – ezekhez jól illeszkedjenek.

1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Csurgó kialakulása és története

Csurgó első írásos említésére a zalavári apátság 1019-ből származó alapítólevelében bukkanhatunk. Nevét kőívóba fogott forrásáról kapta, mely címerébe is belekerült. Az Árpád-kor elején a „királyi kanászok földje” volt. A mai Óváros területén a templomos lovagok telepedtek meg. III. Béla idején a betegápoló johanniták is rendelkeztek itt birtokkal, rendházukat az 1200-as évek elején alapították. Ebből az időből származik a város legrégebbi műemléke, a Szentlélek templom gótikus tornya, mely eredetileg egy erődítmény része volt.

Csurgó 1405-ben kapott városi rangot. A vidék Szigetvár eleste után került török kézre. A hódoltság után, 1726-ban lett a Festetics családé. Új tulajdonosai birtokuk központjává tették. Festetics György 1792-ben megalapította a gimnáziumot, amivel örökre beírta a város nevét a magyar művelődéstörténetbe. A kezdeti években tanárai között tudhatta Csokonai Vitéz Mihályt, aki nagyban hozzájárult a Festetics birtok európai színvonalra emeléséhez.

A város fejlődése a Kiegyezés után gyorsult fel: megépült a vasút, tejszövetkezet alakult, len- és orsógyár létesült. Ebből az időből származik a városközpont képét meghatározó eklektikus épületek többsége. 1871-ben járási székhellyé vált. 1872-ben elkészült a fiumei vasútvonal Csurgón áthaladó szakasza, ezzel bekapcsolódott az ország közlekedési hálózatába. Csurgó járási székhely rangot nyert, és itt épült fel az ország egyik első tanítóképzője is. A város ebben az időben a megye második-harmadik legnépesebb települése volt.

Csurgó fejlődése Trianon után a határmenti helyzet miatt megtorpant, tanítóképzőjét elköltöztették, ipara stagnált. A második világháború súlyos ember- és vagyonvesztéssel járt. A világháború után a határsáv-helyzet további gátjává vált a fejlődésnek.

1950-ben a tanácsok megszervezésével két szomszédos kistelepüléssel egyesült. Az 1960-as évektől a szocialista vidékfejlesztés idején Csurgó új ipari üzemekkel bővült, viszont hamarosan elveszítette járási székhely szerepkörét, ami a középfokú intézményhálózat leépítésével járt.

Csurgó 1970-ben az elsők között lett nagyközség. majd a városi jogállást 1989. március 1-én kapta meg. A város a rendszerváltás óta fokozatosan próbálja lefaragni azokat a hátrányokat, amelyek a korábbi időszakból származtak és a határmentisége miatt voltak jelen.

A település helye a településhálózatban

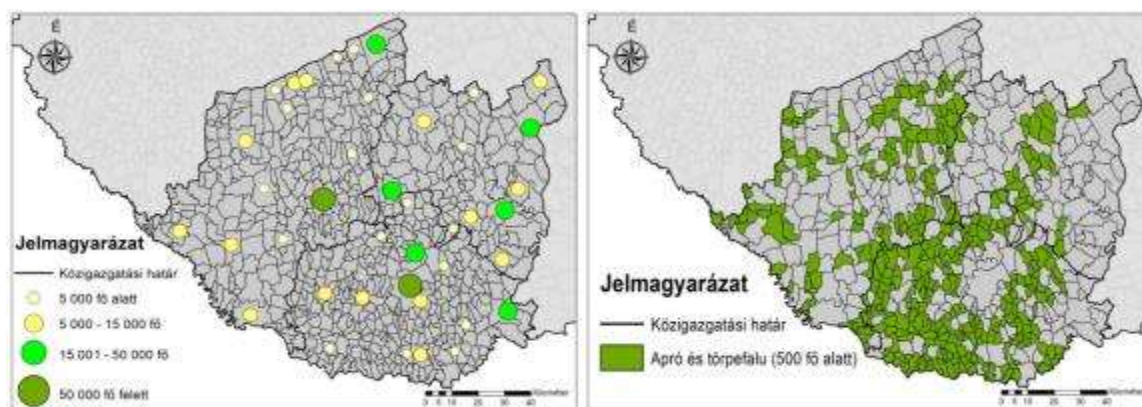
Csurgó Belső-Somogy tájegységben fekszik. Ez a megye egyik legkisebb tájegysége, maximum négy kilométer szélességű sávban, Órtilostól Drávatamásig hetven kilométer hosszúságban húzódik. A régió településszerkezete kedvezőtlen, arra egyrészt a városhálózat fejletlensége, másrészt az aprófalvak- és kistelepülések nagy aránya jellemző.

A Dél-dunántúli Régiót 656 település alkotja, amelyből 41 városi jogállású (6,25%) A városi népesség az ország összes régióját tekintve Észak-Magyarország után ebben a régióban a legalacsonyabb, a lakosság mindössze 58,3 %-a él városokban. A régió társadalmi-gazdasági életében, a lakossági szolgáltatások biztosításában meghatározó jelentősége van a megyékben központi szerepet betöltő nagyvárosoknak (Pécs, Szekszárd, Kaposvár)

A régió városhálózatának gerincét a tizenegy 10-30 ezer fő közötti lakosságú város adja (1.1-1. **Hiba! A hivatkozási forrás nem található.**). A régióban a tízezer főnél kisebb népességű városok (27 db) ellátó intézményrendszere erősen hiányos, a nem mindennapos szolgáltatásokat az ott élők kénytelenek másutt igénybe venni. E városok saját települési infrastruktúrájának kiépítettsége is elmarad a nagyobb városok színvonalától. Mindezek mellett a térségben még jelenleg is vannak városhiányos területek, ilyenek Tolna megye középső részének vidékei, a Zselicség, az Ormánság vagy a Somogyi dombvidék.

A városhiányos területek nagyrészt megegyeznek az aprófalvas területekkel. A régió településhálózatának körülbelül 55 %-át aprófalvak alkotják, ezekben él a lakosság 10 %-a. Az falvak közül 361 számít aprófalunak, vagyis itt az 500 főt sem éri el a lakosság száma. Az aprófalvas településszerkezetet rendszerint kedvezőtlen gazdaságföldrajzi környezetben találjuk. A kimondottan aprófalvas Baranyában a községek közel 70 %-a 500 lakos alatti falu (Tolnában valamivel 30 %, Somogyban 50 % alatt).

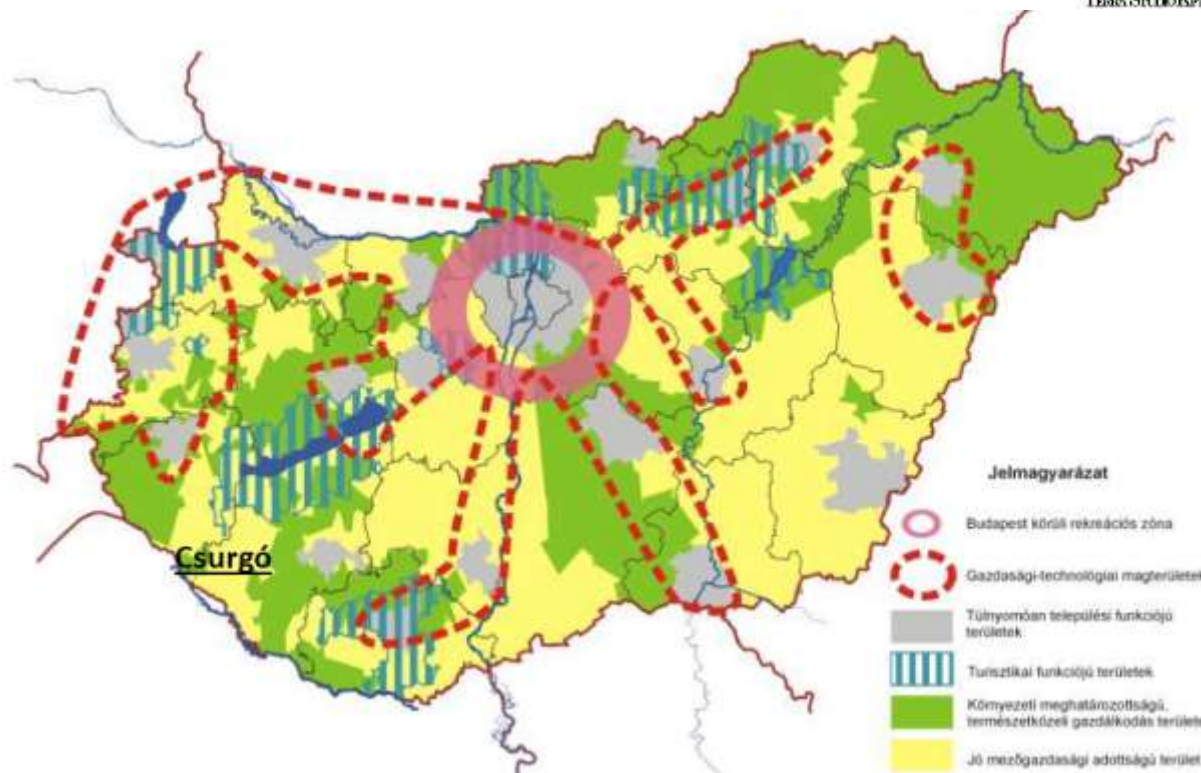
A Duna menti területeken ugyanakkor jóval népesebb települések helyezkednek el, 500 fő alatti település nincs is, az átlagos népességszám pedig 2,5-szerese a belső területekének.



1.1-1. ábra: A városi ranggal rendelkező települések (balra) és az aprófalvak elhelyezkedése (jobbra) a Dél-Dunántúli Régióban (saját szerkesztés)

1.1.1 A település szerepe az országos településhálózatban

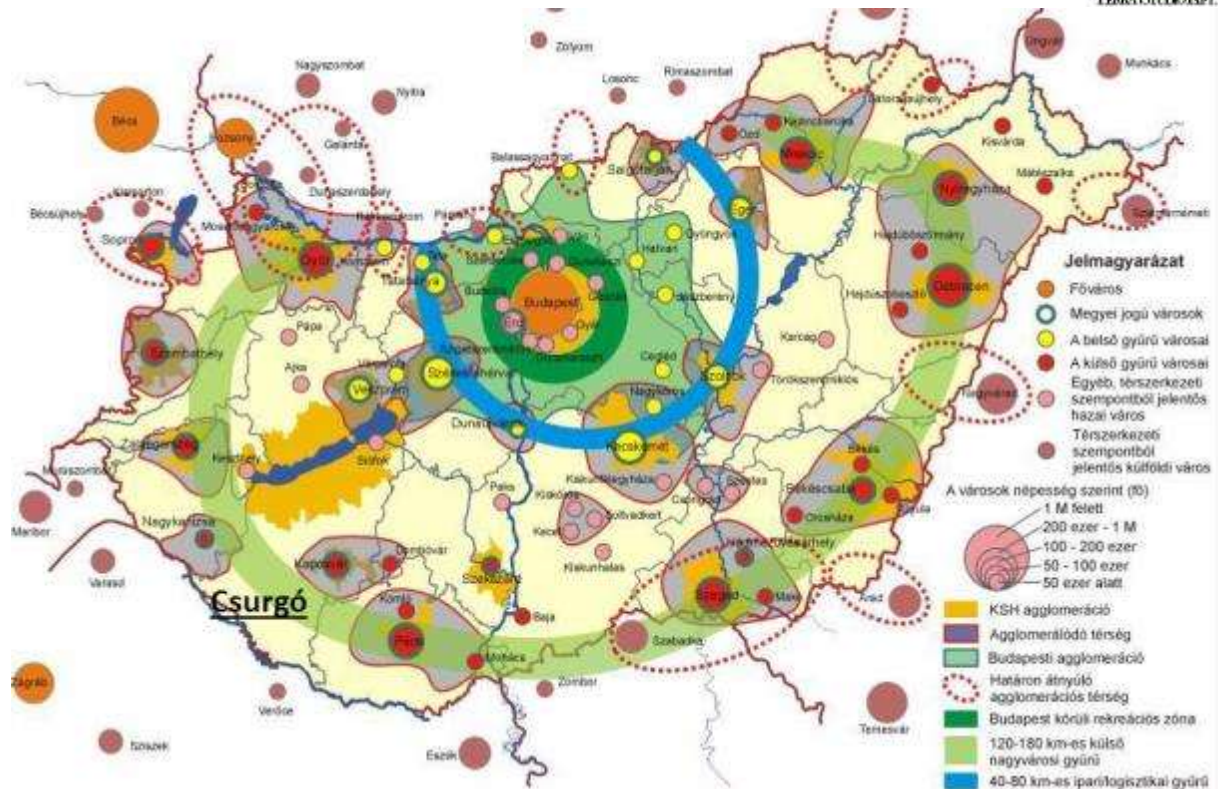
Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció (OFTK; elfogadva az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával) értelmében a városstratégiák célja a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózatok kialakulása, valamint a kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése. Mindezek szem előtt tartásával az OFTK olyan funkcionális térségeket határoz meg, amelyek a jövőben egy-egy, nemzeti szinten is jelentős gazdasági, társadalmi vagy környezeti feladatot fognak ellátni, integrálódva a nemzeti szintű társadalmi és területi munkamegosztásba.



1.1-2. ábra: Funkcionális térségek Magyarországon (Forrás: OFTK, pp. 109.)

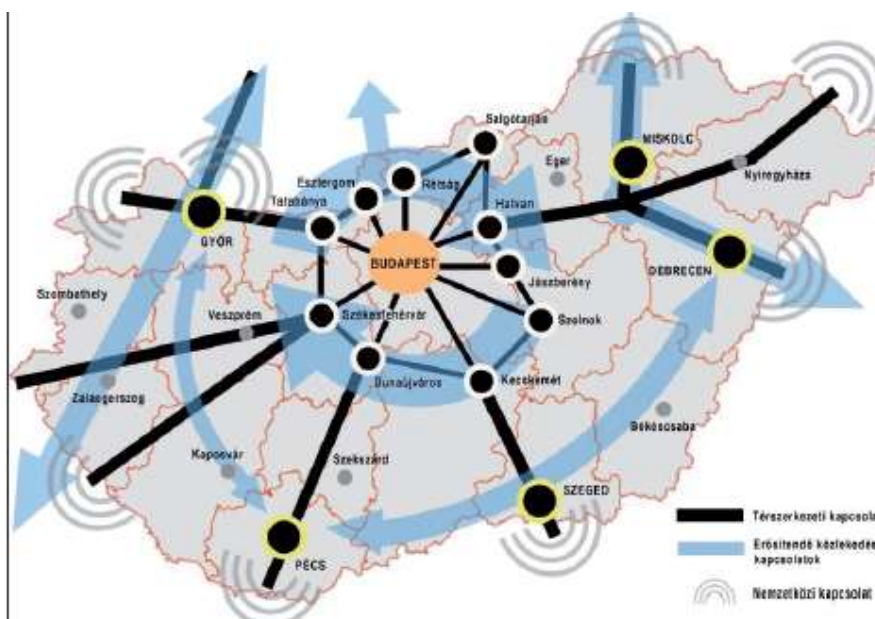
A fenti kép alapján Csurgó sorolható a funkcionális térségek szempontjából a jó mezőgazdasági adottságú, és elsősorban környezeti meghatározottságú természet közeli gazdálkodási területek közé sorolható.

A városok és térségeik az ország gazdasági növekedésében és területi fejlődésében is jelentős szerepet játszanak. A térségi szemlélet érdekében az OFTK kijelölte a növekedés elsődleges színtereit és hálózatait. Ezeket olyan városok alkotják, amelyek kiemelkedő telephelyi lehetőségeik, jelenlévő és potenciális befektetőik, vállalataik, térségi beágyazódottságuk révén a növekedés dinamikus térségeiként jelennek meg a hazai településszerkezetben.



1.1-3. ábra: Városhálózati struktúra Magyarországon (Forrás: OFTK, pp. 142.)

Csurgó városa a kedvezőtlen elhelyezkedése, és a rossz közlekedési kapcsolatai miatt egyetlen kiemelt növekedési zónának sem a része, csupán Nagykanizsa, mint a külső gyűrű egyik városa jelenthet kapcsolódási pontot. Az OFTK nem is számol a várost közvetlenül érintő, fejlesztendő térszerkezeti kapcsolattal, csak a Horvátország (Zágráb) felé irányuló térszerkezeti kapcsolat fejt ki rá elenyésző hatást.



1.1-4. ábra Stratégiai kapcsolatok szerkezete (Forrás: OFTK, pp. 166.)

A járás nemzetközi kapcsolatainak fő hordozói a pán-európai korridorok, amelyeknek célja a közép-kelet, valamint a kelet-európai, illetve az EU-országokkal való összeköttetés megteremtése. E korridorokon, elsősorban a határátkelőhelyek közvetlen térségében épülnek ki az új inter- és multimodális, közúti és vasúti logisztikai és ipari központok. Csurgó és térsége hazánk délnyugati határán, az V. transzeurópai korridoron helyezkedik el. Ennek fő ága (V/A.) Lvov- Budapest- Ljubljana- Trieszt- Velence irányú, amelynek egyik fő eleme a Budapest- Nagykanizsa-Tornyiszentmiklós (Szlovénia) útvonalú M7-es autópálya/gyorsforgalmi út.

A térségben keletkező és oda irányuló forgalom számára jelenleg nem áll rendelkezésre semmiféle gyorsforgalmi út, amely lehetővé tenné a térség gazdasági potenciáljának növelését.

Az V/b korridor Fiume- Zágráb- Budapest irányú. Ennek egyik fő eleme a Budapest-Pusztaszabolcs-Dombóvár-Kaposvár-Gyékényes-(Horvátország) vasút, a másik pedig az M7-es autópálya leágazó szakasza, Nagykanizsa-Letenye-(Horvátország).

E korridorok fő rendeltetése a magisztrális közlekedési kapcsolatok javítása, Horvátországgal és Szlovéniával (Zágrábbal és Ljubljanával), illetve az észak-adriai kikötőkkel (Fiume, Trieszt- Koper) és Észak-Olaszországgal. Csurgónak az említett vasútvonalon intercity megállóként is szolgáló vasútállomása van, s a gyékényesi vasúti határátkelő is csak mintegy 10 kilométerre fekszik. A Budapest- Gyékényes- Zágráb vasútvonal villamosítva van.

1.1.2 A település szerepe a regionális, a megyei és a járási településhálózatba

A Dél-dunántúli Régió Magyarország délnyugati részén, a Zalai-dombságtól a Dunáig húzódik. Északi határa a Balaton és a Mezőföld, déli részén a Dráva folyik. A tervezési-statisztikai régió Baranya, Tolna, valamint Somogy megyéket foglalja magában.

Somogy megye területe 6 035 km², amely az ország területének 6,49%-át teszi ki, ez alapján az ország nagyobb területű megyéi közé tartozik. Somogy megye lakónépessége 2013. január 1-én 315 850 fő volt. Ez az ország népességének 3,18%-a, így az ország legritkábban lakott megyéje.

A megye településszerkezete kedvezőtlen, arra egyrészt a városhálózat fejletlensége, másrészt kistelepülések magas aránya jellemző. Az aprófalvas településszerkezetet, amely Csurgó térségét is meghatározza, rendszerint kedvezőtlen gazdaságföldrajzi környezetben találjuk. Somogyban a megye 245 településének közel 50%-a 500 lakos alatti törpe- és aprófalu. A megye városai között is dominálnak a kisebb méretű települések.

Somogy megye országos térszerkezetben elfoglalt helyét elsősorban déli fekvése és a megye hosszanti, a Balatontól egészen a Drávaig terjedő, az ország délnyugati területeit átszelő pozíciója határozza meg. Földrajzi helyzetéből adódóan a megye elsősorban a nyugati és déli kapcsolatok ápolásában játszhatna jelentős szerepet, azonban ez a tevékenység az EU-s csatlakozást, az autópálya-építést, a határnyitást követően csak lassan bontakozik ki. Somogy megyében nemzetközi jelentősége az E71-es (M7-7-es) útnak van, amely Szlovénián és Horvátországon át az Adria felé vezet és része az európai TEN-T hálózatnak, valamint a páneurópai folyosónak (V/B korridor) is. A két nemzetközi főutat a három számjegyű E661-es (68-as) főút köti össze Balatonkeresztúr Csurgó között. Ennek az útnak kiemelt szerepe van a nyugati irányú kapcsolatokban. Az országot és a megyét délről határoló Dráva folyó funkcionálisan nem nevezhető nemzetközi vízi útnak. A külső kapcsolatok

tekintetében a szomszédos horvát területekkel való szegényes kapcsolatokra utal a közúti határátkelők csekély száma is. A Dráva adottságait tekintve a mainál lényegesen intenzívebb kapcsolatot tenne lehetővé.

Somogy megye városai közül Kaposvár, Csurgó és Siófok generál megyehatáron túlnyúló ingázást a munkavállalással kapcsolatban.

Csurgó oktatási intézményei (Kolping Nagyváthy János Középiskola, valamint Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium Általános Iskola és Kollégium) országos és regionális szereppel bírnak. Ezen túlmenően azonban a város csupán járási hatókörű intézményhálózattal (pl. egészségügy, alapképzés, szociális ellátás) rendelkezik.

1.1.3 A település vonzáskörzetének bemutatása

A Csurgói járás a Dél-dunántúli Régióhoz tartozó Somogy megye délnyugati részén, mindösszesen 18 települést magában foglalva (Csurgó és 17 község) a Belső- Somogy tájegységen belül, a Közép-Dráva Völgyben helyezkedik el, a megye területének 8,2 %-án. A Csurgói járás a régió külső periferiájához tartozik, amelyre az aprófalvas települések nagy száma jellemző.

A Dél-Dunántúlt tekintve már a régió is országunk fejletlenebbjei közé sorolható. Ezen belül helyezkedik el a Csurgói járás, ahol még erőteljesebben jelentkeznek a gazdasági fejlődést lassító tényezők (pl. schengeni határ, a nagyvárosoktól, mint centrumtértől való elszigeteltség)

A Csurgói járás egyértelműen egyközpontú térség, ahol az 1989-ben várossá vált Csurgó és a jellemzően aprófalvas körzet együttműködése nemcsak a város korábbi járási székhely szerepén, hanem valós munka-, lakóhelyi-, közlekedési- és ellátási (oktatás, kultúra, egészségügy, kereskedelem) kapcsolatokon alapul. Csurgó városi és vonzásközponti szerepének igyekszik teherbíró képessége szerint megfelelni intézményeinek fejlesztéseivel, lakásépítésekkel, közüzemi és közlekedési fejlesztésekkel. E szerep Csurgóra az átlagosnál nagyobb terheket ró, ugyanakkor a körzet ellátási függőségét szorosabbá teszi.

A Járás fő gazdaságföldrajzi adottságai:

- A járást egyetlen főközlekedési út, a 61-es számú főút érinti, mely Iharosberényen keresztül Kaposvárt és Nagykanizsát kapcsolja össze. Csurgót a 6819-es számú Barcs - Iharosberény közötti összekötő út kapcsolja az ország közúthálózatához. A járás nagy része 20-30 km-re helyezkedik el az M7-es autópályától.
- Összekötő szerep a dél-dunántúli és a nyugat-dunántúli Régiók között.
- Jó termőhelyi adottságú mezőgazdasági, míg kiváló és erdőterületek.
- Ipari hasznosításra alkalmas befektetési területek. Továbbá, kialakult ipari kultúra, főként faipar továbbá a gépipar, könnyűipar és az élelmiszeripar területén.
- Hűtőház kialakításával új gazdasági terület spontán fejlődése alakult ki.
- Jelentős gyógy- és termálvíz előfordulások, melyek hasznosításra várnak (Csurgó, Inke, Porrog).
- A közigazgatási terület északkeleti és déli része nagy kiterjedésű egybefüggő, síkvidéki erdő, utóbbi egyben az értékes növény- és állatvilággal bíró Duna-Dráva Nemzeti Park.

A Csurgói járáshoz 18 település tartozik (Berzence, Csurgó, Csurgónagymarton, Gyékényes, Iharos, Iharosberény, Inke, Őrtilos, Pogányszentpéter, Porrog, Porrogszentkirály, Porrogszentpál, Somogybükkösd, Somogycsicsó, Somogyudvarhely, Senta, Zákány, Zákányfalú), központja értelemszerűen Csurgó.

A járás településeinek területi elhelyezkedéséből következőleg Csurgó központi funkciót tölt be. A városban található 2 középiskola (a Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium a megyén túli területekről, a Kolping Nagyváthy János Középiskola pedig széles oktatási skálája miatt régiós szinten jelent vonzást), a kulturális és sportlétesítmények, az egészségügyi intézmények, valamint a kereskedelmi hálózat rendszere az általuk nyújtott szolgáltatásokkal megfelelően képes kielégíteni a lakosság igényeit.

A térség hagyományosan kétarcú: a központi funkciót ellátó kisváros Csurgó, melynek fejlődése – lehetőségeiből adódóan – dinamikusabb és garantáltabb, míg a vonzáskörzetéhez tartozó kistelepülések, amelyek adottságaikból következően fejletlenebbek, erőforrásaik, perspektíváik szűkösebbek.

A térséget 3 mikrokörzetre lehet osztani, amelyek részben a tradíciókon (volt közös tanácsok), részben a jelenlegi körjegyzőségeken, részben a funkcionális és földrajzi egybetartozáson alapulnak. A mikrokörzetek - melyeknek természetesen „határai” nincsenek és semmiféle „besorolást” nem jelentenek - a következők:

- Csurgó központú mikrotérségi társulás, melynek tagjai: Csurgó, Csurgónagymarton, Porrog, Porrogszentkirály, Porrogszentpál, Somogybükkösd, Somogycsicsó, Somogyudvarhely, Senta.
- Iharosberény központú mikrotérségi társulás, melynek tagjai: Iharosberény, Iharos, Pogányszentpéter.
- Zákány központú mikrotérségi társulás, melynek tagjai: Zákány, Gyékényes, Őrtilos, Zákányfalú.

A járás népességének közel harmadát Csurgó lakossága adja, ezért a járási mutatók – Csurgó jelentős súlya következtében – a város mutatóihoz közel állnak. A járásban az átlagos falusi lélekszám 700 fő körüli, jelentős a zsáktelepülések száma (5), a 400 főnél kevesebb lakosú település (6), melyek fejlesztése a legnehezebb vidékfejlesztési feladat.

Területi elhelyezkedéséből, történelmi gyökereiből, városi jogállásából következően Csurgó központi funkciót tölt be. Csurgó város fejlődése e központi funkciónak megfelelően dinamikus. A legnagyobb ipari terület a belterület nyugati szélén alakult ki a SEFAG Zrt Csurgói Faipari Gyár, vágóhíd, AS Foods, gabonátároló, Dynamic Kft. stb. révén. Ehhez csatlakozóan került kijelölésre a város új ipari parkja, ennek beruházása azonban még – a várt olasz befektetés indításának halogatása miatt – nem történt meg.

A térségközpont mellett egyre inkább kialakulnak ún. lokális központok is, amelyek egy-egy, valamilyen tényező alapján versenyelőnnyel rendelkező települést takarnak. Ezek mellett perifériális települések találhatóak, amelyek komplex kapcsolatrendszerrel kötődnek a lokális központhoz. A lokális központok jó közelítéssel megfelelnek a körjegyzőségeknek (e megfelelés nem automatikus). Csurgó mellett *lokális központokként vehetők számba:*

- | | |
|----------------|-------------------|
| • Berzence | • Inke |
| • Gyékényes | • Somogyudvarhely |
| • Iharosberény | • Zákány |

Csurgó térségi feladatellátása

Egészségügy

A járásban az egészségügyi feladatok közül többcélú társulás által ellátott feladat a hétvégi és hétközi orvosi ügyelet ellátása.

Az új járási járóbeteg-szakellátó központ 2011 novemberében kezdte meg működését és 200 szakorvosi órával állnak a betegek rendelkezésére. Ezzel egyidőben a korábbi szakrendelő épületében megszűnt a betegellátás. A járási járóbeteg-szakellátó központ ellátási területe a járás 17 települését határolja le. A szakellátáson kívül az új egészségügyi központban alapellátás, fogászat, védőnői szakszolgálat, gyerekorvos és háziorvosi rendelés keretében foglalkozás – egészségügyi rendelés is működik.

Csurgóhoz legközelebbi fekvőbeteg-ellátó intézmény 25 km-re található Nagyatádon.), a progresszív betegellátást biztosító megyei kórház pedig 70 km-re, Kaposváron. Tekintettel a térség országos átlagnál rosszabb közlekedési infrastruktúrájára, a városon kívüli egészségügyi ellátások elérhetősége nem kedvező.

Oktatás

Az óvodai nevelés, általános iskolai oktatás, alapfokú művészeti oktatás, gyógypedagógiai ellátás, korai fejlesztés és gondozás, fejlesztő felkészítés, logopédiai ellátás, családvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatások, nevelési tanácsadás, bölcsőde, és az iskolai napközi szolgáltatások 25%-ban helyben, 75%-ban a járáson belül, maximum 12,4 kilométeren belül elérhetőek.

A következő nevelési évben Gyékényesen kívánnak létrehozni bölcsődei-óvodai csoportokat.

A pályaválasztási tanácsadás, és a családok átmeneti otthona Kaposváron vehető igénybe. A gyermekjóléti alapellátások közül a családi napközi, a gyermekjóléti szakellátások közül a házi gyermekfelügyelet igénybevételére nincs lehetőség.

A szolgáltatások fenntartói háttere hosszútávra rendezett.

Közművelődés

Csurgón több művelődési intézmény is működik, mely helyzetéből és funkciójából adódóan a járási szerepkörrel is bír. (A város művelődési intézményeit az 1.8.1.5. fejezet tartalmazza)

Közigazgatás

Az államigazgatási feladatokat ellátó járási hivatal székhelye Csurgón található, ahol okmányiroda, gyámhivatal, munkaügy, és tankerületi ügyintézés található.

Csurgó város területén és az igazgatásilag hozzá tartozó kistelepüléseken a Csurgói Rendőrőrs, illetve a Nagyatádi Rendőrkapitányság látja el a közrendvédelmi, bűnügyi és igazgatásrendészeti feladatokat, míg az Önkormányzati Tűzoltóság a járás településeire vonatkozó tűzvédelmi, tűzmegeelőzési, tűzvizsgálati és tűzoltás-műszakimentéshez kapcsolódó feladatokat. A településen működik továbbá a Csurgói Önkéntes Tűzoltóság.

A regionális szennyvíz-, ivóvízminőségi-, szolgáltatásokért felelős szervezetek járási központja Csurgón található.

ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézetének az ÁNTSZ Marcali, Csurgói, Fonyódi, Lengyeltóti, Nagyatádi Járási Intézete Marcaliban található, az 5 említett térségben látva el funkcióit.

1.1.4 A TELEPÜLÉS DINAMIKAI TÍPUSÁNAK MEGHATÁROZÁSA

A járást részben aprófalvas szerkezet jellemzi, a rurális területekre jellemzőek a strukturális hátrányok. Csurgó, a járási központ bár dinamizálódik, kisugárzása és húzóhatása tágabb környezetében nem érzékelhető.

A járást kedvezőtlen demográfiai folyamatok, nagy elvándorlási ráta, a népesség természetes fogyása jellemzik. A térség népességmegtartó képességének erősítése, a további népességfogyás megállítása, illetve a kedvezőtlen demográfia tendenciák megfordítása az élet- és munkakörülmények erőteljes javításával érhető el. Az élet- és munkakörülmények javítása magába foglalja egyrészt az ismeretek megszerzésének és a korszerű infrastruktúrának a biztosítását a járás népessége számára, valamint a foglalkoztatási feltételek javítását.

A Csurgói térség gazdasági teljesítménye gyenge, a gazdaság ágazati szerkezete korszerűtlen, nem fejlődnek kellő ütemben a gazdasági, üzleti és pénzügyi szolgáltatások. A vállalati struktúra fejletlen, a gazdaságot a nagyfokú tőkeszegénység jellemzi, a külföldi működő tőke, bár növekvő tendenciát mutat, nem játszik jelentős szerepet.

A Csurgói járásban jelentkező kedvezőtlen munkanélküli helyzet a reálgazdasági folyamatok eredményeként jött létre. Vállalkozások, munkakörök szűnnek meg, üzemek kerülnek felszámolás alá. Tovább súlyosbítja a helyzetet a foglalkoztatók hiánya miatt a tartós álláskereső arányának növekedése.

Új, kedvezőtlen jelenség a magasan képzett álláskereső problémája is. Kevés a térségben a főiskolai, egyetemi végzettséget igénylő munkakör. Számukra a környező városközpontok sem nyújtanak foglalkoztatási lehetőséget, így önhibájukon kívül ők is tartós „semmittevésre” vannak ítélve, képzetlen sorstársaikkal együtt. Ez a szűk réteg még az átképzés lehetőségében sem reménykedhet, többségük pályaelhagyásra, elvándorlásra kényszerül.

A csurgói járás olyan értelemben is hátrányos helyzetű, hogy a sok aprófalvas község nehezen megközelíthető. A településekről a foglalkoztatók megközelítése körülményes.

A jövedelemszint elmarad a vidéki átlagtól, a munkaerő képzettsége országos összehasonlításban gyenge. A térség gazdaságának stabilizálásához, versenyképességének erősítéséhez szükséges a gazdasági szerkezetváltás elősegítése, a tőkehiány oldása, a munkaigényes ágazatok fejlesztése és az innovációs folyamatok erősítése.

A járás számos olyan természeti, környezeti és gazdasági, képzési potenciállal rendelkezik, amelyek gazdasági növekedés motorjai lehetnek. A kedvező agroökológiai adottságok a versenyképes élelmiszergazdaság alapjait biztosítják a hagyományos növénytermesztési és állattenyésztési, faipari ágazatokban, illetve lehetővé teszik tájspecifikus agrártermékek (hungarikumok) előállítását.

Az egyedülálló természeti adottságok, a környezet érintetlensége, a kulturális értékek az idegenforgalom fejlődését segítik elő, azonban a termál- és gyógyvízkincs kihasználatlan.

A Csurgói járás közlekedési jellemzői kedvezőtlenek annak ellenére, hogy közlekedési szempontból Csurgó területét átszeli a Gyékényes-Dombóvár közti „A” kategóriás nemzetközi törzshálózati vasútvonal, így a vasúti közlekedés szempontjából Csurgó vonzáskörzete Iharosberény, Inke, Porrogszentkirály, Somogybükkösd, Porrogszentpál, Szentá, Csurgónagymarton, Somogyicsicsó, Berzence és Somogyudvarhely településekre terjed ki. Gyenge a külső és belső közlekedési infrastrukturális ellátottsága, hiányosak a térség belső, közúti kapcsolatai, rossz a térség átjárhatósága. A közlekedési feltételek javítása, a gazdaság fejlődése és a népességmegtartó képesség erősítése szempontjából alapvető, ugyanakkor rendkívül forrásigényes.

A vonzó településkép és ezzel párhuzamosan a megfelelő minőségű szolgáltatási funkciók biztosítása érdekében a járás településeinek harmonikus fejlesztésére van szükség.

1.2 TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.2.1 A Nemzeti Reform Program vállalásai az EU 2020 stratégiához kapcsolódóan

Az „Európa 2020” az Európai Unió 2010-ben útnak indított, 10 évre szóló növekedési és foglalkoztatási stratégiája. Célja, hogy az EU gazdasága intelligens, fenntartható és inkluzív legyen. E három, egymást kölcsönösen erősítő prioritás azt hivatott elősegíteni, hogy az Unióban és a tagállamokban magas legyen a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erősödjön a társadalmi kohézió. Az EU öt nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat/energiapolitika területén, amelyeket 2020-ig kíván megvalósítani. Mindegyik tagállam saját nemzeti célokat fogadott el az említett területeken.

Magyarország számára a legfontosabb fejlesztéspolitikai célkitűzés az ország gazdasági teljesítményének (GDP), valamint a foglalkoztatás szintjének, minőségének növelése, amelyek révén az életminőség és az életkörülmények érdemi javulása érhető el. Mindehhez kapcsolódva a Nemzeti Reform Program vállalásai a következők:

- a 20–64 évesek foglalkoztatási rátájának a jelenlegi 60%-ról legalább 75%-ra növelését;
- a kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8%-ra növelését;
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10 százalékos növekedését a 2005. évi szinthez képest; a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 százalékra történő növelését; a 10 százalékos energia megtakarítás elérését;
- a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3 százalékra növelését a 30-34 éves népességen belül; az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10 százalékra csökkentését a 18-24 éves népességen belül;
- a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség számának 450 000 fővel való csökkentését, amely 5 százalékpontos csökkentést jelent.

1.2.2 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési És Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)

Az OFTK – felszámolva az ágazati (Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió) és a területi (Országos Területfejlesztési Konceptió) fejlesztés dualitását - a kormányzati fejlesztéspolitika 2030, illetve 2014-2020 között megvalósítandó stratégiai céljait, prioritásait jelöli ki. A koncepcióban foglaltak szerint Magyarország 2030-ban **Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz**, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.

Ennek érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt, valamint 13, az átfogó céloknál egyenként jóval szűkebb tárgykörű ágazati és területi specifikus célt fogalmaz meg.

AZ OFTK az alábbi, Csurgó készülő stratégiájában is meghatározó, főbb területpolitikai irányokat és teendőket határozza meg:

- hálózati szemlélettel működő, valamint települési adottságokat és lehetőségeket egyaránt figyelembe vevő területi tervezési folyamat kialakítása, amely decentralizált térszerkezet kialakulását és hálózatos térszerkezetet eredményez.
- a város-vidék együttműködése, a kölcsönös előnyökön nyugvó, együttműködéseken alapuló kapcsolatrendszer kialakítása
- hatékonyan és fenntarthatóan működő gazdasági térszerkezet megvalósítása az adott térség valós potenciáljainak, igényeinek és kitörési lehetőségeinek felismerésével
- periférikus térségek felzárkóztatása a helyi adottságaik figyelembe vételével
- határmenti együttműködések révén a szomszédos országok gazdasági, infrastrukturális rendszereihez való kapcsolódás, a határon belüli és túli lakosság közötti kapcsolatok ápolása.
- hátrányos helyzetű – különös tekintettel a leromlott városrészekben koncentrálódó – társadalmi csoportok szociális, oktatási és lakhatási helyzetének javítása, fejlesztése
- A Mura- Dráva- Duna folyók ökoszisztémája a fejlődés egy fenntartható formájának alapját képezheti a határtérség számára, amit segíthet a **turisztikai infrastruktúra kiépítése**, és a határtérség egységes termékként történő népszerűsítése. A felszíni és a felszín alatti **vizek minőségének védelme** és a térségre jellemző árvízveszély is hatékonyabban kezelhető határon átnyúló összefogással.
- Az aprófalvak társadalma kiemelten sérülékeny, többségüket rendkívül kedvezőtlen demográfiai és társadalmi folyamatok jellemzik, amely a gazdasági teljesítményükre is negatív hatással van. A demográfiai és a társadalmi problémák halmozottan jelentkeznek azon aprófalvak esetében, amelyek térszerkezeti, településhálózati szempontból és gazdaságilag is perifériális térségben, a gazdasági centrumoktól távol találhatók. E problémákat kezelheti a napi munkába járás, ingázás igényeihez maximálisan illeszkedő akadálymentes és fenntartható közösségi közlekedés fejlesztése, a hiányzó térségi kapcsolatok kiépítése, helyben élő tehetséges fiatalok mentorálása, falusi turizmus fejlesztése

Csurgó, és térsége a Belső-Somogy kultúrtáj része, így kiemelt feladat a jellegzetes táji sajátosságokra épülő fenntartható turizmus fejlesztése, a helyi értékek bemutatása, a lokális adottságokhoz alkalmazkodó idegenforgalmi infrastruktúra, szálláshelyek, desztinációmenedzsment kialakítása.

Az OFTK megyei szinten a következő fejlesztési irányokat határozza meg:

- **Határon átnyúló együttműködések erősítése, Horvátország uniós csatlakozásával a határ menti gazdasági és közlekedési kapcsolatok javítása, a természeti kincsekre alapozott komplex turizmusfejlesztés hálózati rendszerének kialakítása, a termálvizes fürdők fejlesztése.** A Balaton turisztikai termékpalettájának színesítése, újabb kompkapcsolat kiépítése.
- A piaci körülményekhez rugalmasan alkalmazkodni képes, innovatív megoldásokat alkalmazó gazdasági bázisok kiépítésének elősegítése, a meglevők megerősítése. Az integrált élelmiszergazdaság fejlesztése, a technológiai műszaki innováció támogatása, kihasználva a Kaposvári Egyetemen rejlő lehetőségeket. Jó minőségű, magas hozzáadott értékű, versenyképes agrártermékek előállítása, többcélú erdő-, hal- és vadgazdálkodás. Vállalkozásélénkítés, munkahelyteremtés, a vidéki népesség megtartása érdekében.

- Az aprófalvas, periférikus térségek leszakadásának mérséklése, területi különbségek csökkentése, a hátrányos helyzetű térségek és népesség felzárkóztatása, a centrum és a periféria közötti (északi és déli) különbségek mérséklése. Társadalmi befogadás segítése, a szegénység elleni harc, a leszakadt népréteg munkára ösztönzése.
- A megye nagytérégi kapcsolatainak kialakítása, az elérhetőség javítása, a fő- és mellékút hálózat minőségének javítása, a vasútvonalak korszerűsítése, a közösségi közlekedés fejlesztése, a kerékpárút hálózat kiépítése. Határon átnyúló együttműködések erősítése, Horvátország uniós csatlakozásával a határ menti gazdasági és közlekedési kapcsolatok javítása, a természeti kincsekre alapozott komplex turizmusfejlesztés hálózati rendszerének kialakítása (pl. a Drávára fűzhető közös értékek), a termálvizes fürdők fejlesztése.
- A megújuló energiaforrások (különösen biomassza, geotermikus- és napenergia) hasznosítási arányának jelentős növelése elsősorban a helyi, közösségi energiatermelő és -ellátó rendszerek elterjedésével.
- Területi különbségek mérséklése, Kaposvár centrum/polisz szerepének erősítése, a harmonikus városhálózat kialakulásának előmozdítása, a közszolgáltatások színvonalának javítása.

1.2.3 Kapcsolódás Somogy Megye Területfejlesztési Koncepciójához és Programjához

Somogy Megye Közgyűlése a megye területfejlesztési koncepcióját a 3/2014 (II.20.), területfejlesztési programját a 18/2014 (VI.20.) Közgyűlési határozattal fogadta el.

A koncepció célja, hogy kijelölje Somogy megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyekre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt érdemes fektetni.

Somogy megye 2030-ra sokszínű, természeti értékekben gazdag tájjal rendelkező, harmonikus, és az ott élők számára jó életminőséget biztosító versenyképes, innovatív térséggé válik, ahol szolidáris közösségekre építve, egymást erősítve, egymás értékeire és adottságaira alapozva vannak jelen a szolgáltatásokban erős városok és a kedvező életteret adó vidéki térségek. Mindezek alapját a foglalkoztatottság növelése jelenti, melynek keretében ki kell bővítenünk a rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők körét a biztonságos megélhetés érdekében.

A foglalkoztatottság növelése azonban nem jelentheti a környezet kizsákmányolását, sokkal inkább a természeti értékek és erőforrások felelős és fenntartható módon történő használatát. A megye erőforrásainak ésszerű hasznosításával és a potenciális lehetőségek kiaknázásával javulnak az egyének és a közösségek jövedelmi viszonyai. Mindez kiszélesíti az önkormányzatok pénzügyi perspektíváit a szolgáltatások színvonalának emeléséhez és megteremti az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségét a somogyi emberek számára.

A jövőkép elérése érdekében a megyei koncepció 3 átfogó célt határoz meg:

- A rendszeres munkajövedelmet szerzők arányának növelése
- A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembe vételével
- A szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlő esélyének biztosítása minden somogyi ember számára

Az átfogó célokhoz 5 tematikus és 5 területi cél kapcsolódik, amelyek kifejtése főként általános irányokat fogalmaz meg, ám néhány kifejezetten érinti Csurgót, ezek:

- a természet nyújtotta lehetőségek, mint pl.: termálvízkincs környezettudatos, fenntartható módon tervezett felhasználásával elsősorban a megye lakosságának magas színvonalon előállított javakkal történő ellátása, azon túl az ökológiai terhelhetőség szempontjait figyelembe vevő mértékben a külpiacok kiszolgálása magas hozzáadott értékű termékekkel és magas színvonalú szolgáltatásokkal
- a helyben is gazdaságosan előállítható termékek és szolgáltatások tekintetében az importfüggőség csökkentése, a közösségek önellátását és az öngondoskodást támogató folyamatok elősegítése, a helyben előállított javakhoz való hozzáférés feltételeinek biztosítása (pl. helyi piacok, termelők boltja hálózat)
- a megye különböző területi szintjein a külső és belső kapcsolatok, az elérhetőség javítása, ezáltal a munkaerő mobilitásának fokozása a közlekedési infrastruktúrába történő beruházások támogatásával, hogy az egyes területi szintek (település, város és vonzáskörzete, térség) képessé váljanak gazdasági előnyöket is magában hordozó kapcsolatrendszer fenntartani egymással és tágabb környezetükkel. A településen belüli, valamint a térségi jelentőségű központok és vonzáskörzetükbe tartozó települések közötti közlekedés fenntartható fejlesztésével, az elérési idők javulásával, egyenlő eséllyel válnak elérhetővé a térségi foglalkoztatási központok, humán (közoktatási, közművelődési, egészségügyi) szolgáltatások és szociális ellátások.
- A zöldség- és gyümölcstermelés hagyományainak újrakezdetét helyi közösségi szinten is szorgalmazni, ösztönözni kell. A biotermesztés nagyságrendjét növelni kell. A megye melegvíz-bázisa az intenzív kertészeti ágazat fejlesztés mellett jó alapot teremt az önellátó közösségi üvegházi növénytermesztés elterjedéséhez is. További cél az önellátó, öngondoskodó helyi közösségek kialakulásának elősegítése érdekében a helyi szociális gazdaság megteremtéséhez a keretfeltételek biztosítása, a közösségi alapú termelési és felhasználói (fogyasztói) rendszerek elterjedésének ösztönzése.

Somogy megye Területfejlesztési Konceptiója a megyén belüli különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre is fejlesztési célrendszert határoz meg. Ezen belül a járásközpontokra alapozva erősíteni és fejleszteni szükséges az erdész, vadász, faipari, energetikai szakemberképzést, ezen települések elérhetőségét, valamint az ott működő KKV-kat.

A koncepció szintén nevesíti a Somogy megye horvát határ menti térségét, mint lehatárolható sajátosságokkal rendelkező területi részegység, amivel kapcsolatban az alábbi fő megállapításokat teszi:

A megye határ, ill. határ közeli városaiban, így különösen Csurgón, Barcsan és Nagyatádon meg kell teremteni a nemzetközi és hazai termelő és szolgáltató vállalkozások, logisztikai és szállítványozó cégek letelepedését elősegítő infrastrukturális feltételeket, ki kell építeni az azok igényeit kiszolgáló üzleti szolgáltatásokat (logisztikai, pénzügyi, ügyviteli, infokommunikációs szolgáltatások). A gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok élénkítése érdekében alapfeltétel a közlekedési kapcsolat javítása, a jelenlegi határátkelési pontok fejlesztése, kapacitásbővítése, igény esetén további – elsősorban vízi forgalmú komp – átkelők létesítése. Távlatokban, Horvátország Schengeni egyezményhez való csatlakozását követően új lehetőségek nyílnak a Dráva folyó vízi szállítási útvonalként való használatának fejlesztésére, bekapcsolására a Dunai és a Fekete-tengeri árukereskedelmi forgalomba a Dráva-menti térséget. E lehetőségre való felkészülés érdekében már

most meg kell kezdeni az áru- és személyforgalmi kikötők fejlesztéseinek előkészítő tevékenységeit a horvát oldali partnerekkel egyeztetett módon. Annak érdekében, hogy a terület közlekedési kapcsolatai érdemben javuljanak, nem csak a nemzetközi, de a térségi elérhetőség vonatkozásában is előrelépés szükséges, különösen igaz ez a határ menti térséget É-D irányban feltáró, a meghatározó települések kapcsolatát biztosító 68. sz. főút esetében, ahol a gyors elérhetőséget annak fejlesztésén (pl. települési elkerülések) keresztül biztosítani szükséges. A nagytérségi rendszerekben tervezett fejlesztések mellett ki kell használni a horvát csatlakozás teremtette kisebb térségi szinten megjelenő új piacok kiszolgálását elsősorban a határ menti somogyi települések kereskedelmi (beleértve a helyi termékek piacainak fejlesztését) és turisztikai szolgáltatásainak bővítése terén, különösen a horvát határ menti települések lakossága körében már napjainkban is kedvelt gyógy-és termálfürdők turisztikai, egészségturisztikai szolgáltatásainak fejlesztésével. A turisztikai együttműködés területén alapvető a Dráva menti térség, mint egységes desztináció megjelenítése, határon átnyúló közös turisztikai termékcsomagok kialakítása, közös turisztikai információs bázis kialakítása, közös turizmusmenedzsment, marketing, egységes megjelenés a piacokon. A Dráva folyó somogyi szakasza és a part menti – a Duna-Dráva Nemzeti Park részét képező – területek egyike hazánk legkevésbé bolygatott, leginkább természet közeli állapotban megőrzött térségének, amely önmagában való értékén túl kiváló feltételeket teremt a vízi-, a horgász- és a vadászturizmus fenntartható fejlesztésére, valamint az erdei termékek feldolgozására épülő helyi kisgazdaságok kiépítésére és mindezen keresztül a helyi lakosság foglalkoztatási feltételeinek javítására. A Dráva, mint határfolyó eddigi elválasztó hatásának mérséklése érdekében építve a határ mindkét oldalán jellemző vegyes nemzetiségű lakosságra szükséges a közös kulturális hagyományok ápolását, a helyi (Dráva-térségi) identitás tudat erősítését célzó akciók, programok szervezeti és infrastrukturális feltételeit megteremteni, hozzájárulva ezzel a térség közösségi együttműködéseinek fejlődéséhez. A horvát határ menti térségben a kapcsolatok erősítését, a gazdasági nyitás sikerességét nagyban segítené a horvát nyelv oktatása felnőttképzés és iskolai oktatás kereteiben.

A megyei területfejlesztési koncepcióhoz kapcsolódóan elkészült a területfejlesztési program is, amely az alábbi 7 prioritást határozza meg:

- Az agrár- és erdészeti termelési láncok szereplőinek megerősítése és a helyi termelésen alapuló önfenntartó szociális gazdaság feltételeinek megteremtése;
- Somogyi vállalkozások versenyképességének növelése az ipari- és szolgáltató szektorban
- Somogy megye turisztikai potenciáljának erősítése;
- A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó fejlesztések támogatása;
- A fenntartható gazdálkodást és erőforrás felhasználást, valamint a megye lakosságának életminőség javítását támogató környezetgazdálkodási beruházások támogatása;
- A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása;
- Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés.

A prioritások szakmai tartalmának részletes meghatározása mellett a fejlesztési program kijelöli a program lehetséges kedvezményezetteinek, érintettjeinek körét, itt Csurgó 2 esetben kerül a többi településhez képest privilegizált helyzetbe:

- Komplex térségi foglalkoztatást-bővítő programok
- Gazdasági együttműködés erősítése a horvát-magyar határtérségben

1.2.4 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás

A kistérségre/járásra vonatkozóan az elmúlt 5 évben készült egyetlen átfogó fejlesztési koncepció a 2011-es Csurgói Kistérségi Fejlesztési koncepció. A Koncepcióban megfogalmazott átfogó cél a járás felzárkóztatása a Dél-dunántúli Régió fejlettebb térségeihez, munkahelyek teremtése, versenyképes gazdaság megteremtése, kedvezőtlen demográfiai és egészségügyi folyamatok megfordítása, a járás közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése, valamint a nemzetközi együttműködések további mélyítése.

Az átfogó cél elérése érdekében megvalósítandó fejlesztések:

A térség gazdaságának fejlesztése

- a) A vállalkozások innovációs tevékenységének ösztönzése
- b) Kis- és középvállalkozások támogatása
- c) Munkahelyteremtő beruházások támogatása
- d) Ipari park program elindítása

A térségi infrastruktúra fejlesztése

- a) Térségi elérhetőség javítása.
- b) Főúthálózat fejlesztése.
- c) Kerékpárutak építése.
- d) Elkerülő utak építése.

Társadalmi megújulást szolgáló fejlesztések

- a) Minőségi oktatás.
- b) Humáninfrastruktúra fejlesztése.
- c) Élethosszig tartó tanulás.

Turisztikai kínálatfejlesztés

- a) Területi hátrányok felszámolása, elmaradottság mérséklése.
- b) Turizmusfejlesztés.
- c) Természeti és kulturális örökségünk megőrzése.

Szociális fejlesztések

- a) A helyi és térségi szükségletekre épülő szociális szolgáltatások kialakítása.
- b) Szociális alapszolgáltatások fejlesztése.

Természeti és épített környezet védelme

- a) Történelmi és természeti értékek védelme.
- b) Ivóvíz minőségének javítása.
- c) Vízbázis védelme.
- d) Szennyvízkezelés.

1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.3.1 Országos tervhierarchia és összefüggései

A tervhierarchia legmagasabb szintjén az Országos Területrendezési Terv (a továbbiakban: OTTrT) áll, amelyet az országgyűlés a 2003. évi XXVI. törvénnyel hagyott jóvá és 2008-ban, valamint 2013-ban módosított (a módosító jogszabályok: 2008. évi L. tv. és 2013. évi CCXXIX. törvény). Az OTTrT határozza meg az ország egyes térségeinek térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, ill. erőforrások védelmére. Az OTTrT az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

A térségi, illetve megyei területrendezési tervek hivatottak a térségi területfelhasználási kategóriák és övezetek kijelölésére, az országos területfelhasználási kategóriák, övezetek figyelembe vételével, azok pontosításával.

Csurgó város Somogy megyében található, amely megyére vonatkozó területrendezési tervet Somogy Megye Közgyűlése a 1/2005. (II. 21.) számú rendelettel fogadta el és a 2/2012 (II. 17.) számú rendelettel módosította. A területrendezési intézkedéseket és ajánlásokat – amelyek többek között a településrendezés számára iránymutatást tartalmaznak a megyei területrendezési terv elhatározásainak érvényre juttatása érdekében – határozattal fogadta el a Közgyűlés.

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet szerint a településrendezési tervekben igazolni kell a tervezett fejlesztések területi terveknek való megfelelését.

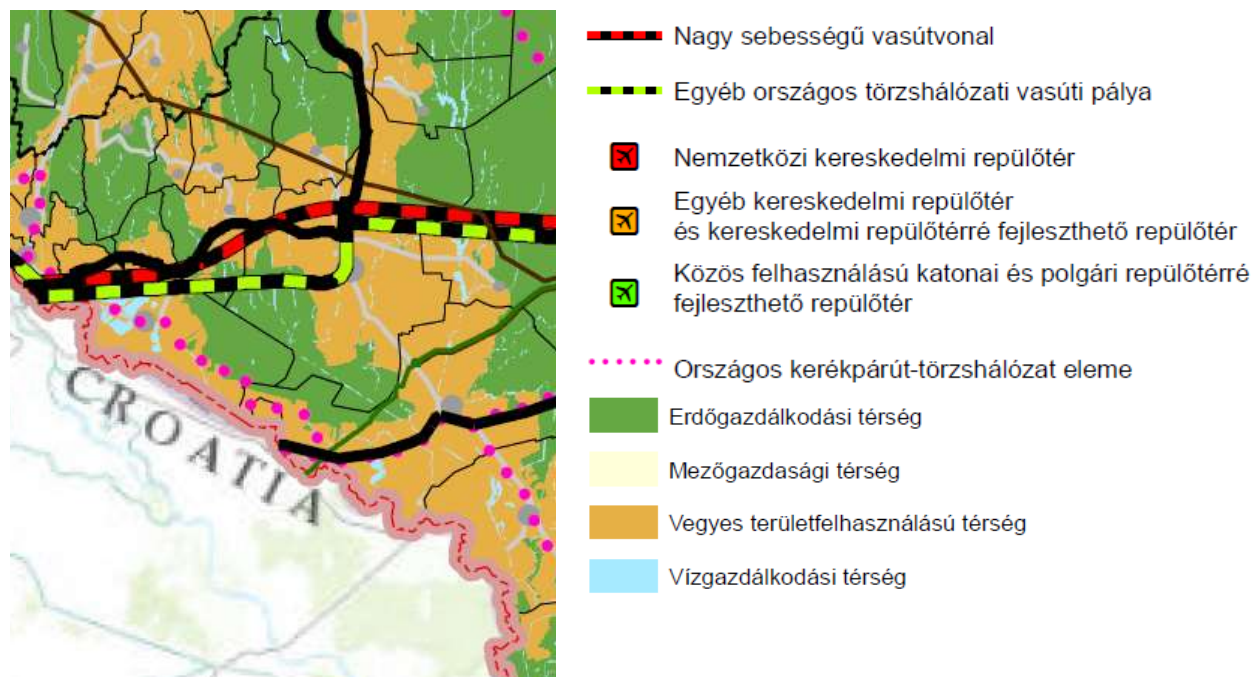
Az Országos Területrendezési Tvről szóló 2003. évi XXVI. tv. 6. § (3) bekezdése szerint az „országos területfelhasználási kategóriákra vonatkozó szabályoknak a kiemelt térség vagy a megye területére vetítve, a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási szabályoknak a település közigazgatási területére vetítve kell teljesülniük”. Fenti előírás következtében településrendezési terv készítés esetén az összhangot a területfelhasználási kategóriák és a megyei övezetek tekintetében a vonatkozó megyei területrendezési tervvel, az országos övezetek tekintetében az OTTrT-vel is kell biztosítani.

A 2003. évi XXVI. tv. szerint a településrendezési tervek készítése során:

- 9. § (6) b: az országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatoknak a település közigazgatási területére vetített hossza legfeljebb $\pm 5\%$ -kal térhet el a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek szerkezeti tervében megállapított nyomvonalváltozattól, kivéve, ha a területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat alapján lefolytatott területrendezési hatósági eljárás szerint nagyobb eltérés indokolt.
- 9. § (5) b: az országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatoknak a tervezési területre vetített hossza legfeljebb $\pm 10\%$ -kal térhet el az ország szerkezeti tervében megállapított nyomvonalváltozattól, kivéve, ha a területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat alapján lefolytatott területrendezési hatósági eljárás szerint nagyobb eltérés indokolt.

- 12/A. § (4): településrendezési eszközök készítésénél a hatályos kiemelt térségi és megyei területrendezési terv térségi övezeteinek lehatárolásához képest a térségi övezetek területének a település közigazgatási területére eső része legfeljebb $\pm 5\%$ -kal változhat.

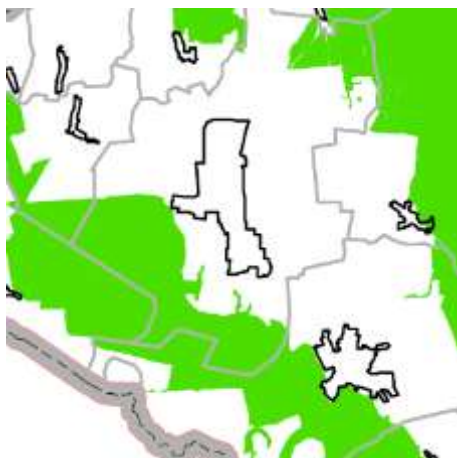
1.3.2 Csurgó az Országos Területrendezési Tervben (OTrT)



1.3-1. ábra: Csurgó az OTrT szerkezeti tervén (Forrás: OTrT)

Az OTrT szerint Csurgó közigazgatási területének túlnyomó része „vegyes terület felhasználású térség”, kisebb része „erdőgazdálkodási térség”. A város belterülete „települési térség”. Csurgó déli területrészei védett természeti terület (Öreghegy) övezetbe tartoznak. A települést érinti a Dráva-menti országos kerékpárút. A városon áthalad egy nemzetközi jelentőségű közlekedési folyosó (vasút). Csurgót a 6819. sz. Barcs-Iharosberényi összekötő út kapcsolja az ország közúthálózatához. Innen ágazik ki a 6808. sz. Gyékényesi összekötő út, továbbá a 68112 Csurgónagymartoni, a 68127 Szentai bekötő út, valamint a 68 315. sz. vasútállomáshoz vezető út (Béke u.). Ezen utak országos mellékutak.

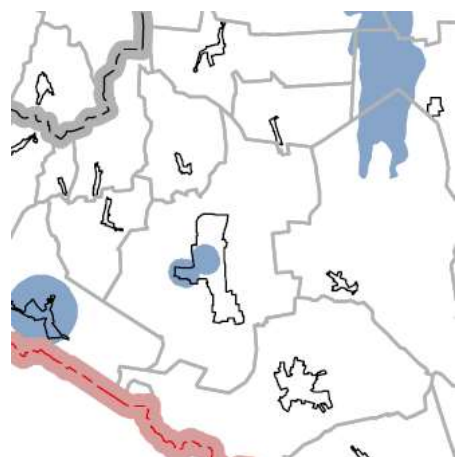
Az OTrT alapján Csurgó a következő övezetek esetében érintett:



1.3-2. ábra Országos ökológiai hálózat övezete



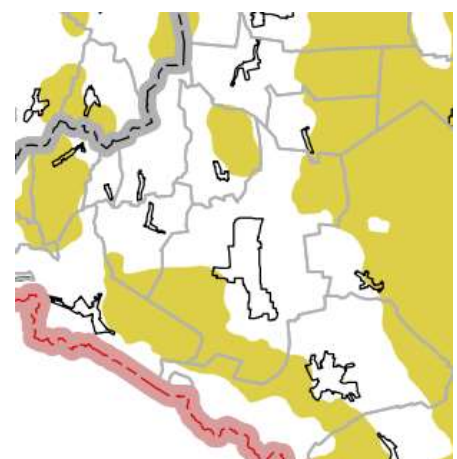
1.3-3. ábra: Jó termőhelyi adottságú szántóterület



1.3-4. ábra: Országos vízminőség-védelmi terület övezete

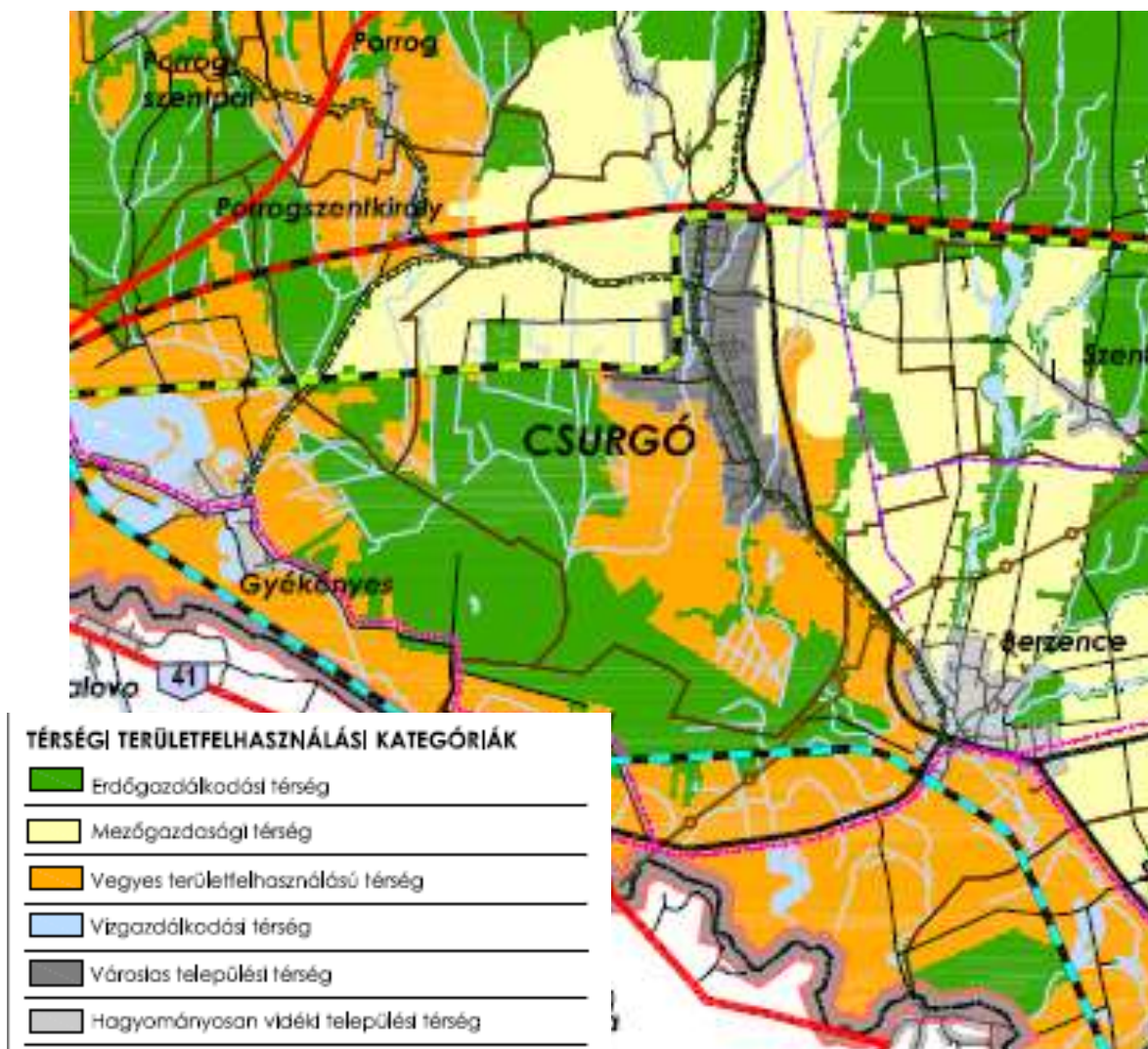


1.3-5. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület



1.3-6. ábra: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

1.3.3 Somogy Megye Területrendezési Terve



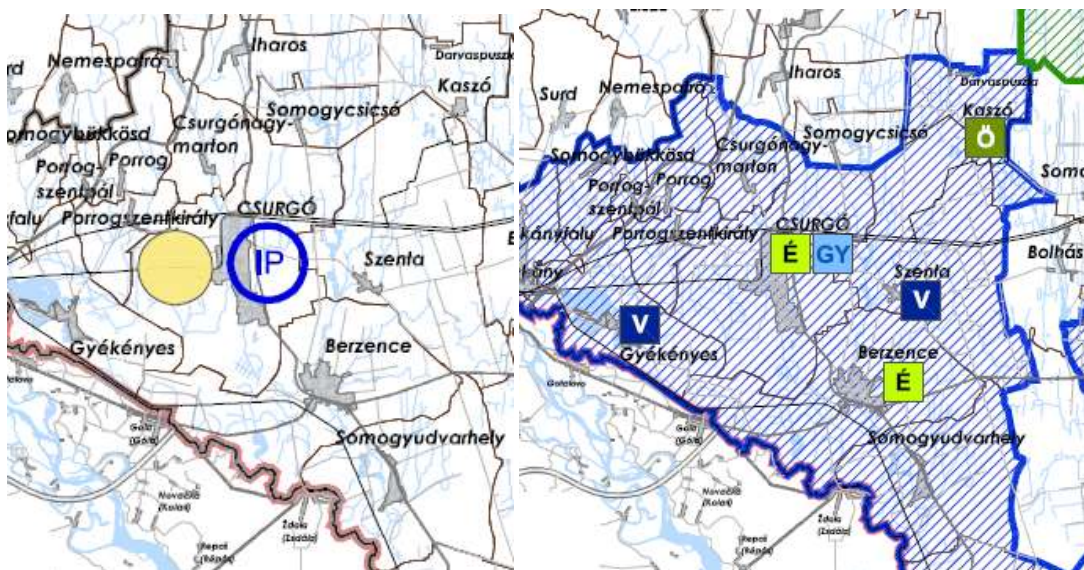
1.3-7. ábra Csurgó Somogy megye területrendezési tervében

A megyei területrendezési terv alapján Csurgó határmenti kapcsolattal összefüggő fejlesztési térség, megyei alközpont, térségi jelentőségű logisztikai központ. A logisztikai központok esetében elsősorban a már gazdasági-logisztikai szolgáltató területként funkcionáló területek továbbfejlesztésével, korszerűsítésével célszerű az új fejlesztési igényeket kielégíteni. Zöldmezős fejlesztéseket csak ezek telítődése után javasolt támogatni.

A terv új főúti kapcsolatként nevesíti a 61. számú főutat: (Iharosberény térsége (61. sz. f_út) - Gyékényes térsége - (Horvátország)

A térségi jelentőségű közúti elemek:

- Tervezett elkerülő út: **6819. sz. mellékúton:** Berzence, Csurgó, Somogybükkösd
- Térségi kerékpárút hálózat elemeként:
 - Iharosberény – Csurgó – Zákány
 - Berzence – Csurgó – Porrogszentkirály – Somogybükkös – (Nemespatró)



1.3-8. ábra: Csurgó Somogy megye területrendezési tervében

A rendezési terv külön nevesíti ipari parkkal rendelkező térségi iparközpontként, és térségi jelentőségű fürdővel, illetve épített környezeti értékekkel rendelkező településként Csurgót.

Csurgó magterület, ökológiai folyosó, kiváló termőhelyi adottságú erdőterület, térségi jelentőségű tájképvédelmi terület, történeti települési terület, földtani veszélyforrás területe, szél és vízerosítónak kitett terület által érintett települések térségébe esik.

1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS SZERKEZETI TERVEINEK- CSURGÓ TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Berence

A Civitas Bt által készített, 8/2004. (IV. 6.) sz. rendelettel elfogadott településrendezési terv nem tartalmaz Csurgót befolyásoló megállapításokat. A két település a csurgói Arany János utcát és a berencei Kossuth utcát összekötő útszakasszal kapcsolódik, a szőlőhegyeken keresztül. További összeköttetések egyik terven sem kerültek megjelenítésre, védőtávolságok nem érintik a szomszédos településeket.

Porrogszentkirály

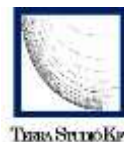
A Civitas Bt által készített, 9/2001.(V.10.) határozatával jóváhagyott településrendezési terv nem tartalmaz Csurgót befolyásoló megállapításokat. A két település mezőgazdasági besorolású területekkel kapcsolódik egymáshoz. Új összeköttetések egyik terven sem kerültek megjelenítésre, védőtávolságok nem érintik a szomszédos településeket.

Iharos

A Dr. Fazekas Sándorné által készített, 67/2006 (XI.23.) határozatával jóváhagyott településrendezési terv nem tartalmaz Csurgót befolyásoló megállapításokat. A két település általános mezőgazdasági és

Terra Stúdió Kft.

1034 Budapest, Szomolnok u. 14.



védelmi erdő besorolású területekkel, az Iharosi úton kapcsolódik egymáshoz. Új összeköttetések egyik terven sem kerültek megjelenítésre, védőtávolságok nem érintik a szomszédos településeket.

Szenta

A Fazekas és Társa Bt által készített, 45/2000 (XI.28.) határozatával jóváhagyott településrendezési terve nem tartalmaz Csurgót befolyásoló megállapításokat. A két település a Tekeres- Berki Patak mentén mezőgazdasági területekkel kapcsolódik egymáshoz. A két település a csurgói Nagyváthy utcát és a szentai Zrínyi utcát összekötő útszakasszal kapcsolódik. Új összeköttetések egyik terven sem kerültek megjelenítésre, védőtávolságok nem érintik a szomszédos településeket.

Somogyicsó

A Dr. Fazekas Sándorné által készített, 15/2004 (XII.23.) határozatával jóváhagyott településrendezési terve nem tartalmaz Csurgót befolyásoló megállapításokat. A két település általános mezőgazdasági és védelmi erdő besorolású területekkel, továbbá Somogyicsó déli részén meglévő lakott területekkel, és tervezett (azóta működő) GKSZ területekkel kapcsolódik egymáshoz. Új összeköttetések egyik terven sem kerültek megjelenítésre, védőtávolságok nem érintik a szomszédos településeket. A két település közvetlen közúti összeköttetéssel nem rendelkezik, csak a szentai, vagy az iharosi úton keresztül érhető el.

Gyékényes

Az Arker Építész Studio Kft. által készített, 6/2007 (VI.7.) határozatával jóváhagyott településrendezési terve nem tartalmaz Csurgót befolyásoló megállapításokat. A két település általános mezőgazdasági és vízgazdálkodási besorolású területekkel kapcsolódik egymáshoz. Új összeköttetések egyik terven sem kerültek megjelenítésre, védőtávolságok nem érintik a szomszédos településeket.

Csurgónagymárton

A Dr. Fazekas Sándorné által készített, 55/2004 (XII.14.) határozatával jóváhagyott településrendezési terve nem tartalmaz Csurgót befolyásoló megállapításokat. A két település általános mezőgazdasági és védelmi erdő besorolású területekkel kapcsolódik egymáshoz. Új összeköttetések egyik terven sem kerültek megjelenítésre, védőtávolságok nem érintik a szomszédos településeket.

1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK

1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai

Csurgó város önkormányzata a hatályos **településfejlesztési koncepcióját** a 13/2010. (IX. 27.) sz. határozatával fogadta el. A településfejlesztési koncepció a város jövőképét az alábbiakban fogalmazza meg:

A város 15-20 évre szóló hosszú távú céljának megvalósítása révén egy olyan európai kisváros jövőképe rajzolódik ki, melynek épített és természetes környezete minőségi fejlődésen haladt keresztül, a város népszerűsége pedig folyamatosan növekszik a gazdaság szereplői körében, amelyek hozzájárulnak a település hátrányos helyzetének mérséklésében.

Az átfogó célhoz az alábbi tematikus célok kerültek meghatározásra:

A.) A gazdaság fejlesztése, munkanélküliség csökkentése

- a vállalkozások modernizációjának ösztönzése, mely által foglalkoztatottak számának növelésére nyílik lehetőség,
- új, magas hozzáadott értéket előállító gazdasági tevékenységek megtelepítésének ösztönzése,
- a település meglévő, illetve betelepítendő vállalkozásainak innovációs környezetének javítása,
- vállalkozási tevékenység letelepítése és bővítése érdekében a városon belül megfelelő infrastruktúrával ellátott terület biztosítása,
- új, elsősorban felsőfokú, szakképzett munkaerőt foglalkoztató vállalkozások vonzása érdekében a befektetések ösztönzésére vonatkozó szervezeti háttér megújítása,
- a munkaerő kínálatának a foglalkoztatási igényekhez való igazítása,
- a közügyekkel, közszolgáltatásokkal, vállalkozásfejlesztéssel foglalkozó intézmények szervezeti megújulása,

B.) Turisztikai kínálat fejlesztése

- a települési turisztikai marketing tevékenység fokozása, szervezeti feltételeinek biztosítása,
- turisztikai- és háttérszolgáltatások összetételének fejlesztése, mint pl. turisztikai termékcsomag,
- tematikus attrakciók létrehozása, melyek a megfelelő interpretációs eszközöket felhasználva, a látogatók igényeit kielégítő szolgáltatásokkal kiegészítve jelentős vonzerővé válnak,
- turizmusból származó jövedelmek növelése és a településen belül a turizmus tér- és időbeli szétterítése,
- a turisták kikapcsolódását, sporttevékenységét szolgáló létesítmények, szórakozóhelyek fejlesztése, nyüzsgő, élettel teli nyaralóhely kialakítása,
- a turisztikai szolgáltatások közvetítésére szakmailag felkészült, hozzáértő szervezet kialakítása; információs szolgálatok kihasználtságának növelése,
- a turizmusban érdekelt helyi szervezetek együttműködésének továbbfejlesztése,
- a városra jellemző népművészet, népszokások, népi építészet, gasztronómia kultúrkörének felerősítése,

C.) A helyi lakosság életminőségének növelése a „város fenntartható” fejlődése révén a város lakhatóságának – élhetőségének javítása az életminőség, a környezeti feltételek emelésével;

- a városi épített környezet javítása
- a város kulturális, szabadidős és sport lehetőségeinek javítása
- a környezeti fenntarthatóságra alkalmazott módszerek megismertetése
- a környezetgazdálkodás intézményi rendszerének felállítása
- az integrált fejlesztési tervek kidolgozásához, a közszféra, a lakossági csoportok és a magánszereplők megfelelő bekapcsolása;
- anyagi erőforrások koncentrálása a településfejlesztésre,
- intézményi infrastruktúra fejlesztése, közszolgáltatások korszerűsítése,
- a szolgáltatási és kereskedelmi szféra fejlesztése a lakossági igények kielégítésére,
- a helyi gazdaság fejlődése révén a foglalkoztatás és a jövedelmi helyzet stabilizálódása,

D.) Környezet minőségének javítása

- közterületek fejlesztése, zöldterületek növelése, parkosítás növelése,
- szennyvíztisztítók kiépítése, illetve a meglévők továbbfejlesztése,
- települési környezetvédelmi program elkészítése
- környezetvédelmet szolgáló ismeretek elterjesztésének ösztönzése,
- közösségépítés, a lakosság általános képzési programjainak támogatása,
- az egészséges lakóhelyet biztosító és a településképet kedvezően befolyásoló helyi tervek, programok készítése, ezek megvalósulását segítő rendeletek, intézkedések meghozatala.

A korábbi IVS alapján Csurgó város fejlesztésének hosszú távú, általános célja a leghátrányosabb helyzetű járási szerepkörből való kitörés. Ennek érdekében a középtávú célok:

A.) A gazdaság fejlesztése, munkanélküliség csökkentése

- a vállalkozások fejlesztéseinek, bővítésének ösztönzése, mely által foglalkoztatottak számának növelésére nyílik lehetőség,
- új, magas hozzáadott értéket előállító gazdasági tevékenységek megtelepítésének ösztönzése,
- a település meglévő, illetve betelepítendő vállalkozásainak infrastrukturális környezetének javítása,
- vállalkozási tevékenység letelepítése érdekében az Ipari Park fejlesztése
- új, elsősorban felsőfokú, szakképzett munkaerőt foglalkoztató vállalkozások vonzása, a helyi kvalifikált munkaerő megtartása, valamint jövőbeni vonzása érdekében
- a munkaerő kínálatának a foglalkoztatási igényekhez való igazítása, egyeztetés a szakképző intézménnyel
- a közügyekkel, közszolgáltatásokkal, vállalkozásfejlesztéssel foglalkozó intézmények szervezeti megújulása,

B.) Történelmi hagyományokra épülő kisvárosi környezet megőrzése, idegenforgalmi vonzás erősítése

- a települési turisztikai marketing tevékenység fokozása, szervezeti feltételeinek biztosítása,
- a történelmi kisvárosi hangulatot megőrző városkép, és ennek turisztikai népszerűsítése
- a város adottságaira alapozott tematikus attrakciók létrehozása, melyek a látogatók igényeit kielégítő szolgáltatásokkal kiegészítve jelentős vonzerővé válnak,
- turizmusból származó jövedelmek növelése érdekében a turizmust kiszolgáló gazdasági tevékenységek (szálláshely szolgáltatás, vendéglátás, kereskedelem) erősítése
- a turisták kikapcsolódását, sporttevékenységét szolgáló létesítmények, szórakozóhelyek és közösségi létesítmények fejlesztése
- a turizmusban érdekelt helyi szervezetek együttműködésének továbbfejlesztése,
- a városra történelmi hagyományaira jellemző népművészet, népszokások, népi építészet, gasztronómia kultúrkörének felerősítése, rendezvényturizmus erősítése

C.) A helyi lakosság életfeltételeit javító, szegregációs tendenciákat enyhítő fenntartható városfejlesztés

- a város lakhatóságának – élhetőségének javítása az életminőség, a környezeti feltételek emelésével;
- a városi épített és környezetének javítása, természeti környezetének megőrzése: közterületek fejlesztése, zöldterületek növelése, parkosítás növelése,
- a város infrastrukturális ellátottságának fejlesztése, közlekedési és parkolási lehetőségek javítása
- a városban jelentkező szegregációs tendenciák mérséklése a városfejlesztés és a szociális ellátás koordinációja révén,
- a város kulturális, szabadidős és sport lehetőségeinek javítása
- a környezeti fenntarthatóságra alkalmazott módszerek megismertetése
- a környezetgazdálkodás intézményi rendszerének felállítása
- az integrált fejlesztési tervek kidolgozásához, a közszféra, a lakossági csoportok és a magánszereplők megfelelő bekapcsolása;
- anyagi erőforrások koncentrálása a településfejlesztésre,
- környezetvédelmet szolgáló ismeretek elterjesztésének ösztönzése,
- közösségépítés, a lakosság általános képzési programjainak támogatása,
- az egészséges lakóhelyet biztosító és a településképet kedvezően befolyásoló helyi tervek, programok készítése, ezek megvalósulását segítő rendeletek, intézkedések meghozatala,
- intézményi infrastruktúra fejlesztése, közszolgáltatások korszerűsítése,
- a szolgáltatási és kereskedelmi szféra fejlesztése a lakossági igények kielégítésére,
- a helyi gazdaság fejlődése révén a foglalkoztatás és a jövedelmi helyzet stabilizálódása,

D.) Járási központ szerepkör erősítése, térségi együttműködések kiterjesztése

- közsféra további fejlesztése, közintézmények térségi szinten történő közös üzemeltetése a magasabb minőségi színvonal és a gazdaságosság elérése érdekében
- a város térségi foglalkoztatást is növelő gazdasági központ szerepének erősítése,
- térségi szintű fejlesztések megvalósítása, mely egyben a város fejlődését is szolgálja,

Az IVS és Településfejlesztési koncepció megvalósult elemeit az 1.6.2 és az 1.10.2 fejezetek tartalmazzák.

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Nem releváns, nincsenek hatályos településfejlesztési szerződések.

1.6 A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök

A hatályos településszerkezeti terv 2010-ben készült, a 13/2010. (IX.27.) képviselőtestületi határozattal fogadták el. Utoljára 2014-ben módosították, amely 2014 decemberében lett hatályos.

Csurgó Város Önkormányzat képviselő testülete 1/2006. (II.1.) rendelete a Helyi építési Szabályzatról szól. A szabályozási tervek és a vonatkozó (beépített) módosítások a honlap átalakítása miatt jelenleg nem találhatóak meg a www.csurgo.hu oldalon.

Mivel Csurgó településrendezési eszközei a városfejlesztési koncepciójával és integrált városfejlesztési stratégiájával teljes összhangban készültek, ezért megfelelő alapot biztosítanak a városfejlesztési akciók megvalósításához. A szerkezeti terv nagy gondot fektet a város egyedi adottságainak, értékeinek (mind a táji, mind az épített környezeti értékek) gondos kezelésére, megővésére az egyedi területfelhasználási kategóriák és előírások alkalmazásával.

1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei

A településszerkezeti terv – összhangban az országos és a térségi szintű tervekkel – hosszú távra meghatározza Csurgó fejlődésének térbeli irányait, lehetőségeit, korlátait, kialakítja a településszerkezet fejlesztésének újabb elemeit.

A beépítésre szánt területek az alábbi építési övezeteket tartalmazzák:

- lakóterület (kisvárosias; kertvárosias; falusias); (**Lk, Lke, Lf**)
- településközpont vegyes terület; (**Vt**)
- gazdasági terület (egyéb ipari; jelentős zavaró hatású ipari; kereskedelmi-szolgáltató); (**Gipe, Gip, Gksz**)
- különleges terület (temető, sportterület, szennyvíztisztító, strand-idegenforgalmi központ, oktatási központok, rendezvényterület, szennyvíztisztító, mezőgazdasági üzemi terület). (**K-tkp, K-sp, K-ok, K-sth, K-szv, K-r, Ksz, K-mgü**)

A beépítésre nem szánt területek az alábbi övezeteket tartalmazzák:

- zöldterület; **(Z)**
- mezőgazdasági terület (általános; kertes); **(Má, Mk)**
- erdőterület (védelmi-; gazdasági-; turisztikai rendeltetésű); **(Ev, Eg, Ee)**
- közlekedési és közmű-elhelyezési terület; **(Köu, Kök)**
- vízgazdálkodási terület; **(V)**
- különleges beépítésre nem szánt terület (temető, szabadidős)

Általános alapelvek

Lakóterületek alakításának alapelvei

A *kisvárosias* lakóterület sűrű beépítésű, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, jellemzően 12,5 m-es építménymagasságot meg nem haladó lakóépületek elhelyezésére szolgál. Ide tartozik a több rendeltetési egységet tartalmazó lakóépület, a helyi lakosság ellátását szolgáló kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó épület, egyházi, igazgatási, oktatási, egészségügyi, szociális épület, sportépítmény, a terület rendeltetésszerű használatát nem zavaró hatású kézműipari építmény, szálláshely szolgáltató épület, gépjárműtároló 1 t önsúlynál kisebb gépjárművek számára.

A *kertvárosias* lakóterületek elsősorban laza beépítésű, összefüggő nagy kertes, maximum négy önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 5 m-es építménymagasságot meg nem haladó lakóépületek elhelyezésére szolgál. A terület beépítettsége maximum 30% lehet.

A *falusias* lakóterület legfeljebb 5 m-es építménymagasságú, maximum kétlakásos lakóépületek, a mező- és erdőgazdasági építmények, továbbá a helyi lakosság ellátását szolgáló, nem zavaró hatású kereskedelmi-, szolgáltató- és kézműipari építmények elhelyezésére szolgál. A terület beépítettsége maximum 30% lehet.

Településközpont vegyes terület:

A *településközpont vegyes terület* több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, lakó, gépjárműtároló és olyan helyi települési szintű igazgatási-, kereskedelmi-, szolgáltató-, vendéglátó-, szálláshely szolgáltató-, egyházi, oktatási-, egészségügyi-, szociális- épületek, valamint sportlétesítmények elhelyezésére szolgál, amelyek alapvetően nincsenek zavaró hatással a lakófunkcióra. A legnagyobb magasság 15 méter lehet, míg a beépítettség 25-80% közötti.

A *központi vegyes terület* több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, elsősorban központi igazgatási, kereskedelmi, szolgáltató gazdasági épületek elhelyezésére szolgál.

Gazdasági területek

A gazdasági területek elsősorban gazdasági célú építmények elhelyezésére szolgálnak.

A *kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület* elsősorban nem jelentős zavaró hatású gazdasági tevékenységi célú épületek elhelyezésére szolgál. Legnagyobb beépítettségük maximum 40% lehet, míg építménymagasságuk 8 m.

Az *ipari gazdasági terület* olyan gazdasági célú ipari létesítmények elhelyezésére szolgál, amelyek más beépítésre nem szánt területen nem helyezhetők el. Legnagyobb beépítettségük maximum 40% lehet, míg építménymagasságuk 8 m.

Terra Studió Kft.

1034 Budapest, Szomolnok u. 14.



A *mezőgazdasági területen* a növénytermesztés, az állattenyésztés és a halászat, továbbá az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és –tárolás, valamint turisztikai hasznosítás építményei helyezhetők.

Különleges területek

- (K-tkp) temető, kegyeleti park terület,
- (K-sp) sportterület,
- (K-ok) oktatási terület,
- (K-sth) strand terület, termál terület,
- (K-szv) szennyvíztisztító területe,
- (K-r) rendezvény területe,
- (K-sz) szabadidős terület,
- (K-mgü) mezőgazdasági üzemi terület

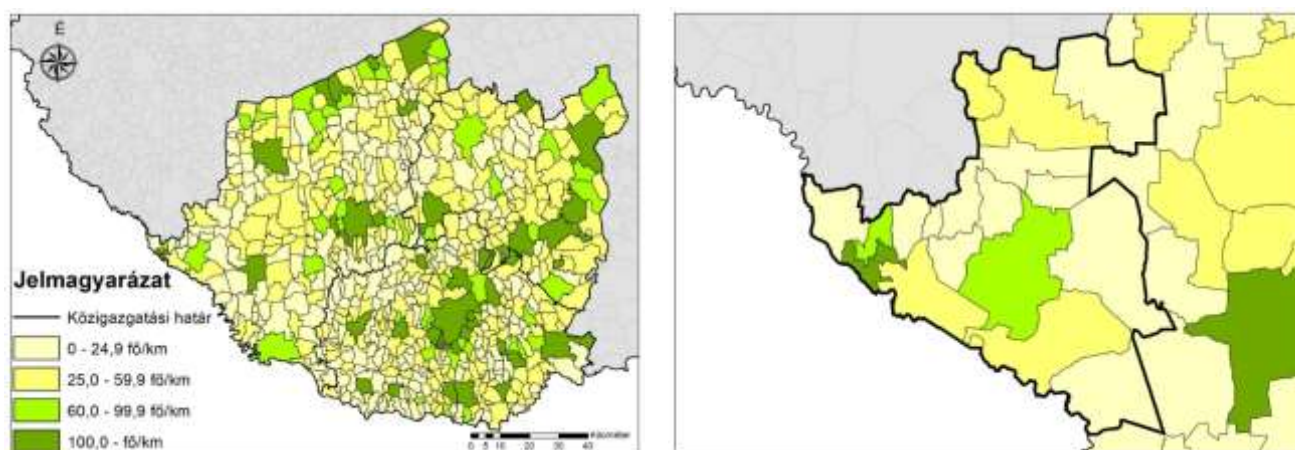
Beépítés illetve új építés feltétele a legalább részleges közmű, de a kiépült szennyvízhálózatra történő rácsatlakozás kötelező.

1.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

1.7.1 A népesség főbb jellemzői

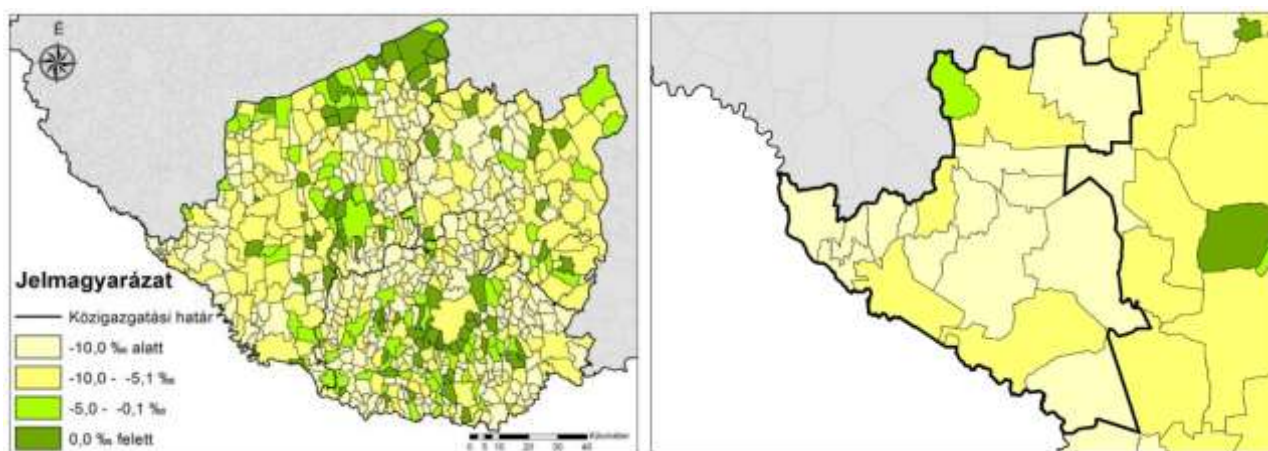
1.7.1.1 Demográfia, népesség

Csurgó város 5.942 hektáron terül el. A 2014. január 1-i adatok szerint a város állandó népessége 5150 fő, a lakosságszámának tekintetében hatodik helyen van a megyei városok között. A város népsűrűsége (87 fő/km²) meghaladja a megyei átlagot (52 fő/km²), de messze elmarad a megyeszékhely (571 fő/km²) vagy a megye többi nagyvárosától.



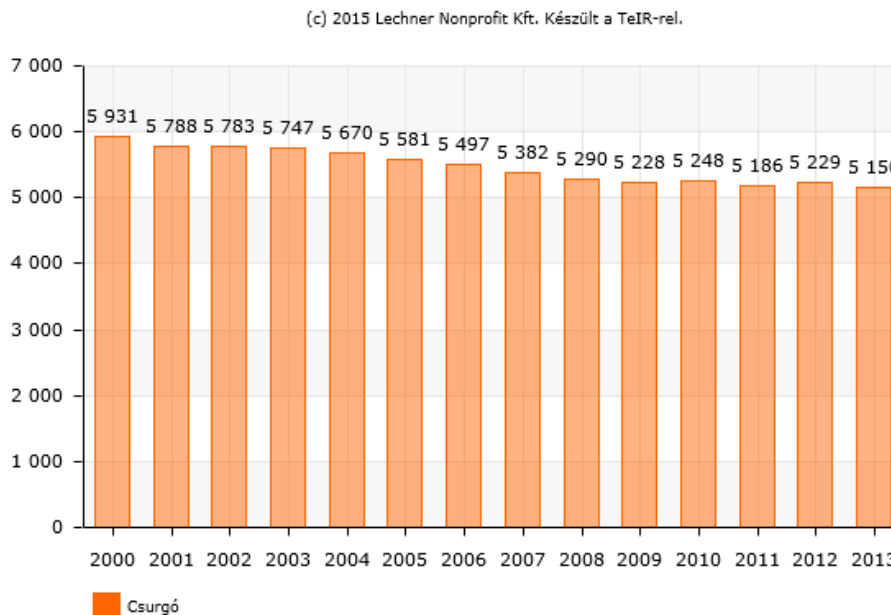
1.7-1. ábra: A népsűrűség alakulása a Dél-dunántúli régióban és a Csongrái járásban, 2013, fő/km²
(Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés)

A járás településszerkezetét a Csongrái központhoz tartozó részben aprófalvas körzet határozza meg, amelyhez rendkívül alacsony népsűrűség társul (1.7-1. ábra) Csurgót kivéve 5 település lakossága éri el az 1000 főt (Berzence, Iharosberény, Inke, Somogyudvarhely, Zákány). A kedvezőtlen demográfiai jellemzőket tovább súlyosbítja, hogy 2007-2013 között a járás minden településén csökkent a lakosság létszáma.



1.7-2. ábra Csongrád járás lakónépességének változása 2007-2013 között (forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

Csurgón – a járási trendekhez hasonlóan - a lakónépesség 2000-es évek elejéhez képest 13,2%-kal csökkent.



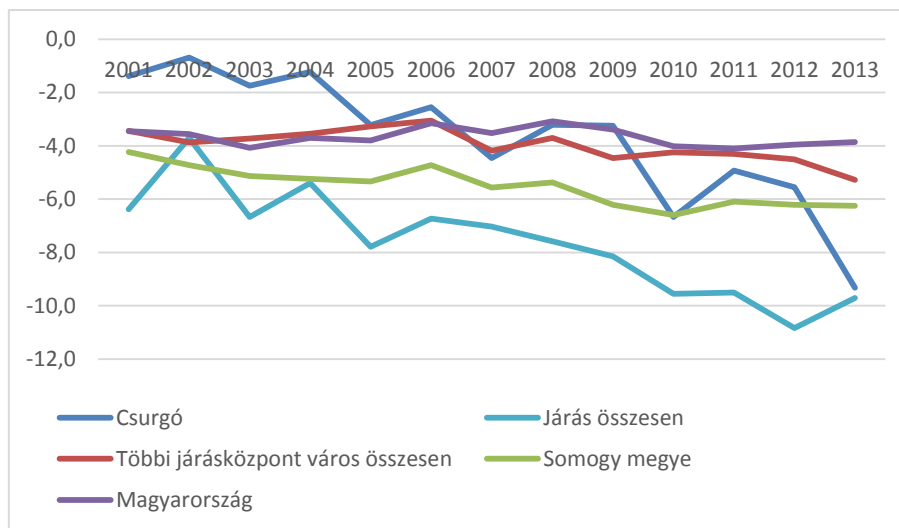
1.7-3. ábra Csurgó lakónépességének változása 2000-2013 között (Forrás KSH)

A lakosságszám változását két tényező befolyásolja: egyrészt a természetes szaporodás vagy fogyás, másrészt pedig a vándorlási egyenleg.

A természetes szaporodás/fogyás az élveszületések és a halálozások számának különbségét mutatja. A **születések** számának tekintetében (ld. Mellékletek) Csurgóra 2001 óta csökkenő tendencia jellemző, amelynek eredményeképpen 2013-ban ezer főre 6 élveszületés jutott. A járásban azonban az egyes települések között jelentős különbségek rajzolódnak ki a vizsgált időszak alatt. Csurgónagymartonban például 2013-ban 1000 lakosra 20 élveszületés jutott, míg Gyékényesen csupán 2.

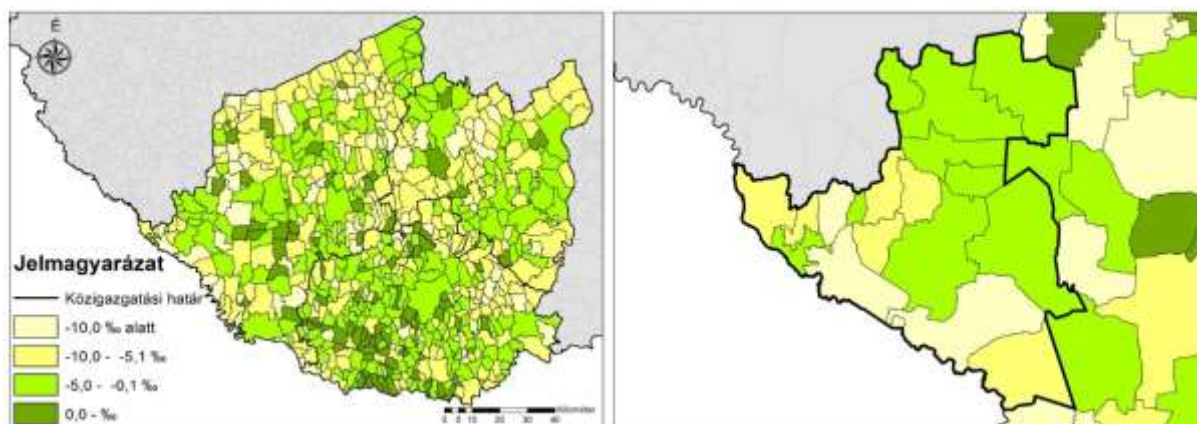
Az ezer főre jutó **halálozások** száma az elmúlt években 9-15 fő között alakult Csurgón, amely különösen 2010 óta növekedett jelentős mértékben (ld. Mellékletek). Mindez azt eredményezte, hogy a város halálozási mutatója messze kedvezőtlenebb mind a megyei, mind az országos átlagnál.

Az élveszületések és a halálozások 1000 főre vetített számának alakulását **összevetve** (ld. lent) megállapítható, hogy Csurgón a halálozások száma egyre inkább meghaladja az élveszületések számát, amelynek eredményeképpen **a városra a természetes fogyás a jellemző**. Ez a fogyás a megye többi járásközpont városának átlagához viszonyítva is nagyobb mértékű.



1.7-4. ábra: Az ezer főre jutó természetes szaporodás/fogyás alakulása, fő (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis)

A Csurgó esetében tapasztalt kedvezőtlen demográfiai trend a járás összes településén tetten érhető (1.7-5. ábra). A kisebb mértékű népességfogyás a járás északi részére jellemző; a határmenti térségek – Zákány kivételével - jelentős népességvesztést produkáltak a vizsgált időszak alatt.



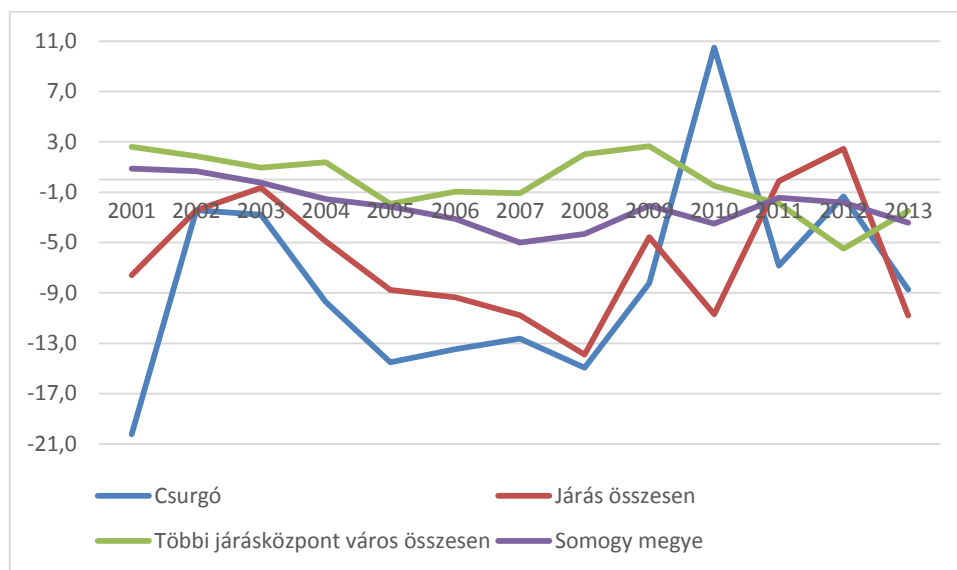
1.7-5. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos természetes szaporodási ráta a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, (%) (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis)

A vándorlási egyenleg a településre beköltözők és a kiköltözők különbségét jelenti. Az **odavándorlás** tekintetében Csurgó és a járás 1000 főre vetített értékei elmaradnak a megyei, regionális és országos átlagtól (ld. Mellékletek). A város 2009-ig 30 fő körüli éves odavándorlást produkált, az azóta eltelt időszakban átlagosan 40-50 fő költözött be évente a városba. A bevándorlás elsősorban a közeli településekről történik, néhányan a közeli városokból (Nagyatád, Barcs) is érkeznek.

A városból történő **elváándorlás** tekintetében Csurgó a kedvező tendenciájú települések közé tartozik, így a városból elköltözők aránya az ezredforduló óta kisebb, mint a megyei átlag. Jellemző tendencia, hogy a felsőoktatási intézményekben továbbtanulók főiskolai-egyetemi tanulmányaik befejezésével nem térnek vissza Csurgóra, hanem a nagyvárosokban maradnak. Ezen túl jellemző a szegényebb,

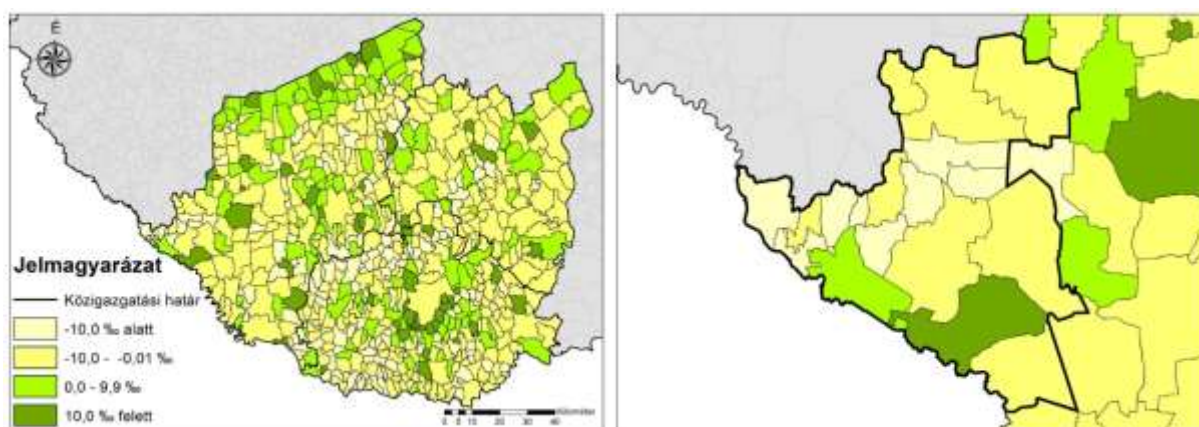
szakképzetlen rétegek kiköltözése a járás kisebb településeire az életköltségeik csökkentése céljából. A járásban Csurgónagymartonban (118 fő), Porrogon (116 fő) és Somogybükkösdön (139 fő) kiugróan magas az elvándorlók 1000 főre vetített száma, ezzel szemben Porrogszentpál (26 fő) minimális veszteséget regisztrálhat a mutató tekintetében.

Ha az odavándorlást és az elvándorlást összevetjük, akkor megállapítható, hogy Csurgón a **vándorlási egyenleg** alakulása nagy ingadozást mutat. 2001-ben 20 fő hagyta el a települést, amelyet 2002-2003 között minimális népességvesztés követett. 2004-től 2009-ig évente átlagosan 10-15 fő körül alakult az ezer főre vetített elvándorlás, de 2010-ben a beköltözők aránya meghaladta a városból elköltözőkét. Ez a tendencia azonban nem folytatódott és 2011 óta ismét ez elvándorlás jellemzi a települést.



1.7-6. ábra: Az ezer főre jutó vándorlási egyenleg alakulása, fő (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis)

A Csurgói járást alapvetően a negatív vándorlási egyenleg jellemezte 2001-2013 között. Egyedül Gyékényesen és Berzencén haladta meg a beköltözők száma a kiköltözőkét.



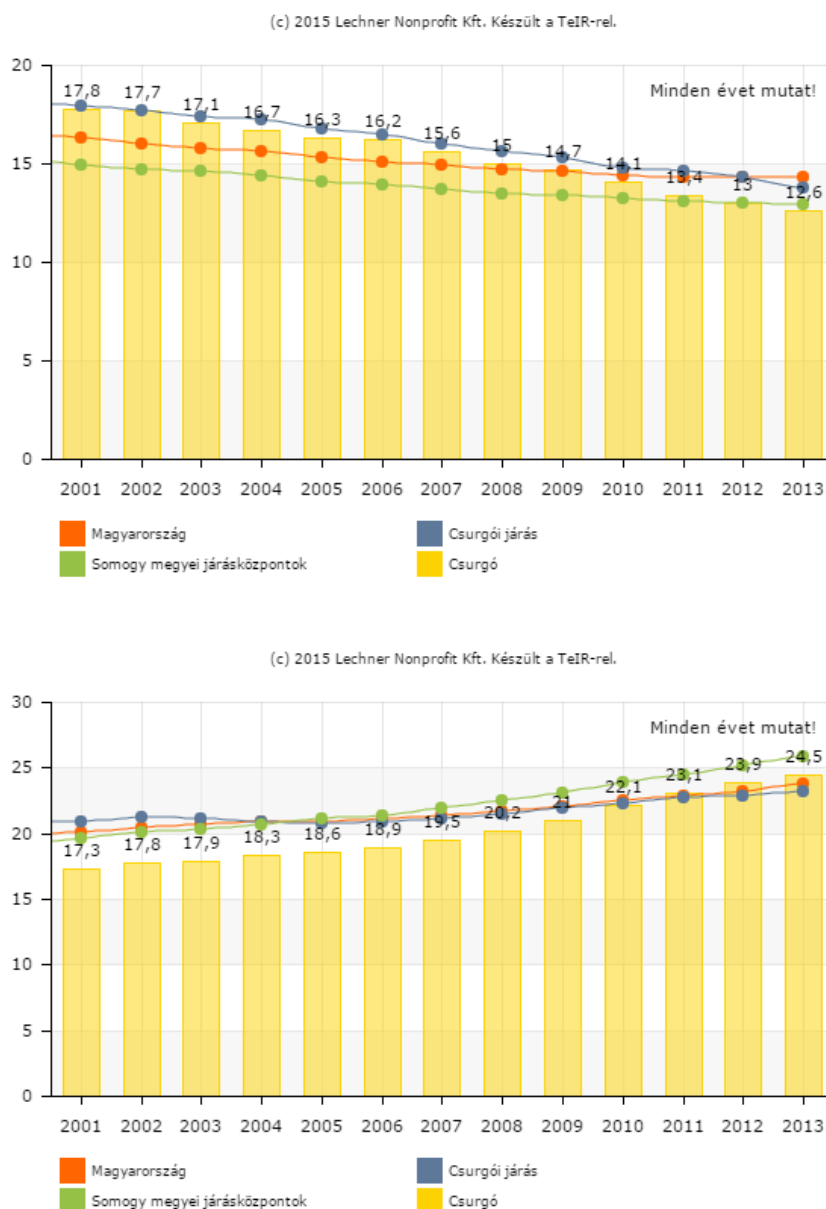
1.7-7. ábra: A 2001-2013 közötti évi átlagos vándorlási egyenleg a 2000. év végi lakónépesség arányában a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, (%)¹ (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis)

¹ a nemzetközi vándorlási egyenleget is tartalmazza

A város lakosságszámának 2000 óta tartó csökkenése elsősorban a természetes fogyásra vezethető vissza, amelyet a vándorlási egyenleg alakulása minimálisan képes mérsékelni.

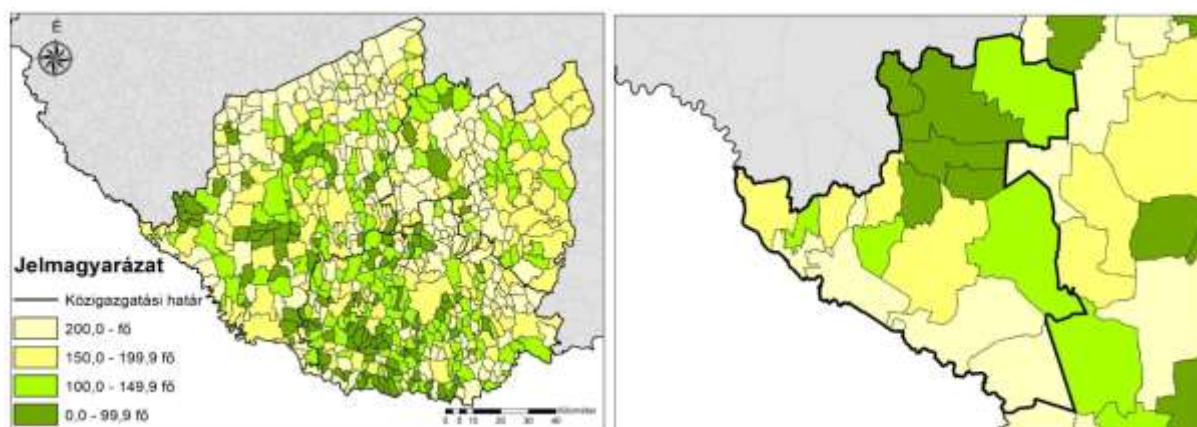
A vizsgált időszak alatt Csurgó lakosságának **nemi arányát** a stabilitás jellemezte. A nők a város lakosságának 52%-át, a férfiak pedig a 48%-át teszik ki.

A népesség **korösszetételét** tekintve általánosságban megállapítható, hogy az országos és megyei trendekhez hasonlóan **Csurgó városát és térségét is az előregedés is jellemzi**. A városban 2001 és 2013 között 5 százalékponttal csökkent a 0-14 év közötti és 7 százalékponttal nőtt a 60 év feletti népesség aránya. Ennek eredményeképpen 2013-ban az állandó népesség 13%-át alkották a 14 év alatti fiatalok és 25%-át a 60 évnél idősebbek.



1.7-8. ábra: Állandó népességben belül a 0-14 évesek (fent) és a 60-x évesek (lent) arányának alakulása Csurgón, 2001-2013, % (Forrás KSH)

Az idős népesség számarányának növekedése és a fiatalok arányának csökkenése miatt az **öregedési index** tekintetében Csurgó kedvezőtlen mutatókkal rendelkezik nagytérégi összehasonlításban. Az alábbi ábráról ugyanakkor az is leolvasható, hogy a járás déli, határmenti sávjára a lakosság előregedése jellemző, míg az északi területeken - az országos trendekkel ellentétben – a fiatalok aránya meghaladja az időskorú népesség arányát.



1.7-9. ábra: 100 gyermekkorúra jutó időskorú az állandó népességből a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, fő, 2013 (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis)

Összességében megállapítható, hogy Csurgó demográfiai trendjei negatívak: a természetes fogyás következtében folyamatosan csökken a népesség száma, amelyet a viszonylag kedvező vándorlási egyenleg sem tud korrigálni. Mindez a lakosság előregedését is eredményezi.

Demográfiai szempontból a járás elkülöníthető egy kedvezőtlen adottságokkal rendelkező déli, határmenti térségre, valamint egy kedvezőbb, fiatalabb korfával rendelkező északi területre.

1.7.1.2 Háztartás, család

Csurgón összesen 2050 háztartást regisztráltak a 2011-es népszámlálás során. A háztartások 69%-a (1407) családháztartást alkot, azaz egy vagy több családot foglal magába. A családháztartások túlnyomó többsége egy családból álló háztartás (1368), kisebb része, 39 háztartás pedig legalább két családból áll.

Az egy családos háztartások 82%-át házaspárok, illetve élettársi kapcsolatban élők alkotják, a fennmaradó 18% (247 háztartás) egyszülős háztartás, vagyis gyerekekből és az őket egyedül nevelő szülőkből áll. A csurgói háztartások 31%-a nem alkot családháztartást. A nem családháztartás túlnyomó részét az egyszemélyes, egyedül élő személyek alkotják (88%). Ezek az arányszámok megegyeznek az országos trendekkel.

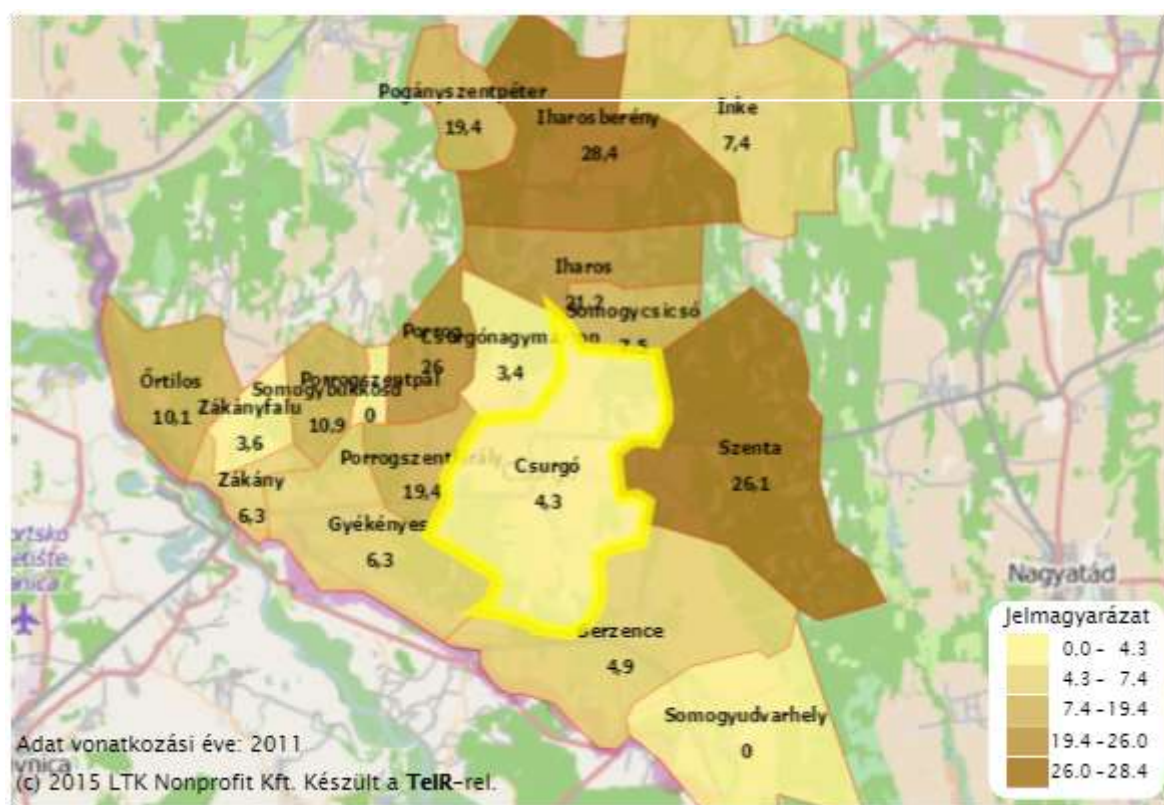
A száz háztartásra jutó foglalkoztatottak tekintetében Csurgó járási összehasonlításban a középmezőnyben helyezkedik el, amely megegyezik a megyei átlaggal.

A háztartások vizsgálata során megállapítható, hogy Csurgó minden mutatóban megfelel az országos átlagnak. A járás néhány (pl. Pogányszentpéter, Szentá) településén ugyanakkor kiugróan magas a száz háztartásra jutó foglalkoztatotti létszám, amely kedvező gazdasági aktivitást feltételez.

1.7.1.3 Nemzetiségek

Csurgón a 2011-es népszámlálás során a népesség 5%-a (263 fő) vallotta magát valamely hazai nemzetiséghez tartozónak, amely arányában elmarad a járási (9%) és a megyei (8%) átlagtól. A nemzetiséghez tartozók 85%-a cigány, amely a teljes népesség 4,3%-át teszi ki. A 2001. évi népszámlálás óta eltelt időszak alatt Csurgón a jelen lévő cigány népesség száma megötszöröződött.

A cigány nemzetiségűek jelenléte kimagaslik a járás többi településénél is, bár arányuk jelentős különbségeket mutat.



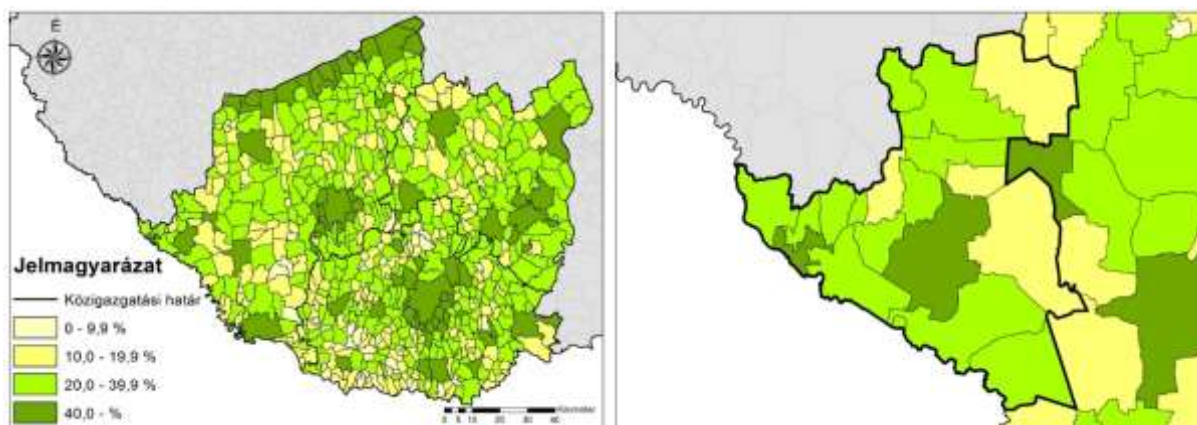
**1.7-10. ábra: A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya 2011-ben, %
(Forrás: KSH)**

A városban a cigány (roma) lakosság részaránya a KSH adatoknál többre, 8-10 %-ra becsült. A kisebbségi önkormányzat feladata a cigányság érdekeinek képviselete, integrációjának elősegítése. Ügyfelei problémáinak kezelésére állandó ügyfélszolgálatot és jogsegélyszolgálatot biztosít. Az önkormányzat tartalmaz együttműködést alakított ki mindazon intézményekkel, amelyek elősegíthetik a cigányság integrációját. Koordinálja, segíti a helyi cigány szervezetek tevékenységét,

részt vállal a Dél-Somogyi Cigány Képviselők Szervezete és a Cigány Kisebbségi Önkormányzatok Somogy Megyei Társulásának munkájában. Az önkormányzat közösségi házat működtet, amelyben a cigány kisebbség szabadidős-kulturális életét, a cigány tanulók felzárkóztatását, személyiségfejlesztését segítőrendezvényeket szerveznek. A gazdasági válság a roma népességet átlagon felül sújtotta. Jelenleg a romák előnyt élveznek a különböző közmunka-programokban.

1.7.1.4 Iskolai végzettség

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján **Csurgó lakosságának képzettségi, végzettségi mutatói kedvezőbbek a járási adatoknál, de elmaradnak a megyei és országos átlagtól.** A járás települései közül Inke, Senta, Somogyicsó és Porrog lakosságának képzettségi mutató a legkedvezőtlenebbek.



1.7-11. ábra: A 17 éven felüliek között a legalább érettségivel rendelkezők aránya a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, %, 2011 (Forrás: KSH, Népszámlálás 2011, saját szerkesztés)

Csurgó térségében jellemzően az alapvégzettségűek (0-8 általános iskolai osztály) aránya a legmagasabb (33%), majd a szakmával rendelkező középvégzettségűek következnek (22%), megelőzve az érettségizetteket (20%), végül pedig a diplomával rendelkezők zárják a sort (6,8%). Csurgó tekintetében a 2011-es népszámlálás adatai alapján, az aktív korú (15-59 éves) lakosság 29%-a rendelkezik legfeljebb általános iskolai végzettséggel, míg felsőfokú képesítést a 25 éves és ennél idősebb korosztály tagjainak 10,6%-a szerzett, amely alatta van az országos (15%) átlagnak. Csurgón és a járásban az általános iskolát be sem fejezők aránya jelentősen meghaladja az országos és a megyei átlagot is. Emellett a középiskolai végzettséggel rendelkezők aránya nagyjából a megyei szinten áll, a felsőfokú végzettségűeknél pedig Csurgó a megyeihez hasonló értéket mutat, miközben a járás messze a legalacsonyabb szinten áll. Ez azt is jelenti, hogy a járásban Csurgón kívül igen csekély számban élnek diplomások.

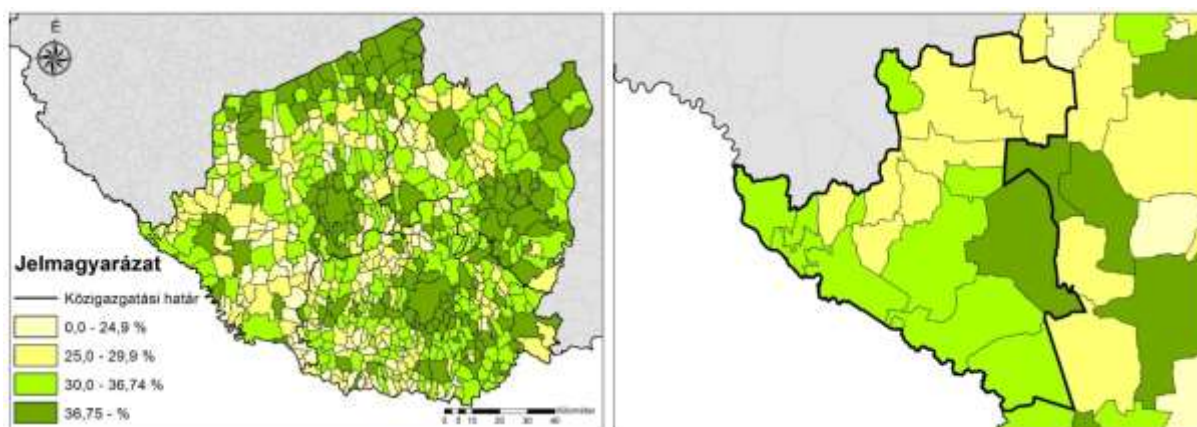
Terület	Legfeljebb általános iskolai végzettség	Érettségi nélküli középfokú végzettség	Érettségi	Felsőfokú végzettség
Magyarország	25,03%	19,48%	27,54%	15,54%
Somogy megye	28,61%	21,99%	24,15%	11,29%
Csurgói járás	33,03%	22,90%	20,50%	6,80%
Csurgó	28,9%	22,10%	24,90%	10,60%

1.7-1. táblázat: Iskolai végzettség a megfelelő korúak százalékában (Forrás: KSH, Népszámlálás 2011.)

1.7.1.5 Foglalkoztatottság

Az ország népessége gazdaságilag aktív (foglalkoztatott és munkanélküli), valamint gazdaságilag nem aktív (inaktív kereső, eltartott) népességből tevődik össze. A gazdaságilag aktív népesség aránya a 2011-es népszámlálási adatok alapján országos szinten 9,86 százalékponttal nőtt 2001 hasonló adataihoz képest, míg a gazdaságilag nem aktív népesség ugyanezen időszak alatt közel 11 százalékponttal csökkent a teljes népességhez viszonyítva. Csurgón a foglalkoztatottak és munkanélküliek teljes lakosságon belüli hányada 2011-re 3,7 százalékponttal emelkedett 2001-hez képest.

Ha a **foglalkoztatottak** számának változását vizsgáljuk, megállapítható, hogy **Csurgón igen kedvezőtlen folyamat zajlott le: 14%-kal kevesebb foglalkoztatottat regisztráltak a 2011-es népszámláláskor, mint tíz évvel korábban, amely** ellentétes a megyei és országos trendekkel. A változások azt eredményezték, hogy **2011-ben Csurgón 1805 fő volt foglalkoztatott, amely a teljes népesség 35%-át teszi ki.** Ez az arány elmarad az országos (40%) átlagtól, de kedvezőbb, mint a járási.



1.7-12. ábra: A foglalkoztatottak aránya a teljes népességből a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, %, 2011 (Forrás: KSH, Népszámlálás, 2011)

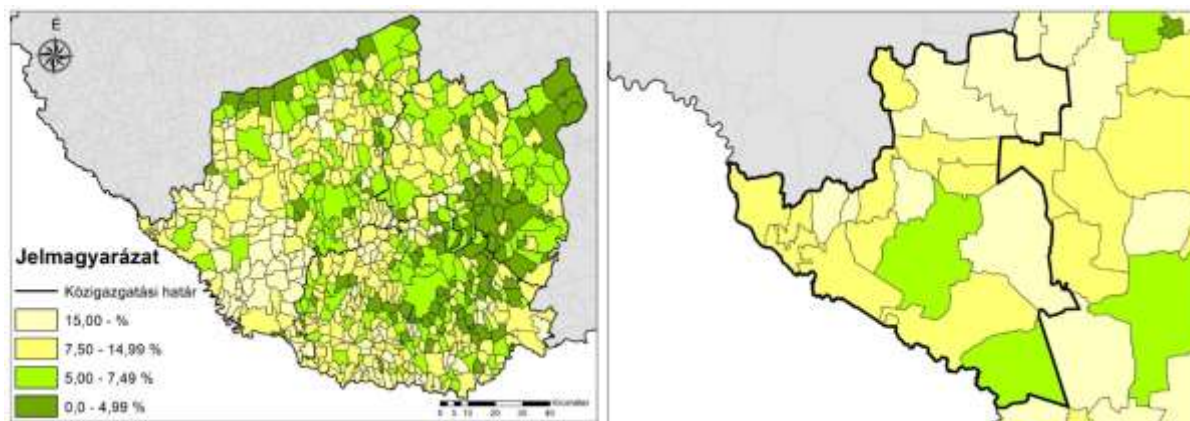
A Csurgói járás foglalkoztatottság tekintetében a kedvezőtlen adottságú területek közé tartozik. Csupán Senta emelkedik ki a 37%-os foglalkoztatotti arányával, de Somogybükkösd vagy Porrog a 30%-ot sem éri el.

A foglalkoztatottak nemek közötti megoszlását vizsgálva nagyobb hányadukat a férfiak teszik ki (53%). Közel hasonló tendencia lelhető fel országos és régiós szinten is, ugyanakkor a járáson belül jelentős egyenlőtlenséget tapasztalhatunk a nők hátrányára (pl. Porrogszentpál, Somogybükkösd, stb.).

A **munkanélküliségi** adatok 2001 és 2011 között jelentősen emelkedtek mind országos mind térségi szinten. Csurgó esetében ez az arány messze kedvezőtlenebb az országos átlagnál. Ennek eredményeképpen 2011-es népszámláláskor a városban 408 főt tartottak nyilván munkanélküliként, amely a lakosság 8%-át tette ki. A nemek közötti megoszlás Csurgón közel egyenlő, de a járáson belül komoly aránytalanságok fedezhetőek fel néhány település esetében.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint 2014. december végén Csurgón 279 **nyilvántartott álláskereső** volt, amely a munkavállalási korú népesség 7%-át tette ki. Mindezek ellenére a város még

mindig a kedvezőbb foglalkoztatottságú települések közé tartozik a vizsgált térségben. A járásban több településén kiugróan magas az álláskereső aránya (Csurgónagymarton: 20%; Inke: 19,5%)



1.7-13. ábra: A nyilvántartott álláskereső aránya a 15-64 éves korúakon belül a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, 2014, % (Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat)

Csurgón szinte minden harmadik nyilvántartott álláskereső (29%, azaz 81 fő) **tartós munkanélkülinek** számít, vagyis több mint 365 napja nem rendelkezik állással. Ez az arány járástelepülésnél is kedvezőtlenebb.

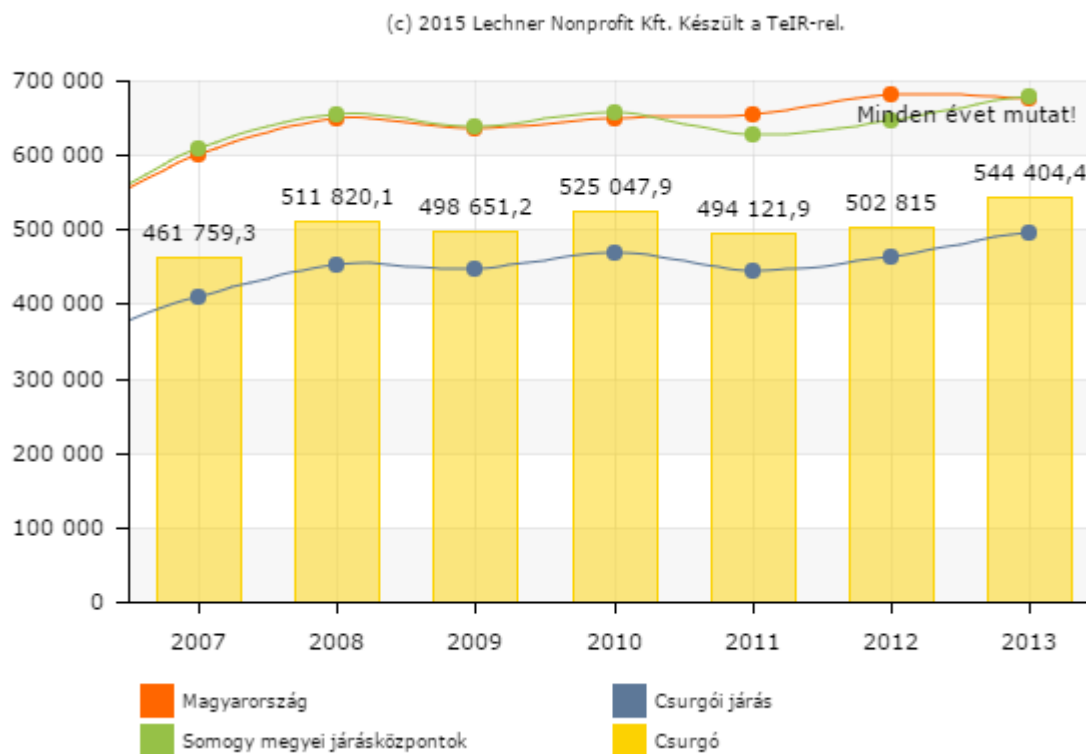
A Helyi esélyegyenlőségi program szerint a helyi munkanélküliek körében megfigyelhető, hogy a férfiak száma a magasabb. Ez annak is köszönhető, hogy az aktív korú nők jelentős része a gyermekek utáni ellátásokban részesül és csak ezen ellátások kimerítése után válik jogosulttá munkanélküli ellátásra. Mivel ezekben a családokban általában több gyermek születik, így ezen ellátások igénybevételével több évet is eltölthetnek a nők. A nyilvántartott munkanélküliek között leghátrányosabb helyzetben a 21-45 év közötti, főleg fizikai állományú, alacsony képzettségű munkavállalók vannak.

A **gazdaságilag nem aktívak** aránya Csurgón 2001-ről 2011-re csökkent (4 százalékponttal), de hasonló jelenség játszódott le a járás többi településén is-

1.7-14. ábra 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) (Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, 2013.)

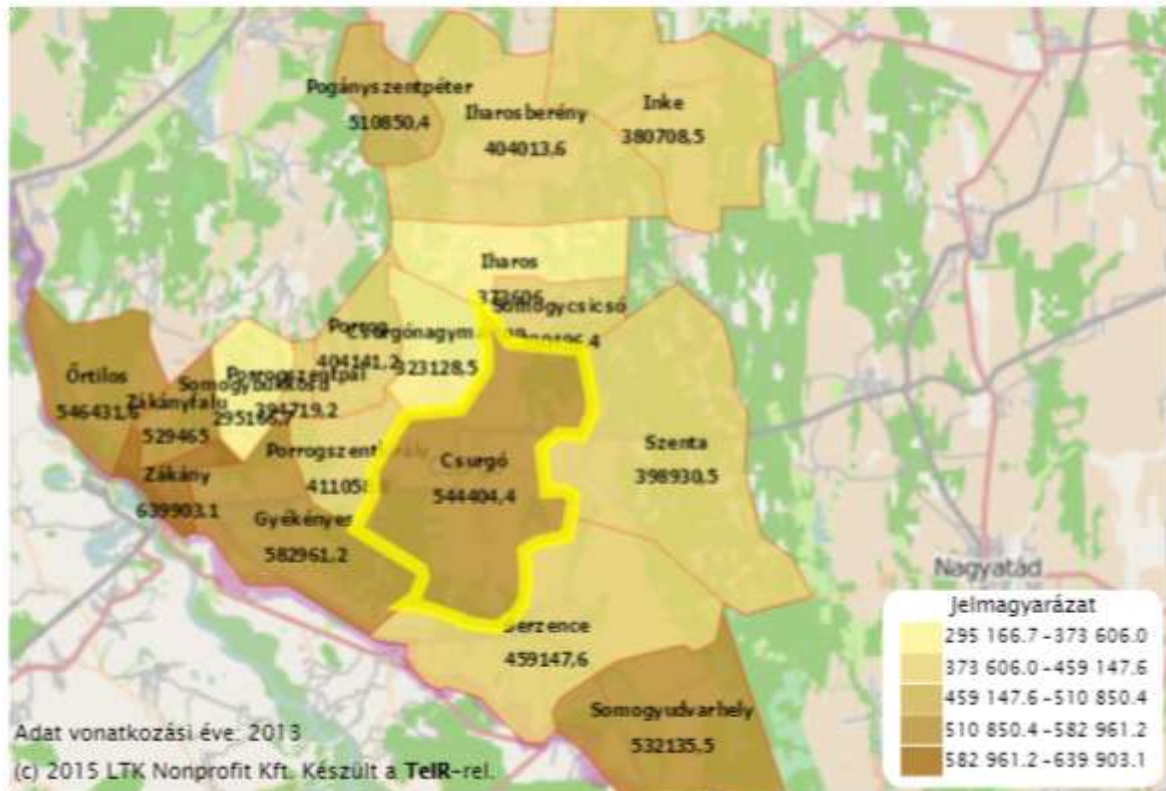
1.7.1.6 Jövedelmi viszonyok

Csurgón 2007-2013 között közel 20%-al emelkedett az egy lakosra jutó nettó jövedelem, amelynek eredményeképpen 2013-ban a város lakossága személyenként nettó 544 404 forint éves jövedelmet realizálhatott. Ez a jövedelemszint a teljes vizsgált időszak alatt alacsonyabb volt mind az országos, mind a megyei, átlagnál, de meghaladta a járási szintet.



1.7-15. ábra: Egy lakosra jutó éves nettó belföldi jövedelem alakulása, 2007-2013, Ft (Forrás: Lechner Nonprofit Kft.)

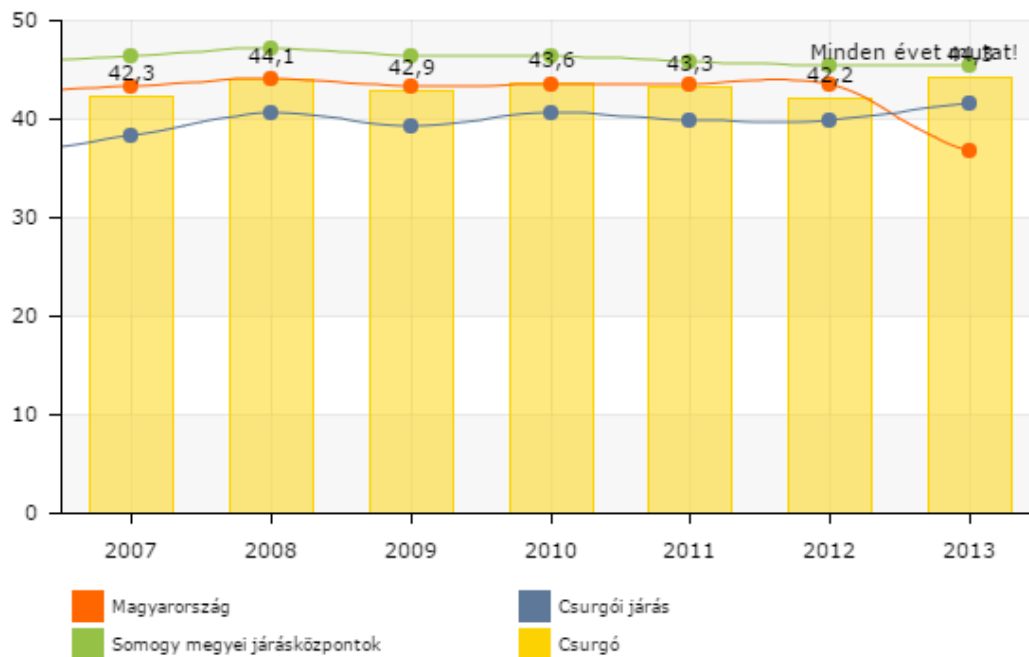
Jövedelem nagyság tekintetében a járás települései nem alkotnak homogén egységet. Csurgó mellett a határ menti települések tudtak bekerülni a magasabb jövedelmi kategóriába. A járás északnyugati, megyehatárhoz közel eső települései azonban jelentősebb alacsonyabb átlagjövedelemmel rendelkeznek.



1.7-16. ábra: Egy lakosra jutó éves nettó belföldi jövedelem a Csurgói járásban, 2012, Ft (Forrás: Lechner Nonprofit Kft.)

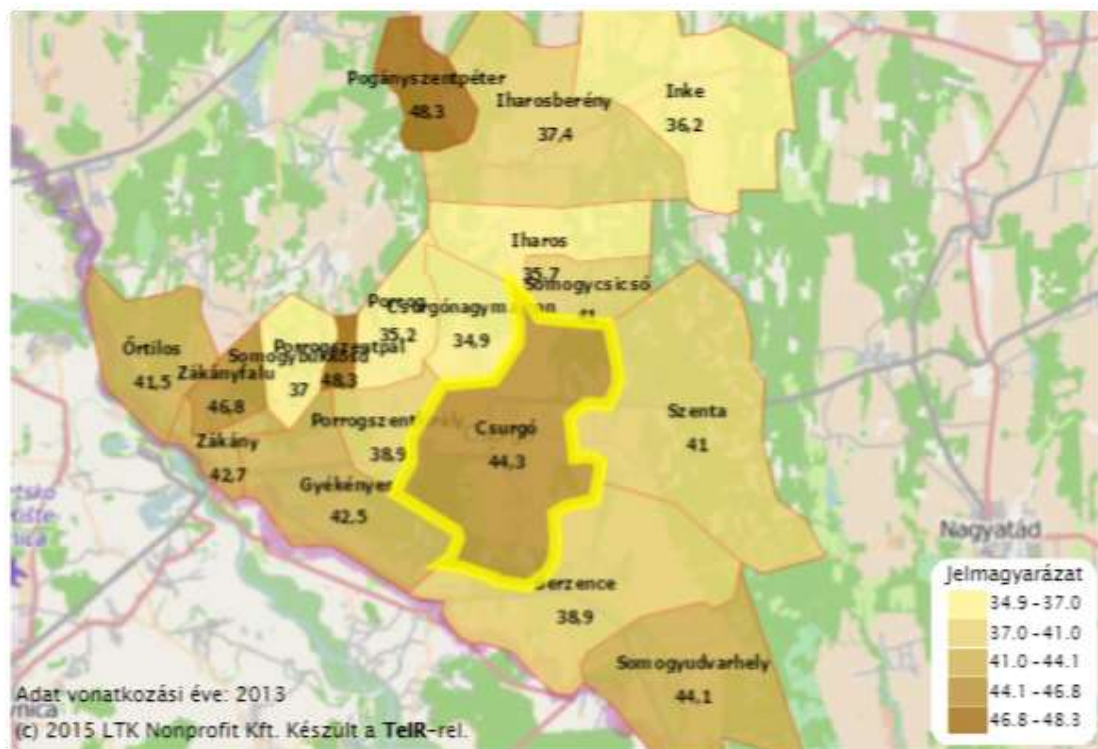
A száz lakosra jutó SZJA adófizetők száma 2007-2012 között csökkent, 2013-ban azonban jelentősebb növekedés állt be. és **100 főre 44 adófizető** jutott, **azaz a lakosság több mint fele nem fizet személyi jövedelemadót.**

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.



1.7-17. ábra: Száz lakosra jutó adófizetők száma Csurgón, fő (Forrás: Lechner Nonprofit Kft.)

Járási szinten látható, hogy egyes településeken nagyobb az adófizetők aránya, mint Csurgón.



1.7-18. ábra: Száz lakosra jutó adófizetők száma a Csurgói járásban, fő (Forrás: Lechner Nonprofit Kft.)

1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Csurgó társadalmi problémáit a város peremhelyzete döntően meghatározza. A város XIX. századi fejlődését Trianon visszavetette. A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy Csurgó környezetében a centrumterek (pl. Nagykanizsa, Pécs vagy Kaposvár) pozitív hatásai már nem érződnek, így a városra az elszigeteltség jellemző. Mindez a városon belül magával hordozza az alacsony foglalkoztatottságot, az alacsonyabb társadalmi státuszú népesség koncentráltabb megjelenését, vagyis a demográfiai egyensúly felbomlását. Ennek kézzel fogható eredménye az elöregedő népesség, valamint az aktív korúak viszonylag alacsony jövedelemtermelő képessége. Ez a folyamat hosszú távon a fiatalok és képzettek városból való további elköltözését eredményezi és felerősíti az alacsony státuszú népesség további beköltözését, a szegénység térbeli koncentrációját.

Ez a folyamat a gazdaság kínálati oldalán már most érezteti hatását. A Délszláv háborút követő bevásárlóturizmus lecsengése után a helyi üzletek, kiskereskedelmi egységek sorra zártak be, amely a térségben keletkező jövedelmek még intenzívebb kiáramlásához vezetett. Csurgóra általánosságban a tőkehiány és a gazdaság teljesítőképességének alacsony szintje a jellemző, amely a külső, európai uniós források felhasználásának is gátat szab.

A térségre – peremhelyzetéből adódóan – jellemző az elszigeteltség, amely leginkább közlekedési értelemben érezteti hatását. Az aprófalvas, zsákfalvas településhálózat, illetve az ezzel összefüggő „úthiányos” területek csökkentik a térség mobilitását, gátolják a szemléletbeli megújulást.

A térbeli, társadalmi problémák közül a korábban kifejtett munkanélküliségen kívül a térségi közlekedési kapcsolatok hiányát, illetve a város egyes szegregátumnak nem minősülő, de leszakadással veszélyeztetett területeit szükséges megemlíteni, melyek 1.14.1.4 Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott területek) fejezetben kerülnek bemutatásra.

A korábban leírt konfliktusokat a város közbiztonsági adatai is alátámasztják. Csurgón a regisztrált bűncselekmények száma az elmúlt években (2014-ben 171 db) emelkedésnek indult, és ezen belül is különösen megnőtt a lakosság szubjektív biztonságérzetét veszélyeztető esetek száma (testi sértés, garázdaság). A vagyon elleni bűncselekmények száma szintén emelkedett az utóbbi években (a lopások száma 55-ről 77-re nőtt 2014-re). A bűncselekménnyel leginkább érintett területek a Béke utca, Iharosi út, József Attila utca, Petőfi tér, Széchenyi tér. A 100 ezer lakosra jutó bűncselekmények száma 1,5%-al magasabb a megyei átlagnál.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

1.7.3.1 Történeti és kulturális adottságok

A város legjelentősebb múzeumi intézménye a **Városi Múzeum**, mely a Csurgón és környékén élő lakosság múltját, kultúráját, a nemzetiségek hagyományait idéző emlékeket gyűjti és mutatja be az érdeklődőknek állandó kiállítása keretében. Csurgó helytörténeti gyűjteménye több mint nyolcezer tárggyal, fotóval, könyvvel és folyóirattal rendelkezik. Csurgón található a **Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium Általános Iskola és Kollégium Nagykönyvtára**, amely város egyik legfőbb nevezetessége. A muzeális gyűjtemény értékes állományát húszezer kötet könyv, tízezer régi folyóirat, térkép-, érem-, és pecsétgyűjtemény alkotja. Kutatók számára nyitott. A Gimnázium

levéltári részlege gazdag iskolatörténeti anyagot és a somogyi református egyházmegye iratainak egy részét tartalmazza.

Csurgón rendszeresek az idegenforgalom, illetve a település látogatottságát, ismertségét segítő **nagyrendezvények**, átadó ünnepségek, sportesemények stb. A Város Napja megrendezésére pedig külön keretet biztosít minden évben a képviselő-testület. A város rendezvényeinek időpontjáról, programjáról minden esetben tájékoztatást kap a megyei napilap, a helyi rádió, televízió és a régiós sajtó.

Csurgó városának jelentősebb kulturális rendezvényei:

- Őszi fesztivál és mezőgazdasági kiállítás
- Festetics-városok találkozója
- Csusza fesztivál

1.7.4 Civil szerveződések

Csurgón a civil szervezetek száma, és működési területe változatos képet mutat. A 62 bejegyzett szervezet közt vannak nagy múltú, komoly hagyományokkal rendelkező közösségek, de megtalálhatóak kisebb hobbykörök is, továbbá működnek informális klubok is a városban. Több olyan közösség működik, melynek fő tevékenysége a hagyományőrzés, kultúrákövetítés, de szinte minden szervezet érinti valamilyen formában a művelődés határ-területeit.

A helyi civil szervezetek meghatározzák a város zenei életét, a helytörténeti, kiadványozási tevékenységet, a rendezvénykínálatot, de egyes szervezetek aktívan részt vesznek a turisztikai élet, felnőttoktatás, kulturális vidékfejlesztés, valamint a szabadidősport területeinek alakításában is. A város kulturális, közösségi arculatát a sok szereplős civil szféra nagymértékben befolyásolja, ezért mindenképpen szerepet kell kapniuk a stratégiában illetve a készülő Civil koncepciónak koherensnek kell lennie a jelen dokumentummal.

Csurgó-Óvárosi Művészeti Egyesület

Pályázati úton nyert forrásból Tanoda kialakítását valósította meg. A TANODA az iskolán kívüli (attól fizikailag is elkülönülő) szervezeti forma, ahol a halmozottan hátrányos helyzetű és jelentős számban roma származású tanulók felzárkóztatásával foglalkoznak. Külön figyelmet fordítva a szülőkkel való foglalkozásra is. Az elmúlt év tapasztalata alapján nagyon jól bevált a tanoda, hiszen a hátrányos helyzetű gyermekek tanórán kívüli foglalkoztatása, felzárkóztatása különböző érdeklődési körnek megfelelően színvonalasan folyik.

Csurgói Napsugár Egyesület

Az Egyesület célja a csurgói térségben olyan munka végzése, ami a fogyatékkal élők és pszichiátriai betegek rehabilitációs foglalkoztatására, közérzetük javítására, sportra nevelésére, lakhatásuk elősegítésének támogatására, önálló életvitelhez való hozzásegítésére irányul. Fogyatékkal élő emberek és családjaik társadalmi hátrányainak kiegyenlítése, érdekeik érvényesítése, védelme, képviselete, emberi és állampolgári jogaik, társadalmi integrációjuk, szociális biztonságuk, esélyegyenlőségük megvalósítása.

Városi Szabadidősport Egyesület

Az egyesület 1989-ben alakult civil szervezet, amely már a létrejöttkor a helyi szabadidősport programok szervezését és lebonyolítását kívánta megvalósítani.

Jelenleg a helyi és a járási amatőr sportrendezvények aktív szervezője. A város legnagyobb taglétszámmal működő sportszervezete, tevékenysége 300 fő rendszeresen sportolót érint. Szervezetében sportáganként szakosztályok, és szakcsoportok működnek.

A Városi Szabadidősport Egyesület átfogó célja az egészséges életmódhoz, és a szabadidő hasznos eltöltéséhez szükséges feltételek biztosítása. Az egyesület továbbra is a szabadidősportok gyűjtőszervezeteként kíván működni. Az általunk rendezett programokon a járás lakossága is egyre inkább megszólítást nyer. Tevékenységünkkel és munkánkkal hozzá szeretnénk járulni a város és környéke lakosságának egészséges életmódjához, hasznos és mozgás gazdag időtöltéséhez.

Csurgó Térségfejlesztési Közhasznú Egyesület

A Csurgói Térségfejlesztési Közhasznú Egyesület 2009 év végén alakult. 2010 tekinthető az egyesület első működési évének. A tevékenysége jórészt önkéntes munkára korlátozódik.

Legfontosabb feladatának tekinti a csurgói járás adottságainak megfelelő térségfejlesztési, vidékfejlesztési elképzelések segítését, szoros együttműködésben a szakmai szervezetekkel, valamint a projektgazdákkal.

2010 tavaszán az egyesület elindított egy építészeti tervezési folyamatot, melynek célja a telephelyül szolgáló ingatlan fejlesztése. A tervezett fejlesztés két részre bontható. Első ütemben egy bemutató helyet kívánunk létrehozni, ahol a hagyományos vidéki életmódot kívánjuk bemutatni. Ki kell emelni, hogy a fejlesztés nem hagyományőrző szándékkal kerülne megvalósításra. Nem kívánunk kosárfonást, korongozást, egyéb kézműves mesterségeket bemutatni a látogatóknak. Célunk, hogy a modern gazdasági viszonyok mellett megteremthető vidéki életmódot mutassuk be. Mutassunk a családoknak, gazdálkodóknak, szolgáltatóknak olyan alternatívát, amely versenyképes az urbanizációval, hosszútávon fenntartható, ökoszociális megközelítésű.

Sportbarátok Csurgói Egyesülete

Fő célja Csurgón és környékén kulturális, hagyományőrző, természetvédelmi rendezvények szervezésén túl sport rendezvények szervezése, sportolási lehetőség biztosítása. Turisztikai programok, rendezvények szervezésével és lebonyolításával is foglalkoznak.

1.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

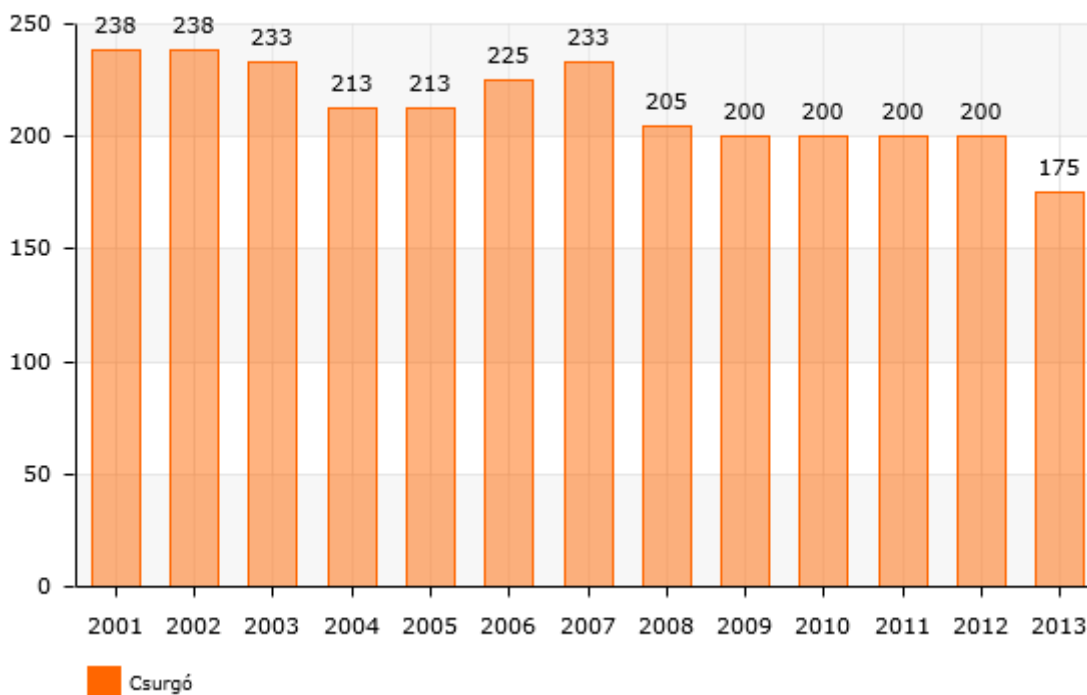
1.8.1 Humán közszolgáltatások

Az óvodai nevelés, általános iskolai oktatás, alapfokú művészeti oktatás, gyógypedagógiai ellátás, korai fejlesztés és gondozás, fejlesztő felkészítés, logopédiai ellátás, családvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatások, nevelési tanácsadás, bölcsőde, és az iskolai napközi szolgáltatások is rendelkezésre állnak Csurgón. Ezek az intézmények több esetben járási funkciót látnak el.

1.8.1.1 Köznevelés

A lakosságszám, és ezen belül a gyerekszám csökkenésével az óvodások száma is évről évre csökken a településen. Várhatóan ez a tendencia a következő időszakban is folytatódni fog. Az óvodákban a beíratott gyerekek száma és az óvodák kapacitása (175 férőhely) szinkronban van. A csoportlétszám átlagosan 21-23 fő között ingadozik. Az óvodapedagógusok száma meghaladja a csoportonkénti két főt, azaz egész napra biztosított a képzett óvónő jelenléte.

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.



1.8-1. ábra Óvodai férőhelyek száma (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

Az alapfokú oktatást a Csurgói Eötvös József Általános Iskola látja el, amelynek tagintézménye a II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola. Alapfokú művészeti oktatást az Overtones Alapfokú Művészeti Iskolaintézmény biztosítja a fentebb említett kettő iskolában. Az intézményben több, mint 400 gyermek tanul, azonban az óvodához hasonlóan a gyerekszám folyamatosan csökken.

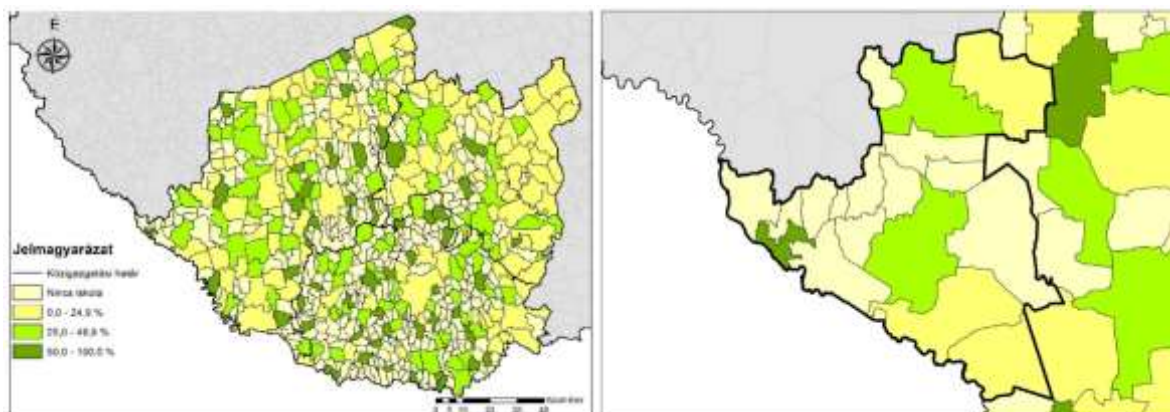
Középfokú oktatást 2 intézményben végeznek jelenleg a városban. A Kolping Nagyváthy János Középiskola a megye egyik meghatározó középiskolája. A 4 évfolyamos gimnáziumi osztály mellett a képzések között szerepel szociális gondozó, mezőgazdasági gépészmérnök, növénytermesztési gépüzemeltető-gépkarbantartó, webgazdasági - informatikus, géplakatos és hegesztő, autószerelő is. Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégiumban 4 és 6 osztályos gimnáziumi képzés mellett az alapfokú oktatás is jelen van. A 9-10. évfolyamokon emelt szintű nyelvi irányultságú osztályokkal rendelkezik. 2003-ban alapították az általános iskolát és kialakult a teljes 12 osztályos rendszer. Az 1-4. évfolyamon egész napos iskolai képzés, míg az 5-10. évfolyamon tanulószoba rendszerű képzés van. Az utóbbi években jelentősen lecsökkent a kollégisták száma és nehézkessé vált a gimnáziumi férőhelyek feltöltése – főként a helybeli tanulók jelentkezésének elmaradása miatt.

Az SNI és BTM arány (7,8%) az intézményekben meghaladja az országos átlagot, de a törvényi előírásoknak megfelelően nagy erőfeszítéseket tesznek a korai fejlesztés, logopédia, egyéni fejlesztések terén. Az eredményességet gátolja a Pedagógiai Szakszolgálat kevés szakembere, mostoha működési feltételei.

Oktatási Intézmény neve	területi lefedettség	tanulói létszám	ebből ellátási körzeten kívüli	SNI, fő	osztályterem száma	pedagógusok száma
Csurgói tankerület (Eötvös József Általános Iskola és II. Rákóczi Ferenc Általános iskola)	Csurgó, Csurgónagymarton, Porrog, Porrogszentkirály, Porrogszentpál, Somogybükkösd, Somogyicsicsó, Somogyudvarhely, Szena	432 fő	25 fő	10 fő	33 tanterem	52 fő
Kolping Nagyváthy János Középiskola	Dél- és Nyugat- Dunántúli Régió	457 fő	0	64	39, ebből: 24 osztály 15 szak- és csoport valamint 17 tanműhely	44 fő
Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium Általános Iskola és Kollégium	országos	320	nincs ellátási körzete	30	17	30

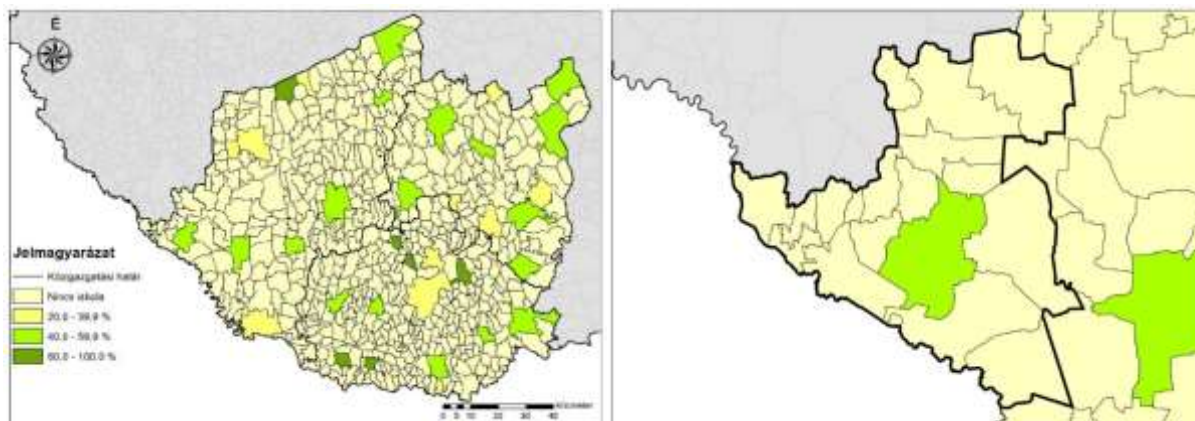
1.8-1. táblázat: A csurgói oktatási intézmények főbb adatai (Forrás: Önkormányzat)

A más településről bejáró általános iskolai tanulók arányát tekintve régiós és megyei szinten is kirajzolódnak a nagyobb vonzáskörzetű alapfokú oktatási központok. A Csurgói járásban egyedül Zákányon haladja meg a bejáró tanulók aránya az 50%-ot.



1.8-2. ábra: Más településről bejáró általános iskolások aránya a Dél-dunántúli régióban és a Csurgói járásban, 2013 (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés)

Középfokú oktatás tekintetében Csurgó megyei szerepet tölt be.



1.8-2. ábra: Más településről bejáró középiskolások aránya a Dél-dunántúli Régióban és a Csurgói járásban, 2013 (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját szerkesztés)

1.8.1.2 Felsőoktatás

A járásban **nincs** felsőoktatási intézmény. Nagykanizsán, Kaposváron, Keszthelyen, Szekszárdon és Pécsen található a legközelebbi felsőoktatási intézmények.

1.8.1.3 Egészségügy

Csurgó Város Önkormányzata az egészségügyi ellátás körébe tartozó feladatait a közigazgatási területén látja el. Az egészségügyi alapellátás körében a vállalkozó háziorvosok, a nemrégiben kialakított járóbeteg-szakellátó központ, a védőnői szolgálat közösen biztosítja:

- a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátást,
- a fogorvosi alapellátást,
- az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátást,
- a védőnői ellátást,
- az iskola-egészségügyi ellátást.

Csurgón nem működik kórház. Korábban a Csurgói Városi Egészségügyi és Szociális Intézet 38 szakorvosi órával üzemelt. A „Járási járóbeteg-szakellátó központ kialakítása Csurgón” című projekt keretében Csurgó Város Önkormányzata 926 232 061 Ft támogatást nyert a beruházás megvalósítására. A projekt megvalósításával egyrészt építési beruházás, másrészt az ellátáshoz szükséges korszerű eszközök beszerzése történt meg. Az új járási szakellátó központ célja a definitív és lakossághoz közeli ellátást biztosító szakszolgáltatások komplex rendszerének kialakítása, melyet az egymásra épülő és egymást kiegészítő szolgáltatások, és tevékenységek integrációjával lehet elérni.

Az új járási járóbeteg-szakellátó központ 2011 novemberében kezdte meg működését és 200 szakorvosi órával állnak a betegek rendelkezésére. Ezzel egy időben a korábbi szakrendelő épületében megszüntetésre került a betegellátás. A szakellátáson kívül az új egészségügyi központban alapellátás, fogászat, védőnői szakszolgálat, gyermekorvos és a háziorvosi rendelés

keretében foglalkozás-egészségügyi rendelés is működik. Jelenleg 3 háziorvosi, 2 házi gyermekorvosi körzet van valamint 16 szakmában 20 szakrendelés:

- | | |
|---------------------------|--------------------------------|
| • Belgyógyászat | • Reumatológia és fizioterápia |
| • Dietétikai tanácsadás | • Gyógytorna |
| • Sebészet | • Gyógymasszázs |
| • Szemészet | • Laboratórium |
| • Ortopédia | • Képalkotó diagnosztika |
| • Szülészeti-nőgyógyászat | • Urológia |
| • Bőrgyógyászat | • Pszichiátria |
| • Kardiológia | • Csecsemő-gyermekgyógyászat |
| • Fül-orr-gégészeti | • Gyermek-tüdőgyógyászat |
| • Neurológia | • Tüdőgyógyászat |

Csurgó Város Önkormányzata lehetőségeihez képest támogatja és támogatja a Rendelőintézet azon törekvéseit, hogy a város és térség lakossága minél nagyobb arányban, helyben kerüljön kivizsgálásra, illetve kapjon definitív ellátást.

Az elmúlt években sikerült az alapszakmákon kívül egyéb szakrendeléseket beindítani (szemészet, urológia, bőrgyógyászat), de a lakosság részéről egyre nagyobb az igény egyéb szakrendelések beindítására, melyeket a térség morbiditási és mortalitási adatai is alátámasztanak.

A szakrendeléseken megjelent betegszám évről-évre emelkedik, átlagosan évente 10%-kal. A gondozóintézetek betegforgalmával együtt ez a szám megközelíti a százezret. A betegszám emelkedésének egyik fő oka, hogy jelenleg az intézet állandó, a lakosság által elfogadott szakorvosgárdával rendelkezik, így azok a betegek is visszapártoltak az intézethez, akik eddig a környező kórházakat, rendelőintézeteket, illetve magánrendelőket kerestek fel problémáikkal. Az elmúlt időszak műszerfejlesztései is ezt a célt szolgálták.

Csurgó határtelepülés, a legközelebbi fekvőbeteg ellátó intézmény 25 km-re található. A megyében a legközelebbi kórház Nagyatádon van (25 km-re), a progresszív betegellátást biztosító megyei kórház pedig 29 km-re, a Zala megyei Nagykanizsán. Jellemzően a térség szétagolt, részben aprófalvas terület, az országos átlagnál rosszabb infrastruktúrával és közlekedési viszonyokkal, így azon szakrendelések elérhetősége, amelyekkel a rendelőintézet nem rendelkezik, meglehetősen nehézkes.

Csurgó városa rendelkezik mentőállomással, állandó mentőtiszt szolgálatával napi 24 órában.

1.8.1.4 Szociális közszolgáltatások

Csurgón a Városi Szociális Intézmény keretein belül működik a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítő szolgáltatás, nappali ellátást biztosító idősek klubja, a gyermekjóléti szolgálat, a gyermekek átmeneti gondozása és az idősek napközi otthon ellátása.

Csurgón a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megoldását és a gyermekjóléti rendszer fenntartását, a Csurgó Járási Többcélú Társulás által működtetett **Csurgó Járási Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat** végzi. Az integrált intézmény keretében a következő szolgáltatásokat biztosítják:

- gyermekjóléti szolgáltatás
- gyermekek átmeneti gondozása-helyettes szülői hálózat működtetése
- családsegítés
- szenvedélybetegek közösségi ellátása

- 2008. szeptember 1-jétől jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A Csurgó Járási Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat által nyújtott egyéb szolgáltatások:

- pszichológus alkalmazása a szociális munka elősegítésére,
- Somogy Megyei Igazságügyi Hivatal Jogi Segítségnyújtó Szolgálat a kihelyezett ügyfélfogadást tart az intézményben,
- Egy Hajóban Kiemelkedően Közhasznú Alapítvány havi ingyenes jogi szolgáltatást nyújt az intézményben.

Napsugár Szociális Intézmény:

Az intézmény által nyújtott szociális ellátás besorolása a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 65/F. § értelmében a fogyatékos személyek nappali ellátásának intézménye, a szolgáltatás nyújtása a szociális alapellátások körébe tartozik. Az intézmény működési területe lefedi Csurgót és a járás további 17 települését.

Az intézmény által nyújtott szolgáltatások:

- a nappali ellátást elsősorban a saját otthonukban élő, harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékos, illetve autista személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatok létesítésére, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére, továbbá igény szerint megszervezi az ellátottak napközbeni étkeztetését,
- szociális foglalkoztatás keretein belül munka-rehabilitáció, melynek célja az ellátott személy munkakészségének, testi, szellemi képességeinek munkavégzéssel történő megőrzése, fejlesztése, valamint a fejlesztő-felkészítő foglalkoztatásra való felkészítés,
- a fejlesztő-felkészítő foglalkoztatás célja az ellátott személy számára munkafolyamatok betanítása és foglalkoztatása révén az önálló munkavégző képesség kialakítása, helyreállítása, fejlesztése, illetve az ellátott felkészítése védett munkahelyen történő munkavégzésre.

1.8.1.5 Községi művelődés, kultúra

Közművelődés, kapcsolódás terén négy helyszín áll a lakosság rendelkezésre, a Csokonai Vitéz Mihály Községi Ház, a Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium Általános Iskola és Kollégium Nagykönyvtára, a Városi Sportcsarnok és a Városi Múzeum. A Községi Házat és a Sportcsarnokot az Önkormányzat 100%-os tulajdonában álló nonprofit kft. működteti. A helyi közösségi életben részt vesznek továbbá az alap- és középfokú oktatási intézmények, a művészeti iskola valamint az egyházak, magánszemélyek és számos civil szervezet is.

Csokonai Vitéz Mihály Községi Ház

A város egyik meghatározó kulturális intézménye, a közművelődési alapellátás egyik pillére. A Községi Ház a lakosság széles részének nyújtja egyrészt a kultúra, különösen a társas, közösségi művelődés, másrészt a kulturált társas együttlét lehetőségét.

Többek között a járásban élőknek, akiknek erre nincs közvetlenül módjuk, mert ahol élnek, ott nincs ilyen intézmény. A fiatalok számára, akik még nem alakították ki a maguk megfelelő gyakorlatát, de fogékonyak és – koruk folytán is – különösen vonzódnak a közösségi tevékenységhez. A nyugdíjasoknak, akik művelődési tevékenységet folytatnak és mindazon értelmiségi és nem

értelmiségi rétegek számára, akik szenvedélyesen foglalkoznak a kulturális tevékenységgel, és helyet keresnek maguknak.

Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium Általános Iskola és Kollégium Nagykönyvtára

A város egyik legfőbb nevezetessége. A muzeális gyűjtemény értékes állományát húszezer kötet könyv, tízezer régi folyóirat, térkép-, érem-, és pecsétgyűjtemény alkotja. Kutatók számára nyitott. A Gimnázium levéltári részlege gazdag iskolatörténeti anyagot és a Somogyi Református Egyházmegye iratainak egy részét tartalmazza.

A csurgói Csokonai Gimnázium Nagykönyvtára a megye első bibliotékája volt. Ha a nagy kollégiumi könyvtárakhoz hasonlítjuk, jóval kisebb azoknál, de felépítésében vagy állományát tekintve egy reprezentatív mintájuk lehetne.

Somogy megye első "oskoláját" a Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnáziumot 1792-ben alapította gróf Festetics György, a környék felvilágosult katolikus földesura. Az oktatás során hiányzott az iskolai könyvtár. Valószínűen Csokonai Vitéz Mihály is e probléma megoldására törekedett, amikor 1799-ben megírta Csurgóról Sárközy Istvánnak és több somogyi barátjának könyvkérő levelét.

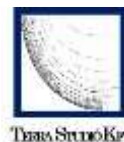
A könyvtár indulási évét 1800-tól számítjuk, ekkor érkezett az első könyvadomány. A gyűjtemény alapját a reformkorban rakták le somogyi lelkészek, tudósok, pártfogók. A megyében élő mecénások közül Budai Pál, aki 56 évig volt az egyházmegye lelkésze a múlt században, több mint ötszáz dokumentumot adományozott. Nem szabad kifelejtetni Csorba Ede megyei főorvost, vagy Mezey Pál egyházmegyei gondnokot sem. A legnagyobb adományozó 1912-ben Sárközy György barcsi főszolgabíró volt, aki ősei – a híres Sárközy-könyvtár- gyűjteményét az iskolának adományozta. A mai adományozók közül Kovács Andor, a Baselben élő Protestáns Magyar Szabadegyetem egyik alapító tagjának nevét kell említenünk, aki a saját több ezer kötetes könyvtárát bízta a csurgói gyűjteményre az elmúlt években.

A fenntartó Somogyi Református Egyházmegye az 1870-es évektől biztosított rendszeresen pénzt könyv- és folyóirat vásárlásra. A tervszerű gyarapítás mellett mindig is nagy jelentőséggel bírt az ajándékozás, adományozás napjainkban is újraéledő hagyománya. Valószínűleg ezzel magyarázható az állomány nyelvi- és tartalmi sokszínűsége: a többségében magyar és latin nyelvű műveken kívül sok a német, angol, francia, kevesebb a görög és a héber. A hittudományi, szépirodalmi és történelmi munkákon kívül, melyek a gyűjtemény gerincét alkotják, számottevő a gazdasági, orvosi és pedagógiai művek mennyisége is.

A könyvtár első történeti összefoglalóját Kondor Józsefnek, az iskola híres könyvtárőrének köszönhetjük, aki a múlt század végén 1896-ban írta meg művét. Az első katalógusunk, a "Sorjegyzék" 1898-ra készült el. Ezt követően a Csurgói Könyvtár sorozat két kötetként 1939-ben vehették kézbe elődeink a ma is jól használható témakatalógust. A könyvtár gyarapodásáról, változásáról az 1860-as évektől 1948-ig folyamatosan tájékozódhatunk az iskola értesítőiben, évkönyveiben. Századunkban többször is fenyegette veszedelem a könyvtár megmaradását. A második világháború körül zajló események nem kerültk el a könyvtárat sem. Mátéffy Béla, a Székelyföldön ma is élő egykori csurgói tanár, ismerve az iskola épületére leselkedő veszélyt, - hogy a németek birtokba veszik - utasította Bodó Jenő akkori igazgatót, hogy adja át az iskolát hadikórház céljára. Ezzel is tudatosan védve az általuk jól ismert értékeket.

Terra Stúdió Kft.

1034 Budapest, Szomolnok u. 14.



Az államosítás 1948 nyarán ugyanilyen gondokat sejtetett, amikor teljesen bizonytalanná vált a könyvtár sorsa. Szerencsére mindig jó kezekbe kerülhetett a sok ezer dokumentum. Pókos Ferenc 1948-tól a 70-es éves végéig gondoskodott a féltett kincsekről.

A nagy elődöknek köszönhetően közel harmincezer kötet könyv, nyolcezer régi folyóirat, több száz térkép, érem-, pecsét- és kéziratos könyv, ősnymtatványok, kódexlap-töredékek alkotják az állományt. 1993. nyaratól újra a református egyház kezébe kerül a Nagykönyvtár. Az intenzív állományvédelmi munkáknak és a sok sikeres pályázatnak köszönhetően a legrégebbi dokumentumok nagyobb része már restaurálva várja az érdeklődőket és az újabb évszázadot.

A régi gyűjtemény mellett 1993-tól gyarapodva, egy 30 ezer kötetes, modern, iskolai könyv-, és médiatár szolgálja az iskola növendékeit és az érdeklődőket. A könyvtár rendelkezik a SZIKLA Integrált Könyvtárkezelő Rendszerrel, mellyel az állomány feldolgozása folyamatosan történik és a mindennapi munka elvégzése e nélkül már nem volna lehetséges.

1998. szeptember 1-től működő levéltári részleg gazdag iskolatörténeti anyagunkat és a somogyi református egyházmegye iratainak egy részét tartalmazza. Vezetője nyugdíjba ment, távozása miatt ez a részleg csak korlátozottan használható.

Városi Sportcsarnok

A Csurgói Városi Sportcsarnok 2008 óta áll a sportolók, illetve a sportszerető helyi és járási lakosság rendelkezésére. Az intézmény éves munkáját a sportegyesületek és a nem sportjellegű szervezetek igényeinek, valamint kulturális és egyéb rendezvények szempontjainak figyelembevételével szervezik. Az épület alkalmas sport és kulturális rendezvények, koncertek színhelyére.

Versenysport terén a Csurgói Kézilabda Klub NB I.-es férfi kézilabda és a Csurgói Női Kézilabda Klub NB II.-es csapata, hétről hétre teltházas mérkőzéseket hoznak sportcsarnokba. Ifjúsági, junior és felnőtt versenyzők számára évente több alkalommal tornákat rendez, az Országos Kézilabda Utánpótlás Bajnokság állandó helyszínei közt szerepel, továbbá nemzetközi kupákat tart és régiós szintű döntőket, továbbképzéseket szervez.

Szabadidős rendezvények által a sportkultúra nevelés a cél, mellyel népszerűsíteni kívánják a sportot és egészséges életmód folytatását. Célcsoportjaik az iskolák, városi és térségi intézmények, valamint a vállalatok, kis- és középvállalkozások, civil szervezetek.

Városi Könyvtár

Csurgó nyilvános könyvtár működtetésével biztosítja a települési könyvtári ellátást. Az intézmény a csurgói járásban társulási megállapodás alapján mozgókönyvtári feladatokat is végez. Képzett szakemberek alkalmazásával sokrétű szolgáltatást nyújt. Gyermekrészlegében könyvtárhasználatot, információ-keresést tanulnak a diákok. A könyvtár önálló honlappal, on-line katalógussal rendelkezik, és ellátórendszerében hetvenezer dokumentumot kezel.

Civilek

Csurgón a civil szervezetek száma, és működési területe változatos képet mutat. A 62 bejegyzett szervezet közt vannak nagy múltú, komoly hagyományokkal rendelkező közösségek, de megtalálhatóak kisebb hobbykörök is, továbbá működnek informális klubok is a városban.

Több olyan közösség működik, melynek fő tevékenysége a hagyományőrzés, kultúráközvetítés, de szinte minden szervezet érinti valamilyen formában a művelődés határ-területeit. A helyi civil

szerveztek meghatározzák a város zenei életét, a helytörténeti, kiadványozási tevékenységet, a rendezvénykínálatot, de egyes szervezetek aktívan részt vesznek a turisztikai

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Csurgó városa elfogadott helyi esélyegyenlőségi programmal rendelkezik, amely 2013. szeptember 26-án került elfogadásra, és a 2013-2018 időszakra szól, amely az alábbi esélyegyenlőségi célcsoportokat nevesíti, és fogalmaz meg velük kapcsolatban programot:

- mélyszegénységben élők és a romák
- gyermekek és gyermekszegénység
- nők
- idősek
- fogyatékkal élők

A helyi esélyegyenlőségi program elfogadásával a város érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel). Csurgó városa minden beruházása kapcsán figyelmet fordít a komplex akadálymentesítés megvalósítására

1.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

A XIX. század reformtörekvései Somogyban is nagy változásokat indítottak el. Megalakultak az első egyesületek, Széchenyi István kezdeményezése nyomán a lóversenyek, a balatoni gőzhajózás gazdaságélénkítő erővel hatottak, s megteremtődtek a később oly fontossá váló turizmus csírái. Korszerűsítették az úthálózatot, lecsapolták a mocsarakat, szabályozták a folyókat.

Az 1890-es években a kaposvári cukorgyár felépülése, valamint az észak-déli vasúti szárnyvonalak lerakása adott újabb lendületet a megye gazdasági fejlődésének. A cukorgyár, Délkelet-Dunántúl legnagyobb élelmiszeripari üzeme, teljesen átalakította a mezőgazdasági termelési struktúrát, s óriási húzóerővel segítette a mezőgazdasági iparosodást. Erre az erőteljes gazdasági növekedésre épült rá a balatoni fürdőkultúra, a turizmus, s ez tette lehetővé, hogy Kaposvár az I. világháború után Pécs mellett dél-dunántúli kultúrcentrum lehessen.

Az 1870-es évektől Kaposvár mellett Csurgó is viharos fejlődést produkált. A dualizmus kori racionális gazdasági tradíciókhoz visszatérve alakult ki az új ipar- struktúra, tejszövetkezet alakult, len- és orsógár létesült. 1872-ben elkészült a fiemei vasútvonal Csurgón áthaladó szakasza, ezzel a város bekapcsolódott az országos közlekedési hálózatába.

A XX. század elején nem történtek látványos változások, de csendben átalakult a vidéki lakosság élete. Téglagyárak, bőrgyárak, fa- és lenfeldolgozó üzemek, szeszgyárak, vágóhidak, sertéshizlaldák, sajtgyárak, tejüzemek létesültek a Csurgón. A munkaerőpiachoz alkalmazkodva elsősorban az állati és növényi termékeket feldolgozó könnyűipari ágazatok fejlődtek. A korszak legnagyobb vívmánya a villamoshálózat kiépítésének megkezdése volt.

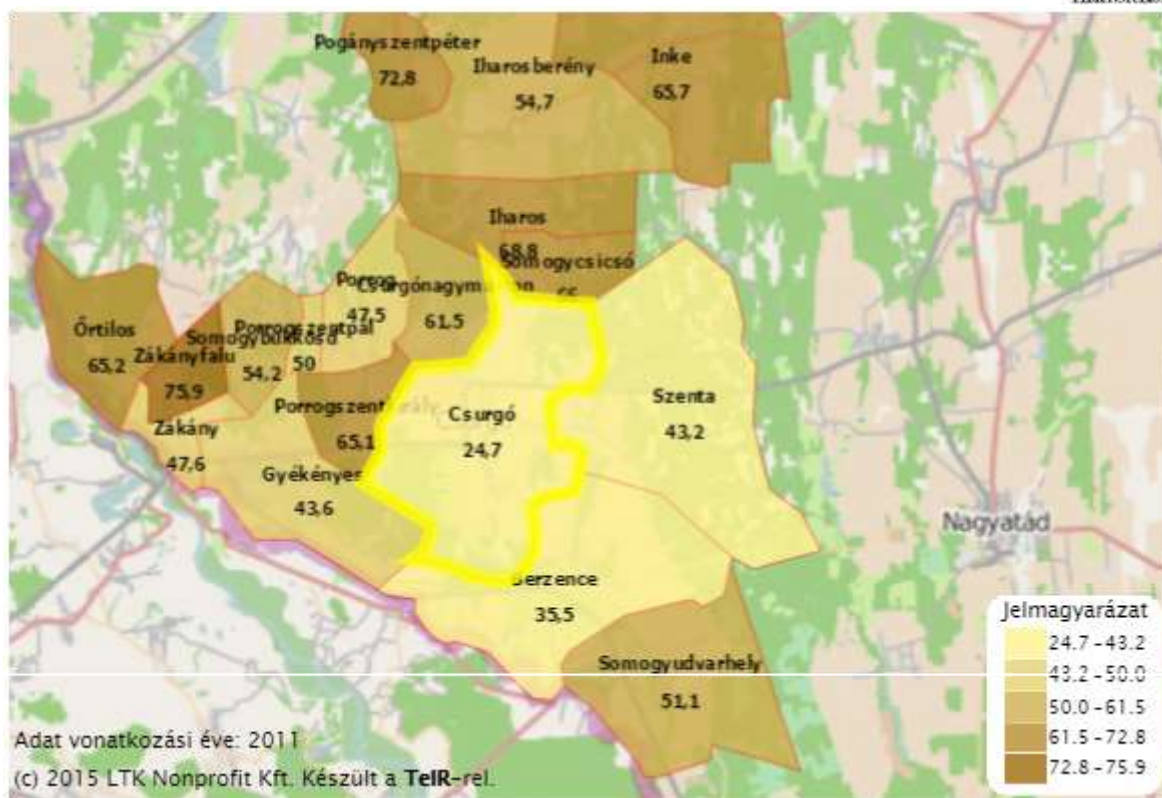
Csurgó fejlődése Trianon után derékba tört és határmenti helyzete megpecsételte a sorsát. Ezt követően az 1960-as évektől a szocialista vidékfejlesztés idején Csurgó új ipari üzemekkel bővült. Csurgó és térsége viszonylag specializált gazdaságszerkezettel érkezett a rendszerváltáshoz, így a gazdasági szerkezetváltás, a nagyvállalatok szétesése, az ipar jelentős leépülése, a piacvesztés és a privatizáció válságjelenségei erősen sújtották. Az átmenetileg felfutott munkanélküliség mára enyhült, de az országos átlagérték felett stabilizálódott. A tönkrement, vagy a privatizáció idején leállt egységek mellett mások megerősödtek, tevékenységüket racionalizálták és új vállalkozások is megalálták a helyüket a piacon.

A privatizáció során a vállalatok nem jutottak kellő mennyiségű többlet-tőkéhez, helyzetük labilis. A térségben jelenlévő üzemek, tevékenységek, ágazatok jövedelemtermelése, belső tőkefelhalmozó ereje elégtelen a térség önerőből történő tartós fejlesztésére. A tőkeellátottság különösen a nagy tőkeigényű ipari beruházások igényeihez mérve alacsony, a térség e tekintetben külső tőke bevonására szorul.

Nagyobb külföldi tőkebefektetések nem jutottak a járásba, így zöldmezős termelői beruházások sem történtek, viszont a felhagyott iparterületek helyén jelentős barnamezős övezetek jöttek létre. A településen ipari park is létesült.

A Csurgói járásban a termelőszektor részaránya nagyobb, a szolgáltatási szektor szerepe viszont kisebb a megyei átlagnál. A járás ipara csurgói központú és nagyrészt a ffeldolgozó iparra és a gépiparra szakosodott.

Csurgón, illetve a Csurgói járásban jelentős a munkavállalási célú ingázás. A járás településein élők között a naponta ingázók aránya a 35-76% közötti, a Csurgón élőknek 25%-a ingázik naponta.



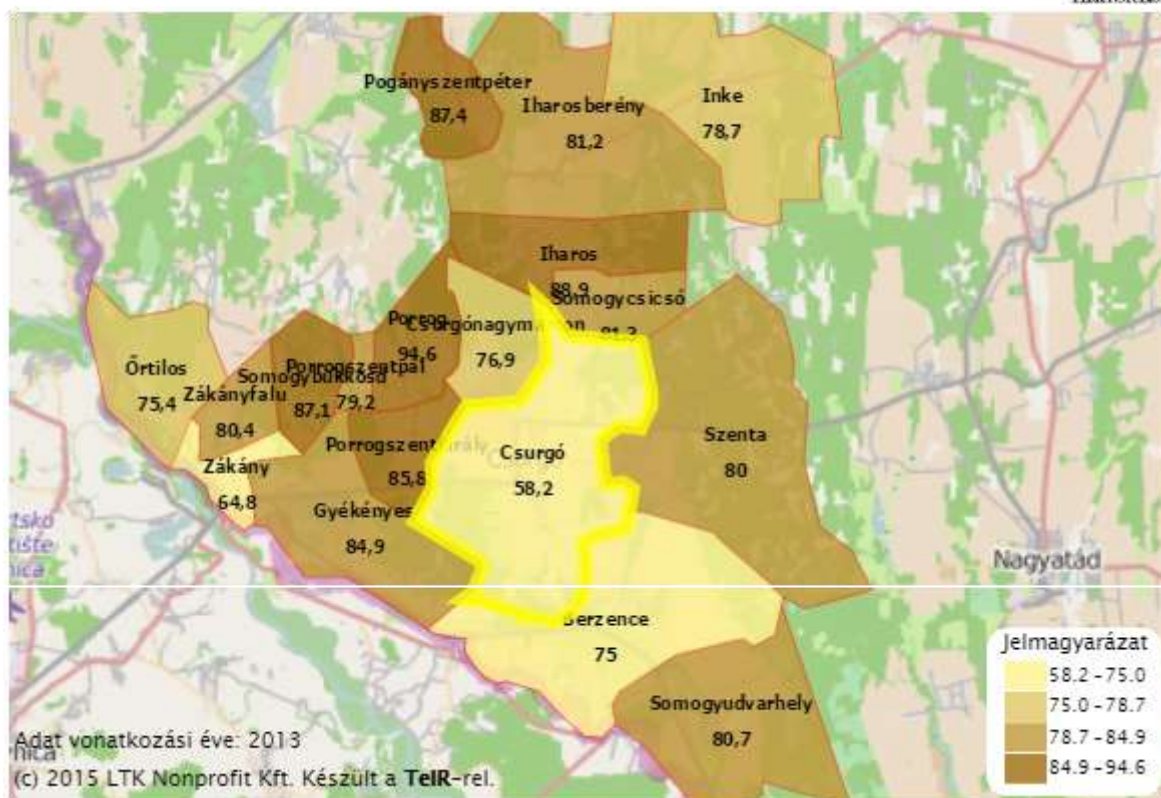
1.9-1. ábra: A naponta ingázók aránya a népességben belül, 2011, % (Forrás: LTK Nonprofit Kft.)

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1 Mezőgazdaság

A város közigazgatási területének túlnyomó része „külterjes hasznosítású mezőgazdasági térség, kisebb része „erdőgazdálkodási térség”. Csurgó kedvező mezőgazdasági adottságú területen fekszik, ahol az agrár-gazdálkodás nagy hagyományokkal rendelkezik. A városban a rendszerváltásig eredményesen működött a termelőszövetkezet. Csurgó közigazgatási területén a szántóföldek átlagos aranykorona értéke megyei viszonylatban magas, 22-27 AK, azonban a fent említett eltérő adottságú területek miatt a földminőség terén nagyok a szélsőségek. A talajadottságokhoz kifejezetten kedvező éghajlati adottságok (közepishőmérséklet, hóingás, csapadék és a csapadék időbeli eloszlása) társulnak. A természeti kitétségek közül egyedül a szélrózsa jelentős.

A csurgói térség alapvetően mezőgazdasági jellegű, kiterjedt erdőgazdálkodással. Az itt élők egy része mezőgazdasági tevékenységből biztosítja megélhetését, őstermelőként, mezőgazdasági vállalkozóként, termelőszövetkezet, gazdasági társaság alkalmazottjaként.



1.9-2. ábra: Mezőgazdaságban regisztrált vállalkozások aránya Csurgón és térségében az összes regisztrált vállalkozás százalékában, 2013 (Forrás: KSH)

A Járásban hagyományos termék a gabonafélék – főként a kukorica, és a burgonya. A termőterület mintegy egyharmadán termelt kalászos gabona vonatkozásában az északabbra eső lazább homoktalajon a gabonák termőképessége lényegesen gyengébb, mint a Drávához közeli kötöttebb talajú területeken.

A járás valamennyi településén széles körben termesztenek bogyós gyümölcsöket, a legnagyobb területen málnatermesztést folytatnak, de nem elhanyagolható a szeder és ribizli termelése sem. A csurgói HEGEDŰS Rt. foglalkozik a gyümölcsök átvételével és feldolgozásával, valamint a vállalkozás hűtőházat is üzemeltet.

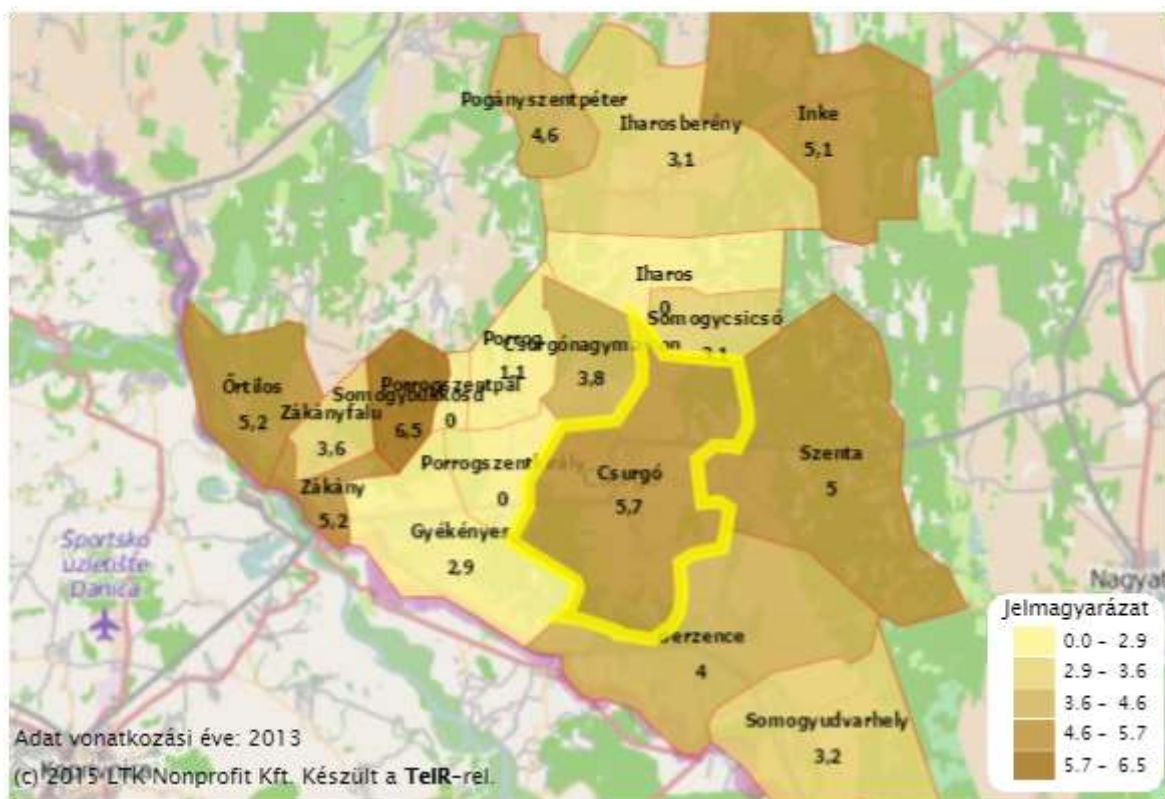
A kedvezőtlen piaci körülmények miatt az állattenyésztés volumene nagymértékben visszaesett, a korábban igen jelentős háztáji állattartás pedig gyakorlatilag szinte megszűnt. Nagyobb állattartó majorok megszűntek, működő Avas-pusztán (sertés és néhány szarvasmarha) található.

Említésre méltó mezőgazdasági tevékenység még a karácsonyfának való fenyőfák, és különböző örökzöldek termesztése.

Összességében a mezőgazdaság természeti adottságai kedvezőek, mégis alacsony és csökkenő tendenciájú a mezőgazdasági szektor jövedelemtermelő, lakosságeltartó képessége. A tönkrement, vagy jelentősen karcsúsodott mezőgazdasági nagyüzemek helyén létrejött kisgazdaságok egy része nem rendelkezik piacképes termékekkel. Az alacsony technikai és technológiai háttér valamint a finanszírozási problémák miatt e családok megélhetése bizonytalanná vált. Az erdőgazdálkodás a SEFAG és a számos magán erdő birtokossági társulások kezében van. A fakitermelés felvevőpiaca a térségben működő faipari vállalkozások.

1.9.2.2 Ipar

A térség iparának helyzetét jelentősen meghatározza a határhoz való közelsége, melynek következtében a szocializmus éveiben nem telepedhetett ide jelentős ipari gyár.



1.9-3. ábra: Az ipar-, építőiparban regisztrált vállalkozások aránya Csurgón és térségében az összes regisztrált vállalkozás százalékában, 2013

A SEFAG Zrt Csurgó üzeme Magyarország egyik legnagyobb fűrészüzeme és parketta gyára volt. A fafeldolgozás területén 50 éves múlttal rendelkezik a cég. Az elmúlt 50 év alatt egy kis gyárból nőtt ki magát a jelenlegi, modern technikával felszerelt üzem, mely jelenleg 162 főnek biztosít munkát. Az üzem által előállított termékek belföldön és külföldön egyaránt ismertek.

Weitzer Parkett Hungaria Kft. gyékényesi telephelyén fafeldolgozási tevékenységet folytat, körülbelül 60 főnek ad munkát.

AS - Foods Kereskedelmi és Élelmiszeripari Kft. 2008-ban alakult. Jelenleg 40 főt foglalkoztatnak. A cég termékei országszerte ismertek, a céget az adott élelmiszeripari és csomagoló ágazatok piacvezetői között tartják számon. Fő tevékenységei: ételízesítők, szószok gyártása, kávékrémestítő készítmények csomagolása, egyéb élelmiszeripari csomagolás.

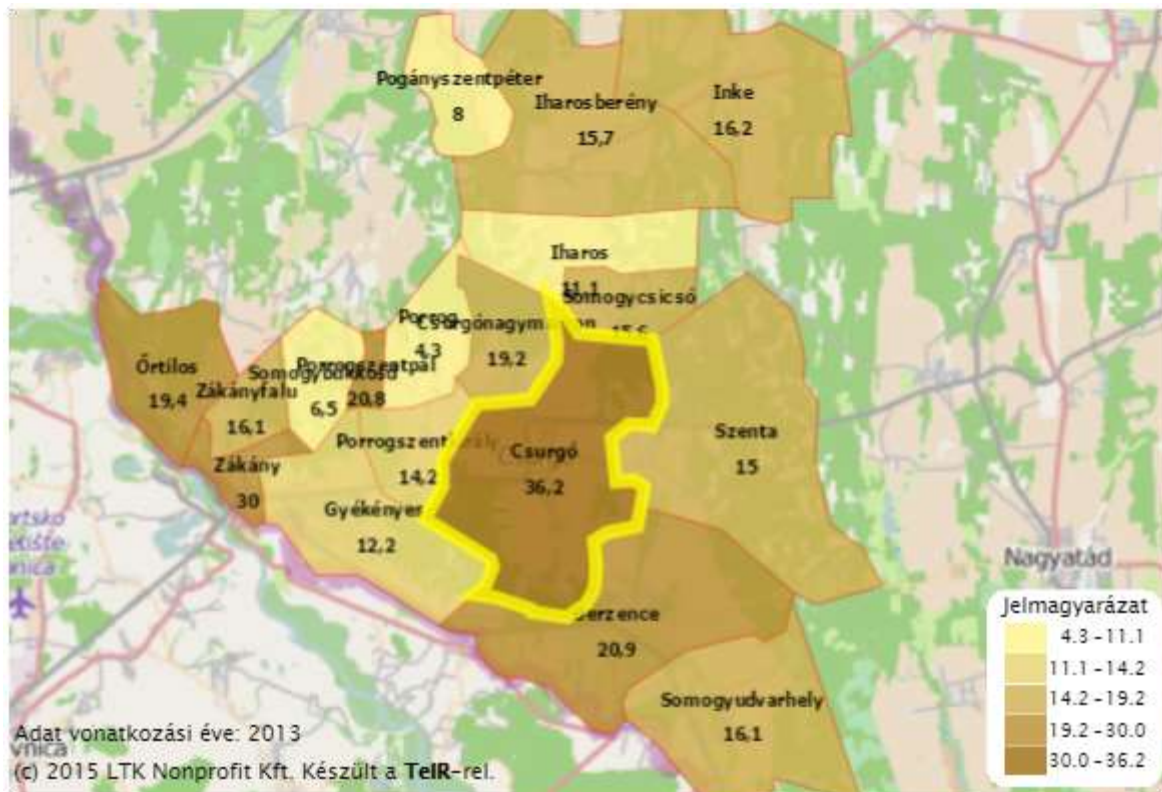
A Metallux Galvanizáló és Szennyvízkezelő Berendezéseket Gyártó Zrt. 30 éves szakmai tapasztalattal rendelkezik a galvanizáló, felületkezelő és szennyvízkezelő berendezések gyártásában. A cég elsősorban a magyar vegy- és gépiparban, valamint Ausztria és Kína piacain ismert. Az üzem 35 fő foglalkoztatásában érintett.

Csurgói Rétesgyártó Kft. csurgói telephellyel működik, réteslapok gyártásával foglalkoznak, jelenlegi dolgozói létszám 20 fő.

Az 1999-ben alapított Dynamic-Csurgó Kft. többszöri átalakulás során érte el a jelenlegi arculatát. A cég az elektronikus készülékek összeszerelésére specializálódott. Jelenleg a jól felszerelt csarnokokban 50 főt tud foglalkoztatni.

1.9.2.3 Szolgáltatások

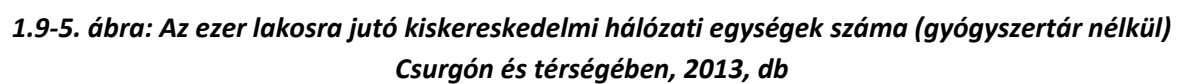
Csurgón 2013-ban a regisztrált vállalkozások 36%-a (326 vállalkozás) a szolgáltatási szektorban tevékenykedett, amely messze elmarad az országos (62,7%) vagy a megyei (73,3%) átlagtól. A járás többi településén még ennél is alacsonyabb a tercier szektor jelenléte.



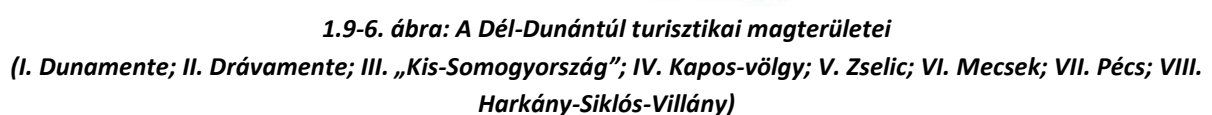
1.9-4. ábra Szolgáltatásokban regisztrált vállalkozások aránya az összes regisztrált vállalkozás százalékában (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

A szolgáltató szektor ágazatai közül Csurgón a kereskedelem és gépjárműjavítás (24%), az ingatlanügyletek (14%), valamint a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (13%) a szektor vállalkozásainak a felét felölelik (51%).

Az ezer lakosra jutó kiskereskedelmi egységek száma a délszláv háború utáni bevásárló- turizmus felfutását követően mára visszaesett. Különösen nagy csökkenés volt tapasztalható a kétezres évek közepétől az élelmiszer jellegű és ruházati üzletek számában.



Termékkínálat



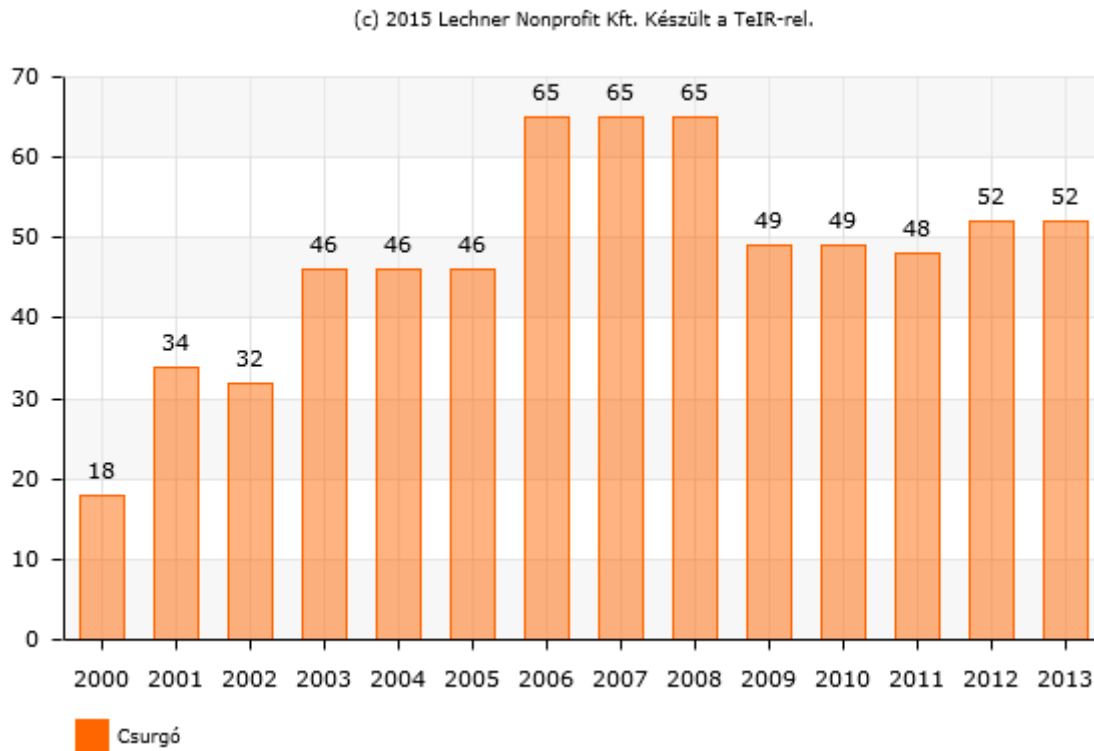
A Dél-dunántúli régió turisztikai szempontból nem alkot homogén egységet. Csurgó a „Drávamnte” magterülethez tartozik. A régió második legjelentősebb folyójához köthető desztináció Baranya és Somogy Drávához kapcsolódó területeit foglalja magában. Kiemelt térségei az Ormánság, Barcs-Csokonyavisonta és a Duna-Dráva Nemzeti Park kapcsolódó területei, illetve a Nagyatád-Csurgó közt található terület. A turisztikai kínálat alapvetően itt is a természeti vonzerőkre, az aktív turizmusra és a hagyományos értékekre építhet, az esetleges turisztikai fejlesztések azonban szintén korlátozottak a nemzeti park védettsége miatt. A desztináció kiemelt turisztikai termékei az ökoturizmus, a gyógy-, termál- és a wellness turizmus, a kiegészítő termékek pedig a falusi turizmus, a vidéki turizmus, az aktív turizmus és a kulturális turizmus. A vizsgált terület gazdasági-társadalmi szempontból is periférikus jelleggel bír, így annak ellenére tehát, hogy létezik egy kiépíthető és megvalósítható turisztikai bázis a kínálat oldaláról (Duna-Dráva Nemzeti Park, egyedi kulturális örökség és hagyományok), az a társadalmi-gazdasági helyzet, mely napjainkban is jellemzi ezt a halmozottan hátrányos térséget alapvetően nem hagyja érvényesülni az esetleges erősségeit a turizmus területén sem.

Bár a Dél-Dunántúli régió kiemelkedő potenciállal bír a turizmusfejlesztés területén (különleges természeti értékeire, kultúrtörténeti emlékeire, folklórhagyományaira, gasztronómiai és borászati adottságaira, gazdag termálkincsére és változatos aktív szabadidő eltöltési lehetőségeire alapozva), ezen adottságok jelentős része javarészt még kihasználatlan. Ehhez járul hozzá a régió idegenforgalmát érintő erős területi koncentráció.

Az idegenforgalom szempontjából Csurgó térsége alig feltárt, pedig adottságai alapján sokkal nagyobb vonzerőt is kifejtethetne. A járás potenciális idegenforgalmi adottságai:

- Kavicsbányatavak és horgásztavak (Gyékényes, és távlatban Berzence és Somogyudvarhely; illetve Csurgó)
- Arborétumok, parkok (Csurgó, Ágneslak, Iharos, Iharosberény)
- Termálvíz, feltárt – hasznosításra váró – (Csurgó, Inke, Porrog)
- Szőlőhegyek, borturizmus (Csurgó, Iharosberény, Pogányszentpéter, Csurgónagymarton, Porrog, Somogybükkösd, Gyékényes, Zákány, Őrtilos)
- Vadászat (Ágneslak, Berzence, Iharosberény, Csurgó, illetve a járás határán Kaszó)
- Öko-turizmus: kerékpár-turizmus, természetjárás és Drávai vízi-turizmus (Őrtilos- Zákány- Gyékényes- Csurgó- Berzence-Somogyudvarhely)
- Műemlékek, kulturális látnivalók (Csurgó, Berzence, Őrtilos)
- Fesztiválok, vásárok, rendezvények, (Csurgó, Őrtilos, Berzence, Gyékényes, Iharosberény)

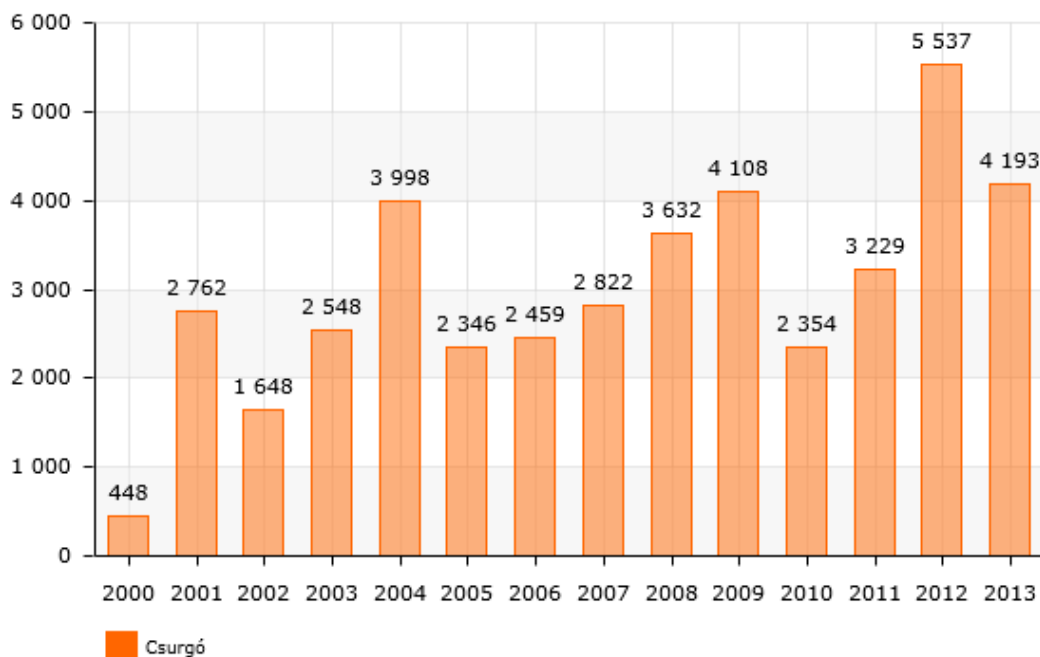
Szálláshelykínálat



1.9-7. ábra Összes szálláshely szállásférőhelyeinek száma (kereskedelmi és magánszállás) (db)
(Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

A turisztikai potenciált figyelembe véve a szállásférőhelyek száma jelentősen nőtt 2006-ig, majd a megfelelő attrakciók fejlesztésének elmaradás miatt némileg csökkent.

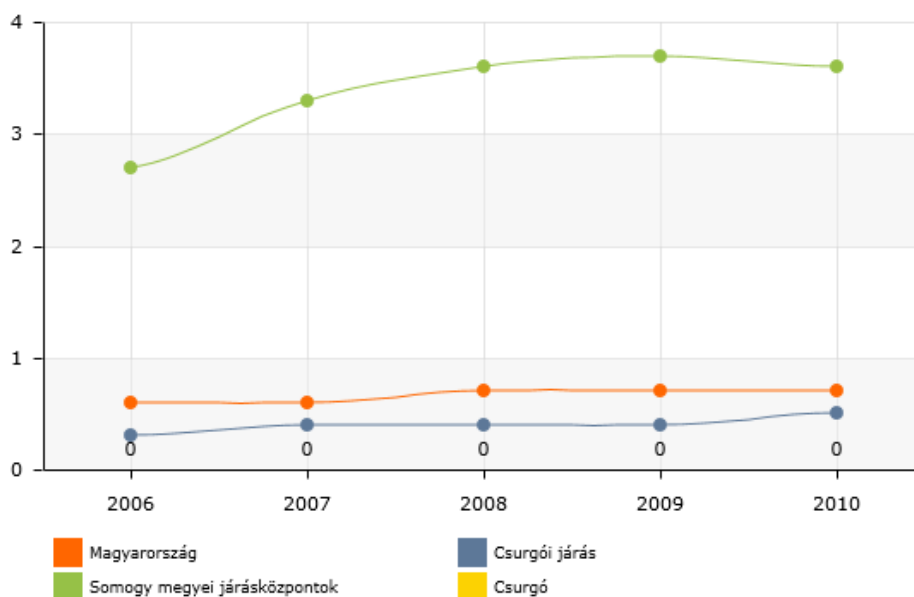
(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.



1.9-8. ábra Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken (db) (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

Csurgó város turisztikai potenciáljának jobb kihasználását jelenleg elsősorban a megfelelő mennyiségű és minőségű szálláshely kapacitás hiánya akadályozza, amely legjobban az idegenforgalmi adóból származó bevételek arányából látszik. Az 1 főre jutó idegenforgalmi adó bevétel járási szinten is az országos átlagos alatt van.

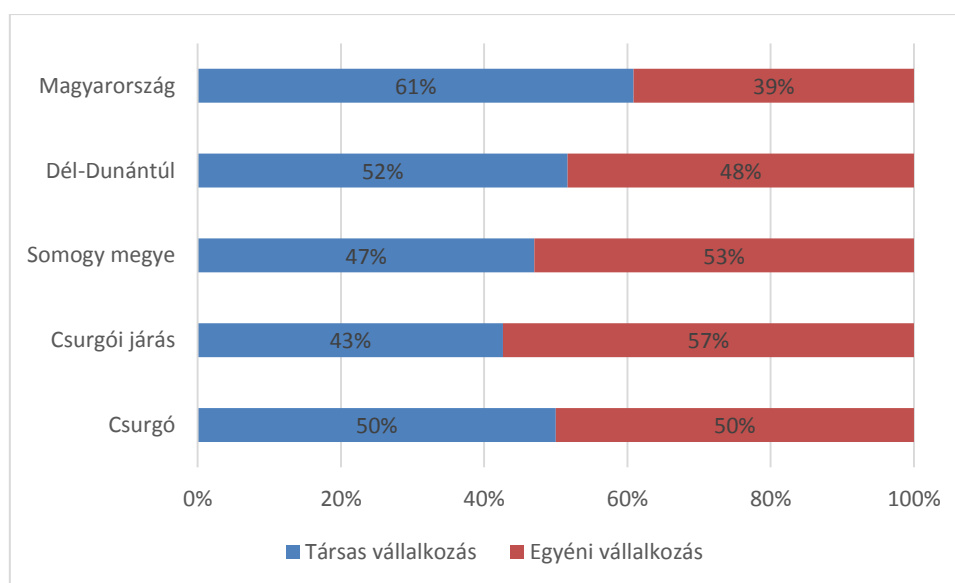
(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.



1.9-9. ábra Egy főre jutó idegenforgalmi adó (1000 Ft) (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelése

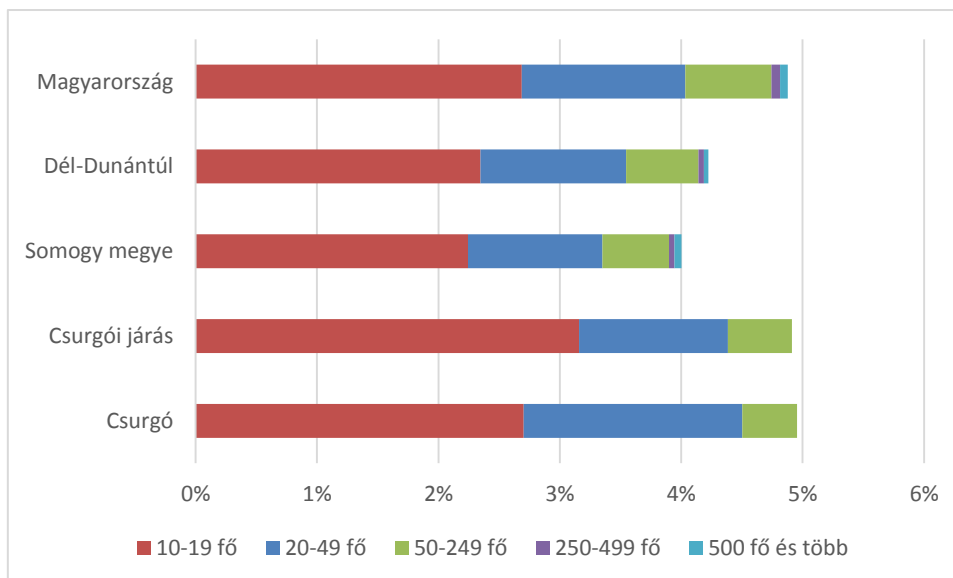
Csurgón a működő vállalkozások 50%-a társas vállalkozás, amely meghaladja a járási és megyei átlagot, de elmarad Magyarország hasonló mutatójától. Az egyéni vállalkozások magas aránya mind a járásra, mind a megyére jellemző, ahol feltételezhetően az egyéni vállalkozások egy része kényszervállalkozásként üzemel.



1.9-10. ábra: Az egyéni és társas vállalkozások aránya a működő vállalkozások esetében, 2012,% (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis)

Ha a működő társas vállalkozásokat lakosságszámra vetítjük ki, akkor a tényleges gazdasági aktivitás is mérhetővé válik. E mutató alapján Csurgó kedvezőtlen aktivitással rendelkezik, mert 1000 főre csupán 21 működő társas vállalkozás esik (Somogy megye: 26 db; Magyarország: 40db).

A működő vállalkozások létszámkategória szerinti megoszlása alapján megállapítható, hogy Csurgón a 10-19 fős kisvállalkozások aránya megegyezik az országos átlaggal. 250 főnél többet foglalkoztató vállalkozás ugyanakkor nem működik sem a városban, sem a járásban. Az 1-9 főt foglalkoztató mikrovállalkozások aránya 95% körüli.



Csurgó legtöbb iparüzési adót fizető vállalkozásai:

SEFAG Zrt	Penny-Market Kft.
Porcus-Ker Kft.	EON Energia Kft
Metallux Galvanizáló Zrt	Délzalai Víz- és Csatornamű Zrt
Rail Cargo Hungária Zrt.	MOL Nyrt
Magyar Telekom Távközlési Nyrt	EON. Zrt.
VILKOR KFT	OTP Nyrt
Industrie Elektrik Kft.	Csurgói Sportcsarnok Kft
AS-FOODS Kft.	Magyar Posta Zrt
LIDL Magyarország Bt.	Karist Tefu Kft.
Dynamic-Csurgó Kft	R-Project Kft

A Csurgói járás vállalkozásai 2007-2013 közötti európai uniós időszakban 27 pályázatot valósítottak meg nettó 1,5 Mrd Ft összköltségben. A folyamatban lévő pályázatok száma 7 darab (nettó költsége 700 millió Ft).

A legnépszerűbb pályázatoknak a gazdaságfejlesztési operatív program kiírásai bizonyultak. A lezárult és folyamatban lévő projektek 76%-át (26 db) ebből a programból finanszírozták, amely az összköltség 81%-át jelentette (1,8 Mrd Ft nettó költség). Jelentősek voltak még a DDOP-ból finanszírozott projektek (6 projekt mintegy 400 millió forint értékben).

Mindezek alapján megállapítható, hogy a térség vállalkozásai nem használták ki az uniós forráslehetőségeket, amelyek visszavezethetőek többek között az önerő hiányára, a pályázatok

Terra Studió Kft.

1034 Budapest, Szomolnok u. 14.



Terra Studió Kft.

túlzott adminisztrációs terheire, a pályázatok bonyolultságára, illetve a kötelező vállalásokra (pl. fenntartás időtartama).

A legjelentősebb fejlesztéseket az alábbi táblázat foglalja össze:

Pályázó neve	Projekt	Leszerződött összeg	Leszerződött összköltség
Weitzer Parkett Hungária Kft.	Technológiafejlesztés a Weitzer Parkett Hungária Kft.-nél	50 000 000	100 179 833
SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt.	Környezetkímélő komplex technológiai fejlesztés a CS-FA Kft.-nél	199 695 000	499 238 000
Gelka Hirtech Kft.	Szélessávú optikai körzethálózatok fejlesztése a Csurgói kistérségben	360 673 269	515 247 528

1.9-11. ábra: A vállalkozások által végrehajtott jelentősebb térségi fejlesztések 2007-2013 között
(Forrás: EMIR)

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

A település gazdasági versenyképességének növelését, elsősorban a kis- és középvállalkozások fejlődésének biztosítása, ipari park infrastruktúra fejlesztése, az üzleti szolgáltatások fejlesztése, illetve a turizmus fejlesztése útján kívánja elérni. Ennek érdekében az önkormányzat törekszik:

- a gazdasági és intézményi szereplők hatékony együttműködésének megteremtésére, a mikro-, kis- és középvállalkozások működésének hatékony fenntartásával, a vállalkozók aktivitásának és szolgáltatói hátterének erősítésével;
- a gazdasági infrastruktúra fejlesztésére csurgói ipari park kialakítása, közművesítése;
- az ipari termelés alól kivont, illetve alulhasznosított barnaövezetek gazdasági hasznosítására, funkcióváltásának elősegítésére;
- a turisztikai termékkínálat bővítésére.

Az Önkormányzat Képviselő-testülete a befektetés támogatási politikai célkitűzéseit a következők szerint határozza meg:

- A Képviselő-testület törekszik arra, hogy a befektetők számára a település kedvező feltételeket biztosítson.
- A Képviselő-testület az adópolitikáján keresztül /jogszabály adta keretek között, figyelemmel az EU-s szabályozásra is/ támogatja azokat a befektetőket, amelyek hozzájárulnak a település fejlődéséhez, illetve jelentős számú munkahelyet teremtenek.
- Az Önkormányzat az ipari területtel, az infrastrukturális beruházásokkal szintén támogatja a befektetni szándékozókat.

A település külső elérhetősége, helyzete és kapcsolatai a térségben

Csurgó földrajzi helyzete vasúti vonalon tekintve a régió belül viszonylag szerencsésnek mondható, a Gyékényes- Kaposvár- Dombóvár vonalon fekszik, másrészt a déli országhatárhoz közel helyezkedik el.

Csurgót a 6819. sz. Barcs-Iharosberényi összekötő út kapcsolja az ország közúthálózatához. Innen ágazik ki a 6808. sz. Gyékényesi összekötő út, továbbá a 68112 Csurgónagymartoni, a 68127 Szentai bekötő út, valamint a 68 315. sz. vasútállomáshoz vezető út (Béke u.). Ezen utak országos mellékutak.

Terra Studió Kft.

1034 Budapest, Szomolnok u. 14.



Csurgóról az átlagos utazási idő a legközelebbi centrumba 50 perc, a megyeszékhelyre 70 perc, a fővárosba pedig 2,5 óra. Ezek az időintervallumok a vonatközlekedésben is hasonló képet mutatnak. A fővárosba a vonatjáratok átlagos száma a munkanapokon több mint kétszer gyakoribb, mint a buszjáratok száma. Sajnos a fővárost közvetlenül csak egyetlen egy vasúti járatral lehet elérni, a többi mind közvetett.

Vasútvonalak közül a 41-es Gyékényes-Dombóvár vonal érinti Csurgót, amelynek vasútállomásán kívül Zrínyi telepi megállóhelye van.

Ezzel szemben Csurgó országos szintű megközelíthetősége kedvezőtlen, köszönhetően a Dél-dunántúli régió kedvezőtlen közlekedési és megközelítési viszonyainak. A Dél-dunántúli régió jelenlegi közlekedési infrastruktúrájának minősége, valamint a hálózat egyes elemeinek kiépítetlensége miatt a régió elérhetősége mind külföldről, mind a fővárosból és az ország egyéb fontos gazdasági centrumaiból lassú, a forgalmi igényeknek nem megfelelő. A dél-dunántúli régió mellékútvonal-hálózata rossz minőségű és hiányosan kiépített. Az úthálózat állapotának romlása aggasztóan gyors.

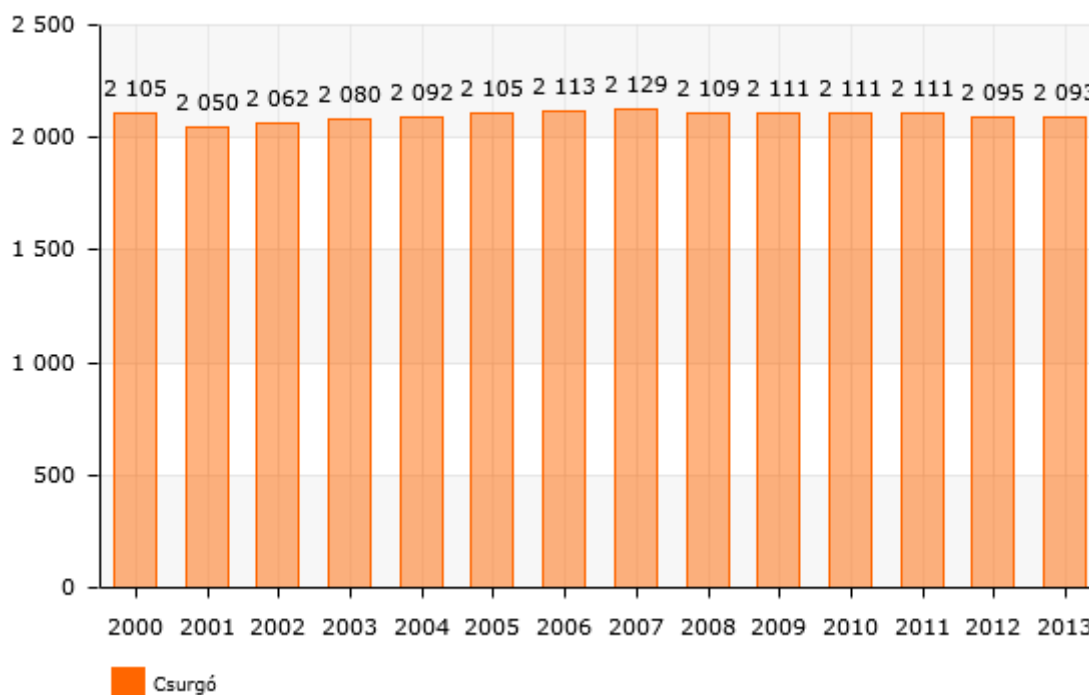
K+F helyzete

Kifejezetten kutatás-fejlesztéssel foglalkozó intézet nem található Csurgón. Az egyes vállalkozások nem rendelkeznek azokkal az anyagi- és humán erőforrásokkal, amelyek lehetővé tennék számukra a kutatás-fejlesztési tevékenység folytatását, így elsősorban az anyacégektől veszik át a K+F eredményeket. Kutatás-fejlesztési tevékenységet, csak tevékenységi körükhöz kapcsolódóan, szűk körben végeznek.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Csurgó lakásállományában jelentős változás nem történt az elmúlt időszakban: 2000-ben 2015 db, 2013. december 31-én 2095 lakás volt a településen. 2001-ben a lakásállomány csökkent, majd emelkedés következett. A kétezres évek közepétől megállt a lakásállomány bővülése a településen. A demográfiai és migrációs tendenciákat figyelembe véve nem meglepő, hogy a lakásállomány minimálisan csökken, követve a népességszám változását.

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

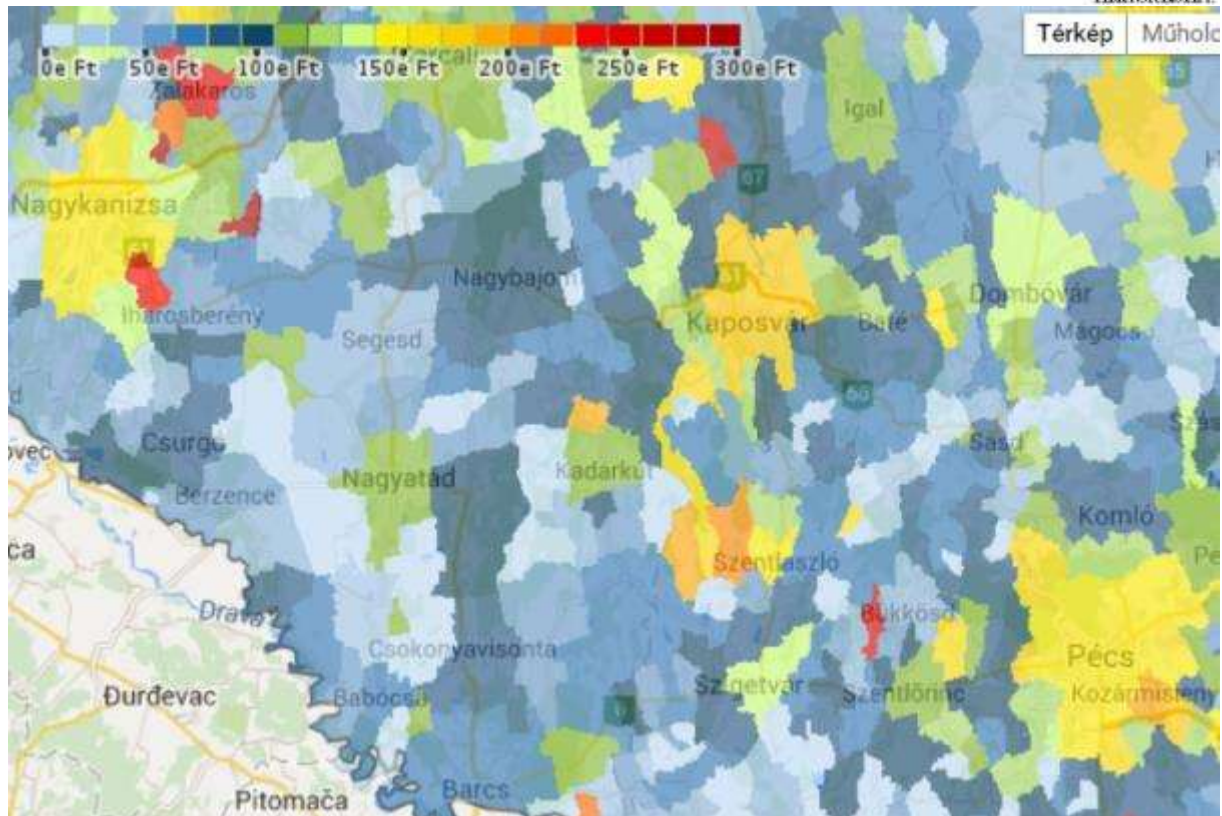


1.9-12. ábra Lakásállomány Csurgón (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

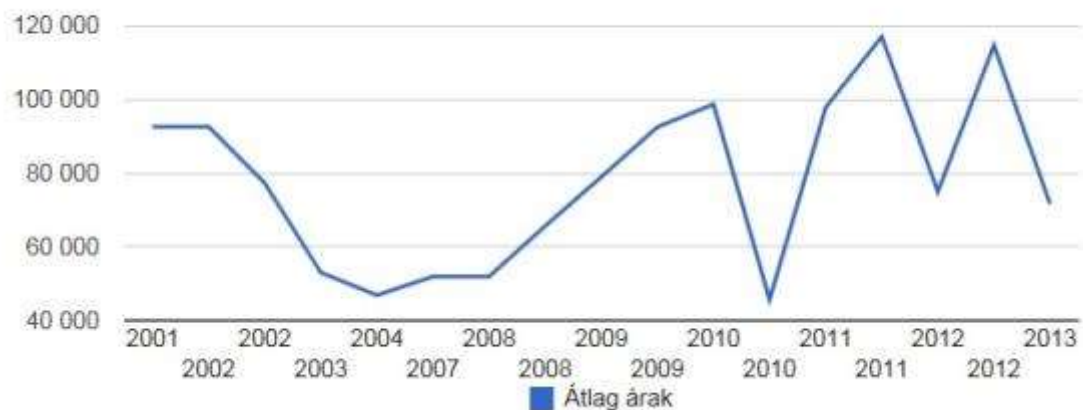
A különböző ingatlantípusok négyzetméterenkénti ára 2001-et követően jelentős mértékben csökkent, majd 2010-ig emelkedett, sőt meghaladta a kétezres évek elején lévő értékeket, majd ismét zuhant. Az elmúlt évek négyzetméterenkénti átlaga 100 ezer forint körül mozog. Az emelkedés magyarázható azzal, hogy a lakások visszatükrözik az inflációs folyamatokat. Másrészt az ingatlanárak változása egyben válasz a kínálati oldalon bekövetkező lassúbb növekedésre: az ingatlanpiaci szereplők a négyzetméterárak emelésével reagálnak arra, hogy kevesebb ingatlant építenek, értékesítenek. Csurgón megyei és regionális viszonylatban is alacsonyak az ingatlanárak.



Terra Stúdió Kft.



1.9-13. ábra Lakásárak Csurgó térségében Forrás: <http://www.ingatlanet.hu/statisztika/Csurgo>



1.9-14. ábra Négyzetméterárak alakulása Csurgón a lakásértékesítés során (Forrás: <http://www.ingatlanet.hu/statisztika/Csurgo>)

1.10 Az ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az utóbbi évek változó gazdasági környezete, az állami illetve az önkormányzat által ellátandó feladatok körének újrászabályozása jelentős kihívások elé állította az önkormányzatot, mivel mind a saját bevételek, mind az állami támogatások a vártnál alacsonyabb szinten teljesültek. A működőképesség fenntartása érdekében az önkormányzat az alábbi intézkedéseket tette:

- Kötelező önkormányzati feladatok elsőbbségben részesítése
- Intézményi struktúra átalakítása
- Iskolák működtetésének átadás KLIK-nek

Csurgó város 2015-ös költségvetését 3.580.432 ezer forint bevétellel, 3.672.816 ezer forint költségvetési kiadással, és ezekből adódóan 92.384 ezer forint költségvetési hiánnyal tervezi. A hiányt működési pénzmaradvány igénybevételével fedezi.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Csurgó Város Önkormányzata az elmúlt időszakban az alábbi pályázatokat valósított meg:

Projekt megnevezése	Nettó költség (Ft)	Megvalósulás ideje
Hagyomány és innováció-fejlesztések a Csurgói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Óvoda és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat- Nevelési Tanácsadó intézményében	549 224 590	2012.02.20-2013.12.31.
Csurgói Ivóvízminőség-javító Program	35 316 600	2012.04.02-2013.04.30.
Csurgó Belterületi Vízrendezés	79 879 628	2011.05.02-2011.11.30.
Csurgó Város funkcióbővítő városrehabilitációja	168 802 562	2011.03.21-2013.04.04.
Csurgó térség szennyvízelvezetés és tisztítás II. ütem	485 823 000	2011.06.29-2014.03.29.
A versenyképes tudásért Csurgón	28 314 500	2010.07.01-2010.11.30.
Élethosszig tartó tanulás Somogyországban	33 919 239	2010.12.01-2012.06.30.
Csurgó átkelési szakaszán a 6819-es út melletti Széchenyi téri és Petőfi téri csomópont korszerűsítése, körforgalommal alakítása a közlekedésbiztonság helyzetének javítása céljából	101 300 256	2009.06.01-2010.02.12.
Csurgói Polgármesteri Hivatal Szervezetfejlesztése	9 468 947	2008.12.11-2010.06.10.
Csurgói térség szennyvízelvezetés és tisztítás II. ütem	24 400 000	2009.01.05-2011.03.20.

1.10-1. táblázat: Fontosabb önkormányzati projektek 2009-2013 között (Forrás: Önkormányzat)

Az elmúlt időszakban átfogó, komplex településfejlesztési program a város funkcióbővítő rehabilitációja keretében valósult meg, ami az alábbi elemekből állt:

- Petőfi tér környezetrendezése: ennek keretében valósultak meg a járdaépítések a Petőfi tér nyugati oldalán a Korona szállótól a Katolikus templomig és a templomkert egy részében, a körforgalom alatt a nyugati oldalon, valamint a Baksay utcában a könyvtár előtt. Zöldfelületek kialakítása a körforgalomhoz kapcsolódva. Intenzívebb, dekoratív növénykiültetések kialakítása az új körforgalom zöldszigeteiben.
- Széchenyi tér környezetrendezése: a meglévő gyalogosfelületek, részben új gyalogos – és kerékpáros – felületek kerültek kialakításra, illeszkedve a kialakított körforgalom gyalogosrendszeréhez. A környezetrendezéshez tartozott a zöldfelületek felújítása és kialakítása a meglévő és a tervezett emlékművek körül, az új terek és járda mellett. A tér észak-nyugati sarkában 2 akadálymentes parkoló épült a közösségi ház bejárata előtt, illetve utcabútorok cseréje történt.
- Könyvtár bővítése: a meglévő könyvtárárpület mögött új bejárati előcsarnok építése történt akadálymentes kialakítással. Az új előcsarnokhoz kapcsolódva elektronikus könyvtár számára önálló helyiség került kialakítása, internetes munkaállomások (teleház) jellegű funkcióval. Az előcsarnokhoz korszerű vizesblokk is csatlakozik. Erre azért volt szükség, mert a könyvtárban egyre nagyobb igény jelentkezett a fiatalok körében az ilyen jellegű szolgáltatásra is, melyet a könyvtár csak a meglévő olvasó terhére tudott biztosítani. A könyvtár telkén akadálymentes gépkocsi beálló készült.
- Kispiac: A Petőfi téri üzletsor egy eladó épületének megvásárlásával (projekt részeként) és fedett árusítók helyek kihelyezésével az önkormányzat a buszpályaudvarral szomszédos területen alakította ki a helyi gazdasági életet fellendítő őstermelői piacot. A terület rendezése és burkolása után a korábban „pokrócra vásároló” piac számára biztosított az Önkormányzat kulturált értékesítési helyszínt 2-3 nyitott, pavilon jellegű eladóhelyen, pavilononként 2 asztallal összesen 4-6 bérelhető helyet.
- Katolikus templom: a templom előtti gyülekezeti terasz burkolatának felújítása, lépcsőszerkezet megerősítése, felújítása, a teraszra felvezető akadálymentes rámpa, valamint a terasz előtt kisebb gyülekezeti tér létrehozása történt. A járdaépítés a Petőfi téri járdarendszerhez illeszkedve a folytatódott a templom előtti területen. A templomkert zöldállományának frissítése, felújítása, új utcabútorok (padok, hulladékgyűjtők) kihelyezése valósult meg a felújított területen.

Az IVS a megvalósított belvárosi akcióterületen kívül további komplex városrehabilitációval érintett területeket is megjelölt, ahol azonban a tervezett fejlesztések többsége nem valósult meg. Ezek azonban a következő időszak fejlesztési irányait megalapozhatják.

A **belvárosi II. sz. akcióterület** esetében a cél a belváros rehabilitációjával a belváros vonzóvá tétele volt a befektetők számára és a települési központ közösségi életet szervező, üzleti, bevásárló, valamint gazdasági szerepének fokozása. A központi szerepkör erősítése érdekében a közterületek humanizálása, a közlekedési felületek javítása, parkolási feltételek bővítése is fontos feladat. Ennek érdekében a korábbi IVS a következő projekteket jelölte meg:

Az akcióterületen tervezett projekt elemek	Fejlesztés tervezett tartalma	Becsült költség (Mft)	Funkcióbővítő szerepe
45 fős bentlakásos idősek otthona (református)		100	Gazdasági funkció fejlesztése
Önkormányzati bérlakások felújítása		150	Szociális funkció fejlesztése
Integrált oktatás fejlesztés (Eötvös J. iskola, Rákóczi F. Iskola, Mókuskert és Mesevár Óvoda)	Általános iskolai és Óvodai intézmények fejlesztése, bővítése, korszerűsítése.	350	Közsféra funkció fejlesztése
Tanösvény kialakítása a Derhányi árok mentén, kerékpárúttal	Városon keresztülvezető vízfolyás mentén a helyi víz menti élővilágot bemutató tanösvény kialakítása. Információs táblák kihelyezése, kis pihenők kialakítása – mely szabadtéri oktatásra is alkalmas hely. Kerékpárút építése.	10	Közösségi funkció fejlesztése
Református Gimnázium főépületének és tornatermének teljes felújítása	Műemlék református épület homlokzat felújítása, nyílászáróinak cseréje energiatakarékos korszerű nyílászárókra. Tornaterem felújítása.	500	Közsféra funkció fejlesztése
Református Általános Iskola (Csokonai u. 22.) épületének teljes felújítása (menza korszerűsítése, játszótérépítés)	Épület rekonstrukciója, konyha és ebédlő korszerűsítése, bővítése. Iskolaudvaron EU szabványos korosztálynak megfelelő játszótér építése.	170	Közsféra funkció fejlesztése
Meller kastély rekonstrukciója befektető révén	Kastélyépület külső-belső felújítása, új funkcióval történő ellátása.	500	Gazdasági funkció fejlesztése
Arborétum felújítása a Református Egyház révén	Gimnázium körüli védett arborétum felújítása. Gyalogutak korszerűsítése, információs táblák cseréje, újak kihelyezése, növényegyedek pótlása, rendbetétele. Mamutfenyő csonk „időszalaggá” alakítása.	20	Közösségi funkció fejlesztése
Szabadtéri színpad befejezése Református Egyház	Meglévő szabadtéri színpad lefedése.	25	Közösségi funkció fejlesztése
Polgármesteri Hivatal épületének bővítése, korszerűsítése	Jelenleg kidolgozás alatt.	100	Közsféra funkció fejlesztése
Temetők korszerűsítése, parkolók építése	Temető kerítésének felújítása, bejárattal szemközti gyepes parkoló burkolt felülettel történő ellátása.	10	Városi funkció fejlesztése
Városi Múzeum korszerűsítése, felújítása	Műemlék épület homlokzat felújítása, nyílászáróinak cseréje, belső vizesblokkok korszerűsítése. Épület akadálymentesítése.	50	Közösségi funkció fejlesztése
Városi sétálózóna kiépítése (új utcák nyitása)	Városházaköz gyalogos sétánnyá történő fejlesztése.	60	Városi funkció fejlesztése



Buszvárók kiépítése	Buszmegálló szabályos kialakítása, fedett várók kihelyezése.	10	Városi funkció fejlesztése
Parkolás feltételeinek javítása	Parkolási lehetőségek vizsgálata. Útmentén parkolók kialakítása – nyílt árkok lefedésével is.	20	Városi funkció fejlesztése
Iharosi u.-Rákóczi u.-Csokonai u.- Kossuth u.- Arany u. komplett felújítása, korszerűsítése	Közút felújítása szabványoknak megfelelő szegélyekkel, burkolatokkal stb.	n.a.	Városi funkció fejlesztése
Városháza homlokzat-felújítása, nyílászárócseréje	Védett épület homlokzat felújítása, nyílászárók energiatakarékosra történő cseréje. Harangjáték elhelyezése a főbejárat feletti attika falon.	65	Közsféra funkció fejlesztése
Evangélikus templom felújítása és környezetének rendezése	Templom homlokzat felújítása és környezetének rendezése.	30	Városi és Községi funkció fejlesztése
1061 hrsz. Petőfi tér 34. gazdasági telephely fejlesztése	Vállalkozás kiszolgáló egységeinek létesítése	50	Gazdasági funkció

Szintén szerepelt az IVS-ben **Alsók városrész komplex fejlesztése**, a következő tartalommal:

Az akcióterületen tervezett projekt elemek	Fejlesztés tervezett tartalma	Becsült költség (MFt)	Funkcióbővítő szerepe
Hétszín virág óvoda felújítása	Épület belső korszerűsítése, homlokzatának átfestése, játszótérépítéssel a kertben.	23	Közsféra funkció fejlesztése
Horgászati Központ kiépítése a Zis-tón	Szabadidős park fejlesztése, gyalogoshíd építése a sziget felé, szabadtéri „aréna” kialakítása tereplépcsőkkel, sportolás feltételeinek javítása.	50	Községi funkció fejlesztése
Szálláshely fejlesztés (Református egyház)	Egyház tulajdonában lévő gyülekezeti ház tetőterében vendégszobák kialakítása.	20	Gazdasági funkció fejlesztése
Temetők korszerűsítése, parkolók építése	Járdák burkolat felújítása, kerítés rekonstrukciója és temető előtt épített parkolók kialakítása.	10	Városi funkció fejlesztése
Buszvárók kiépítése	Buszmegálló szabályos kialakítása, fedett várók kihelyezése.	5	Városi funkció fejlesztése
Játszóterek felújítása, építése (Cserti M. utca, Alsók óvodautca)	EU szabványos játszótéri eszközök kihelyezése, környezetalakítással.	36	Városi funkció fejlesztése
Harangláb felújítása	Meglévő harangláb áthelyezése és szakszerű felújítása.	5	Községi funkció fejlesztése

Terra Stúdió Kft.

1034 Budapest, Szomolnok u. 14.



Felső Csurgó komplex program célja lakófunkció fejlesztés célja a szegregációs tendenciák enyhítése érdekében a lakókörnyezeti infrastruktúra fejlesztése, bér lakások fejlesztése, szociális lakásépítések megvalósítása, új lakóterületek kijelölése telekalakítással. A lakófunkció mellett cél az akcióterületen a hagyományos itt lévő gazdasági tevékenységek és telephelyek fejlesztése, barnamezős terület (volt sajtgyár) fejlesztése. Korábban tervezett fejlesztések:

Az akcióterületen tervezett projekt elemek	Fejlesztés tervezett tartalma	Becsült költség (Mft)	Funkcióbővítő szerepe
Önkormányzati bér lakások felújítása	Meglévő bér lakások korszerűsítése	150	Szociális funkció fejlesztése
Hunyadi-Dobó utca összekötése	Szabályozási terven jelölt új utca kiépítése, megvalósítása.	70	Városi funkció fejlesztése
Dohánysor déli oldalának beépítése	Szabályozási terven jelölt telekosztás megvalósulási feltételeinek megteremtése.	40	Városi funkció fejlesztése
Roma lakáskörülmények javítása (szociális célú városrehabilitáció) Dankó utca		n.a.	Szociális funkció fejlesztése
Tanösvény kialakítása a Derhányi árok mentén, kerékpárúttal	Városon keresztülvezető vízfolyás mentén a helyi vízmenti élővilágot bemutató tanösvény kialakítása. Információs táblák kihelyezése, kis pihenők kialakítása – mely szabadterei oktatásra is alkalmas hely. Kerékpárút építése.	n.a.	Közösségi funkció fejlesztése
Sajtüzem területén térkő üzem kialakítása	Jelenleg kidolgozás alatt.		Gazdasági funkció fejlesztése
MÉH telep rendezése Önkormányzati – Városgazdálkodás	Meglévő telephely fejlesztése.	60	Gazdasági funkció fejlesztése
Uzsoda korszerűsítése, megközelíthetőségének javítása	Uzsoda megközelítésére egy új feltáró út építése, mely nem az iskola területén keresztül közelíti meg a létesítményt.	10	Közösségi funkció fejlesztése
Temető Nagyváthy u. korszerűsítése, parkolók építése	Járdák burkolat felújítása, kerítés rekonstrukciója és temető előtt épített parkolók kialakítása.	10	Városi funkció fejlesztése
Buszvárók kiépítése	Buszmegállók szabályos kialakítása, fedett várók kihelyezése.	5	Városi funkció f.
Közüti csomópontok kiépítése	Szentlélek templom előtt körforgalom kialakítása.	n.a.	Városi funkció f.
Szennyvízcsatorna kiépítése 100 %-ra	Szennyvízcsatorna hálózat fejlesztése.	40	Városi funkció fejlesztése
Szent Lélek templom felújítása	Műemlék templom teljes felújítása. Környezetének régészeti feltárása, majd környezetalakítás az esetlegesen feltárt Johannita emlékek bemutatásával.	150	Közösségi funkció fejlesztése

A fent bemutatott, az IVS-ben kijelölt további akcióterületek komplex fejlesztése nem valósulhatott meg megfelelő pályázati kiírások hiányában. Az önkormányzat az elérhető pályázati források függvényében tudott megvalósítani a fenti elképzelések közül, de a korábbi IVS megvalósítása, figyelemmel a belváros megújítására, és a többi akcióterületi fejlesztés elmaradására inkább sikertelennek mondható.

A város nem rendelkezik önálló településfejlesztési intézményrendszerrel, ezeket a feladatokat az önkormányzat hivatala látja el a városban.

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

A gazdasági program legfontosabb célkitűzései a településfejlesztés vonatkozásában:

A Gazdasági program legfontosabb célkitűzései a településfejlesztés vonatkozásában:

Gazdasági fejlesztések, munkahely-teremtési beruházások segítése

Csurgó számára létkérdés, hogy megállítsa a munkanélküliség drasztikus növekedését. Ennek érdekében az önkormányzatnak minden lehetőséget meg kell ragadnia. Fontos feladat, hogy a meglévő munkahelyeket megtartsuk, sok új munkahely jöhessen létre és olyan helyi klímát alakítsunk ki, ahol jól érzik magukat a helyi vállalkozók és iparosok, s a betelepülő vállalkozások is.

- Munkahelyek számának növelése a már működő vállalkozások és új beruházások támogatásával (kedvező telekár, adókedvezmény, stb.). Szükséges az adórendelet átdolgozása a munkahelyteremtés támogatása érdekében, mind a belföldi, mind a külföldi vállalkozók esetében a költségvetési egyensúly figyelembevételével.
- Az élelmiszer feldolgozás, szárítás nagy lehetőség térségünkben, termelési rendszerek kiépítése is lehetséges a kiváló termelési adottsággal rendelkező termőföldekre alapozva.
- Az Ipari Park és Innovációs Központ beindítása, üzemekkel való betelepítése.
- Szennyvízcsatornázás teljessé tétele, a Csurgó II. szennyvízprogram elindítása.
- A költségvetési forrás bővítéséhez, a beruházási hitel törlesztéséhez és pályázatok saját erő forrásához dinamikusabb és folyamatos kísérletet kell tenni a mobilizálható vagyon és a csekély hasznat hozó bérlemények hasznosítására a város gazdaságpolitikai igényeit figyelembe véve.
- A közigazgatás, az intézményrendszer és a gazdasági szférát is magába foglalóan ki kell építeni a kor igényeinek megfelelően a telekommunikációs interaktív hálózatot.
- Hét éves telekkialakítási és lakásépítési programot indítunk. Ennek keretében 1 Ft-os lakótelkekkel szeretnénk segíteni a csurgói, illetve a Csurgóra betelepülő családokat. Ettől az intézkedéstől azt várjuk, hogy a csurgói állandó lakosságszám növekszik és a helyi vállalkozók, iparosok is több munkához jutnak.
- A Csurgói Gazdaszövetkezet újjáalakításának, illetve termelői csoportok létrehozásának ösztönzése
- Az élelmiszer feldolgozás, szárítás nagy lehetőség térségünkben, termelési rendszerek kiépítése is lehetséges a kiváló termelési adottsággal rendelkező termőföldekre alapozva.
- Az Ipari Park és Innovációs Központ beindítása, üzemekkel való betelepítése.
- Szennyvízcsatornázás teljessé tétele, a Csurgó II. szennyvízprogram elindítása.

- Hét éves telekkialakítási és lakásépítési programot indítunk. Ennek keretében 1 Ft-os lakótelkekkel szeretnénk segíteni a csurgói, illetve a Csurgóra betelepülő családokat. Ettől az intézkedéstől azt várjuk, hogy a csurgói állandó lakosságszám növekszik és a helyi vállalkozók, iparosok is több munkához jutnak.
- Önkormányzati vagyonkezelő illetve városgazdálkodási vállalat létrehozása.
- A Csurgói Munkaügyi Tanács létrehozása, amely lehetőséget teremt arra, hogy napi kapcsolatot alakítsunk ki a csurgói gazdaság szereplőivel.
- Megteremtjük a Városi Piac végleges helyen történő kialakításának a feltételeit.
- Támogatjuk a Csurgói Pincészövetkezet létrehozását, amely sok termelő számára kiszámíthatóságot és stabilitást fog jelenteni.
- Támogatjuk egy csurgói ásványvíz palackozó üzem létrehozását.

Turizmus fellendítése

Csurgó egyik kitörési pontja a természeti adottságai és környezete. Ezért ezzel a lehetőséggel a csurgóiak javára élnünk kell.

- A következő 7 évben kiemelt fejlesztési tervünk a Csurgói Festetics Termálpark – szakmai befektetők bevonásával történő - megépítése. Ez munkahelyek tucatjait, egészségügyi szolgáltatások kiépítését, illetve a családi és vállalkozói vendéglátás erősödését teremti meg Csurgón és térségében.
- Borturizmus, Dráva-menti Borút tovább fejlesztése, borkóstoló helyek kialakítása. Meghirdetjük a „Csurgói borokat a csurgói vendéglőbe” programot.
- A Duna-Dráva Nemzeti Park közelsége a térség ökoturizmusának alapját jelenti, amely természeti kincset szélesebb körben kell megismertetni.
- A turizmus szempontjából és a lakosság számára is kiemelkedően fontos a kerékpárút hálózat kiépítése a városban és a térségben is, csatlakozva a nemzetközi kerékpárútvonalhoz.
- Csurgó állandó lakosai számára bevezetjük a „Csurgó kártyát”, amellyel különböző turisztikai, kulturális, sport, szociális és egyéb szolgáltatásokat lehet igénybe venni.

Infrastruktúra fejlesztése

- Hét éves járda- és útfelújítási programot indítunk a városban.
- Támogatjuk a Habitat lakásépítési programot.
- Ebben a hét éves ciklusban elvégezzük a Széchenyi tér, a Petőfi tér és a Johanniták terének felújítását, illetve elindítjuk a csurgói vár régészeti feltárását.
- Kiemelten fontos cél Csurgó számára az Iharosberény-Sand összekötő út megépítése, amely az M7-es autópályára való eljutást jelentősen gyorsíthatja.
- A városi tájékoztatás megújítása
- A város központjában – különösen az I. sz. óvodánál - új parkolóhelyek és a buszforduló biztonságos kialakítása.
- Helyi járatú buszok menetrendjének összehangolása a vasúti menetrenddel.
- Hulladékudvar kialakítása, a téglagyári gödörnél a törmeléklerakás megszüntetése, a terület rendbetétele.

- A gyepmesteri szolgálat járási szintű kialakítása.
- Támogatjuk a szőlőhegyi utak rendszeres karbantartását, a vezetékes víz kivitelét.

Kultúra, oktatás és sport

- Állami és vállalkozói együttműködéssel megépítjük a Városi Sportcsarnokot (időközben megépült). Kiemelten támogatjuk a versenysportot, pályázati keretek között a szabadidősportot.
- Erősítjük Csurgó diákváros jellegét. Ennek érdekében Csurgónak egységes oktatási koncepciót kell kialakítania, amelyben a világos elvek mentén nem rivalizálás, hanem együttműködés és munkamegosztás alakul ki. Támogatjuk egy Idősek Otthonának megépítését, hogy megfelelő körülményeket tudjunk biztosítani a város és környéke idős lakosainak.
- Fontos a jövő szempontjából a művészeti képzés. Ezen belül a meglévő szakok mellett szükségesnek tartjuk a népi tánc és népi zenekari képzés kiemelt támogatását.
- Csurgó múltjából adódó felelősség és kötelesség, hogy a kulturális intézményeknek stabil működési feltételeket teremtsünk.
- Kidolgozunk egy helyi pályáztatási rendszert, melynek keretében a helyi civil szervezetek működését támogatjuk.

Közzetközponti szerepkörünk helyreállítása, kapcsolatrendszerünk kamatoztatása

- A már működő Csurgó Járási Többcélú Társulás, a területfejlesztési koncepciójának elkészítése után konkrét projekteket valósítson meg.
- A már jól működő partnerkapcsolatainkat meg kell őriznünk, át kell vezetnünk gazdasági síkra. Ez értendő a belföldi és külföldi kapcsolatokra egyaránt. /Festetics és a dél-zalai, a holland, francia, német, horvát, japán/
- Az egészségügyi ellátásban a járóbeteg szakellátások emelésével bővítjük az egészségügyi szolgáltatást.
- A közzetközpont szerepkörünknek megfelelően összehangoltan fejlesztjük a járási szélessávú internet hálózatot.
- A közművelődés, a kulturális intézményeink jobb működési körülményei erősíthetik Csurgó közzet központiságát.
- A Közzet Ház ne csak befogadó, hanem a közzetégi kultúra és eseményeinek szervezője, motorja legyen. Színvonalas programokkal és a mozi újraindításával nyerje meg a fiatalokat, szolgálja hasznos, értelmes időtöltésüket.
- A Múzeumot olyan helyzetbe kell hozni, hogy szerepkörét be tudja tölteni.
- Csurgó város és polgárai igényt tartanak az eddigi hagyományokat ápoló rendszeres rendezvényekre, melyek struktúráját újra kell gondolni, minőségi javulásra törekedve.

1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

Közfoglalkoztatás

A foglalkoztatási programok célcsoportját elsősorban az alacsony iskolai végzettségűek, s a munkaerő piacról tartósan kiszorulókat alkotják. A programok lebonyolítása, illetve finanszírozása pályázat útján történik, a Támogató Szervezet a Belügyminisztérium.

A helyi munkaügyi központ által kiközvetített munkavállalókkal 2 – 10 hónapos munkaszerződések alapján elsősorban az önkormányzat kötelezettségét képező feladatokat végeztetünk a kommunális, közterület fenntartási – karbantartási, valamint szociális gazdaság kialakítás területén. A programok összhangban vannak azzal az általános céllal, hogy a hátrányos helyzetűek ne szociális segélyezések révén, hanem a társadalom számára is hasznos tevékenységgel jussanak jövedelemhez – megélhetéshez. Tekintettel azonban arra, hogy átmeneti foglalkoztatásról van szó, nem nyújt a résztvevők számára hosszú távú megélhetési forrást, jövedelmezősége éppen az átmeneti jellegre tekintettel nem motiváló. Ettől függetlenül a rászoruló körében a közfoglalkoztatás népszerű, némiképp segíti a munkanélküliek reintegrálódását, a helyi statisztikai adatokból egyértelműen kitűnik, hogy a városban nagy szükség van erre a foglalkoztatási formára, és elsődleges célcsoportja a munkaerő piacról tartósan kiszorult roma lakosság. Statisztikai adat ugyan nincs, de tapasztalatból tudjuk, hogy a közfoglalkoztatásban résztvevők mintegy 80-85 %-a roma származású és hátrányos helyzetű.

A közfoglalkoztatás szükségességét támasztja alá, hogy a regisztrált munkanélküliek számához viszonyítva a mélyszegénységben élők aránya egyre növekvő tendenciát mutat.

Mindenképpen törekedni kell arra, hogy a motiváltság erősödjön ebben a foglalkoztatási formában, már csak azért is, mert jó közérzetű munkaerővel sokkal könnyebb eredményeket elérni.

1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás

A város jellemzően családi házas, illetve társasházak övezetekből tevődik össze. A bérlakás állomány rendkívül változatos: megtalálható benne a családi házas, sorházas, és kettő vagy több szintes társasház. A tulajdonviszonyokat tekintve vannak vegyes tulajdonú és vannak kizárólagosan önkormányzati tulajdonú társasházak.

A Nyárady u. 4. sz. alatti 11 lakásos ingatlan lakásai örökös bérlő kiválasztási joggal terheltek, ezek a lakások szolgálati lakásként funkcionálnak. A bérlakások száma az elmúlt időszakban gyakorlatilag változatlan volt, 146 db. Ez az állomány 31 db egyszobás, 27 db másfél szobás, 61 db kétszobás, 2 db két és félszobás, valamint 3 db három szobás lakásból tevődött össze.

A lakások általános műszaki állapota közepesen megfelelő színvonalú. A bérlakás állománynál a leggyakoribb hiányosság a nem megfelelő állapotú tetőszerkezet, illetve tetőszigetelés, s az ebből adódó járulékos hibák. Ezek a problémák az évek óta halogatott felújítások elmaradásának eredményei, további halogatásuk a lakásállomány teljes fokú leértékelődését eredményezi.

A bérlakások jelentős része vegyes tüzelésű fűtési móddal rendelkezik, a vezetékes gázszolgáltatásba való csatlakozásukra forrás híján nem lehetséges. Nincs olyan bérlő, aki vállalná, hogy saját pénzeszközből lakása fűtési korszerűsítését megoldja. A nyílászárók nem felelnek meg a mai energetikai követelményeknek. A bérlemények komfortfokozat szerinti megoszlása: 24 db

összkomfortos, 116 db komfortos, és 6 db komfort nélküli lakás. Meg kell jegyezni, hogy az elégtelen lakhatási körülményeket még a megfelelő színvonalú bérlakások esetében is maguk a bérlők idézik elő azzal, hogy nem gondoskodnak megfelelően bérleményük karbantartásáról, tisztántartásáról. A jelzett probléma legtöbbször a bérlő váltáskor okoz nehézségeket mind a bérlő, mind pedig a bérbeadó számára.

Szociális lakhatás

Az összes bérlakás állomány 2/3-ad része szociális alapon van hasznosítva, a fennmaradó 1/3-rész egyéb feltételhez kötött. A lakások bérletének feltételeit önkormányzati rendelet szabályozza. A rendelet részletezi bérlet létrejöttének szabályait, külön kiemelve, hogy a bérlő kijelöléséről a Képviselő-testület dönt a szociális alapú bérlő kijelölés esetén a polgármester javaslata alapján a Képviselő-testület Egészségügyi, Szociálpolitikai és a Városfejlesztési, Környezetvédelmi, Idegenforgalmi Bizottságai véleményezése után. A rendelet kimondja, hogy az Önkormányzat tulajdonában lévő lakásokat elsősorban szociális alapon és piaci alapon, másodsorban a bérlőkijelölési és kiválasztási jog, szakemberek részére történő bérbeadás útján kell hasznosítani. Külön részletezi, hogy mely lakások hasznosíthatók szociális és mely lakások hasznosíthatók piaci alapon. A szociális alapú lakhatás biztosításához részletezi, hogy milyen kritériumoknak kell megfelelni az igénylőnek annak érdekében, hogy a jogosultsági feltételek teljesüljenek. Szabályozza továbbá, hogy mely körülmények meglelte zárják ki eleve a kérelmezőt a jogosultságból. A bérlő kijelölése természetesen a lakáshoz jutást automatikusan nem, hanem a névjegyzékre kerülő felvételt jelenti az igénylés beadásának sorrendjében.

A lakás kiutalása, illetve a bérleti szerződés megkötése a névjegyzék alapján a rászorultság figyelembe vételével, a rendeletben rögzített kiválasztási kritériumok szerint történik. A rendelet fontos eleme, hogy a bérleti szerződéseket a szociális lakhatás biztosítása esetén is egy évre lehet megkötni azzal, hogy az 1-1 évvel többször meghosszabbítható abban az esetben, ha a szociális rászorultság feltételei továbbra is fennállnak. A lakásigénylés száma az Önkormányzatnál általában 30 – 40 db között mozog, gyakorlatilag a vizsgált időszak mindegyikében. Ez a szám irreálisan magas, az évi 1-2 db megüresedő bérlakás számhoz viszonyítva. A kérelmezők több mint fele nem rendelkezik megbízható jövedelemforrással, e miatt lakhatásukat sem tudják fedezni. A szociális lakások száma az elmúlt 5 évben folyamatosan csökken. Az önkormányzat nehéz anyagi helyzete nem teszi lehetővé a szociális lakások építését, annak ellenére, hogy magas társadalmi igény van rá.

Összevetve ezt a kiutalható lakások számával megállapítható, hogy jelentős várólista alakult ki, ami kedvezőtlenül befolyásolja a lakásgazdálkodást. Meg kell jegyezni, hogy az igénylők körében vannak olyanok, akik az igénylésüket a szülőktől való különválás reményében adják be, és bár a kiválasztási kritériumoknak megfelelnek, nem rendelkeznek igazolhatóan megfelelő jövedelemmel a lakás fenntartásához, munkanélküliek és éppen a szülők jövedelme, illetve a szülői háttér biztosítja számukra a megélhetést függetlenül attól, hogy adott esetben családjuk van, gyermeket nevelnek. Természetesen, ha ez az állapot megszűnik és megélhetési és jövedelmi helyzetük pozitív irányba változik, ők is potenciális bérlőkké válhatnak. A kedvezőbb jövedelmi helyzettel rendelkezők számára biztosít lakásbérleti lehetőséget a piaci alapú bérbeadás, melyet a rendelet alapján pályázat útján lehet elnyerni és a bérlet jogához az jut hozzá, aki a tárgyalás során a legmagasabb összegű lakbér megfizetésére tesz ajánlatot. Természetesen ez esetben is érvényben maradnak a bérlakás igénylésre jogosultság kiválasztási kritériumai. Fontos eleme a rendeletnek, hogy a piaci alapú bérbeadásra pályázatot csak üres, vagy megüresedő lakásra lehet kiírni. A szociális lakhatás terén összességében

megállapítható, hogy az Önkormányzat az ilyen típusú lakhatás biztosításához nem rendelkezik megfelelő számú és minőségű lakásállománnyal.

A település nem rendelkezik egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlannal.

Lakhatást segítő támogatások

A korábbiakban már említésre került, hogy az Önkormányzat mely jogszabályok, helyi rendeletek szerint szabályozza, illetve folytatja a lakásgazdálkodást. A lakásgazdálkodás lényeges eleme a bérlakások vonatkozásában a lakbér megállapítása, melyek egyben kifejezik a lakások minőségi különbségeit is. A bérleti díjak mértéke azonban már igazodik ahhoz a körülményhez, hogy a bérlemények kiadásának elsődleges célcsoportja az alacsony jövedelemmel rendelkező szociálisan rászoruló családok, viszont rászorultságuk ellenére rendelkeznek olyan mértékű jövedelemmel, hogy a lakhatásuk fenntartásáról megfelelően tudnak gondoskodni. Csurgó Városban a megállapított lakásfenntartási támogatás összegét a képviselő –testület döntése alapján természetbeni formában juttatjuk a jogosultak számára. Ezt azt jelent, hogy a megállapított támogatás összegét havonta az ügyfél által megjelölt szolgáltatóhoz (víz, villany, gáz) utaljuk, illetve az önkormányzati bérlakásban élők részére megállapított támogatás összegét a lakbérük rendezéséhez utaljuk. A lakosok körében így is gyakori, hogy jelentős tartozást halmoznak fel a közmű szolgáltatóknál, vagy éppen az önkormányzati bérlakások bérleti díjának nem fizetésével.

Meg kell azonban jegyezni, hogy a jövedelmi helyzetek kedvezőtlen alakulásának következményeként a településen lakásfenntartás nehézségei nemcsak a bérlakásban élőket, hanem a saját tulajdonú, vagy a magánúton bérelt ingatlanokban élőket is érinti.

Fontos megemlíteni, hogy mind a lakbér, mind pedig a lakásfenntartási támogatás esetében a támogatás bérleményeket kezelő részére, a lakásfenntartási támogatás esetében pedig a szolgáltatók részére téríti a támogatást az önkormányzat, a támogatottnak pedig a támogatás mértékével csökkentett díjat kell fizetnie a szolgáltatók felé.

A lakhatást segítő támogatások vonatkozásában megállapítható, hogy az Önkormányzat ennek biztosítása érdekében minden jogszabályi lehetőségét kihasználja, a lakásbérleti díjak megállapításánál figyelemmel van a lakosság általános jövedelmi helyzetére. Hátrányként kell viszont megemlíteni, hogy bár helyi rendeletben szabályozva van a lakásépítéshez, lakásvásárláshoz, illetve lakásbővítéshez adható egyszeri vissza nem térítendő támogatások köre és mértéke, forrás hiányában az Önkormányzat nem tud ilyen igényeket kielégíteni, jóllehet a saját erőből történő egyedi lakásépítések – lakás vásárlások támogatásával tovább javulnának a lakásgazdálkodás feltételei.

A statisztikai adatokból kitűnik, hogy a lakhatási körülmények romlása egyre szélesebb körűvé válik, a támogatási igények száma és a kifizetésre kerülő támogatások mértéke folyamatosan növekszik mely a már említett jövedelmi helyzet kedvezőtlen alakulására, illetve a jövedelmek drasztikus értékvesztésére vezethető vissza. Összevetve teljesített lakhatási körülményeket segítő támogatások számát a rendelkezésre álló lakások átlagos 2.095 darabszámával a támogatás mértéke 2008 évben 6,7 %-os mértékű, 2011 évben már 19,1 %-os mértékű, 2012 évben pedig 20,3 %-os mértékű. Aggasztónak mondható az az adat is, hogy a lakásállomány növekedése 2007-ben érte el a csúcst, majd folyamatosan csökkent, ami a lakásépítési kedv, illetve lehetőség visszaesését jelenti, és szintén a jövedelmi helyzet, a megélhetési körülmények kedvezőtlen alakulását tükrözi a településen.

1.10.6 Intézményfenntartás

Az önkormányzati intézmények köre az elmúlt években alaposan átalakult, önkormányzati fenntartásból állami fenntartásba és működtetésbe került egy jelentős intézményi kör.

A Köznevelési tv. (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről) 74. § (1) bekezdése alapján 2013. január 1. napjától az állam gondoskodik – az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése kivételével – a köznevelési alapfeladatok ellátásáról.

A tv. 74. § (4) bekezdése alapján a 3000 főt meghaladó lakosságszámú települési önkormányzat gondoskodik – a szakképző iskola kivételével – az illetékességi területén lévő összes, saját tulajdonában álló, az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmény feladatainak ellátását szolgáló ingó és ingatlan vagyon működtetéséről.

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) az oktatásért felelős miniszter irányítása alatt működő központi hivatal, amely országos illetékességgel látja el a fenntartói feladatokat. A KLIK járási tankerületei az illetékességi területükön működő általános iskolák, alapfokú művészeti iskolák és gimnáziumok fenntartásával kapcsolatosan ellátják a KLIK szervezeti és működési szabályzatában számára meghatározott egyes fenntartói feladatokat.

A Járási Járóbetegellátó Központ, a Városi Könyvtár, valamint a Városi Sportcsarnok továbbra is önkormányzati fenntartásban működik.

1.10.7 Energiagazdálkodás

Csurgó város önkormányzata a közintézményei felújítása során eddig is nagy hangsúlyt fektetett az energetikai korszerűsítésre. A közeljövő feladatai a közvilágítás korszerűsítése, illetve a közintézmények további energetikai korszerűsítése, és a megújuló energiák eddigieknél szélesebb körben történő alkalmazása.

Csurgón a lakásállomány jelentős része szintén elavult energetikai szempontból, a település nem vett részt a panelprogramban.

A legfontosabb intézmények energetikai helyzetéről a következő táblázat nyújt átfogó képet:



Intézmény	Alapterület m ²	Építés éve	Utolsó felújítás	Fűtési rendszer	Éves becsült gázmennyiség m ³
Eötvös József Ált. Iskola	5083	1983	2014	Kondenzációs gázkazán	58483
II. Rákóczi Ferenc Ált. Iskola	1824	1972	2008	Kondenzációs gázkazán	36000
II. Rákóczi Ferenc Ált. Iskola konyha	427	1960	Nem volt	Kondenzációs gázkazán	12750
Családsegítő központ volt épülete	1500	1935	2011	Kondenzációs gázkazán	10000
Pedagógiai szakszolgálat	340		2014	Kondenzációs gázkazán	5000
Városi Könyvtár	307	1899	2013	Kondenzációs gázkazán	7100
Mókuskert óvoda Petőfi tér 27.	424	1934	2014	Kondenzációs gázkazán	11000
Mesevár óvoda Táncsics tér 18.	606	1979	2008	Kondenzációs gázkazán	17700
Hétszínvirág óvoda Arany J. u. 6.	116	1922	Nem volt	Kondenzációs gázkazán	1900
Város Szociális Intézmény Basakuti u. 3.	172	1924		Gázkazán	4800
Polgármesteri Hivatal	1380	1896	2015	Kondenzációs gázkazán	15000
Bölcsőde	192	1989	Nem volt	Kondenzációs gázkazán	6000
Csokonai Községi Ház	1601	1998	Nem volt	Kondenzációs gázkazán	14500
Városi Szociális Intézmény Arany J. u. 6.	67	1922	Nem volt	Kondenzációs gázkazán	1950

1.10-2. táblázat: A legfontosabb intézmények energetikai helyzete (Forrás: Önkormányzat)

1.11 TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A település kötelező és önként vállalt feladatai és a feladatot ellátó szervezetek:

- köztemetők kialakítása és fenntartása, - Somogy Temetkezés Kft.
- a közvilágításról való gondoskodás, - Vilkor Kft. („aktív elem” karbantartás), E.on Zrt.
- kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, - megyei feladat
- a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, - Városgazdálkodási Kft.
- közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, - Városgazdálkodási Kft.
- környezet-egészségügy: köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása Városgazdálkodási Kft.
- környezet-egészségügy: rovar- és rágcsálóirtás – Takács János egészségügyi gázmester rovar és rágcsáló irtó
- helyi közösségi közlekedés biztosítása – Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt.
- hulladékgazdálkodás; - Netta-Pannónia Kft.
- távhőszolgáltatás nincs a településen
- víziközmű-szolgáltatás: Délzalai Ví- és Csatornamű Zrt.

1.12 TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

1.12.1 Természeti adottságok

A Dráva menti síkság területe a Dráva hordalékával feltöltött kavics és homok alapkőzetű vizenyős lápos vidék. A Belső-somogyi síkság enyhén hullámos felszínű, sok lefolyástalan mélyedéssel rendelkező terület. A mai felszínen a völgyek jelzik a főként ÉNY- DK- i irányú, valamint az erre merőleges törésvonalak helyét. A törések mentén a szél munkája mellett döntő jelentőségű a vizek szerepe, melyek nagyjából az adott töréses árkokban helyezkednek el. A Curgói dombok kialakításában meghatározó szerepet játszott a területén végighaladó erősen kanyargó Dráva folyó, mely nagy mennyiségű hasznosítható nyersanyagot eredményezett.

Somogy területén a földtörténet legkorábbi ismert (kb. 450 millió éves) emlékei mélyen eltemetve találhatók a felszín alatt. Az itt lemélyített több száz mélyfúrás és a kiterjedt geofizikai kutatások szolgáltatottak információt a megye földtani felépítéséről és a dombsági felszín kialakulásáról.

Somogy földtörténetében az Óidő (580-240 millió év), a Középidő (240-65 millió év) folyamán képződött kőzetek a mélyfúrások tanúsága szerint mintegy 500-4000 m mélységben vannak. A mélyben lévő kőzetek tanulmányozása során megállapították, hogy a Kaposvár- Dunaújváros- Miskolc vonaltól északra és délre más-más kőzettípusok jelennek meg Somogy medencealjzatában. Északon a ságvári és a buzsaíki fúrások nagy keménységű mélységi magmás kőzetet, gránitot, a siófoki és balatonföldvári fúrások pedig átalakult, palás szerkezetű fillitet hoztak a felszínre. A déli részen a felszínhez közelebb mecseki típusú gránitba bukkantak.

A két eltérő egységet az úgynevezett Igali-öv választja el egymástól, mely a földtörténeti Középidőben az afrikai és eurázsiai eredetű kéreglemezek ütközése révén jött létre.

A Föld belső erőinek hatására az ütközési frontokon az egyes lemeztöredékek elmozdultak, s megindult a Dunántúli-középhegység kialakulása és kerültek ott az óidei kőzetek ismét a felszínre, miközben Somogy területe több medencére tagolódott és megsüllyedt.

A tengeri elöntés hatására sekély-, és mélytengeri mészkő, dolomit, valamint gyengén átalakult agyagpala rakodott le a somogyi medencealjzatba. Somogy déli részét pedig a szárazföldi homokkő, sekélytengeri mészkő és dolomit üledék felhalmozódás jellemzi.

A Harmadidőszakban – az elmúlt 65 millió év során - már Somogy jelenlegi felszínén is jól nyomon követhető nagyarányú változások történtek; a Dunántúlon ekkor tengerek, szigetek, nagy tavak és vulkáni kitörések alakították tovább a felszínt. Az eocén kor jellemző kőülete, a Szent- László pénzének nevezett egysejtű fosszilizálódott váza, melyet a mélyfúrások Balatonkiliti és Buzsák körzetében andezit vulkanizmus nyomaival együtt hoztak a felszínre. Ezt követően Somogy területe egy nagyobb üledékfelhalmozó medence részeként több fázisban megsüllyedt és felszínét sekély illetve mélytenger öntötte el. A tengerből időben fokozatosan csökkenő számú sziget, szigetcsoport emelkedett ki szárazulatként. A tengeri üledékek nagy vastagságban halmozódtak fel, Inke környékén a miocén üledékek vastagsága, kőszenes tarka agyag, homokkő és konglomerátum eléri az 1000 m-t. Ezt fedik be az alsó és felső pannon üledékek mintegy 100-600 m-es vastagságban.

Domborzat

Somogy jelenlegi domborzatának kialakításában a mélyszerkezeti struktúrának valamint a harmad- és negyedidőszaki kéregmozgásoknak volt döntő szerepe. Ez a terület a Pannon tenger elvonulása után már nem süllyedt tovább, mint az Alföld, hanem inkább megemelkedett. A kéreg feldarabolódásával és a felszín fölárkolásával kialakultak a dombságok. A jelenlegi felszín arculatának meghatározó tényezője volt Belső-Somogyban a folyóvízi feltöltődés és a szél homokot áthalmozó munkája, mely kötött futóhomokformákban mozgalmassá tette a sík felszínt, szép kifejlődése Nagybjomtól nyugatra látható. A somogyi dombok felszínét először tektonikai jellegű kéregmozgások szabdalják fel, billentették különböző helyzetbe az egyes tábladarabokat, majd a folyóvízi erózió formálta, mélyítette a völgyeket a szerkezeti vonalak mentén. Széles háta, szelíd dombok, meredek tábla szegélyek, hosszanti völgyek, patakok által mélyen bevágott völgyek, dombsorok között megbújó tavak teszik vadregényessé a tájat. Somogy legmagasabb pontja a Gyúgy-hát (314 m), a legalacsonyabb része pedig Szentborbás mellett található (98 m).

Éghajlat

Somogy megye mérsékelt meleg nyarú kontinentális éghajlatú, ezt alapvetően földrajzi helyzete határozza meg, azonban ezt az óceáni és a mediterrán éghajlati befolyás módosítja. E területen a domborzat éghajlat módosító hatása elenyésző, a klíma kiegyensúlyozott.

Napsütötte órák száma évente 1950 és 2050 óra között változik, észak-keleti irányban növekszik.

Az évi középhőmérséklet sokévi átlaga: 10-10,5 Co, melytől csak a Somogyi-dombság magas részén (Külső-Somogy, Zselic) van eltérés, ahol az évi középhőmérséklet kissé alacsonyabb. Az év leghidegebb hónapja a január, a januári középhőmérséklet az egész megye területén fagypont alatt van (-1,0 -1,5 Co), de az északkeleti területen fekvő külső-somogyi dombvidéken az erőteljesebb kontinentális befolyás miatt ennél még 0,5 -1 Co alacsonyabb.

Az évi hőmérséklet maximumát júliusban éri el, értéke átlagosan 20-20,5 Co. A tenyészidőszak hőmérsékletének átlaga 16 Co körül mozog. Az évi középhőmérsékleti ingás nyugatról keleti irányban növekszik.

A csapadék évi összege: 600-800 mm, észak-keleti irányban csökken. A csapadék évi eloszlásában érvényesül az atlanto-mediterrán befolyás, ennek következtében másodlagos őszi csapadék-

maximum alakul ki. A legcsapadékosabb hónap a megye keleti felében a május, másutt a június. A hótakarós napok évi száma: 35-40 nap.

A szélirány-gyakorisági adatok azt tükrözik, hogy a megye keleti felét kivéve főleg az É-i és DNY-i irányú szelek az uralkodóak, míg keleten az erőteljesebben érvényesülő kontinentalitás következtében főleg ÉNY-i szelek fújnak.

Vízrajz

Somogy megyében az országos átlagnál jóval magasabb évi csapadékmennyiség következtében a vízhálózat sűrű (0,17 km/km²). A felszíni vizeket a megye középső részén nagyjából kelet-nyugati irányban húzódó elsőrendű vízválasztó két nagy vízgyűjtő rendszerre osztja.

A megye déli felén a Dráva fűz fel számos kisebb-nagyobb vízfolyást. A Dráva hazánk harmadik legnagyobb folyója, az őrtilosi Szentmihály-hegy tövében egyesül a Murával és éri el Somogy megye területét. Vízjárása kiegyenlített, építő és romboló munkáját szabadon végezheti, hisz a folyó somogyi szakasza egyike Európa még szabályozatlan vadvizeinek.

A talajvíz szintje tájegységenként különböző, legmagasabban a belső-somogyi területen van, ahol sok apró, talajvízből táplálkozó tavacskát, lápot találunk. Somogyban a rétegvízből származó hévizeket ma még csak részben hasznosítják, legismertebb meleg vizű fürdők: Babócsa, Csokonyavisonta, Igal, Kaposvár, Nagyatád, Barcs.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

Belső-Somogy középtáj, ezen belül a Közép- és Észak- Dráva-völgy változatos talajadottságú, de legnagyobb részt a folyóvíz hatásai alapján kialakult talajtípusok jellemzik. Jellemző vonás, hogy ezek a talajtípusok változatosan helyezkednek el a területen. A területen található talajfélések kialakulásában a geomorfológiai elhelyezkedés és annak sajátos következményei játszották a döntő szerepet. A felszínformáló erők között a rendszeres folyóvízi elárasztások hordalékborítást előidéző hatását, a Dráva folyó kanyarulatainak lefűződése következtében jelentkező hordalékanyag pusztítást és áthalmazást, a lefűződő holtágak természetes és antropogén hatásokra bekövetkező feltöltődési folyamatait valamint a kiszáradó felszíneken a szél által előidézett deflációs folyamatok hatását kell elsősorban figyelembe venni. A talajok fejlődésére jelentős hatást gyakorol a talajvíz mozgása, a folyóhoz igazodó szélsőséges ingadozása. A Dráva közelében a humuszosodás, mint jellemző talajtani folyamat erőteljes kifejlődését a rendszeres hordalékborítás akadályozza, így itt magasabb humusztartalmú területek csak a mélyvonulatokban találhatók. A terület talaja fizikai talajfélés szerint a Dráva ártérben döntően iszapos vályog, homokos vályog és homok. A mélyebb fekvésű részekben agyagos vályog vagy iszapos agyagos vályog is megtalálható. Jellemző, hogy a mélyebb fekvésekben az iszapos fedőréteg vastagabb, a szigetek magasabb pontjai felé haladva fokozatosan vékonyodik és helyenként kifejezett homokfelszínek találhatók. A folyótól távolodva egyes részekben az agyagos, máshol a homokos jelleg erősödik.

A település táji környezetét a földrajzi adottságok, illetve az azon kialakult tájhasználat, mezőgazdasági kultúrák határozzák meg. A település legnagyobb részére a nagytáblás szántóföldi művelés szinte kizárólagossága jellemző, amelynek monotonitását csak a mélyebben fekvő, a kisebb vízfolyásokat kísérő rétek, fasorok és galéria-erdők, illetve kisebb vízfelületek törik meg. Az északnyugati részen található dombvidéken egybefüggő szőlő-kert kultúrák találhatók. A közigazgatási terület északkeleti és déli része nagy kiterjedésű egybefüggő, síkvidéki erdőség, utóbbi egyben a Duna-Dráva Nemzeti Park védett területe is.

E dinamikus rendszer egyik legfőbb értéke, hogy változatos élőhelyet biztosít egy igen gazdag állat- és növényvilág számára, fajok sokaságának nyújt megélhetési, sok esetben megmaradási lehetőséget.

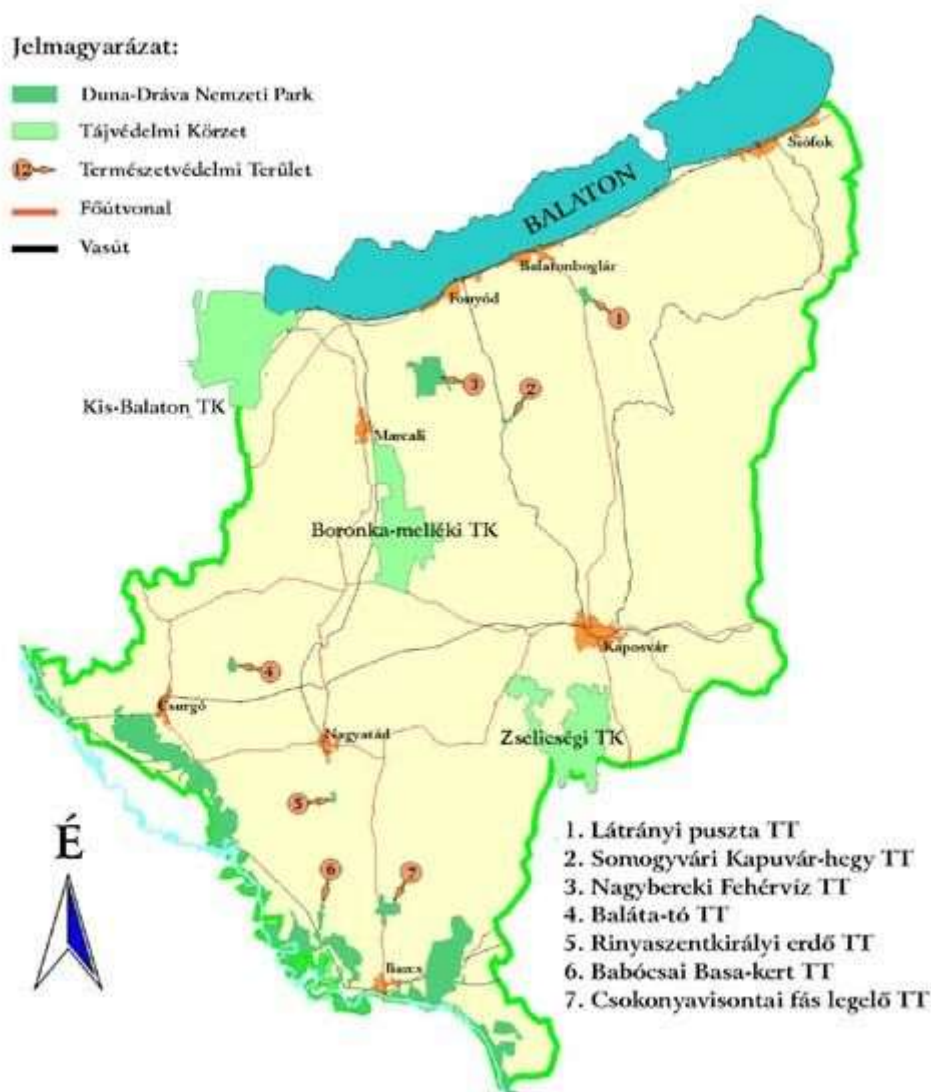
1.12.3 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek

1.12.3.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A civilizált világban sajnos arra a felismerésre jutott az emberiség, hogy termelő tevékenysége oly mértékben átalakította természetes környezetét, a szárazföldi és vízi ökoszisztémákat, hogy saját tevékenységét korlátoznia kell. Ebből a felismerésből születtek meg azok a jogszabályok, melyek biztosítják a természeti értékek védelmét. A védelem kiterjed természeti területekre, élő szervezetekre, élőhelyekre, a biológiai sokféleségre, életközösségekre és természetkímélő gazdálkodási módokra is.

Somogy megyében tíz országos jelentőségű védett, hetvenkét helyi jelentőségű védett terület van. A védett területek nagysága: 35,6 km², ez a megye területének 5,9 %-a.

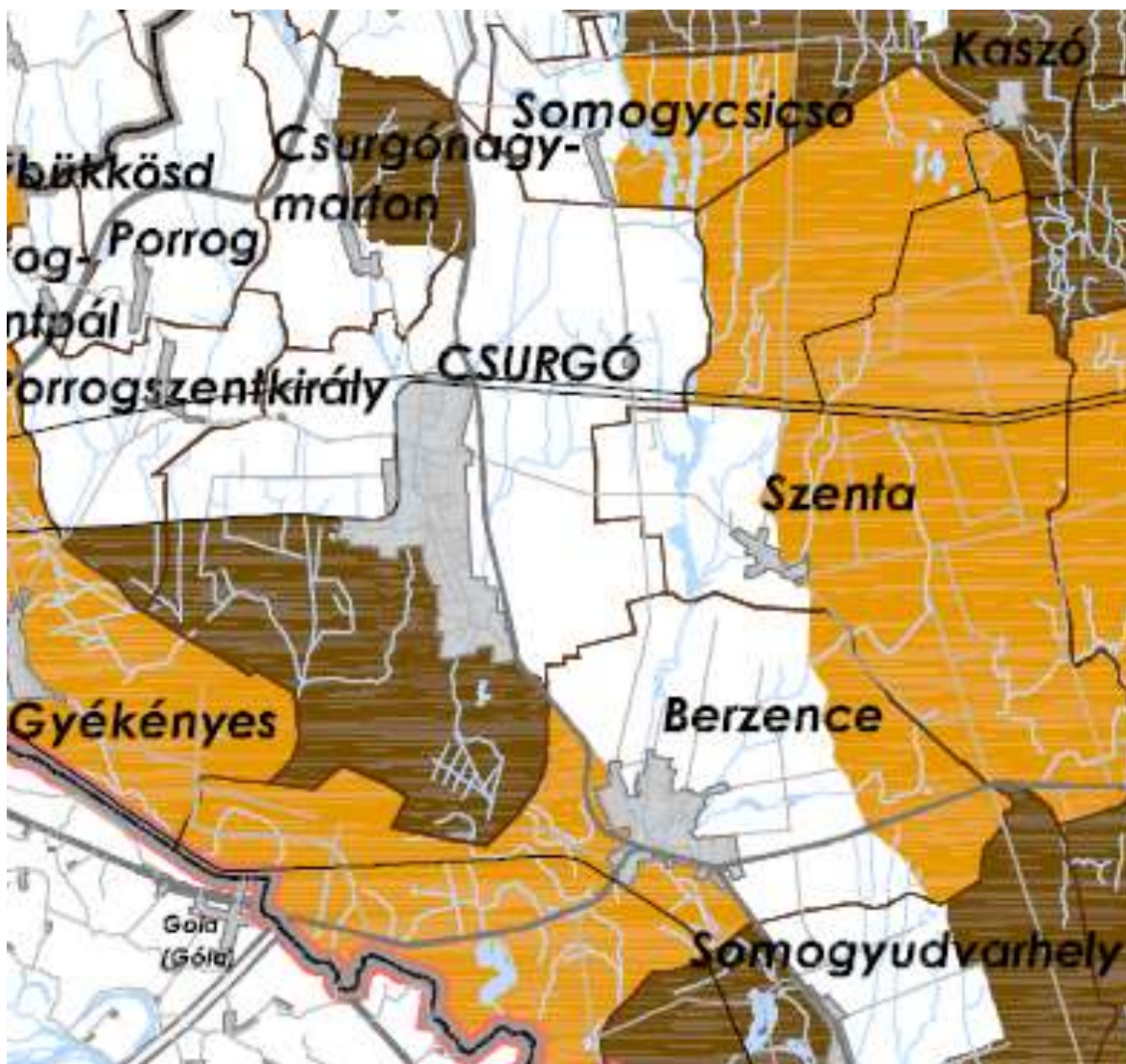
Terület nélküli védelmet élveznek a védett és fokozottan védett fajok. Somogy megyében kb. 145 növényfaj, kb. 290 gerinces és kb. 140 gerinctelen védett állatfaj fordul elő.



1.12-1. ábra: Somogy megye természeti értékei

Tájképvédelem szempontjából két kategória szerint emelik ki a védendő területeket. Vannak „országos jelentőségű”, valamint „térégi jelentőségű” tájképvédelmi területek.

Az OTrT felülvizsgálatakor született döntés értelmében a módosított országos terv a kétszintű lehatárolást megszünteti, és egy egységes, országos övezetként meghatározott tájképvédelmi területi lehatárolást vezet be. Ennek Somogy megye területrendezési terve még nem felel meg, mivel tájképvédelem szempontjából még két kategória „országos és térségi jelentőségű tájképvédelmi terület” szerint emelik ki a védendő területeket, amelyből az utóbbi kategóriába vannak besorolva Csurgó déli területei.



1.12-2. ábra Somogy megyei Trt - tájképvédelmi terület

Az OTrT felülvizsgálatakor született döntés értelmében a módosított országos terv a kétszintű lehatárolást megszünteti, és egy egységes, országos övezetként meghatározott tájképvédelmi területi lehatárolást vezet be. Ennek megfelelően Csurgó területe országos jelentőségű tájképvédelmi övezetbe nem esik bele.



1.12-3. ábra OTTrT- tájképvédelmi területek

1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

A természetvédelemről szóló 1996. évi 53. törvény (továbbiakban Tvt.) 23. §-a ex lege védetté nyilvánította – többek között- a földvárakat, a forrásokat és a lápokot. A Tvt. erejénél fogva védett lápok jegyzéke alapján Csurgó határában védettek az alábbi lápos területek: 0189/1, 0189/5 és 0439 hrsz.

A város történelme során több térszíni kiemelkedést tartott a lakosság számon várdombként. A természetvédelmi hatóság által nyilvántartott földvár a templomdomb (281 hrsz.) műemléki védettségű területen. A földvár 90 X 70 m nagyságú, belső magja 0,2 ha. Bf. 150 m-rel, a környező terep felett mintegy 5 m-rel található. Az egykori földvár területe jelenleg belterület. Kiemelkedő jelentőségű tájképi elem (Mezei Ervin természetvédelmi ör, felvételiző adatai alapján).

Csurgó területén több forrás fakad. Számon tartottak: Máriás-patak mentén a Máriás-kút területén, Alsok Móricz Zs. u-i utolsó ház magasságában a Kepimezőn, a Gyurina-domb alatt, valamint attól nyugatra a Káposztási-réteknél a magaspart aljában. A feltárt források regisztrálása folyamatban van a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságán.

A 7/1996. (IV. 17.) KTM rendelet lehetővé tette a Duna-Dráva Nemzeti Park létesítését. Csurgó déli és délnyugati területeinek jelentős része a nemzeti parkhoz tartozik. Összesen: 12.415.406 ha. Ebből fokozottan védett összesen: 6.747.397 ha.

A Dráva mentén húzódó védett terület alkotja a Duna-Dráva NP. Somogy megyei szakaszát. A Dráva hazánk harmadik legnagyobb folyója, Őrtilostól Barcsig terjedő szakasza még szabályozatlan, s ez teszi a folyót Európában is kiemelkedő természetvédelmi jelentőségűvé. Itt még szabadon érvényesülhet a folyó építő és romboló munkája, zátonyokat és évről évre változó homokpadokat épít, alámoossa Belső-Somogy magas homokpartfalait, holtágakat zár le.

A Dráva mentén Magyarország Horvátországgal közösen kialakítandó nemzeti parkot szeretett volna létesíteni, de napjainkig csak a folyó bal partjának magyarországi területét nyilvánították védetté. A nemzeti park magvát már a hetvenes-nyolcvanas években létesített több természetvédelmi terület képezte, amelyeknek határát a folyó mentén lévő természetközeli élőhelyekkel összekötve alakították ki a nemzeti park területét. Így ma a nemzeti park Dráva menti szakasza magában foglalja az egykori Barcsi Borókás TK-t, Lankóczi-erdő TT-t, Zákányi Tölös-hegy TT-t, Őrtilosi Vasútoldal TT-t, Őrtilosi Szentmihály-hegy TT-t; a nemzeti park Somogy megyei területe 16,6 km², amelyből 4,7 km² fokozottan védett.

A NP területén élőhelyek széles skáláját találjuk meg. Kiemelkedő jelentőségű vizes élőhely a Dráva folyó, mivel a Dráva hazánk legtisztább vizű folyója, ez a víz biztosítja a *Platyphylax frauenfeldi* névre keresztelt tegzes populációjának élőhelyét a Földön. A folyóba nyúló kőből épített sarkantyúkon hazánkban csak itt él egyedül a szávai vízcicsiga. Az élő folyóról lefűződő holtágak és kavicsbánya tavak biztosítanak élőhelyet az édesvízi medúzának, tócsa szitakötőnek. A Drávából 56 halfajt mutattak ki, közülük a kecsegefélék különösen megritkultak. Komoly természetvédelmi problémát jelent, hogy Horvátországban, a Dráva felső szakaszán, szakaszosan üzemeltetik a vízierőműveket, s ezek jelentős vízszintingadozást okoznak a folyón, ami különösen zavarja a part közelében ívó halakat.

A homokpadok, morotvák, nádas szegélyek vörös gémek, kiskócsagok táplálkozási helyei. A folyó kavicszátonyain figyelték meg ismét a kis csér hazai költését. A folyó meredek homokpartfalaiban csoportosan költenek a parti fecskék. Az őszi tavaszi madárvonulások alkalmával nagy csapatokban szállnak le megpihenni különféle récefajok, szalonkák és partfutó madarak vagy olyan ritka ragadozó madár, mint a halászsas

A part mentén liánnövényekkel átszőtt, szinte járhatatlan fűz- és nyárfákból álló erdőt puhafa ligeterdőnek nevezik. Az ilyen típusú erdők mindig sokféle rovar fogyasztó énekesmadár dalától hangosak.

A parttól távolabb alakultak ki a keményfa ligeterdők, ezek jellemző fája a kocsánytalan tölgy, a magas kőris és a szil. A keményfa ligeterdők kötik össze Belső-Somogy területének erdőfoltjait a Dráva-völgy felé, így a belső-somogyi tájegység jellegzetes növény és állatfajai keverednek a Dráva menti flórában és faunában.

Ezeknek az erdőnek kiemelkedő természetvédelmi jelentőségű költő madara a fekete gólya, rétisas, barna kánya, darázs ölyv. A fekete harkály, amely hazánkban főleg csak bükkösökben fordul elő, az utóbbi időben nagy folyóink ligeterdeiben is megtelepedett. Szintén az ilyen nagy kiterjedésű erdők biztosítanak élőhelyet a vadmacskának és az elmúlt évtizedekben Dél-Somogy területén egyre gyakrabban megfigyelt aranyakál családoknak.

Az üde aljnövényzetű erdők gerinctelen állatvilága nagyon változatos, a kilencvenes évek elején kezdődött Dráva mente zoológiai felmérésének eredményeképpen közel 5000 faj előfordulásáról számoltak be a kutatók. 34 faj magyarországi előfordulása a csak e vizsgálatok eredményeképpen vált ismertté.

A mérsékelt hűvös, erősen nedves erdők aljnövényzetében - különösen a tavasszal - sokféle virág bontogatja szirmait. A Dráva mentén néhol szinte tömeges a tavaszi tűzike, él itt a nyugati csillagvirág, szép állománya található a hegyi zergevirágnak.

A folyó hazánkat az őrtilosi dombok tövében éri el. A délre néző domboldalak és a folyóvölgy párás helyi klímája az a sajátos környezeti tényező, amely lehetőséget biztosított arra, hogy itt több ritka mediterrán elterjedésű növény és állatfaj itt megtelepedjen hazánkban, ilyen pl.: a hármasevelű fogasír vagy a nyugati ajtós csiga.

A nemzeti park területének több jellemző sajátos arculatú kis tája van. Tótújfalu határában és Darány mellett a száraz homoki gyepek, magányos és csoportosan növekvő borókák tájképi szempontból is nagyon látványosak. Hazánkban csak ezeken a helyeken találták meg a boróka lisztes fátyolkát és a ritka boróka cincért. A homokpusztai gyepek jellemző védett növénye a fekete kökörccsin.

A Barcsi Borókás kiemelkedő természetvédelmi értékű helye a Nagyberék, amelynek tündérrózsás tava számos vízimadár táplálkozó helye. Itt és a hozzá hasonló lápok szegélyén fordul elő a nagy termetű királyharaszt.

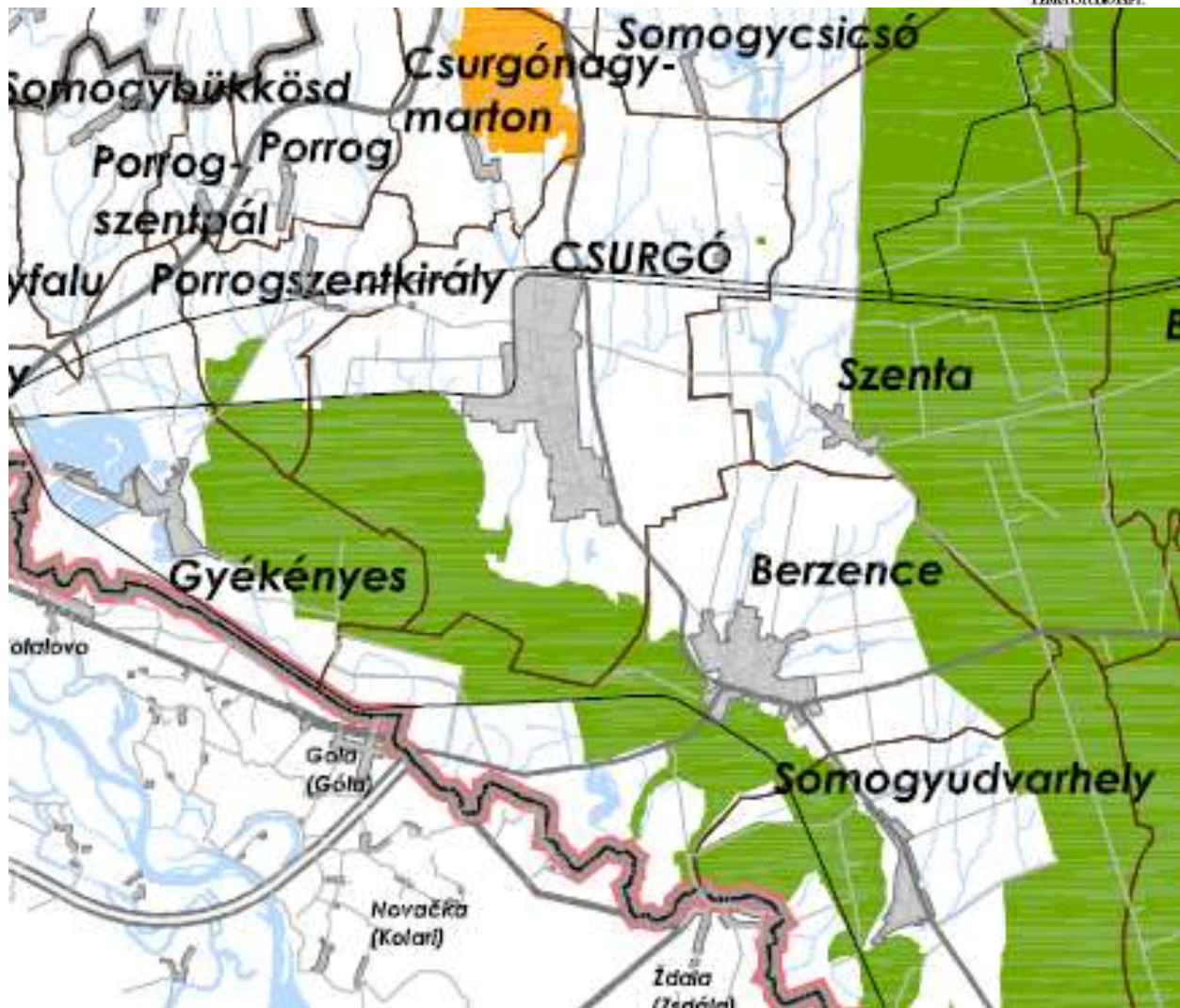
A Dráva mente védett területei között természetvédelmi szempontból különös értéket képviselnek még a nedves rétek, mocsárrétek és a kaszáló rétek. Ezek közös jellemvonása, hogy erre a vidékre jellemző mezőgazdasági tevékenység következtében alakultak ki. Már 1977-ben védetté nyilvánították a Babócsai Basakertet, ahol a csillagos nárcisz, május második felében, fehér virágszőnyegként fedi be az enyhén hullámzó felszínt. Szintén tavasszal bontja szirmait a kockás lilium, szibériai nőszirm. Ősszel pedig az őszi kikerics lilás virágai lepik el tömegesen a kaszálóréteket.

A nedves rétek virágai kitűnő nektárforrást biztosítanak a fajokban gazdag rovarvilág számára. Figyelemreméltóak az alhavasi tűzlepke, vérfűboglárka, magyar tűzlepke állományai. Ilyen rétek ritka madara a fokozottan védett haris is, melynek inkább csak a jellegzetes hangját halljuk, mint látjuk. A fehér gólyák apró gerinces állatokra, egerekre, békákra és nagyobb termetű gerinctelen állatokra, sáskákra, bogarakra vadásznak.

1.12.4 Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat elemeit az Országos Területrendezési Terv egységesen jeleníti meg, míg az övezeti három kategóriáját (magterület, ökológiai folyosó, pufferterület) a megyei rendezés terv vonatkozó melléklete jelöli. Csurgón magterület és ökológiai folyosó található területe a védett területek (országos, Natura2000) egybeesnek.

A magterületek természetességüket, ökológiai funkciójukat tekintve az ökológiai hálózat természetvédelmi szempontból legfontosabb elemei. Az ökológiai folyosó övezetébe olyan területek tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, puffer területek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására.



1.12-4. ábra: Ökológiai hálózat Somogy megye területrendezési terve alapján

1.12.5 Természeti értékek helyi védelme

A helyi természetvédelemre javasolt területek a következők, amelyeket a szabályozási tervek is lehatárolnak:

- Széchenyi tér 946/1-3 hrsz.
- Református gimnázium parkja 915 hrsz.
- Petőfi tér 947/1 hrsz.
- Templom tér 1243 hrsz.
- Alsoki temető 0290/3 hrsz.
- Sarkadi temető 1578 hrsz.
- Központi temető 824 hrsz.
- Óvárosi temető 497 hrsz.
- Izraelita temető 1172/2 hrsz.
- Alsok központja (szab. terv szerint)

Csurgó védett növényzete a HÉSZ szerint:

- Petőfi t. K-i old. vadgesztenye fasor 947/3, 1239/2 hrsz. (Petőfi t. 14-20, és 36, Kossuth u. 2/a előtt)
- MÁV Osztálymérnökség idős fái: 360/6 hrsz.
- Bem u. 13. eperfa, 1611 hrsz.
- Basakúti u. 1/c idős fái, 701 hrsz.

1.13 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1 Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges, a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A város zöldfelületei egymással való kapcsolódásuk esetén zöldfelületi rendszert alkotnak. Kialakításuktól függően a zöldfelületek kondicionáló hatással rendelkeznek, amely alapvetően befolyásolja a városi környezetminőséget. Jelentős környezetvédelmi – ökológiai szerepük mellett (szennyeződések megkötése, a levegő öntisztulási folyamatainak elősegítése, városi klíma javítása) lehetőséget nyújtanak pihenésre, rekreációra, pszichikai felüdülésre, javítják a településképet.

A körülbelül 5,9 ha közhasználatú zöldfelület több mint 90%-a füves, cserjés, ligetes terület. A csurgói zöldterület legnagyobb részét a közparkok adják, de kis mértékben véderdő, valamint virágos területek is kapnak teret. 2%-on a 11 db játszótér található. A közhasználatú zöldterületből 5,3 ha belterjesen gondozott.

A Csurgóra látogató első benyomása a városról e tekintetben is nagyon kedvező. A gondos és kulturált elődök nemcsak iskolákat, a mezőgazdasági területek, a szőlő- és gyümölcsstelepités szakszerű művelését örökölték az utókorra, de az általuk létesített parkokat, tereket, fasorokat szoliter fákat, facsoportokat is, és természetesen ezeknek a tiszteletét ugyanúgy, amely megnyilvánul a fent említett értékek megóvásában, azok továbbfejlesztésében.

Csurgó város parkokban, egyéb zöldterületekben gazdag. Köszönhető ez a református gimnázium országos védettség alatt álló parkjának, a Széchenyi-térnek, a Petőfi-térnek, a Jézus Szíve templom kertjének, a Szentlélek templom kertjének, a víztorony mellett kialakulóban lévő parknak, a Kolping Nagyváthy János Középiskola és Kollégium kertjének, az Idősek Otthona kertjének, a Baksay Sándor utcai játszótérnek, az alsóki református templom kertjének, az alsóki világháborús emlékmű melletti köztérnek és egyéb apróbb-nagyobb intézménykerteknek.

Mintaszerű az egyes vállalkozások, üzemek telephelyeinek gondozottsága, az utca felől növényfallal való lehatárolásuk.

A zöldterület alakítás szempontjából nagyon kedvezőek és kellemesen élhetőek az Erkel Ferenc utcától a Festetics parkig húzódó utcák hátul garázsos és elől gyalogutas kialakítása. Itt kifejezetté válik a lakosságnak másutt is tetten érhető igényessége az előkertek, utcafronti közterületek növényzetének alakításában. A növényfajok változatossága, az örökzöldek lombosokhoz képest

Terra Studió Kft.

1034 Budapest, Szomolnok u. 14.



jelentős aránya Csurgó rendkívül kedvező szubmediterrán klímájának köszönhető. A kertben sok helyen láthatók hatalmas koros fenyők (a teljesség igénye nélkül: Kölcsey u. 22., Eötvös u. 62., Zrínyi u. 8., Rózsa u. 25-27.-hez csatlakozó Kossuth L. utcai kertek).

Zöldterületi szempontból nagyon fontosak a városban átfolyó patakok, árkok partjait kísérő fás ligetek, mintegy zöldfolyosóként „működnek”. Sajnos a vízfolyások szélei elhanyagoltak.

Általánosságban megállapítható, hogy a város utcafásítása nem megoldott. A valamikor fásított utcák állománya leromlott, vagy a fafajokat eleve rosszul választották meg, a légvezetékek miatt fejmetszésre kényszerítve azokat. Egyes utcák azonban szépen fásítottak. pl. a Rózsa u. örökzöldekkel, az Eötvös u. meggyfákkal, a Dózsa Gy. u. gömbfákkal való betelepítése.

Nagy értékei a közparkoknak és intézménykerteknek az idős szoliter fák és fasorok.

A temetők a településeknek nemcsak fontos szakrális helyei hanem nagy zöldterületei értéket képviselő kegyeleti parkjai is. Csurgó mind az öt temetője példásan gondozott. Önkormányzati tulajdonban van a Központi, a Nagyváthy utcai és a Sárgáti patak mellett lévő felhagyott Zsidó temető.

A Központi temető növényzet tekintetében nem gazdag. A legkorábbi sírjelek az 1910-es évekből származnak. A parcellák fásítása a szoros sírhelykiosztás miatt nem megoldható, de a kerítés mellett ültetett lombos vagy örökzöld cserjesor telepítése a hely kegyeleti jellegét növelné, valamint optikailag is elhatárolná a szomszédos ipari létesítményektől.

Az 1830-as években nyílt Nagyváthy u-i temető kerítése mentén ültetett lucfenyő-sorok szépek. Az új sírhelykiosztások előtt javasolt a parcellák növényzettel való lehatárolása. A ravatalozót ünnepélyesebbé tenné környékének dísnövényekkel való beültetése. Ajánlott a temető zöldterület rendezési tervének elkészíttetése.

A 200 éves múltra visszatekintő Zsidó temető rendbetétele az ugyancsak 200 éves református gimnázium ifjúságának és az önkormányzat együttes munkájának eredményeképpen példaértékű. A holocaust áldozatául esett csurgói zsidóközösség temetőjének ilyen megőrzése mind az embertársi együttérzés, mind a várostörténeti érték, mind a szép sírjelek egyedi értéke okán elismerésre méltó.

Egyházi tulajdonban van az Alsók városrészben lévő Csentei és Sarkadi temető.

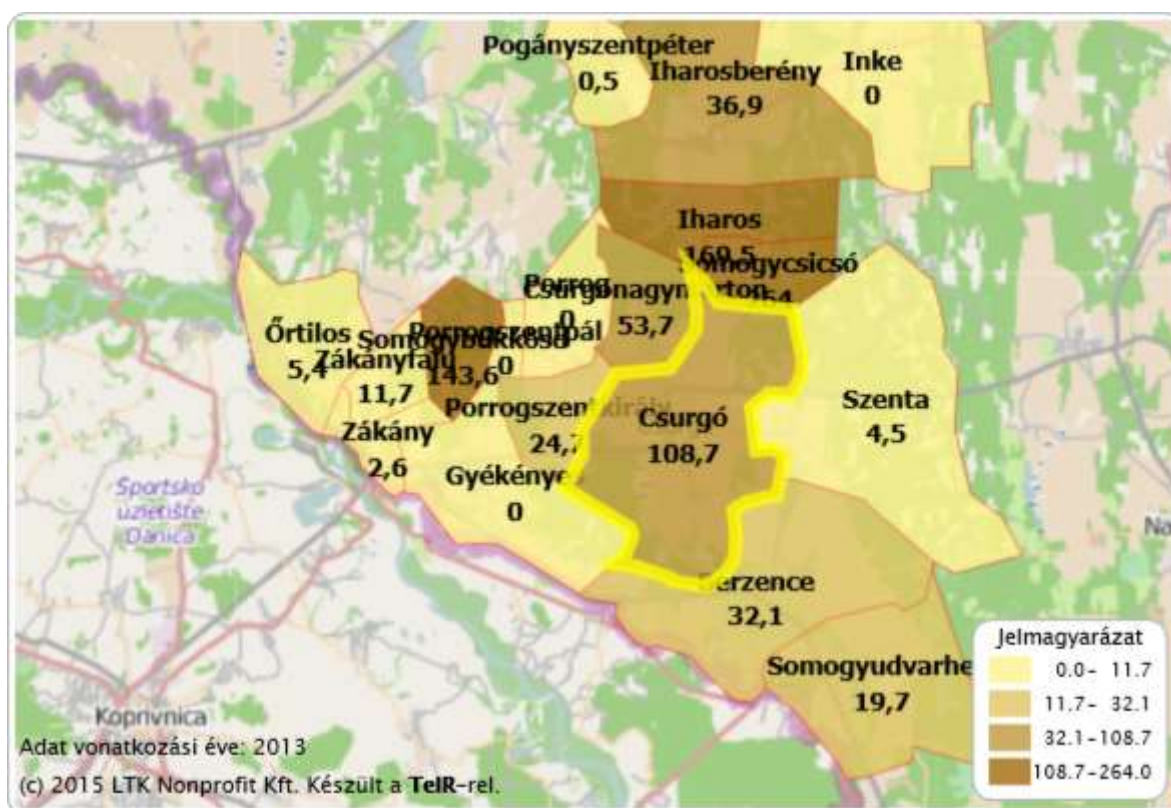
A két temető őrzi a falusias jelleget, melyet fontos megővni. A csentei temető szép lucai hamisciprusai, buxusai, elfekvő borókái ápolást, védelmet kívánnak. A sarkadi temető méltóságteljes, koros feketefenyő-sorai messziről jelzik a terület különleges funkcióját.

Csurgó zöldfelületi rendszerének részét képezik a külterületi zöldfelületek is, melyek közül legjelentősebb a 300 éve létrejött szőlőhegy. A további külterületek művelési ág szerinti szántók, erdők, gyeperő és művelés alól kivett területek.

1.13.1.2 Zöldfelületi ellátottság értékelése

Csurgó Városa Natura 2000 területen helyezkedik el. A Natura 2000-hez tartozó területek az egész Európa szempontjából jelentős egyedi vagy veszélyeztetett fajokat és élőhely típusokat őriznek.

Csurgón a zöldfelületi ellátottság jó. A közterületek tisztasága, gondozottsága az országos átlag feletti. A közterületek állapota az elmúlt években jelentős megújuláson ment keresztül. A lakótelepi tömbbelsőik magas színvonalú megújításának hatására olyan, az országban kevés helyen tapasztalt minőséggel rendelkezik a város. A fejlesztési programokat a város saját forrásból fedezi.



1.13-1. ábra Egy főre jutó zöldterület nagysága Zöldfelületek nagysága Csurgón és környékén (m²)
(Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

Az egy lakosra jutó zöldfelület arányában a település országosan is jó értékkel rendelkezik. A város zöldfelületei egymással való kapcsolódásuk esetén zöldfelületi rendszert alkotnak. Kialakításuktól függően a zöldfelületek kondicionáló hatással rendelkeznek, amely alapvetően befolyásolja a városi környezetminőséget. Jelentős környezetvédelmi – ökológiai szerepük mellett (szennyeződések megkötése, a levegő öntisztulási folyamatainak elősegítése, városi klíma javítása) lehetőséget nyújtanak pihenésre, rekreációra, pszichikai felüdülésre, javítják a településképet. Zöldterületek tekintetében az utóbbi időben indult meg egy pozitív irányú változás. Folyamattá vált a közterületek gondozása, a virágosítás, parkok megújítására került sor. A sok fejlesztés ellenére azonban még mindig van tennivaló. A zöldfelületek mennyiségi növelése mellett a funkcionális fejlesztés is igen fontos. A városkép, a rendezettség az épületeken kívül a közterületek állapotától is függ, továbbá az azt használó népeségtől, annak szemléletétől, értékrendjétől. Ebben az anyagi feltételek biztosítása mellett nagy szükség lenne szemléletváltásra, a környezettudatosság erősítésére, mert a fenntartható fejlődést csak így lehet megvalósítani.

Kedvező a magánhasználatú zöldfelületi elemek gondozásában a lakossági általános hozzáállás, ugyanakkor egy-egy elhanyagolt terület (főleg a növekvő allergén növények miatt) konfliktusforrás lehet.

Zöldfelületi szempontból konfliktusforrást jelentenek a fejlesztések. Ezek többsége a zöldfelületi elemek ideiglenes (felvonulási terület) vagy tartós megszüntetésével jár (véglegesen beépített). Sok esetben fakivágással, vagyis csak lassan pótolható zöldfelületi elemek lehet ezeket a beruházásokat megvalósítani. Az önkormányzat és a vonatkozó előírások ennek a problémának a minimalizálására törekszenek, és az egyéb faültetési akciókkal is lehet egy mértékig pótolni a veszteséget.

1.14 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1 A területfelhasználás vizsgálata

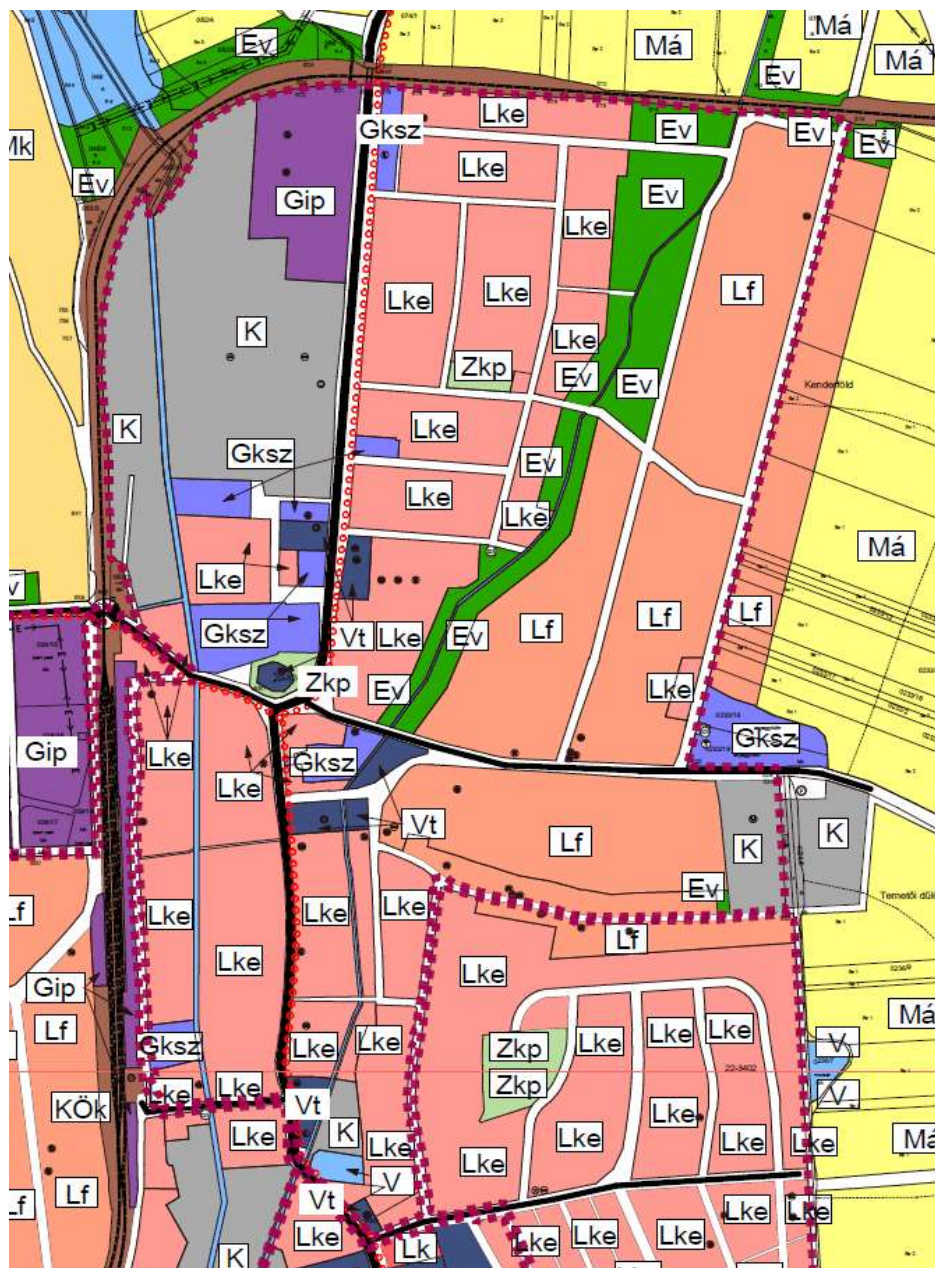
1.14.1.1 Településszerkezet, helyi sajátosságok vizsgálata

Csurgó hosszan elnyúlt településszerkezete történelmi örökség eredménye. A település szerkezeti érdekessége és nehézsége, hogy egykor két önálló település összenövésével alakult ki. Ez lakóterületeinél ugyan egyenletes laksűrűséget eredményezett, de a város ipari üzemei nagyon szétszórtnak, koncepciótlanul, és ebből következően a lakóterületeket zavaró módon települtek.

A város eredeti magja Felsőcsurgó, melynek utcái szűk keresztmetszetűek, szabálytalan vonalvezetésűek, az ingatlanok hosszúak és keskenyek. A mai városközpont területe XIX. század eleji mérnöki parcellázás eredménye, ma is tágasnak mondható telkekkel. A városrész utcái kevésbé karakteresek. Fontos városszerkezeti elem azonban a Széchenyi tér és Petőfi tér eredetileg piactér rendeltetésű, mára azonban díszparkká alakított területe. Hasonló parkosított főterekkel csak nagyon kevés dunántúli város rendelkezik. A város déli részén Alsók központja középkorú jellegű halmaz-településszerkezetet mutat, ami történetisége és ritkasága miatt védendő. Az egykori Felsőcsurgó, Alsók és Sarkad, valamint az ezeket mesterségesen összekötő mai Belváros telekszerkezete nagyon vegyes képet mutat. A korábbi IVS hat, történetileg kialakult városrészt különböztetett meg:

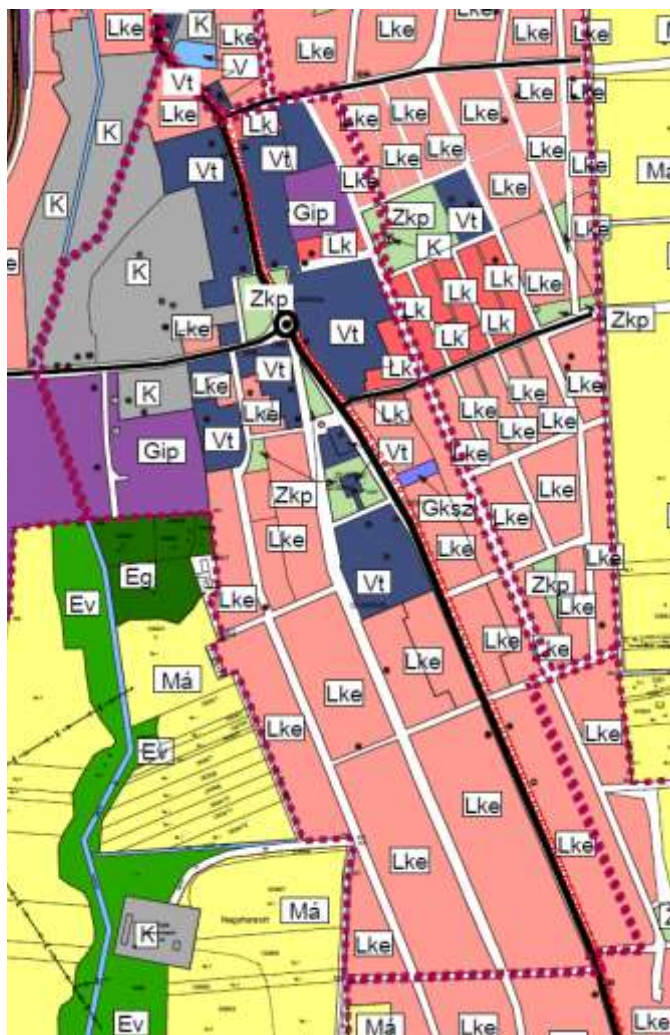


Felső Csurgó

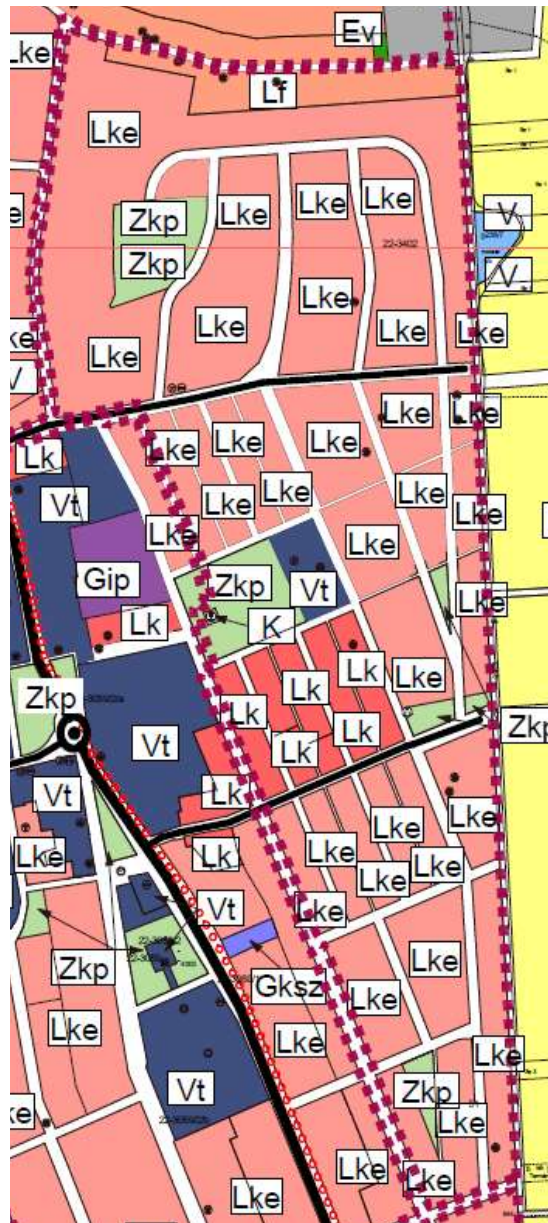


Felső Csurgó a település egyik történeti magja (Szentlélek templom és környéke), leginkább lakófunkcióval jellemezhető városrész. Az egykori lakófunkciók (L) köré települtek be később egyéb területfelhasználások: északnyugati részén található a különleges (K) területbe sorolt mezőgazdasági szakközépiskola, mellette gazdasági és ipari apróterületek. A városrész saját temetője szintén különleges besorolású. A városrészen folyik át a Derhányi patak, mely mentén erdő (Ev) területfelhasználás a jellemző.

Belváros



A belvárosi városrész az egykori Felsőcsurgót és Alsók-Sarkadot összekötő részben mérnöki tervezésű városrész. A Belvárost 2 egységre lehet osztani. Az északi fele a konkrét városközpont, ami a település városi karakterét adja. A XIX. század elején tervszerű városfejlesztés eredményeként szűz területen alakult ki. Csurgó építészeti értékeinek legnagyobb hányadát itt találjuk (Városháza, Koronaszálló, Meller kastély, Református gimnázium és számos polgári jellegű lakóház). A területfelhasználása túlnyomó részben településközponti vegyes (V) nagy kiterjedésű zöldterületekbe (Z) ágyazva. A kereskedelmi, szolgáltató funkciók zöme itt összpontosul. A belvárosban akadnak G területek (Gip), amik a település növekedése folyamán sajnálatos módon még nem települtek ki. A városrész déli fele szinte csak lakófunkcióval (L) rendelkezik. Az épületek többsége még a II. világháború előtt épültek, amit az idők során átépítettek. A városrészben található az új Református templom, a Református általános iskola, Református gimnázium, a város múzeuma (ami Csurgó első iskolája volt), a városháza, a művelődésház, munkaügyi központ, Korona szálló, Azúr vendéglő, Hegedűs üzletház, könyvtár, Coop ABC, Mezőgazdasági bolt, autóbusz állomás, rendőrség, két gyógyszertár, orvosi rendelő, ügyvédi iroda, tűzoltóállomás, posta, Jézus Szíve templom, a központi temető, egy általános iskola, egy óvoda, a zeneiskola, OTP.



A keleti városrész a leginkább fejlődő területe Csurgónak. A 60-as évektől kezdődően kezdett kiépülni. A lakófunkció (L) a legjellemzőbb, még hozzá a kertvárosias. Itt található a város legtöbb tartalék lakóterülete, amik vonzóbbak az emberek szemében, a többi városrészben kijelöltekhez képest. A városközpont közel helyezkedik el a sportcsarnok és mellette egy nagy közpark, ami a hétvégi kikapcsolódás illetve városi rendezvények számára rendkívül kedvező helyen található. A városrészben található a sportcsarnok és a víztorony.

Alsok



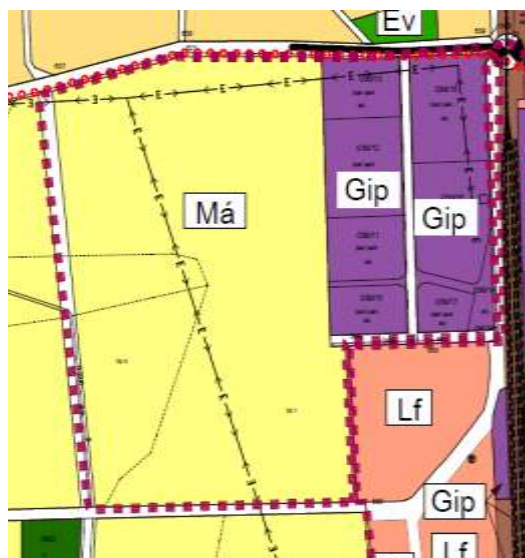
Csurgó déli részén található. Korábban önálló településként létezett, majd a XIX. század eleji városközpont és környéke kiépülése során lassan összeépült a városközpont déli részével. A városnak településszerkezeti szempontjából a legértékesebb része Alsok középkori jelleget őrző utca és telekhálózata – az ún. halmazos szerkezete. A városrész magjában találhatók az itt élők igényeit kiszolgáló intézmények, boltok. Alsokra a falusias lakófunkció jellemző. A város végén ipari létesítmények jelentek meg, amik egy helyre koncentrálnak (Hűtőház). Alsok városrészben található egy református templom és a református parókia, egy ABC, volt általános iskola, szeszfőzde és két temető (az egyik a zsidótemető).

Nyugati városrész



A nyugati városrészt a vasúthálózat szeli ketté, melynek mentén gazdasági funkciók (G) létesültek, a szállítási lehetőségek kihasználására. A gazdasági, ipari funkciók főleg a József A. utca mentén alakultak ki, mivel az egyes üzemek régi kisüzemek helyén fejlődtek és váltak nagyüzemekké. A városrészben található különleges (K) területek is. Az egyik a volt strand területe illetve a sportpálya. A maradék területeken lakófunkciók (L) találhatók. A városrészen folyik keresztül a Máriás-patak, amibe torkollik a Derhányi-patak. A nyugati városrészben található egy kis ABC, sportpálya, vasútállomás. Ipari üzemek közül a fűrészüzem, vágóhíd.

Ipari park



A várostól nyugatra tervezett rész, ami a 6808. számú Gyékényes felé vezető útról közelíthető meg. Tervezett iparterület (Gip) mely kialakításának célja kettő: részben új befektetők településre

csalogatásával a gazdasági élet fellendítése, a munkanélküliség csökkentése, részben a Város belsejében található, a lakófunkciót zavaró gazdasági-ipari jellegű tevékenységek városon kívüli kihelyezésére ad lehetőséget.

1.14.1.2 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A HÉSZ szerint beépítésre szánt területek:

- Lakóterületek
- Vegyes terület
- Gazdasági területek
- Különleges területek

Beépítésre nem szánt területek:

- Közlekedési és közmű területek
- Zöldterületek
- Erdőterületek
- Mezőgazdasági területek

Területek átminősítése beépítésre szánt területek közé jelenleg nincs napirenden.

1.14.1.3 Alulhasznosított barnamezős területek

A város ipari üzei nagyon szétszórtnak, koncepciótlanul, és ebből következően a lakóterületeket nagyon zavaró módon települtek. A szétszórtság oka részben az, hogy egyes üzemek régi kisüzemek helyén fejlődtek, és fokozatosan váltak környezetüket zavaró nagyüzemekké. Az örökölt helyzet csak lassan és nagy áldozatokkal orvosolható. A Metallux galvánüzeme potenciális egészségkárosító góc a város szívében. A volt tejüzem és Tsz-gépműhely műemléki környezetet zavar, bár ezeknek a területeknek a hasznosítása megkezdődött. Új üzemek telepítésénél is tapasztalhatók koncepció hiányára utaló problémák. Az új húsüzem a termál-idegenforgalmi fejlesztést zavarhatja. A volt órasíj-üzem lakóterületek mellé települt. A már kijelölt ipari park közművesítése tervezett, ami ugyan zöldmezős beruházásnak minősül, de elősegítheti az elszórtan és lakóterületeken elhelyezkedő ipari üzemek kitelepülését, ezzel egy megfelelőbb városszerkezetet létrehozva.

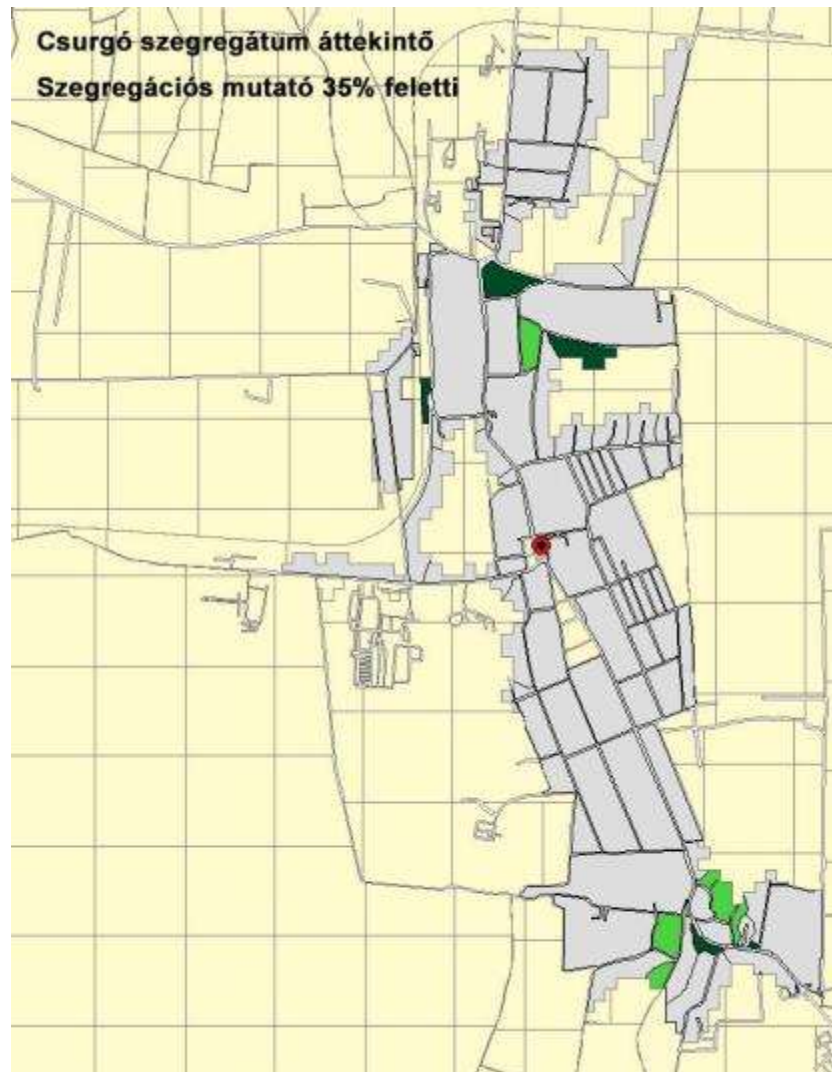
1.14.1.4 Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott területek)

Csurgó esetében a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján szegregátum nem került beazonosításra, s mindössze a város északi és déli végében vannak olyan összefüggő, de alacsony lakosszámú tömbök, ahol a szegregációs mutató magasabb. Szegregációval veszélyeztetett terület a városban a Dankó utcában, a Béke utcában, illetve a Csokonai Mihály úton van.

A Dankó utcában az épített környezet állapota lényegesen kedvezőtlenebb, mint a város más részein, mind a lakások komfortfokozat szerinti összetételében, valamint a települési infrastruktúra tekintetében is. A portmentes út (Sárgáti u.) valamint a járda (Sárgáti u., Bódizs M. u., Dankó u., Béke u.) hiánya is nehezíti az ott élők helyzetét. A Dankó utcai területen az ingatlanok magántulajdonban vannak és családi házas jellegűek. A lakások 71%-a alacsony komfort fokozatú.

A Béke utca egyes részein nem elérhető a vezetékes gáz, illetve hiányzik a járda. Az utcában az önkormányzat tulajdonában lévő Béke utca 5. szám alatti, komfort nélküli ingatlan a problémás terület.

A Csokonai Mihály út a Belvároshoz tartozik, itt valamennyi önkormányzati tulajdonú lakás komfortos.



1.14-1. ábra Szegregátumnak nem minősülő, szlömösödött területek Csurgón (Forrás: KSH)

1.14.2 Az épített környezet értékei

1.14.2.1 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Nyilvántartott régészeti lelőhelyek:

- Zrínyi-vár: 571/1-3; 715/6, 716/1, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 741, 742/1-2, 743, 745, 746 hrsz.
- Johanniták rendháza (vár)
- Tsz-gépjavító: 3, 13, 14, hrsz.
- Rétesüzem: 15/1-3, 16, 17 hrsz.
- Szentlélek templom dombja: 280/1, 280/3, 281, 282, 283/2, 458/1 hrsz.
- Omág: 050 hrsz.
- Télapó pihenőhelye: 0418/13-17 hrsz.
- Iskolatanya: 05/1 hrsz. DNY-i része
- Bakterház-Sötéterdő: 017/1-3, 018, 019/3 hrsz. D-i része,
- Kenderföldek: 0385/2 hrsz.
- Sashegy: 0321/2, 0321/14 hrsz.
- Sás alja: 0394/1 hrsz. DK-i része,
- Ady E. u. 4., 766, 767, 768 hrsz.
- Kavicsbánya: 0297 hrsz.

Régészeti érdekű területek:

- Kishomoki puszta: 0716/3-7 hrsz.
- Régi temető: 0331/1-4, 0331/6-14, 0329/1-7, 0329/9-11, 0329/13-16, 0329/19-20 hrsz.
- Puszta (Alsók középkori helye): 0316/2 hrsz.
- Aranyász-part: 05/1, 039/5 hrsz.
- Török temető: 1573, 1576 hrsz.
- Várdomb: 0374/8 hrsz.
- Mária-kút: 20/2 hrsz.
- Basa-kút: 592, 594, 626 hrsz.
- Radovics-domb (Várdomb): 0394/1 hrsz.

1.14.2.2 Védett épített környezet, a helyi egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Csurgó településképét a fásított utcák, gondozott parkok és a kisvárosi jellegű beépítés határozzák meg. A városi sziluett képét a dombvidéki tájon nagyon lerontják a város fölé magasodó mikrohullámú átjátszó tornyok, és a víztornyok.

A településképben jelen vannak a kisvárosi, a kertvárosi és a falusias jellegzetességek is. A kisvárosias hangulatú utcák és terek (Széchenyi tér, Petőfi tér, Csokonai utca, Baksay utca, Kossuth utca belső szakasza) hagyományosan is zárt sorú beépítésűek voltak, de az 1960-as évekig a városban – egy-két középületet kivéve – csaknem minden épület földszintes volt. Ezután megkezdődött a városközpont átépítése, és főként a Csokonai utcában és a Széchenyi téren megjelentek az emeletes épületek is. A modern épületek nem igazán illeszkednek Csurgó hagyományos arculatához.

A kertvárosias jelleg ugyancsak új elem Csurgó településképében. Kertvárosias utcák a 60-as évektől kezdődő parcellázásokat követően jöttek létre a városközponttól keletre és az Iharosi úttól keletre. A

korábban kiosztott telkek mind beépültek, és mára a felnövekedett növényzet is meghatározó e területek hangulatát illetően. E telkek egy része nagyon kicsi, és e területeken viszonylagosan nagy a zsúfoltság.

A falusias jelleg még a belváros közelében is megfigyelhető (Rákóczi utca, Basakúti utca, Béke utca) de főként a peremterületeken (Nagyváthy u., Hunyadi u., Alsók és Sarkad) őrződött meg. Az átépítések miatt mára e területeken is megszűntek az egységes hangulatú utcaképek.

1.14.2.3 Műemlék, műemlék együttes

Csurgó – bár a város viszonylag kevés műemlékkel rendelkezik – rendkívül gazdag a városképet meghatározó építészeti értékekben. Somogy megyében Kaposvár után itt található – darabszámát tekintve – a legtöbb helyi védelemre érdemes objektum. Mindez a város történelmi múltjának eredménye: egyrészt a kiegyezéstől az I. világháborúig tartó felvirágzásnak köszönhető, amikor a város értékes épületeinek túlnyomó része felépült; másrészt annak tudható be, hogy Csurgót a 60-as – 70-es években csak kis mértékben érintette a „szocialista városfejlesztés” minden régít elsöpörni kívánó offenzívája. Ugyanakkor kedvezőtlen folyamat, hogy Csurgón is folyamatosan csökken a régi, karakteres házak száma, melyek részben a városközpont átépülése miatt tűnnek el, mint a Csokonai u. nyugati oldalán, vagy a Széchenyi tér keleti oldalán, ahol jellegtelen modern társasházak és középületek épültek.

Csurgói műemlék épületek listája:

- Szent Lélek Római Katolikus Templom
- Volt Gimnázium, ma Város Múzeum
- Festetics Kapu, Nagyváthy és Sárközy sírkő

1.14.2.4 Helyi védelem

A Csurgó településen található épületek egyedi védelme kiterjedhet

- a.) az épület egészére (H1);
- b.) az épület utcai homlokzatára (H2);
- c.) épület tartozékára illetve kisépítmény (H3).

Ezen épületek listáját a Helyi Építési Szabályzat tartalmazza.

1.14.3 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Csurgó életében egyre jelentősebb változást okoz a belterületi közúti forgalom megnövekedése és az ezzel kapcsolatos problémák megjelenése. A körzetközponti szerep megerősödésével, illetve a környező települések egyéb irányú fejlesztései hatására a közutak leterheltsége egyre nő. A település egy észak-déli tengelyre van felfűzve, melynek gerincét a 6819. számú, Iharosberény-Nagyatád összekötő út adja. A már említett forgalomműködés több kellemetlenséget okoz a városban. Az évszázados szűk utcák nem alkalmasak a jelenlegi forgalom okozta terhelések elviselésére. Lakossági bejelentések is alátámasztják, hogy az utak zsúfoltak a kamionforgalom miatt, a gépjárművek által előidézett zaj és por hatások a lakosság nyugalma és komfortérzetét zavarják.

1.15 KÖZLEKEDÉS

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

A Csurgói járást elkerülik az országos és nemzetközi gyorsforgalmi útvonalak, azonban az M7 autópálya a 6819., majd a 61. sz. másodrendű főúton fél órán belül elérhető.

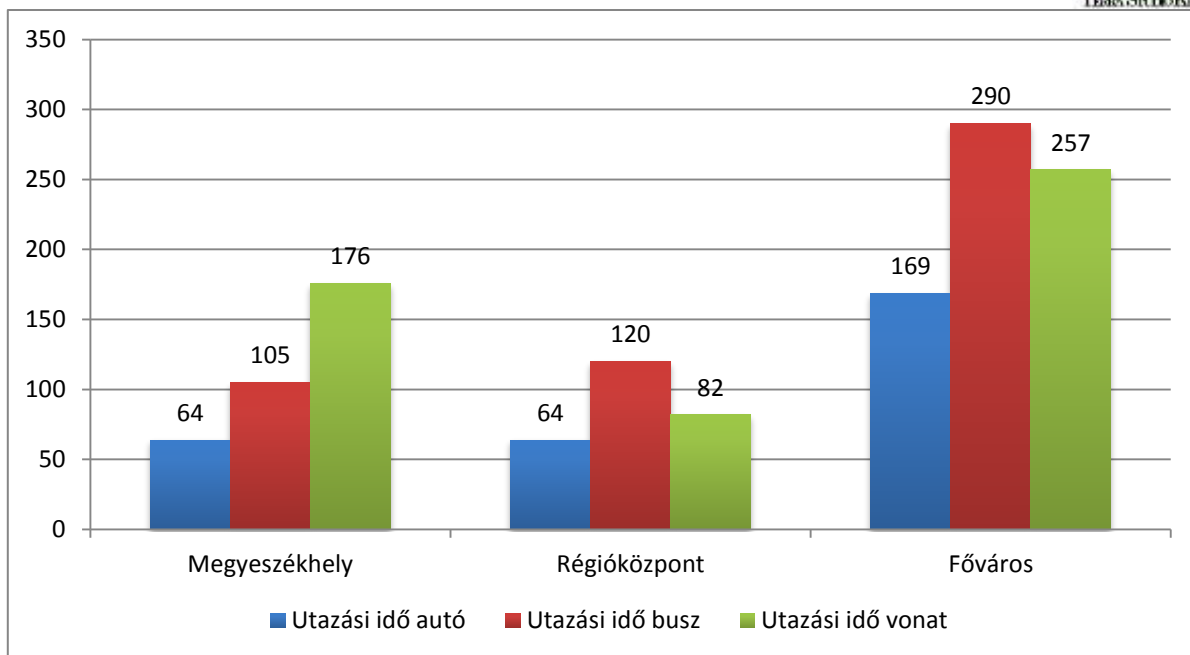
Közúti közlekedés:

Csurgót a 6819. sz. Barcs-lharosberényi összekötő út kapcsolja az ország közúthálózatához. Innen ágazik ki a 6808. sz. Gyékényesi összekötő út, továbbá a térség területét két főközlekedési útvonal érinti. A 68. sz. másodrendű főút észak-déli irányban szeli keresztül, míg a 6. sz. első rendű főút Csurgó városból indul és keleti irányba haladva éri el a régióközpontot, Pécsét.

A város és a térség öt fő irányból közelíthető meg: Budapest-Pécs irányából a 6-os sz., Kaposvár irányából 6623 sz., Balatonszentgyörgy-Nagyatád irányából a 68-as sz., Csurgó irányából 6819. sz. főközlekedési utakról, illetve Horvátország irányából a 6. sz. főúton keresztül. A járásban főként a centrálisan kialakított útvonalhálózat a jellemző. Hiányoznak viszont a községek közötti többirányú átjárhatóságot biztosító utak, melyek hiánya főként az apró falvak – különösen a zsáktelepülések - elszigeteltségét fokozza.

Különböző szintű térségi központok elérhetősége személygépkocsival				
Térségi központok	Útvonal	Távolság (km)	Átlagos utazási idő (perc)	Átlagos utazási sebesség (km/h)
Kaposvár megyeszékhely	Kadarkút felé	74,7	67	66,93
	6819 – 61	73,1	72	60,92
Pécs - régióközpont	6819-6	112	106	63,42
Budapest - főváros	Nagykanizsa - M7	235	135	104,4
Különböző szintű térségi központok elérhetősége távolsági autóbusz járással				
Térségi központok	Távolság (km)	Átlagos utazási idő (perc)	Átlagos utazási sebesség (km/h)	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Kaposvár megyeszékhely	72,4	120	36,2	16-18
Pécs - régióközpont	127,8	188	40,8	13-10
Budapest - főváros	255	280	55,4	11-8
Különböző szintű térségi központok elérhetősége vasúttal				
Térségi központok	Távolság (km)	Átlagos utazási idő (perc)	Átlagos utazási sebesség (km/h)	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Kaposvár megyeszékhely	59	110	32,2	13-14
Pécs - régióközpont	154	198	46,7	19-23
Budapest - főváros	254	257	59,3	13-24

1.15-1. táblázat - Különböző szintű térségi központok elérhetősége



1.15-1. ábra - Térségi központok elérhetőségének összehasonlítása (perc)

A járási települések távolsága a járás székhelyétől közúton átlagosan 19,3 km, melyet személyautóval 21,7, helyközi busszal 37,9 perc alatt lehet leküzdeni. Vasúton 6 település érhető el, melyek átlag 16,3 km-re találhatók Csurgótól. Ezen távolság megtételére a vonat 18,7 perc alatt képes. Ahol elérhető a vasúti összeköttetés, ott az eljutási idő tekintetében reális konkurenciát jelent az autózással szemben.

1.15.2 Közúti közlekedés

A közúthálózat minősége a főközlekedési utakon közepes, a mellékutak, valamint a településeket a főutakkal összekötő bekötőutak minősége rossz, állaguk folyamatosan romlik. A térségi úthálózat több helyen is hiányos. A Csurgón a belterületi úthálózat teljes hossza 56,9 km, ebből mintegy 70 % felület szilárd burkolattal kiépített, aszfaltos és betonozott kiviteli, további 15 % itatott aszfaltmakadám rendszerű és 15 % földút.

A járás összes települése elérhető közúton. Több település zsáktelepülés, tehát egyetlen bejárata van.

Járás települései	Távolság (km)	Átlagos utazási idő (perc)	Átlagos utazási sebesség (km/h)
Berzence	7,4	8	55,5
Csurgónagymarton	4,6	6	46,0
Gyékényes	9,7	9	64,7
Iharos	9,9	8	74,3
Iharosberény	12,5	12	62,5
Inke	20,0	19	63,2
Órtilos	19,1	21	54,6
Pogányszentpéter	16,4	15	61,5
Porrog	7,1	8	53,3
Porrogszentkirály	4,7	4	70,5
Porrogszentpál	9,2	10	55,2
Somogybükkösd	11,8	13	54,5
Somogyicsicsó	9,5	9	63,3
Somogyudvarhely	12,2	14	52,3
Szenta	6,8	8	51,0
Zákány	15,3	15	61,2
Zákányfalu	18,3	20	54,9

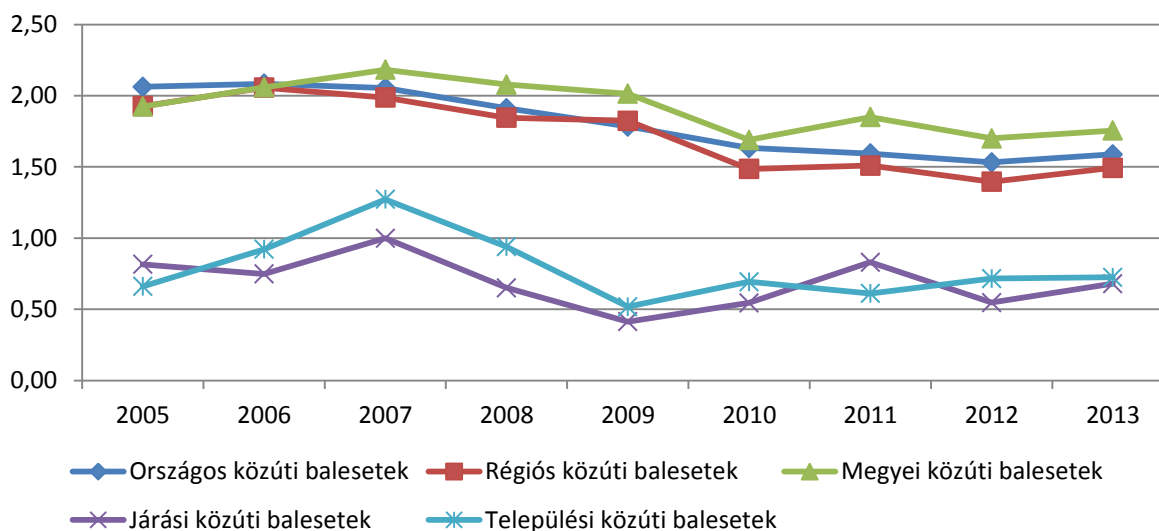
1.15-2. táblázat - Járasközpont elérhetősége a járási településekről személyautóval

Megvalósult fejlesztések

- Csurgó Város Önkormányzata számára út-járdaépítési és felújítási munkák végzése
- 68. számú főút Somogy megyei szakaszainak 11,5 tonnás burkolat megerősítése

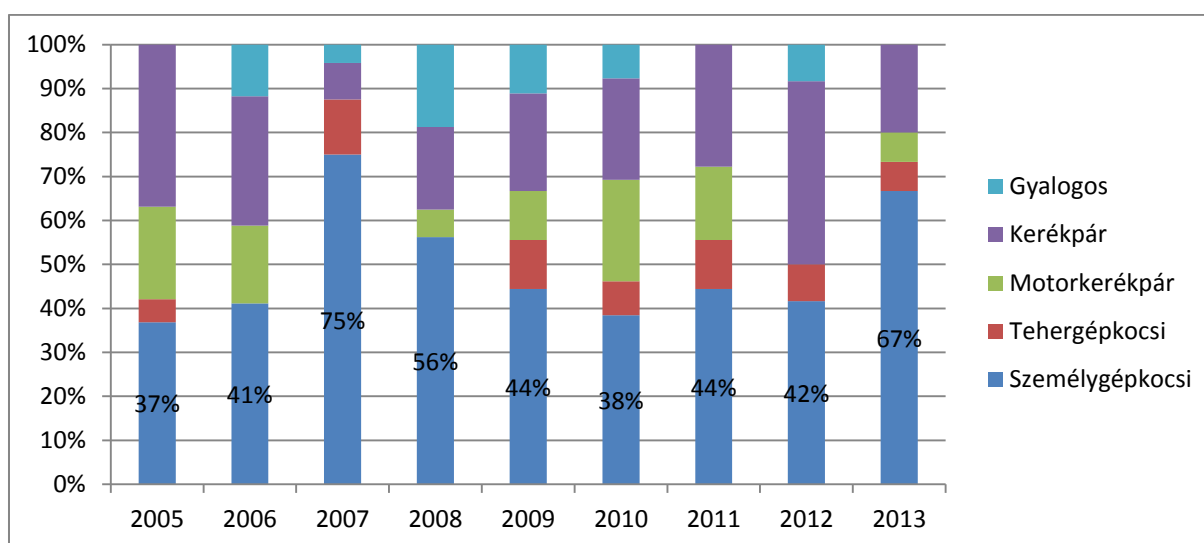
Baleseti mutatók alakulása

A közúti közlekedési balesetek száma az országos átlagot tekintve évről évre csökken. Ezt a tendenciát követi a régiós és a megyei átlag is. A járás és a település esetében az 1000 lakosra vonatkoztatott balesetek száma kimagaslóan jó értéket mutat, az országos átlagnak kevesebb, mint fele. Ez az érték az utóbbi 5 évben stagnáló tendenciát mutat.



1.15-2. ábra - Személyi sérüléssel járó közúti balesetek száma 1000 főre vetítve

A balesetek túlnyomó többségét személygépjárművek okozzák. Természetesen ebben az is közre játszik, hogy ők vesznek részt legnagyobb számban a közlekedésben.

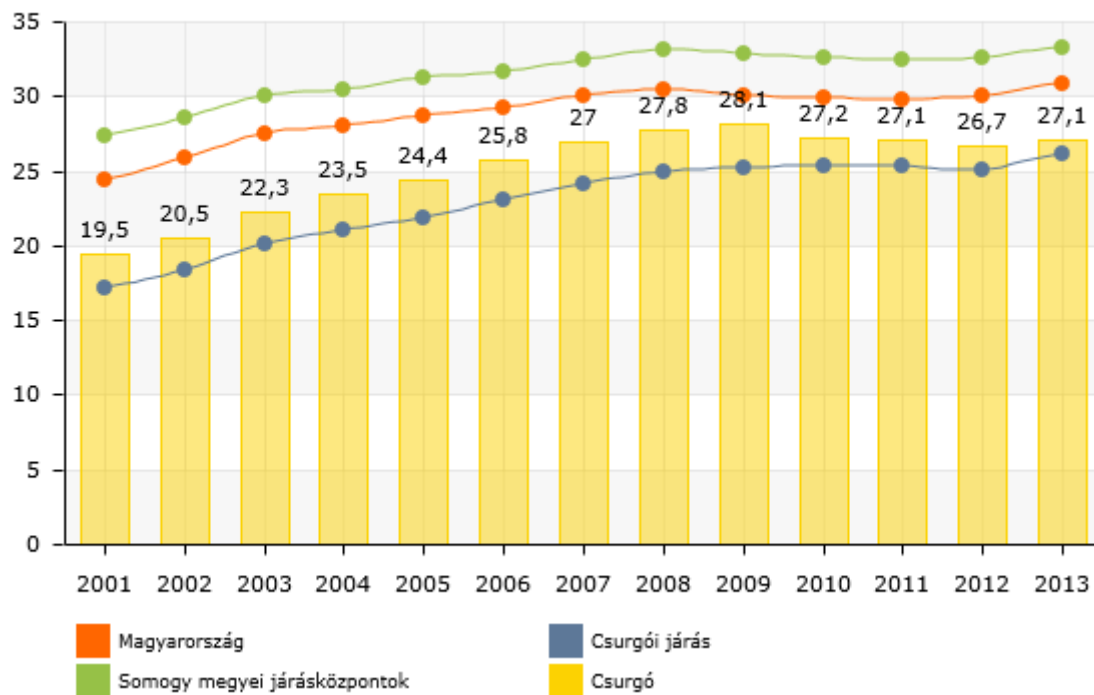


1.15-3. ábra - Személyi sérüléssel járó közúti balesetek aránya okozó szerint

Motorizációs mutatók

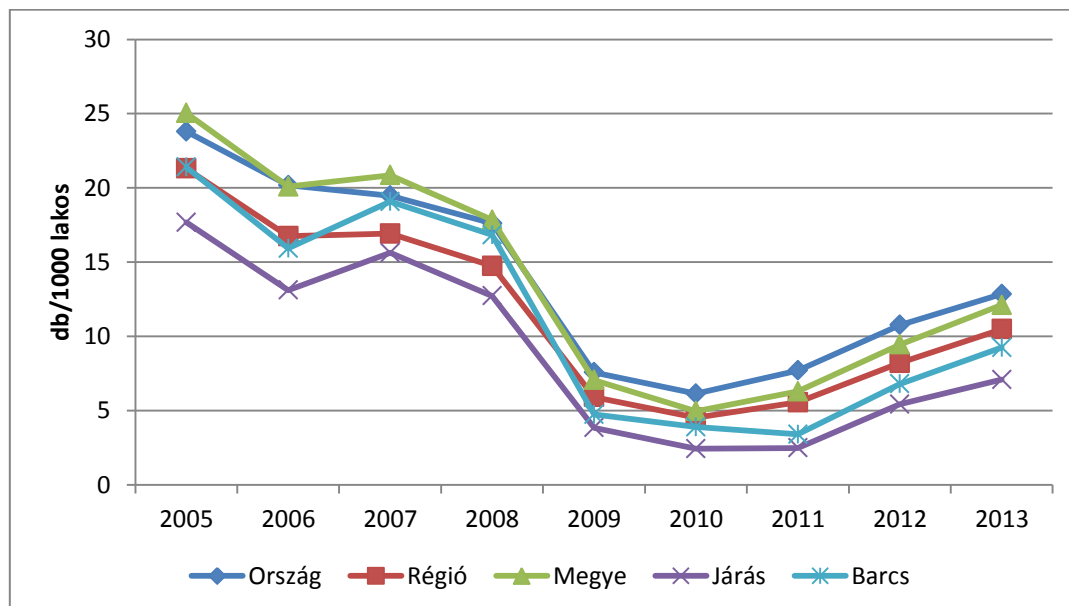
A település motorizációs szintje 275 szgk/1000 lakos, jóval az országos átlag alatt van (Az országos átlag 308). A járásra vonatkoztatva ez az érték még kisebb (244 szgk/1000 fő). Ezek az értékek az elmúlt években nagyjából együtt mozogtak.

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.



1.15-4. ábra - Száz lakosra jutó személygépkocsik száma (db) (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, 2013.)

A forgalomba helyezett járművek arányában a járás mélyen az országos és a régió átlaga alatt teljesít azonban a növekedés 2011 óta itt is megfigyelhető.

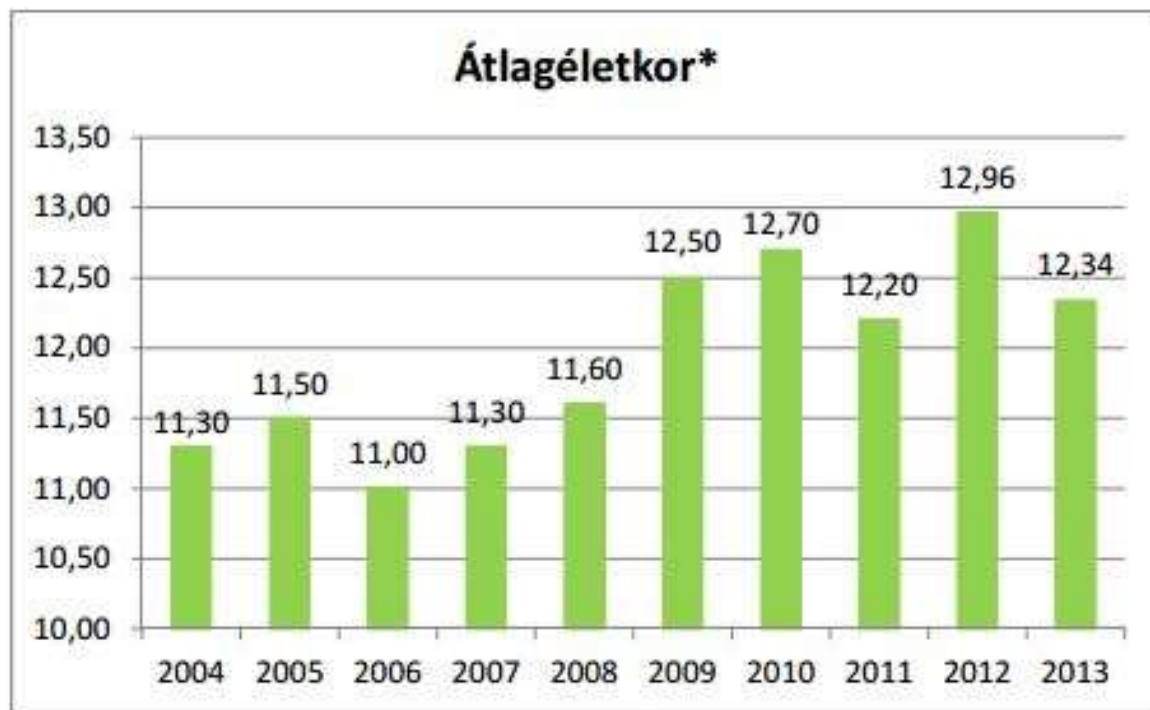


1.15-5. ábra - Évente forgalomba helyezett gépjárművek száma

1.15.3 Községi közlekedés

1.15.3.1 Közúti községi közlekedés

A megyei fő szolgáltató a Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt. A társaság 238 járművel szolgáltatott 2013 végén, melyek átlag életkora 12,34 év volt.



1.15-6. ábra - A Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt. járóparkjának átlagéletkora

Helyközi autóbuszos közlekedés

A községi közlekedési igényeket túlnyomó részt az autóbuszjáratok szolgálják ki. A helyközi autóbuszjáratok üzemeltetője a Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt. (Kapos Volán Zrt. jogutódja). A városi autóbusz a város szívében található, azonban a vasútállomástól távolabb, ami nem ad lehetőséget a jó átszállási kapcsolatra vasúti, illetve autóbuszos közlekedés között.

A Csurgói autóbusz állomásról a járás valamennyi településre indul helyközi, illetve távolsági járat, valamint ugyanennyi helyről érkezik. A távolság függvényében vett utazási idő magyarországi viszonylatban átlagosnak mondható, de az átlagos utazási sebesség, mindössze négy település viszonylatában éri el a 40 km/h-át. Az átlagos napi járatszám jó, a legkisebb települések is napi 5-6 járattal vannak bekapcsolva a térség vérkeringésébe.

Járás települései	Távolság (km)	Átlagos utazási idő (perc)	Átlagos utazási sebesség (km/h)	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Berzence	7,1	10	42,8	23-23
Csurgónagymarton	5,3	10	31,9	3-3
Gyékényes	12,4	19	39,2	7-7
Iharos	10,6	15	42,4	16-18
Iharosberény	13,4	18	44,7	16-18
Inke	21	39	32,3	8-9
Órtilos	23,5	45	31,3	6-4
Pogányszentpéter	17,4	28	37,8	14-13
Porrog	8,1	14	35,2	6-6
Porrogszentkirály	5,8	10	36,3	13-13
Porrogszentpál	10,3	18	34,3	5-6
Somogybükkösd	13,1	25	31,5	5-6
Somogycsicsó	10,2	17	36,0	5-6
Somogyudvarhely	12,8	20	38,4	12-9
Szenta	7,9	10	47,7	5-5
Zákány	16,1	27	35,8	7-7
Zákányfalu	20,2	46	26,4	6-4

1.15-3. táblázat - Járásközpont elérhetősége a járás településeiről helyközi autóbusz járással

A járásközpontból a nagyobb térségi központok elérhetősége autóbusssal kritikán aluli. A megyeszékhely, Kaposvár esetében 2 óra az út, amely valamivel több mind időben, mind pedig km-ben, mint a kötőtpályás közlekedés. A több, mint 150 km-re található régióközpont, Pécs esetében a legjobb esetben is legalább 3 óra perc, de átlagosan jó 188 percnyi utazásra kell számítani. Budapestre 4,5-5 óra alatt lehet felérni.

Helyi autóbuszos közlekedés

Csurgón a leginkább használt közösségi közlekedési eszköz a helyi autóbusz, melynek szolgáltatását a Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt. biztosítja. A helyi feladatokat 4 db autóbusz látja el, melyek átlagéletkora 13 év, közülük 1 alacsonypadlós. Az akadálymentesített buszmegállók száma 3 db. A helyi autóbusz közlekedés létszáma jelentősen (felére) csökkent az elmúlt 7 esztendőben.

1.15.3.2 Kötőtpályás közösségi közlekedés

A járás közlekedési infrastrukturális ellátottsága ellentmondásos. A kötőtpályás közlekedést egy működő vasútvonal jelenti. A meglévő vasútvonal a MÁV 41-es számú, egyvágányú, teljes hosszában villamosított vasútvonala (Gyékényes-Dombóvár), amely a járásban 4 települést érint. A vonalon napjainkban komoly teherszállítás folyik. Dombóvár-Kaposvár és Kaposvár-Gyékényes között ütemes menetrendben, két óránként közlekedik személyvonat, illetve a vonal teljes hosszán közlekedik a

Somogy InterCity (Budapest-Keleti és Gyékényes között, Budapest-Dombóvár között a Tubes IC-vel egyesítve), valamint naponta közlekedik a Rippl-Rónai InterCity Budapest-Keleti és Zágráb között. A pálya állapota nagyon leromlott, főleg Dombóvár és Kaposvár között. alacsony teherbírású, lassú, a vasúti pályák és a településeken található állomások épülete felújításra, korszerűsítésre szorulnak. A szakaszon hossza 100 km. A vonal a Kiegyezést követően 1872 óta üzemel.

A járásban található másik vasútvonal, MÁV 60-as számú (Pécs-Nagykanizsa), egyvágányú, nagyobb részt (Gyékényes-Pécs) nem villamosított vasútvonala, amely Gyékény (Pécs-Nagykanizsa). A járásban Gyékényes alközponttal köti össze Őrtilost Somogyudvarhellyel. A településeken található állomások épülete felújításra, korszerűsítésre szorulnak. A szakaszon a megengedett maximális sebesség 80 km/h. A vonal 1868 óta üzemel.

A különböző szintű térségi központok közül csak a megyeszékhely, Kaposvár érhető el átszállás nélkül. Átlagosan 110 perc alatt teszi meg a vonat az 59 km-es utat, míg az Intercity járatok menetideje 100 perc. (Meg kell említeni, hogy a szomszédos Zala megyében található Nagykanizsa Megyei Jogú Várostól a vasúti távolság 40 km, amelyet átlagosan 50 perc alatt tesz meg a vonat.) ami a vasútvonal korszerűtlen és elavult állapotát tekintve nem rossz. Ezzel szemben a régióközpont, Pécs viszonylatában nem tud versenyképes alternatívát nyújtani, ahova 1 átszállással (Gyékényes) lehet eljutni több mint 3 óra alatt. Budapest szintén legalább egy átszállással, közel 5 óra alatt érhető el. (ld. korábbi táblázat)

A járásban a vasúti közlekedés Csurgó városon kívül 7 települést érint. Ezek járásközpontból történő elérhetőségét az alábbi táblázatban foglaltuk össze. Összességében elmondható, hogy bár a vasúti infrastruktúra állapota borzalmas, a távolság függvényében vett utazási idők átlagon felüliek és a napi átlagos járatszám is megfelelő.

Járás települései	Távolság (km)	Átlagos utazási idő (perc)	Átlagos utazási sebesség (km/h)	Átlagos napi járatszám (oda-vissza)
Gyékényes	11	10	68,75	14-13
Szenta	20	20	60,0	11-12
Zákány	12	38	18,9	9-9
Őrtilos	19	44	26,0	9-9
Berzence	28	80	21,0	7-7
Porrogszentkirály	6	5	72,3	7-8
Somogyudvarhely	33	76	26,2	7-7

1.15-4. táblázat - A járás településeinek elérhetősége vasúttal

1.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Csurgón már az 1930-as években is kedvelt volt a kerékpár és azóta is tömegesen használják a városban.

A városban önálló gyalogút-hálózat, sétálóutcák, gyalogos városközpont nincs kialakítva, a gyalogos közlekedés az utcák menti járdákon bonyolódik le.

1.15.5 Parkolás

A parkolás a város közterületein mindenhol ingyenes. A településen korábban nem volt megfelelő számú parkolóhely, azonban a városrehabilitációs projektet követően már minden közösségi, gazdasági és szolgáltató funkció esetében rendelkezésre áll a megfelelő számú parkoló.

1.16 KÖZMŰVEK ÁLLAPOTA ÉS ENERGIAHATÉKONYSÁG

1.16.1 Víziközművek

1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó, ipari, tűzoltó, öntözővíz és termálvíz hasznosítás)

A település ivóvízellátását a Délzalai Víz- és Csatornamű ZRt. végzi, amely a vizet felszín alatti ivóvízbázisból termeli ki. A helyi vízműtelep négy kúttal üzemel: kettő a József Attila utcában, kettő a Rákóczi úton van lefúrva. Mélységük 401, 214, 330, és 250 méter. A vízműutakhoz csak vastalanító berendezést kapcsoltak a telepeken. A település vezetéken összeköttetésben áll a szentai vízművel is, biztonsági okokból. Az ivóvízhálózatra csatlakozott háztartások száma 1550 darab. A rákötöttség közel 100%, maximum tíz háztartásban nincs vezetékes ivóvíz. Ez a megyei átlag (95,9) feletti arány.

A vízminőség javítása érdekében a járás bevonásával az Országos ivóvízminőség javító program keretében a KEOP 1.3.0/09 pályázati forrás bevonásával jelentős fejlesztés valósul meg.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés, csapadékvíz-elvezetés; felszíni vízrendezés

A Csurgón keletkező szennyvíz kb. 75%-a kommunális, kb. 25%-a ipari. A tisztítás teljes mértékben biológiai, mély levegőztető rendszerrel megoldott. A szennyvíztelep kapacitása 1800 m³/d. 2007. évben 289 328 m³ volt a keletkező szennyvíz mennyisége, amely naponta átlagosan 792,68 m³-t jelent. A kiépített szennyvíz-csatorna hálózat hossza a településen 10.258,2 fm.

A város különböző, elöntésekkel veszélyeztetett vízgyűjtő területein (Móricz Zsigmond utca, Kert utca és a Zrínyi utca környékén) csapadékvíz elvezető árok levezető képességének növelése valósult meg, két részvízgyűjtő a Sárgáti árokra, egy pedig a Máriás-patakra csatlakozik, megoldva ezzel a csapadékvíz elöntésekkel veszélyeztetett kül- és belterületi részeinek vízrendezését.

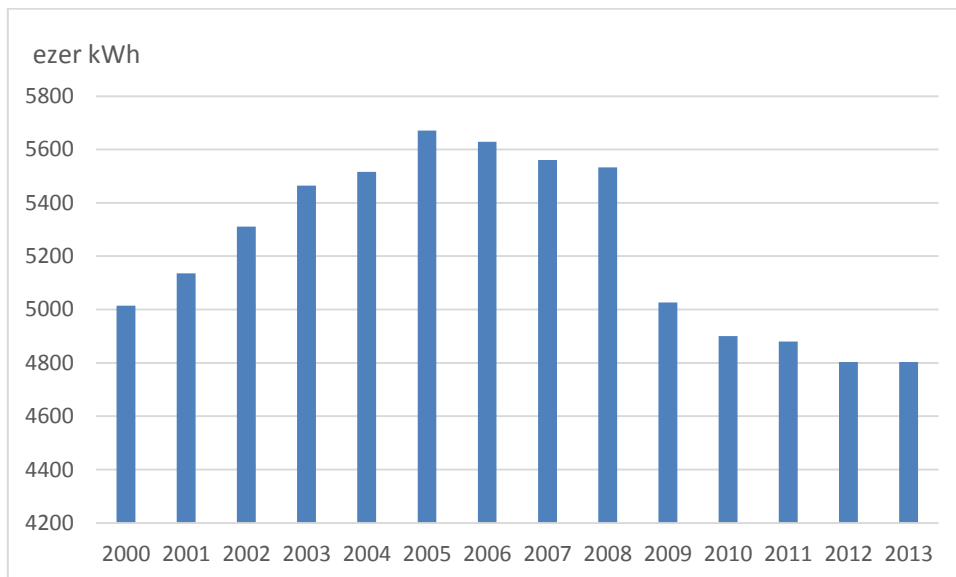
1.16.2 Energia

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia és a földgáz áll rendelkezésre. A nem vezetékes energiahordozók használata bár folyamatosan csökken, mégis – ma is és várhatóan a jövőben is – szerepet fog betölteni a település energiaellátásában.

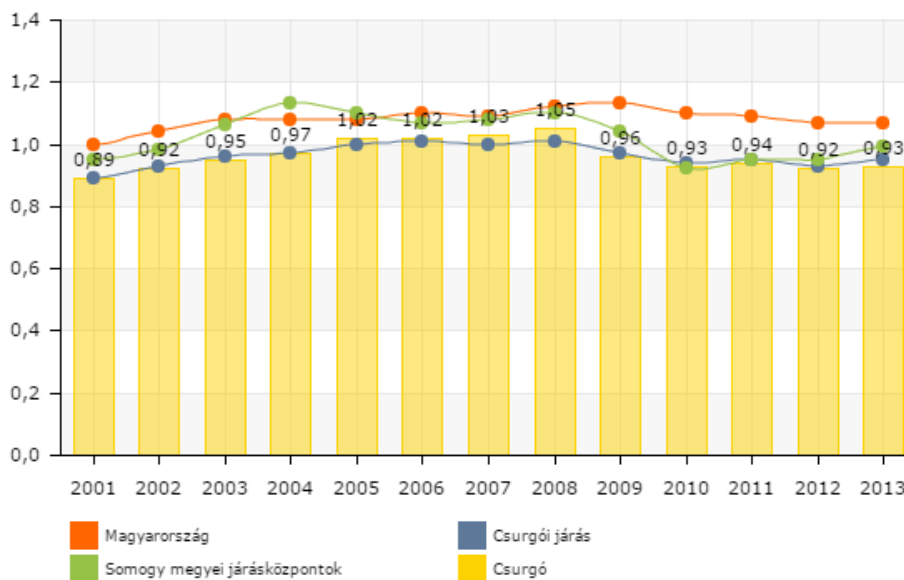
A településen a megújuló energiahordozók alkalmazása az utóbbi években egyre jelentősebb, de ez energiagazdálkodási szempontból még nem érzékelhető. A megvalósított beruházások többnyire magán, vagy vállalkozói, önkormányzati kezdeményezéssel valósult meg, egyedi megoldásként, a saját fogyasztás javítására.

Az utóbbi években jelentősen visszaesett a villamosenergia fogyasztás a településen, különösen a háztartások esetében, s az egy lakosra jutó felhasználás elmarad mind az országos, mind a megyei átlagtól. A 2000-es évek közepétől kb. 50-nel csökkent a villamosenergia-fogyasztók száma. 2013-ban ugyanakkor a villamosenergia felhasználás, elsősorban a vállalkozásoknak köszönhetően újra növekedett, s meghaladta a válság előtti szintet.



1.16-1. ábra: A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh) Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

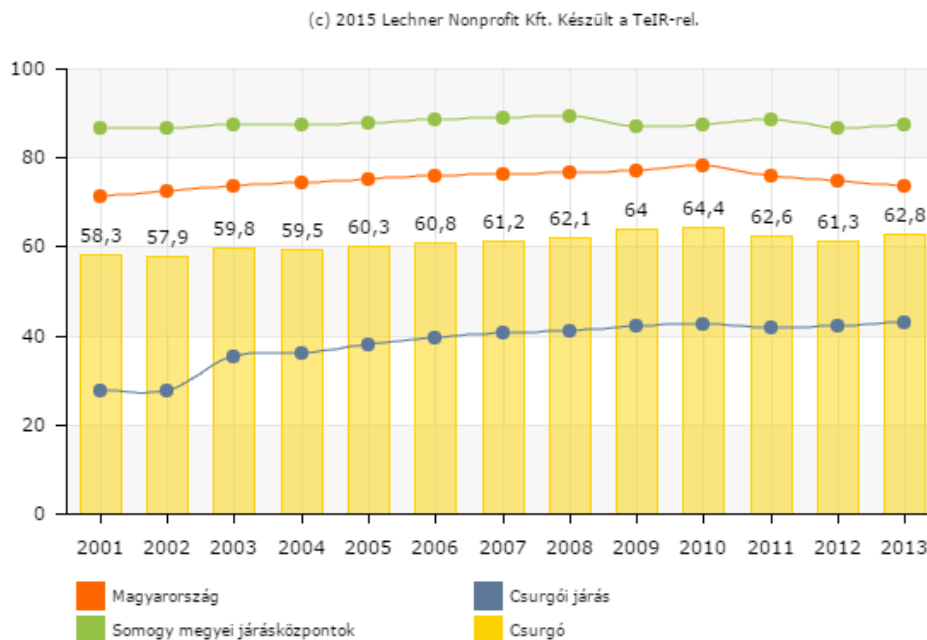
(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.



1.16-2. ábra: Egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh) Forrás: TEIR

A gázellátás tekintetében Csurgó ellátottsága szintén kisebb mint az országos, vagy a megyei átlag, s kevesebb, mint a lakások kétharmada van rácsatlakozva a gázvezetékre, sőt az utóbbi években a negatív tendencia a jellemző. Egyre kevesebb gázt használnak Csurgón, a tíz évvel ezelőtti

mennyiségnek mindössze kétharmadát fogyasztják, mely egy részről, a takarékoskodás miatt öröndetes, másrésztől azonban jelzi a szociális és gazdasági nehézségeket.



1.16-3. ábra: Száz lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma (fő) Forrás: TEIR

A gázellátó rendszer elavult, előregedett elzáró, szakaszoló szerelvényeinek ütemezett cseréjét az E-ON Zrt. folyamatosan végzi, s a közelmúltban befejeződött az acél vezetékhálózat korrózióvédelmi beruházása is.

A város előtt nagy kihívások állnak mind a közintézmények, de különösen a lakásállomány energetikai állapotának javítására. Jelentős eredményeket hozhat a közvilágítás átállása a korszerű LED technológia használatára, s intelligens megoldások alkalmazására. A fűtési rendszerek korszerűsítése szintén javíthatja az energiahatékonyságot

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazásának lehetőségei

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem újszerű, csak időközben háttérbe szorult. Újra előtérbe kerülését a hagyományos energiahordozók fogyó készlete és hasznosításának környezetszennyező hatása indította el és az a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók különösebb ráfordítási igény nélkül rendelkezésre állnak, használatuk nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést. Ezekkel az adottságokkal a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálják. A hazánkban is, s benne Csurgón is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia, a biomassza-biogáz és a geotermikus energia. Ezek előfordulása az ország területén nem egyenletes és általános, befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés, a topográfiai és a légköri viszonyok, valamint a felszín alatti geológiai adottságok.

Szélenergia

A topográfiai és légköri, meteorológiai viszonyok alapján kialakuló szélenergiát a szélkerék alkalmazásával közvetlen mechanikai erőátvitelre lehetett hasznosítani. Az ősi hasznosítású elvek alapján kialakított szélkerékből fejlesztett szélturbinával, amivel, mint szélerőművel közvetlen

villamosenergia termelhető. Mivel a szélenergia előfordulási mértékét a topográfiai és légköri viszonyok befolyásolják, eltérő az ország területén a szélenergia hasznosíthatóság mértéke. A meteorológiai adatok és mérések alapján rögzítették a hasznosítás lehetőségének területi vetületét. Csurgó és térsége nem fekszik a szélenergiát nagyon kedvezően (3,5-4 m/s, vagy a feletti átlagos szélsősebességű) hasznosítható területen, itt 2 m/s alatti az átlagos szélsősebesség, tehát a szélenergia-hasznosítás nem rendelkezik nagy potenciállal.

Napenergia

A meteorológiai és topográfiai viszonyok alapján rendelkezésre álló napenergia, mint megújuló energiaforrás, a napkollektorok segítségével termikus célú energiaellátásra, elsődlegesen használati melegvíz termelésre, kisebb mértékben fűtésre alkalmas. A továbbfejlesztéssel kialakított napelemek közvetlen villamosenergia előállítására alkalmasak. A hasznosítható napenergia mértékét befolyásolják a földrajzi és meteorológiai adottságok, így ezek változóak az ország területén. A meteorológiai adatok és mérések alapján, a szélenergia hasznosítási lehetőségéhez hasonlóan a napenergia hasznosítás lehetőségének területi vetülete is rögzíthető.

Csurgó területén az országos átlag alatt, 1900-nál kevesebb a maximálisan hasznosítható éves napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni, különös tekintettel arra, hogy a település kiterheltsége, látogatottsága időjárás függvényében változó. A maximum terhelés egybeesik a hasznosítható napenergia időszakával. A vizsgálatok szerint a napenergia egyedi hasznosítására helyi jelentőséggel, intézményi szinten és házi hasznosítással is vannak példák, alkalmazásuk egyre növekszik.

Biomassza-biogáz

A növényi termékből, növényi, állati hulladékokból, melléktermékekből, erdőgazdasági hulladékokból, energiaültetvényekből előállítható energiahordozó a biomassza, amely közvetlen elégetésével fűtési és használati melegvíz termelési energiaigények elégíthetők ki, biogázzá alakítva hő- és villamosenergia termelésre egyaránt alkalmas, bioetanollá alakítva üzemanyagként hasznosítható.

Biomassza-biogáz előállítására az ország területén mindenhol, így Csurgó területén is van lehetőség. Az elégetése során keletkező CO₂ miatt, ma már nem tekintik annyira környezetbarátnak, mert bár az elégetése előtti oxigén termelése és az elégetése során keletkező CO₂ közel egyensúlyban van, csak amíg az oxigén termelése a beépített környezettől távolabbra esik, a környezet terhelő kibocsátás az beépített területen jelentkezik.

Geotermikus energia

A föld belső hőjéből hasznosítható a geotermikus energia. Geológiai adottságok befolyásolják előfordulásának mértékét. Hasznosítására részben a termálvíz kitermelésével, részben a földfő hőszivattyúval történő alkalmazásával nyílik lehetőség. A földhőből hőszivattyúval kitermelt hőenergia közvetlenül fűtésre, használati melegvíz előállítására hasznosítható, geoerőmű segítségével villamosenergia termelésre is alkalmas.

A szomszédos horvátországi Kapronca városával közös projektet hajtott végre Csurgó, amelynek célja a két település környékén lévő geotermikus energia felkutatása volt. Ezek a beruházások a jelenlegi

Terra Studió Kft.

1034 Budapest, Szomolnok u. 14.



piaci áraknál jelentősen olcsóbb, és a mindenkori gázáraktól független energiaforrást jelentenek a távfűtés, illetve a magas hőigényű ipari és mezőgazdasági tevékenységek számára.

Csurgó Város Önkormányzata régóta törekszik arra, hogy saját gyógy- és termálfürdő legyen a településen. 2002-ben fúrták meg a b-17 kataszteri számú termál kutat, melyből a mérések alapján akár közel 70 fokos termálvíz is nyerhető. A kút adottságának köszönhetően felmerült a termálvíz energetikai hasznosításának lehetősége is. A termálkút a 917 helyrajzi számú, önkormányzati tulajdonú ingatlanon van. A vizsgált kút a település belterületén helyezkedik el. A város földtani felépítését a szénhidrogén kutató fúrások adataiból mérjük, a fúrások zöme a miocén rétegekben befejeződött. A vastag miocén és a vastag alsó- pannónia üledék után a felső- pannónia üledék fekszik. Ennek az üledéknek a homokos szintjei biztosítják a hévíz és ivóvíz igényt. A kitermelt víz vastartalma általában magas, keménységük közepes.

Csurgón jelenleg nincs olyan fürdő, amely az energetikailag használt, lehűlt termálvíz további hasznosítását lehetővé tenné. Ebből következően is szükséges megépíteni olyan fürdőmedencéket, amelyek az az energetikai hasznosításból származó termálvizet fogadni tudják. A vízvizsgálat eredménye szerint a vízminőség nem esett kifogás alá. Az összes oldott ásványi anyag tartalom meghaladta az 1000mg/l-t. a víz nátrium-hidrogénkarbonátos jellegű, termális víz (55,5 Celsius fok). Talpmélység: 1252m. A kút környezetében szennyező tevékenységet nem folytatnak. A víz gyógyhatását igazoló orvosi vizsgálatokat kettős vakpróbával és három hónapos után követéses módszerrel végezték el Dr. Csermely Miklós reumatológiai, fizioterápiás és ortopéd szakorvos vezetésével.

1.16.3 Elektronikus hírközlés

Az internet szolgáltatását a Z-Net Mikronet Kft. végzi a településen, míg a kábeltelevízió szolgáltatást a Gelka – Hirtech Kft. biztosítja, emellett megjelent a T-HOME és az Invitel is.

A mobil telefonon elérhető internet szolgáltatás sávszélessége, gyorsasága - használhatósága is jelentősen javult, e beruházás megvalósulásával. A 3 nagy mobilszolgáltató honlapja alapján csak a Vodafone esetében nem épült ki a 4G hálózat.

A településen a vezetékes telefonhálózat kiépítettsége a belterületen teljes.

1.17 TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELEM

1.17.1 Talaj

A Csurgói Járás Magyarország dél-nyugati részén, Belső-Somogy tájegységben, a Közép-Dráva Völgyben, a Kelet-Zalai dombság és a Nyugat - Belső Somogy dombságának találkozásánál található. Somogy megyében az egyik legkisebb térségnek számít. A dél-dunántúli régió dél-nyugati oldalán helyezkedik el, a Dráva délről határolja.

A terület talaj- és altalaj típusainak kialakulásában meghatározó öntéstalajoknak két fő típusa van, a rendszeres hordalék-borítású részeken nyers öntéstalajok alakultak ki, míg az elöntéstől régóta mentesülő területeken humuszos öntéstalaj található. Helyenként kétrétegű öntéstalajok is előfordulnak. A nyers öntéstalajok döntő része mára az ármentesítés és az azt követő földművelés hatására öntés réti talajjá alakult.

A talajok vízgazdálkodása az aránylag sok és kedvező csapadékeloszlás miatt is viszonylag jónak mondható, kivéve a kisebb területen előforduló homoktalajokat és az elenyésző arányban előforduló váztalajokat. Döntően jó vagy közepes víznyelésű és vízvezető képességű, nagy vagy közepes vízraktározó képességű talajokat találunk.

A talaj termőrétegének vastagsága a terület nagy részén meghaladja az 1 métert, kivéve a váztalajokon és az erodált részeken.

A lösz területeken jó minőségű talajok alakultak ki, azonban a homokos és vizenyős rét területek gyenge termőképességűek. Csurgó közigazgatási területén a szántóföldek átlagos aranykorona értéke megyei viszonylatban magas, 22-27 AK, azonban a fent említett eltérő adottságú területek miatt a földminőség terén nagyok a szélsőségek. A patak völgyeket jellemzően egy-kétszáz méter széles öntéstalajú, vizenyős rétek illetve galériaerdők kísérik. A várostól északnyugatra magasodó dombokon kistelkes szőlőkultúrák alakultak ki. Csurgó jelentős szőlőhegyi területtel rendelkezik, ahol az elmúlt évtizedekben több lakóház és üdülőépület is megjelent.

1.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek

A felszíni vizek minőségét a területen elhelyezkedő települések infrastruktúrája, ezen belül a közüzemi vízellátás és csatornázás színvonala, illetve a településeken működő ipar és mezőgazdaság befolyásolja. Mivel a Járásban a mezőgazdaság szerepe jelentős, a vizek minőségére hatással van a művelés alatt álló területekről bejutó diffúz szennyezés. A kommunális eredetű szennyeződések miatt a talajvíz a legtöbb helyen emberi fogyasztásra alkalmatlan.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

Általában elmondható, hogy az elmúlt évtizedekben kialakult viszonylagos elzárttság és a nehézipari fejlesztések elmaradása miatt a környezet szennyezettsége alacsony.

A légszennyezés szempontjából szerencsés, hogy a légszennyező ipari üzemek száma kevés. A település átszellőzőtsége megfelelőnek mondható. A közlekedésből adódó levegőszennyezés mértéke nem kiemelkedő, de már jelentős. Jelentős légszennyező telephelynek minősül a CS-FA Kft. külterületi fafeldolgozó üzeme, valamint a METALLUX ZRt. belterületi galvanizáló üzeme.

A kommunális légszennyezés mértéke a földgázhálózat további bővítésével folyamatosan tovább csökken.

1.17.4 Zaj, és rezgésterhelés

A 8/2002. (III. 22.) KöM-EüM rendelet melyet felváltott a 27/2008. (XII. 3.) KvVMEüM együttes rendelet alapján a közlekedésből származó megengedett A-hangnyomásszint (emberi fül érzékenységeinek megfelelő) a gyűjtő utak mentén elhelyezkedő beépítésre szánt területeken 65/55 dB a település egyéb beépítésre szánt területein 55/45 dB, a beépítésre nem szánt területeken – a közlekedési területek kivételével – 50/40 dB.

A Csurgót átszelő közúti közlekedésből származó zaj már ma is meghaladja a határértéket. A zajvédelmi szempontból védett területek környékén további lehetőségek még a sebességkorlátozás, illetve a "suttogó" aszfaltburkolat. A település határán áthaladó vasúti forgalom a környező lakóterületeken zajterhelést okoz. Itt elsősorban a közvetlen zajvédelmi megoldások lehetnek hatékonyak, mint a zajvédelmi fal. Az ipari jellegű zajemisszió a belterületi ipari létesítmények termelési tevékenységéből adódik.

1.17.5 Sugárzás védelem

A légkörben található sugárzó anyagok terjedésének mérésére épült ki hazánkban az országos sugárzásfigyelő rendszer, melynek legfontosabb eleme a több mint 130 mérőállomásból álló hálózat. Ezek a műszerek folyamatosan mérik a szabadtéri sugárzás, az óránkénti dózis, azaz a dózisteljesítmény értékét. A dózisteljesítmény mértékegysége a nanosievert/óra (nSv/h). A természetes háttérsugárzás mértéke Magyarországon 50-180 nSv/óra körül ingadozik. A mérőállomásokról beérkező jeleket folyamatosan figyelik. A figyelmeztető szint 250 nSv/óra. Ez a szint a valós veszélyt jelentő szint töredéke, nem jelenti azt, hogy az állomás közelében lévő emberek veszélyben lennének, csak a szakembereket figyelmezteti a kivizsgálás megkezdésére. A sugárzásterhelés Csurgó esetében reális veszélyforrást nem jelent jelenlegi ismeretink szerint.

1.17.6 Hulladékkezelés

A településen a szilárd hulladék gyűjtése és elszállítása szervezett formában történik, melyet a Nagykanizsán található Netta-Pannónia Kft. végez. A Mecsek –Dráva Önkormányzati Társulás, melynek társult tagja Csurgó is, a „KEOP 1.1.1/2F Települési szilárdhulladék-gazdálkodási rendszerének fejlesztése” című pályázaton támogatásban részesült, melynek keretében a város 200 db komposztáló edényt kapott. A készítmény egy átlagos családi háznál keletkező komposztálható zöldhulladék éves gyűjtésére szolgál. A Mecsek-Dráva Hulladékgazdálkodási projekt célja: a hulladékok előírt arányú anyagában való hasznosítása, a vegyesen gyűjtött hulladékokból előkezelés után az energetikailag hasznosítható frakció leválasztása, a bomló szerves hulladékok stabilizálása irányított eljárással, a lerakásra kerülő hulladék minimalizálása, valamint a hulladék-megelőzés elősegítése a házi komposztálás feltételeinek megteremtésével és a lakossági szemléletformálás eszközeivel. A lakossági veszélyes hulladék (akkumulátor, növényvédő, és rovarölő szerek, vegyszermaradványok, gyógyszerek, szárazelemek, fáradt olaj, elhasznált étolaj, olajsűrűk, lakk és festékmaradványok, festékes dobozok, ragasztóanyagok, fénycsövek, égők, stb.), elektronikai hulladék és autógumi gyűjtési akció évente történik mobil gyűjtőkocsi segítségével.

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

A fényszennyezettség mérésére vonatkozó Csurgó esetében adatsorok nem állnak rendelkezésre. Illegális hulladéklerakó jelenleg két helyen található a város közigazgatási területén: a József Attila utcában, valamint a Csurgó 2004 hrsz.-ú ingatlanon lévő régi téglagyári gödörben. A régi téglagyári

gödörben történő illegális hulladéklerakást az Önkormányzat kerítés felállításával akadályozza meg. Érdemi előrelépés lakossági szemléletformálás esetén várható.

1.17.8 Árvízvédelem

A települést fekvéséből adódóan jelentős árvíz nem veszélyezteti, egyedül a Máriás patak mentén szokott jelentkezni. Mértéke nem nagy, néhány kertet szokott elönteni.

1.18 KATASZTRÓFAVÉDELEM

1.18.1 Építésföldtani korlátok

Bányászati szakmai, illetve hatósági megítélés szerint Csurgó területén "földtani veszélyforrás" nincs. Egyéb földtani veszélyforrásról sincs információ, a földrengés veszélyeztetettségi fokozat közepesnél jobb, a szeizmikus zónatérképen a 3-asban fekszik (az 5-ös skálán).

1.18.2 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

Csurgó elfogadott vészhelyzetelhárítási tervvel nem rendelkezik, azonban a település esetében belvíz, rendkívüli időjárási események, veszélyes anyagok szállításából eredő kockázatok, és ipari vonatkozású tűz jelenthet katasztrófavédelmi tényezőt, azonban ezek előfordulása se jellemző a településre.

1.19 ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

Csurgón nincs ásványi anyag lelőhely, legközelebb a gyékényesi Dráva Kavics és Beton Kft. tulajdonában lévő kavicsbánya működik.

1.20 VÁROSI KLÍMA

Korunk egyik legjelentősebb globális kihívása a klímaváltozás, amely minden ember életminőségére hatással van. Az éghajlatváltozás okai és következményei legnagyobb arányban a települési területeken koncentrálódnak. A településeknek a klímaváltozás emberi életminőségre gyakorolt kedvezőtlen, káros és veszélyes hatásainak mérséklésére fel kell készülniük, azokra hatékony válaszleépéseket kell tenniük.

A káros hatások mérséklése (mitigáció) és a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás (adaptáció) érdekében javasolt intézkedések az alábbi, egymással szoros kapcsolatban lévő területek köré csoportosíthatók ²:

- klímabarát településszerkezet, területhasználat
- zöldfelületi rendszer
- klímatudatos építészeti megoldások
- klímabarát közlekedés
- energiagazdálkodás
- fenntartható vízgazdálkodás és települési kommunális infrastruktúra.

² Forrás: Belügyminisztérium – VÁTI Nonprofit Kft. (2011.), Klímabarát városok – Kézikönyv az európai városok klímaváltozással kapcsolatos feladatairól és lehetőségeiről, Belügyminisztérium – VÁTI, Budapest

A **településszerkezet és területhasználat** akkor mondható klímabarátnak, ha hozzájárul a kibocsátások csökkenéséhez, valamint mérsékelni képes a kedvezőtlen hatásokat, és segíti az adaptációt is. A klímabarát településszerkezet, területhasználat kialakításának módja a klímabarát elvek adaptálása a településrendezési eszközökbe, melyek az alábbiak:

- az utazási szükségletek mérséklése, közlekedési összekapcsoltság optimalizálása,
- közösségi közlekedés preferálása és hálózatainak területi optimalizálása,
- a légszennyezést okozó termelő tevékenységek távoltartása, illetve térbeli optimalizálása,
- a nagyobb fokú felmelegedést eredményező területhasználati formák arányának mérséklése,
- takarékos területhasználat, a városi funkciók, beépítés (környező rurális települések, természetközeli, illetve mezőgazdasági területek urbanizálódásának) területi terjeszkedésének mérséklése, megállítása illetve optimalizálása,
- többközpontúság erősítése,
- kompaktság, tagolás,
- átszellőzés biztosítása,
- magas biológiai aktivitásérték és kiterjedt zöldfelületi rendszer

A **zöldfelületi rendszer** főként az adaptációt segíti, de hozzájárul a mitigációhoz is. A zöldfelületek a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást az alábbiak szerint segítik elő:

- hűtési hatás, hideg levegő keletkezési helyeket jelentenek a városszövetben,
- hősziget-hatás csökkentése a párologtatásnak és árnyékolásnak köszönhetően,
- felüdülést biztosít a lakosok számára a meleg nyári napokon,
- átszellőztető hatás,
- csapadékvíz elszívargásának elősegítése,
- hozzájárul az árvízvédelemhez,
- rekreációs, sportolási lehetőség, közösségi élet színtere.

A települési zöldfelület a káros hatások csökkentéséhez az alábbiak szerint járul hozzá:

- a növényzet levegőtisztító hatása csökkenti az üvegházhatású gázok koncentrációját a levegőben: szén-dioxid, szálló por megkötése, oxigén-kibocsátás,
- hűtési hatása által csökken a környező területek hűtési energiaigénye – „természetes légkondicionálás”,
- szemléletformáló hatás (környezetbarát közlekedési módok iránti igény növelése).

A felsorolt pozitív hatások kellőképpen csak megfelelő nagyságú és egészséges zöldfelületek esetén jelentkeznek.

A városi klíma alakulása szempontjából is kedvezőtlen, hogy egyes zöldfelületi elemek nem alkotnak összefüggő rendszert, ezáltal kevésbé tudják a város zöldfelületei a levegőáramlást és az egyes városrészek átszellőzését segíteni. A közparkhiányos városrészekben a közterületi zöldfelületek részarányának növelése a burkolt felületek helyett, továbbá a homlokzati zöldfelületek és tetőtertek kialakítása elősegítené kedvezőbb városi mikroklíma kialakulását.

A **klímatudatos építészeti megoldások** alkalmazása keretében a helyi építészeti szabályozás és építészeti kultúra fejlesztése során a következőkre érdemes kiemelt hangsúlyt fektetni:

- energiatudatos építészet népszerűsítése (alacsony CO₂ kibocsátású épületek, passzívházak),
- háztartások energiafogyasztásának csökkentése, megújuló energiaforrások felhasználásának szorgalmazása,

- víztakarékossági, újrahasznosítási megoldások integrálása az építészetbe, környezetbarát építőanyagok alkalmazása,
- fűtési energiafogyasztás minimalizálása,
- energia-, költség- és káros anyag kibocsátás elemzés készítés az épületek teljes életciklusára vonatkozóan
- épületállomány felkészítése a szélsőséges időjárási viszonyokkal szemben (árvízbiztos építés, megfelelő szigetelés, beázás-veszély megszüntetése).

A klímatudatos építészeti megoldások előfordulnak esetenként a városban pl.: közterületeken vízfelületek alkalmazása, de tudatos, koncepciózusan végiggondolt és a különböző szabályozási elemeken „végigvezetett” klímatudatos építészeiről nem beszélhetünk egyelőre a város életében.

Könnyen belátható hogy a városok környezetterhelése jelentős részben a **közlekedésből** fakad. Fontos tehát, hogy ezen a területen is előrelépést érjünk el. Ehhez alapvetően négy eszköz áll rendelkezésre:

- Az első a közlekedési kereslet csökkentése, ennek megoldása többek között a jelenlegi városszerkezetet átalakítva, több kisebb központtal rendelkező, úgynevezett policentrikus városszerkezet létrehozásában rejlik.
- A második a minőségi közösségi közlekedési szolgáltatások biztosítása elérhető áron. Egyértelmű tapasztalat, hogy ahol a lakóhelyekről a város nagy része gyorsan és kényelmesen elérhető közösségi közlekedési eszközökkel, az emberek szívesen választják ezt az alternatívát.
- A harmadik a minőségi közösségi közlekedési szolgáltatásokat elsősorban környezetbarát járműállománnyal célszerű biztosítani. Környezetbarát a vasúti közlekedésben a dízel vontatás helyett villamos vontatású járművek, míg az autóbusz közlekedés terén minimum a legkorszerűbb (most EURO6) dízelmotorral hajtott buszok beszerzése, ha lehetséges, akkor hibrid és elektromos járművek alkalmazása.
- A negyedik a környezetbarát egyéni közlekedési módok ösztönzése – ezen a területen a legfontosabb a gyalogos és kerékpáros közlekedés minél kedvezőbb feltételének kialakítása (melyeknek pozitív egészségügyi hatásai sem elhanyagolhatóak!)

A városi klíma alakulását a **közművek** is befolyásolják. A településen az intenzívebben beépített városrészekben a kedvezőtlen természetes szellőzés mellett a ma is jellemző nem vezetékes energiahordozó termikus célú hasznosítása rontja a levegő minőségét. Az utóbbi időkben, a korábban már vezetékes energiahordozó hasznosítók között is, az egyéni gazdasági lehetőségek és korlátok hatására, ahol az épület műszaki kialakítása lehetővé teszi, ott vegyesen vagy időszakosan a vezetékes energiahordozó mellett a nem vezetékes energiahordozó hasznosítása is szerepet kap. Ezzel azonban a környezetet erősebben terhelik.

2.1 A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

2.1.1 Településhálózat

Csurgó a Dél-Dunántúli Régióban, Somogy megyében fekszik. A régió településszerkezete kedvezőtlen, arra egyrészt a városhálózat fejletlensége, másrészt az aprófalvak- és kistelepülések nagy aránya jellemző. A Csurgói járás a Dél-dunántúli régió külső periferiájához tartozik, ahol a nagyvárosok pozitív hatásai már nem, vagy csak igen korlátozott mértékben érvényesülnek.

A Csurgói Járás egyértelműen egyközpontú térség, ahol az 1989-ben várossá vált Csurgó és a jellemzően aprófalvas körzet együttműködése nemcsak Csurgó korábbi járási székhely szerepén, hanem valós munka-, lakóhelyi-, közlekedési- és ellátási (oktatás, kultúra, egészségügy, kereskedelem) kapcsolatokon alapul. Csurgó városi és vonzásközponti szerepének igyekszik teherbíró képessége szerint megfelelni intézményeinek fejlesztéseivel, lakásépítésekkel, közüzemi és közlekedési fejlesztésekkel. E szerep Csurgóra az átlagosnál nagyobb terheket ró, ugyanakkor a körzet ellátási függőségét szorosabbá teszi.

A Járás fő gazdaságföldrajzi adottságai:

- A járást egyetlen főközlekedési út érinti, a 61-es számú főút, mely Iharosberényen keresztül Kaposvárt és Nagykanizsát kapcsolja össze. Csurgó városát, a járás központját a 6819-es számú Barcs - Iharosberény közötti összekötő út kapcsolja az ország közúthálózatához. A járás nagy része 20-30 km-re helyezkedik el az M7-es autópályától.
- Összekötő szerep (vasút) a dél-dunántúli és a nyugat-dunántúli régiók, illetve Budapest és Horvátország között.
- Jó termőhelyi adottságú mezőgazdasági, míg kiváló és erdőterületek.
- Ipari hasznosításra alkalmas befektetési területek. Továbbá, kialakult ipari kultúra, főként faipar továbbá a gépipar, könnyűipar és az élelmiszeripar területén.
- Hűtőház kialakításával új gazdasági terület spontán fejlődése alakult ki.
- Jelentős gyógy- és termálvíz előfordulások, melyek hasznosításra várnak (Csurgó, Inke, Porrog).

Csurgó városa a kedvezőtlen elhelyezkedése, és a rossz közlekedési kapcsolatai miatt egyetlen kiemelt növekedési zónának sem a része, és az OFTK nem is számol a várost közvetlenül érintő, fejlesztendő térszerkezeti kapcsolattal.

2.1.2 Társadalom

Csurgó város 5.942 hektáron terül el, ezzel Somogy megye második legkisebb járásának központja. A 2014. január 1-i adatok szerint a város állandó népessége 5.150 fő, a lakosság számának tekintetében hatodik helyen van a megyei városok között. Az országos, regionális és megyei tendenciához hasonlóan, Csurgón is megfigyelhető a fokozatos, lassú ütemű lakosságszám csökkenés. Ennek egyik legfőbb oka, hogy az élve születések száma alacsonyabb halálozások számánál, amelyet a vándorlási egyenleg csak minimálisan képes mérsékelni. Jellemző tendencia, hogy a felsőoktatási intézményekben továbbtanulók főiskolai-egyetemi tanulmányaik befejezésével nem térnek vissza Csurgóra, a nagyvárosokban maradnak. Ezen túl jellemző a szegényebb, szakképzetlen rétegek kiköltözése a járás kisebb településeire az életköltségeik csökkentése céljából. Az idős népesség számarányának növekedése és a fiatalok arányának csökkenése miatt az öregedési index

tekintetében Csurgó kedvezőtlen mutatókkal rendelkezik nagytérégi összehasonlításban. Demográfiai szempontból ugyanakkor a járás elkülöníthető egy kedvezőtlen adottságokkal rendelkező déli, határmenti térségre, valamint egy kedvezőbb, fiatalabb korfával rendelkező északi területre.

Csurgón egyedüli kisebbségként a cigány van jelen, mely csoport jelenléte kimagaslik a járás többi településeinél is, bár arányuk jelentős különbségeket mutat.

A Csurgón térségében jellemzően az alapvégzettségűek (0-8 általános iskolai osztály) aránya a legmagasabb (28,9%), majd a szakmával rendelkező középvégzettségűek következnek (24,9%), minimálisan megelőzve az érettségizetteket (22,1%), végül pedig a diplomával rendelkezők zárják a sort (10,6%). Csurgó tekintetében a 2011-es népszámlálás adatai alapján, az aktív korú (15-59 éves) lakosság 13,1%-a rendelkezik legfeljebb általános iskolai végzettséggel, míg felsőfokú képesítést a 25 éves és ennél idősebb korosztály tagjainak szintén 13,1%-a szerzett, amely jelentősen alatta van az országos (19%) átlagnak. Csurgón és a járásban az általános iskolát be sem fejezők aránya jelentősen meghaladja az országos és a megyei átlagot is. Emellett a középiskolai végzettséggel rendelkezők aránya nagyjából a régiós szinten áll, a felsőfokú végzettségűeknél pedig Csurgó a megyei értéknél alacsonyabbat mutat, a járás messze a legalacsonyabb szinten áll. Ez azt is jelenti, hogy a járásban Csurgón kívül igen csekély számban élnek diplomások.

2.1.3 Gazdaság

Csurgó gazdasági problémáit a város peremhelyzete döntően meghatározza. A város XIX. századi fejlődését Trianon visszavetette. A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy Csurgó környezetében a centrumterek (pl. Nagykanizsa, Pécs vagy Kaposvár) pozitív hatásai már nem érződnek, így a városra az elszigeteltség jellemző. Mindez a városon belül magával hordozza az alacsony foglalkoztatottságot, az alacsonyabb társadalmi státuszú népesség koncentráltabb megjelenését, vagyis a demográfiai egyensúly felbomlását. Ennek kézzel fogható eredménye az elöregedő népesség, valamint az aktív korúak viszonylag alacsony jövedelemtermelő képessége. Ez a folyamat hosszú távon a fiatalok és képzettek városból való további elköltözését eredményezi és felerősíti az alacsony státuszú népesség további beköltözését, a szegénység térbeli koncentrációját.

Ez a folyamat a gazdaság kínálati oldalán már most érezteti hatását. A délszláv háborút követő bevásárlóturizmus lecsengése után a helyi üzletek, kiskereskedelmi egységek sorra zártak be, amely a térségben keletkező jövedelmek még intenzívebb kiáramlásához vezetett. Csurgóra általánosságban a tőkehiány és a gazdaság teljesítőképességének alacsony szintje a jellemző, amely a külső, európai uniós források felhasználásának is gátat szab.

A csurgói térség alapvetően mezőgazdasági jellegű, kiterjedt erdőgazdálkodással. Az itt élők egy része mezőgazdasági tevékenységből biztosítja megélhetését, őstermelőként, mezőgazdasági vállalkozóként, termelőszövetkezet, gazdasági társaság alkalmazottjaként. A mezőgazdaság természeti adottságai kedvezőek, mégis alacsony és csökkenő tendenciájú a mezőgazdasági szektor jövedelemtermelő, lakosságeltartó képessége. A tönkrement, vagy jelentősen karcsúsodott mezőgazdasági nagyüzemek helyén létrejött kisk gazdaságok egy része nem rendelkezik piacképes termékekkel. Az alacsony technikai és technológiai háttér valamint a finanszírozási problémák miatt a családok megélhetése bizonytalanra vált. Az erdőgazdálkodás a SEFAG és a számos magán erdő birtokossági társulások kezében van. A fakitermelés felvevőpiaca a térségben működő faipari vállalkozások.

A járásban az ipari tevékenység főleg Csurgón van jelen, ezen belül elsősorban a könnyűipar és a faipar bír nagyobb jelentőséggel. A terciér szektor az országos átlagnál jóval kisebb arányban képviselteti magát a településen.

Bár a Dél-dunántúli Régió kiemelkedő potenciállal bír a turizmusfejlesztés területén (különleges természeti értékeire, kultúrtörténeti emlékeire, folklórhagyományaira, gasztronómiai és borászati adottságaira, gazdag termálkincsére és változatos aktív szabadidő eltöltési lehetőségeire alapozva), ezen adottságok jelentős része javarészt még kihasználatlan. Ehhez járul hozzá a régió idegenforgalmát érintő erős területi koncentráció. Az idegenforgalom szempontjából Csurgó térsége alig feltárt, pedig adottságai alapján sokkal nagyobb vonzerőt is kifejtethetne.

2.1.4 Táji és természeti adottságok

A Dráva menti síkság területe a Dráva hordalékával feltöltött kavics és homok alapkőzetű vizenyős lápos vidék. A Belső-somogyi síkság enyhén hullámos felszínű, sok lefolyástalan mélyedéssel rendelkező terület. A mai felszínen a völgyek jelzik a főként ÉNY- DK- i irányú, valamint az erre merőleges törésvonalak helyét. A törések mentén a szél munkája mellett döntő jelentőségű a vizek szerepe, melyek nagyjából az adott töréses árkokban helyezkednek el. A Csurgói dombok kialakításában meghatározó szerepet játszott a területén végighaladó erősen kanyargó Dráva folyó, mely nagy mennyiségű hasznosítható nyersanyagot eredményezett.

Somogy megye mérsékelt meleg nyarú kontinentális éghajlatú, ezt alapvetően földrajzi helyzete határozza meg, azonban ezt az óceáni és a mediterrán éghajlati befolyás módosítja. E területen a domborzat éghajlat módosító hatása elenyésző, a klíma kiegyensúlyozott.

Somogy megyében tíz országos jelentőségű védett, hetvenkét helyi jelentőségű védett terület van. A védett területek nagysága: 35,6 km², ez a megye területének 5,9 %-a.

Csurgó területe országos jelentőségű tájképvédelmi övezetbe nem esik bele.

A város történelme során több térszíni kiemelkedést tartott a lakosság számon várdombként. A természetvédelmi hatóság által nyilvántartott földvár a templomdomb (281 hrsz.) műemléki védettségű területen. A földvár 90 X 70 m nagyságú, belső magja 0,2 ha. Bf. 150 m-rel, a környező terep felett mintegy 5 m-rel található. Az egykori földvár területe jelenleg belterület. Kiemelkedő jelentőségű tájképi elem (Mezei Ervin természetvédelmi őr, felvételítő adatai alapján).

Csurgó területén több forrás fakad. Számon tartottak: Víz-árok mentén („Feneketlen-kút” környéke), Máriás-patak mentén a Máriás-kút területén, Alsók Mórész Zs. u-i utolsó ház magasságában a Kepimezőn, a Gyurina-domb alatt, valamint attól nyugatra a Káposztási-réteknél a magaspart aljában.

2.1.5 Zöldfelületek

A körülbelül 5,9 ha közhasználatú zöldfelület több mint 90%-a füves, cserjés, ligetes terület. A csurgói zöldterület legnagyobb részét a közparkok adják, de kis mértékben véderdő, valamint virágos területek is kapnak teret. 2%-on a 4 db játszótér található. A közhasználatú zöldterületből 5,3 ha belterjesen gondozott.

A Csurgóra látogató első benyomása a városról e tekintetben is nagyon kedvező. A gondos és kulturált elődök nemcsak iskolákat, a mezőgazdasági területek, a szőlő- és gyümölcsstelepités szakszerű művelését öröközték az utókorra, de az általuk létesített parkokat, tereket, fasorokat szoliter fákat, facsoportokat is, és természetesen ezeknek a tiszteletét ugyanúgy, amely megnyilvánul a fent említett értékek megóvásában, azok továbbfejlesztésében.

Csurgó város parkokban, egyéb zöldterületekben gazdag. Köszönhető ez a református gimnázium országos védettség alatt álló parkjának, a Széchenyi-térnek, a Petőfi-térnek, a Jézus Szíve templom kertjének, a Szentlélek templom kertjének, a víztorony mellett kialakulóban lévő parknak, a Kolping Nagyváthy János Középiskola és Kollégium kertjének, az Idősek Otthona kertjének, a Baksay Sándor utcai játszótérnek, az alsoki református templom kertjének, az alsoki világháborús emlékmű melletti köztérnek és egyéb apróbb-nagyobb intézménykerteknek.

Mintaszerű az egyes vállalkozások, üzemek telephelyeinek gondozottsága, az utca felől növényfallal való lehatárolásuk.

2.1.6 Épített környezet

Csurgó hosszan elnyúlt településszerkezete történelmi örökség eredménye. A település szerkezeti érdekessége és nehézsége hogy egykor két önálló település összenövésével alakult ki. Ez lakóterületeinél ugyan egyenletes lakósűrűséget eredményezett, de a város ipari üzei sajnos nagyon szétszórta, koncepciótlanul, és ebből következően a lakóterületeket nagyon zavaró módon települtek

A város eredeti magja Felsőcsurgó, melynek utcái szűk keresztmetszetűek, szabálytalan vonalvezetésűek, az ingatlanok hosszúak és keskenyek. A mai városközpont területe XIX. század eleji mérnöki parcellázás eredménye, ma is tágasnak mondható telkekkel. A városrész utcái kevésbé karakteresek. Fontos városszerkezeti elem azonban a Széchenyi tér és Petőfi tér eredetileg piactér rendeltetésű, mára azonban díszparkká alakított területe. Hasonló parkosított főterekkel csak nagyon kevés dunántúli város rendelkezik. A város déli részén Alsók központja középkori jellegű halmozott településszerkezetet mutat, ami történetisége és ritkasága miatt védendő. Az egykori Felsőcsurgó, Alsók és Sarkad, valamint az ezeket mesterségesen összekötő mai Belváros telekszerkezete nagyon vegyes képet mutat.

A város ipari üzei sajnos nagyon szétszórta, koncepciótlanul, és ebből következően a lakóterületeket nagyon zavaró módon települtek. A szétszórtság oka részben az, hogy egyes üzemek régi kisüzemek helyén fejlődtek, és fokozatosan fejlődve váltak környezetüket zavaró nagyüzemekké. Az örökölt helyzet sajnos csak lassan és nagy áldozatokkal orvosolható. A Napsugár Szövetkezet ugyan megszűnt, de területe ma a városszerkezet egyik legzavaróbb sebhelye. A Metallux galvánüzeme potenciális egészségkárosító góc a város szívében. A volt tejüzem és Tsz-gépműhely műemléki környezetet zavar, bár ezeknek a területeknek hasznosítása megkezdődött. Új üzemek telepítésénél is tapasztalhatók koncepció hiányára utaló problémák. Az új húsüzem a termál-idegenforgalmi fejlesztést zavarhatja. A már kijelölt ipari park közművesítése tervezett, ami ugyan zöldmezős beruházásnak minősül, de elősegítheti az elszórta és lakóterületeken elhelyezkedő ipari üzemek kitelepülését, ezzel egy megfelelőbb városszerkezetet létrehozva

Csurgó esetében a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján szegregátum nem került beazonosításra, azonban több területen is valós veszély ezek kialakulása

2.1.7 Közlekedés

A település leg súlyosabb problémája, hogy a Csurgói járást elkerülik az országos és nemzetközi gyorsforgalmi útvonalak. Az M7-es autópálya a 6819-es, majd a 61. sz. másodrendű főúton fél, míg az M6-os a 6. sz. főúton közel másfél óra alatt érhető el.

A térség területét két főközlekedési útvonal érinti. A 61. sz. másodrendű főút kelet-nyugat irányban érinti a járást, melyen keresztül el lehet érni a megyeszékhelyet, valamint a szomszédos Zala megyében található Nagykanizsát.

A város és a térség 3 fő irányból közelíthető meg: Nagykanizsa, valamint Kaposvár irányából (Iharosberényen keresztül) 61-es, majd a 6819-es sz., Barcs irányából 6819. sz. utakról, illetve Horvátország irányából a 681-es, majd a 6819. sz. utakon keresztül. A közúthálózat sűrűsége az országosnál alacsonyabb, a járásban előfordulnak jellemzően „úthiányos” területek is. Ennek magyarázata az, hogy a községek fekvése nehezen idomul a megyeszékhely és a városok vonzásának megfelelően kiépült centrális útvonalhálózathoz, hiányoznak a községek közötti átjárhatóságot biztosító szilárd burkolatú utak. Mindez komoly hátrányt, bizonyos fokú elszigeteltséget jelent a „zsákút”-helyzetben lévő települések számára. A somogyi községek közelítőleg egyharmada küszködik ezzel a problémával. Viszonylag ritkán lakott, nagy területű, aprófalvas megyéről lévén szó, ahol az úthálózat sűrűsége az országos átlaghoz viszonyítva, területre vetítve 84%-ot, lakosságra vetítve 166%-ot tesz ki.

A térségi elérhetőség javítása (főként az M7-es összeköttetés) Csurgó jövője szempontjából elsődleges prioritás, minden további fejlesztési, fejlődési lehetőség alapja!

A kötöttpályás közlekedést egy működő vasútvonal jelenti. A meglévő vasútvonal a MÁV 41-es számú, egyvágányú, villamosított vasútvonala (Gyékényes-Dombóvár), amely a járásban 3 települést érint. A vonalon napjainkban komoly teherszállítás folyik. Dombóvár-Kaposvár és Kaposvár-Gyékényes között ütemes menetrendben, két óránként közlekedik személyvonat, illetve a vonal teljes hosszán közlekedik a Somogy InterCity (Budapest-Keleti és Gyékényes között, Budapest-Dombóvár között a Tubes IC-vel egyesítve), valamint naponta közlekedik a Rippl-Rónai InterCity Budapest-Keleti és Zágráb között. A pálya állapota nagyon leromlott, főleg Dombóvár és Kaposvár között. alacsony teherbírású, lassú, a vasúti pályák és a településeken található állomások épülete felújításra, korszerűsítésre szorulnak. A szakaszon hossza 100 km. A vonal a Kiegyezést követően 1872 óta üzemel.

A Horvátországgal való vasúti kapcsolat bővítésével, és a Zágráb- Csurgó- Kaposvár-Budapest kapcsolattal nem csak Csurgó, hanem a somogyi megyeszékhely is sokat profitálhatna.

Csurgón a helyi autóbusz szolgáltatását a Dél-dunántúli Közlekedési Központ Zrt. biztosítja. A feladatokat 4 db autóbusz látja el, melyek átlagéletkora 13 év, közülük 1 alacsonypadlós. Az akadálymentesített buszmegállók száma 3 db. A helyi autóbusz közlekedés létszáma jelentősen (felére) csökkent az elmúlt 7 esztendőben.

A helyi közlekedési feltételek javításával, géppark újítással és korszerű buszvárók építésével a közösségi közlekedés e formáját igénybe vevők száma emelkedne.

2.1.8 Közművek

A település közmű-ellátottsága kielégítőnek mondható. A városi vízmű megfelelő kapacitással rendelkezik, nemrég vízminőség javítási projekt került a településen megvalósításra. A Délzalai Víz- és Csatornamű Zrt. által üzemeltetett, 1800 m³/nap kapacitású szennyvíztisztító telep fogadja a keletkező szennyvizeket.

A város csapadék és belvíz elvezetésének rendszere az utóbbi években megvalósult műtárgyak és létesítmények következtében rendezettnek tekinthető, az átlagos csapadékviszonyokat képes kezelni. A településen a villany és gázvezeték kiépítettsége teljes, a felmerülő lakossági igények kielégítésére alkalmas. A közvilágítás hálózata kiépült. A telefonellátás teljes körű, automata telefonközponttal, körszerű helyi összeköttetéssel rendelkezik. A kábel TV hálózat kiépült. A településen vezetékes és mikrohullámú internet szolgáltatás is rendelkezésre áll.

A településen a szilárd hulladék gyűjtése és elszállítása szervezett formában történik, melyet a Nagykanizsán található Netta-Pannónia Kft. végez. A város csatlakozott 2008-ban induló Mecsek-Dráva Hulladékgazdálkodási Programhoz. A Mecsek –Dráva Önkormányzati Társulás, melynek társult tagja Csurgó is, a „KEOP 1.1.1/2F Települési szilárdhulladék-gazdálkodási rendszerének fejlesztése” című pályázaton támogatásban részesült, melynek keretében a város 200 db komposztáló edényt kapott. A készítmény egy átlagos családi háznál keletkező komposztálható zöldhulladék éves gyűjtésére szolgál. A Mecsek-Dráva Hulladékgazdálkodási projekt célja: a hulladékok előírt arányú anyagában való hasznosítása, a vegyesen gyűjtött hulladékokból előkezelés után az energetikailag hasznosítható frakció leválasztása, a bomló szerves hulladékok stabilizálása irányított eljárással, a lerakásra kerülő hulladék minimalizálása, valamint a hulladék-megelőzés elősegítése a házi komposztálás feltételeinek megteremtésével és a lakossági szemléletformálás eszközeivel. A lakossági veszélyes hulladék (akkumulátor, növényvédő, és rovarölő szerek, vegyszermaradványok, gyógyszerek, szárazelemek, fáradt olaj, elhasznált étolaj, olajsűrűk, lakk és festékmarmaradványok, festékes dobozok, ragasztóanyagok, fénycsövek, égők, stb.), elektronikai hulladék és autógumi gyűjtési akció évente történik mobil gyűjtőkocsi segítségével.

3.1 HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE

3.1.1 A folyamatok értékelése

A KSH a járások fejlettségi típusainak meghatározásához kilenc mutató (külföldi tőke, SZJA alapot képező jövedelem, működő gazdasági szervezetek száma, munkanélküliség, vándorlási különbözet, távbeszélő főállomások és személygépkocsik száma fajlagos értékei) felhasználásával öt összevont fejlesztési térségtípust alakított ki. A csurgói járás a lemaradó térségek közé tartozik, mely azt jelenti, hogy a jelzőszámok zöménél a vidéki átlagtól való elmaradás legalább 15%, mely jellemző a térség központjára is.

Csurgó az elmúlt közel 100 évet területi szempontból az elszigeteltségben töltötte, Horvátország felől a zárt, ma már csak schengeni határ, Magyarország felől a közlekedési kapcsolatok hiánya miatt (jelenleg is előfordulnak ún. „úthiányos” területek. Amíg ez a két tényező nem változik, Csurgó fejlődési lehetőségei érdemben nem javulnak, mivel a város és a térség alábbi problémái döntően erre vezethetők vissza:

- alacsony tőkevonzó képesség
- magas munkanélküliség
- jelentős elvándorlás
- turisztikai potenciál alacsony kihasználtsága

A település jövője szempontjából szintén fontos kérdés foglalkoztatottsági szint emelése, aminek a munkaerő képzettsége jelenleg a legnagyobb akadálya. Ez szintén jótékonyan hatna a térségben gyártott termékek feldolgozottsági szintjének emeléséhez. Külső befektetők hiányában e problémák megoldásában a belső erőforrásokra kell támaszkodni, ami egyrészt jelenti a már működő vállalkozások fejlesztéseinek támogatását, másrészt a szociális foglalkoztatás fejlesztésével a jelenleg is működő közmunka programok és a valós piaci munkavállalás közti űr szűkítését. Ez utóbbi esetben mezőgazdaságra és az élelmiszeripar lehet a kitörési pont. Ennek sikere érdekében törekedni kell a minél magasabb feldolgozottság elérésére, amely egyrészt a foglalkoztatottságra is jótékony hatással van, másrészt a termék értékesíthetőségét is biztosíthatja.

3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

3.1.2.1 A településhálózat és közlekedés SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
- Vasúti vonal - Járási szerepkör - Vasúti kapcsolat Horvátország felé - Horvát határ közelsége (10 km)	- Gyorsforgalmi úthálózati kapcsolatok hiánya - Schengeni határ - Közlekedési csomópont hiánya - Aprófalvas, zsáktelepüléses környezet - Nemzetközi együttműködések nem intézményesültek, kapcsolatok gyengék - A nagyvárosoktól, mint centrumtértől való elszigeteltség
Lehetőségek	Veszélyek
- A térségi elérhetőség fejlesztése jelentős fejlődési boomot indíthat el - Kedvező geopolitikai helyzet kihasználása, nemzetközi kapcsolatok fejlesztése, különösen Horvátország schengeni csatlakozását követően - Köszolgáltatások megosztása a környező településekkel - Határon átnyúló kapcsolatok kihasználása - Járási együttműködések	- Külső infrastrukturális fejlesztések elmaradása, elhúzódása - Horvátország nem csatlakozik schengeni övezethez - Világ, vagy országos politikai, gazdasági helyzetben kedvezőtlen fordulat - Térségi fejlesztési források tekintetében Csurgó nem tudja érvényesíteni akaratát - A dinamikusabb külső térségek szívó hatása (nem csak országon belül)

3.1.2.2 A társadalom és munkaügy SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
- Határközelségből adódó kereskedelmi és vállalkozói ismeretek - Mezőgazdasági ismereti alapok - A város oktatási szerepköre, a városi sportélet	- A legfeljebb általános iskolát végzettek aránya magasabb az országos átlagnál - A roma lakosság alacsony foglalkoztatási szintje - Alacsony vállalkozói készség, kevés vállalkozó - Képzett munkaerő hiánya, magasabban képzettek nem jönnek vissza a térségbe - Nem elég erős civil szervezetek, non-profit tudás - Magas munkanélküliség, helybeli munkahelyek hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
- Munkahelyek teremtése, kiemelten a mezőgazdaság területén - Az új típusú szövetkezők támogatása, szociális gazdaság fejlesztése - Komplex egészség-megőrzési és fejlesztési programok	- A dinamikusabb külső térségek szívó hatása - a fiatalok és képzettek városból való további elköltözése - Foglalkoztatottak nélküli háztartások növekvő aránya - Az alacsony státuszú népesség további beköltözését, a szegénység térbeli koncentrációja

3.1.2.3 A gazdaság SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
- A járás kifogástalan minőségű állóvizekkel, termálvizekkel és gazdag vadállományú erdőkkel rendelkezik - Mezőgazdaság, mezőgazdasági jelleg és hagyományok, - Kedvező természeti adottságok - Vonzó, érintetlen táj - Kedvező határközeli fekvés (10 km) - Feldolgozóipari tapasztalatok, termelési hagyományok (élelmiszer és fa) - Jelentős kereskedelmi kapacitások	- Térségi elérhetőség, elszigeteltség - Tőkehiány - Alacsony feldolgozottságú mezőgazdasági termékek - Korszerűtlen mezőgazdaság - Nincs hagyománya az idegenforgalomnak, a komplex turisztikai csomagok még nem kerültek kialakításra - Alacsony vállalkozói készség, kevés vállalkozó, a gazdaság teljesítőképességének alacsony szintje - Képzett munkaerő hiánya, magasabban képzettek nem jönnek vissza a térségbe - Szálláshely kapacitás hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
- Munkahelyek teremtése, szociális gazdaság - Idegenforgalom fejlesztése a természeti környezet szem előtt tartásával - A speciális termékek iránti érdeklődés fokozódása az EU piacokon - A nemzetközi kapcsolatok fejlesztése - Tájvédelmi körzet - Gyógyászati szolgáltatások nyújtása Horvátország felé - Logisztikai szolgáltatások fejlesztése	- Külső infrastrukturális fejlesztések elhúzódnása, elmaradása - A kedvezőtlen demográfiai folyamatok konzerválják a gazdasági hátrányokat - Az uniós forrásokért folyó versenyben nő a térség lemaradása - Foglalkoztatottak nélküli háztartások növekvő aránya - A gazdaság teljesítőképességének alacsony szintje, a helyben elérhető szolgáltatások további beszűküléséhez vezet

3.1.2.4 A táji- és természeti adottságok, zöldfelületek SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
- Változatos természeti, környezeti adottságok - Zöldterületek magas aránya - Jelentős, jó minőségű vízkészlet - Turisztikai vonzerő	- Degradálódott iparterületek - Minőségi vízkészlet kihasználatlansága
Lehetőségek	Veszélyek
- Zöldterületek összekapcsolása, városszerkezetbe integrálása - Zöldterületek bővítése, korszerűsítése - Zöldsávok, fasorok kialakítása - Védett természeti értékek megőrzése	- Városi területek szegregálódása miatti tájkép rombolás - Növekvő forgalom miatt jelentkező környezetterhelés - Védett természeti értékek sérülnek

3.1.2.5 Az épített környezet, közművek SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
- További fejlesztések területigénye biztosítható - Épített környezet értékei azonosításra kerültek - Megfelelő, a város tulajdonában álló ingatlanállomány - Város közművesítése nagyrészt megoldott - Korszerű elektronikus hírközlés a városban	- Vannak leromló területek - Zöldterületek intenzív használata megoldatlan - Hiányos városrészi kapcsolatok, zárványterületek - Közüntézmények energetikai állapota részben korszerűsítésre szorul - Lakásállomány energetikai állapota
Lehetőségek	Veszélyek
- Épített környezet erőforrásként való hasznosítása (rekreáció, turizmus) - Fokozatos átállás a közvilágításban a korszerű LED technológia használatára, intelligens megoldások alkalmazása - Fűtési rendszerek korszerűsítése javíthatja az energiahatékonyságot	- Tulajdonviszonyok gátolhatják a fejlesztési elképzelések megvalósítását - Lakossági energetikai fejlesztések elmaradása

3.1.2.6 Kockázatok felsorolása

Az alábbiakban az IVS stratégiai szintű kockázatait tárjuk fel és bemutatjuk a kockázatkezelési intézkedéseket. A stratégia megvalósítását a város által befolyásolható belső, illetve a város hatáskörén túl mutató külső tényezőkből fakadó kockázatok befolyásolhatják.

Belső kockázatok	Külső kockázatok
Kedvezőtlen demográfiai- és munkaerő piaci változások	Közlekedési elérhetőség nem javul
Alacsony befektetői kedv	Országos szintű gazdasági problémák
Önerő hiánya	Szabályozási környezet változása, különös tekintettel állami- önkormányzati feladatellátásra, annak finanszírozására
A városi lakosság identitástudatának csökkenése	Kedvezőtlen pályázati feltételek
Lakosság érdektelensége	
Szegregációs problémák	

A külső – belső kockázatok mellett a kockázati tényezőket alapvetően három kategóriába soroljuk:

- Fizikai kockázatok
- Pénzügyi, gazdasági kockázatok
- Szervezeti kockázatok

A stratégia végrehajtását befolyásoló kockázatok bekövetkezési valószínűségét (kicsi, közepes, nagy), azoknak a stratégiára gyakorolt hatását (kicsi, közepes, nagy), valamint a felmerülő kockázatok kezelési stratégiáját az alábbi táblázatban foglaltuk össze (mivel a külső kockázatok esetében a városnak nincs érdemi befolyásolási képessége, ezért csak a belső kockázatokra térünk ki:

Kockázat megnevezése	Bekövetkezés valószínűsége	Hatása a stratégia megvalósulására	Bekövetkezésük valószínűségét csökkentő intézkedések	Bekövetkezésük esetére tervezett intézkedés
1. A város társadalmának passzivitása, érdektelensége a városfejlesztéssel szemben. A város lakossága nem éli meg a fejlesztéseket sikertörténetként.	közepes	nagy	A városfejlesztési tervekbe a helyi lakosság minden rétegét be kell vonni már a tervezés megkezdésekor. A tervekről tájékoztatni kell a lakosságot, a véleményeket be kell építeni.	Tájékoztatás, meggyőzés
2. A városi lakosság identitás tudatának csökkenése. A lakosság nem tud büszke lenni városára.	kicsi	közepes	A városközpont további fejlesztése, új funkciók betelepítése	A civil társadalom bevonása az előkészítésbe
3. A népességszám további csökkenése, az elvándorlás növekedése a képzett és fiatal munkavállalói csoportokban. A város munkaerőpiacának gyengülése.	közepes	nagy	A gazdaságfejlesztési programot aktualizálni kell a városnak, ezen belül foglalkoztatási tervet kell készíteni. A munkahelyteremtés programjáról tájékoztatni kell a lakosságot.	Motivációs eszközök alkalmazása, képzési, foglalkoztatási programok indítása.
4. Szegregálódó területek és az ott élő lakosság számának növekedése. A felzárkóztatási programok sikertelensége.	közepes	nagy	A társadalmi szolidaritás erősítése	A szegregálódó területen élők számára munkahelyteremtési program indítása.
5. Alacsony befektetői kedv. Helyi vállalkozók befektetéseiket döntően nem a városban valóstítják meg.	kicsi	nagy	Alap infrastrukturális fejlesztések önkormányzati megvalósítása. A befektetési lehetőségekről már a tervezés szakaszában tájékoztatni kell a helyi vállalkozói csoportokat. A gazdaságfejlesztési program	Kedvezmények biztosítása. (adókedvezmények), Erőteljes marketing tevékenység

3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei

A kialakítandó településfejlesztési stratégiát nemcsak az Európai Unióhoz kapcsolható Széchenyi 2020 Terv és Kormányzat Konvergencia Programja befolyásolja, hanem az Országgyűlési határozatok formájában napvilágot látott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció, az Országos Területrendezési Terv, valamint a fejlesztések tervezéséhez keretet ad a 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről.

Ezekben a jogforrásokban az önkormányzati szerepvállalások hangsúlyozása mellett az új igazgatási formák a megyék, illetőleg a járások keretében történő fejlesztések és feladatellátások jelennek meg azzal az igénnyel, hogy a központi források döntően az Európai Unió eszközök kiegészítéseként jelennek meg és ezen túl csak az önkormányzati kötelező feladatok finanszírozása történik meg.

Míg az ERFA 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó szabályozásának 8. cikke lehetővé tette a városfejlesztés integrált megközelítéssel történő megvalósítását, a 2014 és 2020 közötti időszakban a településfejlesztést integrált lépéseket meghatározó stratégiák segítségével kell végrehajtani.

Összességében az önkormányzat Integrált Településfejlesztési Stratégiája annak a tervezési folyamatnak a része, amely megvalósítás-orientált szemléletével lehetővé és hatékonyá teszi a közösségi források igénybevételét.

A tervezési folyamat azonban nem zárt, mivel valamennyi tervezési szint kapcsolódik a különböző közigazgatási szinteken kialakított elképzelésekhez, ezzel garantálva a fejlesztési tervek egymásra épülését.

Jelen stratégia a már elfogadott fejlesztési dokumentumokhoz igazodik (országos és megyei stratégiák), és térben is integrált szemléletben készült, mivel nem csak a városra, hanem annak vonzáskörzetére is figyelemmel van, és alapjául szolgálhat a későbbiekben elkészítendő járási fejlesztési koncepciónak is.

3.1.4 3.1.4 Problématérkép / Értéktérkép

Csurgó és térségének értékei a kiemelkedő táji és természeti adottságok, míg problémái a térségi elérhetőség, és a városi alulhasznosított iparterületek. Ezek a stratégia korábbi részeiben bemutatásra kerültek, térképes ábrázolásuk e fejezet keretében történik:

Fő problémák:

P1: A Metallux galvánüzeme potenciális egészségkárosító góc a város szívében, azonban a város egyik legjelentősebb foglalkoztatója is egyben.

P2: Volt óraszíj üzem iparterülete, amely lakáscélú területekbe ékelődött

P3: Évek óta üresen álló, önkormányzati tulajdonban lévő Meller kastély

Főbb értékek:

É1: A tejüzem és volt Tsz műhely is lebontásra került, a területet az önkormányzat megvásárolta turisztikai parkként való hasznosítással a terület jelentősen felértékelődik

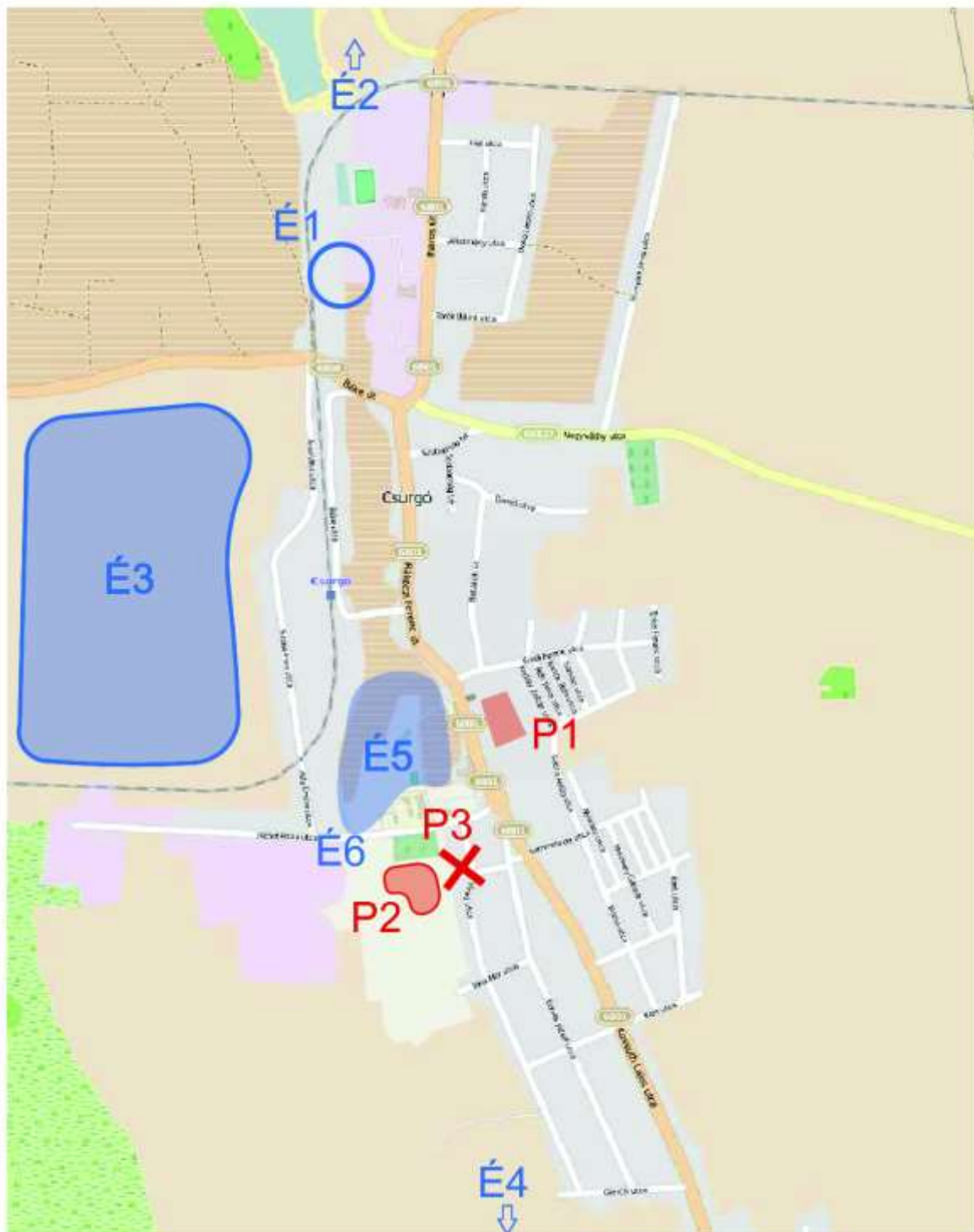
É2: 3 A pilléres mezőgazdasági projekt (állattartás, feldolgozás és értékesítés) számára ideális fejlesztési terület

É3: Fejlesztendő ipari parki terület

É4: Turisztikai potenciállal bíró Zis tó, horgászati és ökoturisztikai fejlesztési lehetőségekkel

É5: A Csurgó brandet nagyban meghatározó református gimnázium, és az ahhoz kapcsolódó zöldterületek

É6: Potenciális termálturisztikai fejlesztési terület



3.1-1. ábra Probléma és értéktérkép

3.1.5 *Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek*

3.1.5.1 *A településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása*

Csurgó ITS-e esetében városrészek a település méretéből és eltérések hiányából kifolyólag nem kerültek lehatárolásra, a város történetileg kialakult városrészeit, és azok jellemzését a 1.14.1.1 Településszerkezet, helyi sajátosságok vizsgálata pont tartalmazza.

3.1.5.2 *Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése*

Csurgó esetében a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján szegregátum nem került beazonosításra, a szegregációval veszélyeztetett területek a 1.14.1.4 Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott területek) pontban kerültek bemutatásra.

	1000 főre jutó élveszületés száma		1000 főre jutó halálozás száma		1000 főre jutó odavándorlás		1000 főre jutó elvándorlás	
	2001	2013	2001	2013	2001	2013	2001	2013
Csurgó	8,1	5,6	9,5	15,0	32,1	15,0	52,3	51,1
Berzence	7,7	4,7	24,8	25,1	39,4	25,1	31,7	50,1
Csurgónagymarton	4,7	19,7	23,7	13,2	33,2	13,2	28,4	118,4
Gyékényes	8,3	3,0	18,5	18,3	26,8	18,3	34,1	55,8
Iharos	5,6	17,6	15,0	8,8	28,2	8,8	67,7	66,1
Iharosberény	10,1	11,2	13,0	17,6	39,1	17,6	52,1	60,1
Inke	13,1	8,5	20,3	15,2	32,6	15,2	26,8	79,6
Órtilos	8,7	12,9	21,8	19,4	40,8	19,4	42,2	86,2
Pogányszentpéter	17,1	18,8	15,2	8,4	57,1	8,4	28,6	77,4
Porrog	8,3	9,3	12,5	9,3	45,8	9,3	79,2	115,7
Porrogszentkirály	16,1	3,6	21,5	14,4	48,4	14,4	61,8	64,7
Porrogszentpál	0,0	12,8	9,8	12,8	19,6	12,8	58,8	25,6
Somogybükkösd	16,7	0,0	16,7	69,4	83,3	69,4	75,0	138,9
Somogyicsicsó	12,8	18,4	8,5	12,3	42,7	12,3	55,6	79,8
Somogyudvarhely	10,0	4,0	19,2	12,9	37,5	12,9	25,0	46,8
Szenta	12,9	10,3	8,6	15,5	43,1	15,5	43,1	56,8
Zákány	10,5	5,5	16,7	13,8	24,1	13,8	34,5	70,1
Zákányfalu	n.a.	5,6	n.a.	22,3	n.a.	22,3	n.a.	48,4
Járás összesen	9,4	7,2	15,8	16,9	35,0	16,9	42,6	59,4
Barcs	9,7	7,7	10,6	13,6	32,8	13,6	39,9	49,8
Fonyód	6,8	5,4	14,5	13,6	71,4	13,6	58,5	64,7
Kaposvár	9,1	8,2	12,9	13,3	42,8	13,3	39,4	49,3
Marcali	8,2	7,6	12,7	12,4	30,6	12,4	35,9	45,4
Nagyatád	7,9	7,2	11,5	13,8	40,3	13,8	41,1	50,7
Siófok	9,2	7,9	11,6	12,2	53,9	12,2	44,8	54,7
Tab	8,1	5,2	10,8	11,0	52,1	11,0	50,5	41,6
Többi járásközpont város összesen	8,9	7,8	12,3	13,0	43,9	13,0	41,3	50,4
Somogy megye	9,4	8,0	13,6	14,3	48,1	14,3	47,2	58,9
Dél-Dunántúl	9,1	8,2	13,2	13,8	45,4	13,8	45,7	54,9
Magyarország	9,5	9,0	13,0	12,8	39,3	12,8	39,3	46,0

3.1-1. táblázat: A fontosabb demográfiai mutatók alakulása Csurgón és térségében, 2001-2013, fő (Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis)